Aurelia Cotuțiu
Diana Florea

Manualul grefierului

Noțiuni de drept procesual civil

Ediția 2

Editura C.H. Beck

Manualul grefierului

Noțiuni de drept procesual civil

COTUȚIU, AURELIA

Activitate: în prezent judecător la Tribunalul Arad, având grad de judecător de curte de apel.

Studii: Facultatea de Drept a Universității „Babeș-Bolyai" Cluj Napoca, promoția 1975; doctor în drept al aceleiași facultăți în anul 1997 cu o teză în domeniul dreptului finanțelor publice.

S-a specializat în dreptul transporturilor și dreptul concurenței, fiind titulara acestor discipline la Facultatea de Drept a Universității de Vest „Vasile Goldiș" Arad, precum și în drept procesual civil, fiind formator la Școala Națională de Grefieri.

Publicații: a publicat studii de specialitate în revistele Dreptul, Pandectele Române, Revista de dreptul muncii, Curierul judiciar și revistele facultăților de drept din Arad, Oradea și Timișoara. A publicat cursuri universitare, manuale și monografii la editurile Gutemberg Arad, Servo - Sat Arad și All Beck București.

FLOREA, DIANA

Data nașterii: 25 iunie 1976, în Timișoara.

Studii: Octombrie 2001 – februarie 2003, Masterat „Dreptul afacerilor", în cadrul Facultății de Drept din cadrul Universității de Vest din Timișoara; 2005 – doctorand în domeniul Drept comercial, în cadrul Academiei de Studii Economice din București.

Activitate: Octombrie 1998, București, examenul de primire în profesia de avocat. Din 1 ianuarie 1999, avocat stagiar în Baroul Timis, în cadrul Cabinetului individual de avocatură „Viorel Sfetcu". Din 1 iulie 2000, avocat definitiv în Baroul Timiș. 30 august 2000, în urma promovării examenului de intrare la Institutul Național al Magistraturii, trecerea pe tabloul avocaților incompatibili. 1 octombrie 2000 - 30 iunie 2001, auditor de justiție, Institutul Național al Magistraturii. Din 26 noiembrie 2001, judecător definitiv, Judecătoria Arad. Din 21 mai 2002, formator în cadrul Școlii Naționale de Grefieri. Din 1 ianuarie 2005, detașat în funcția de expert la Institutul Național al Magistraturii. În urma examenului de promovare a magistraților în funcții de execuție din octombrie – noiembrie 2005, judecător la Tribunalul București. Din aprilie 2006, șef al departamentului de formare inițială din cadrul Institutului Național al Magistraturii. În urma examenului de promovare a magistraților în funcții de execuție din iunie 2006, promovat pe loc la Curtea de Apel București.

Publicații: În revista „Jurisprudentia", tipografia Universității de Vest din Timișoara, 1997, lucrarea „Tentativa de omor și vătămarea corporală gravă prin punerea în primejdie a vieții persoanei"; „Îndrumar teoretic și practic privind activitatea grefierului de ședință", în colaborare, Editura Gutenberg, Arad, 2003; „Noțiuni de drept procesual civil pentru grefieri", în colaborare, Editura Gutenberg Univers, Arad, 2004; „Manualul grefierului – Noțiuni de drept procesual civil", în colaborare, Editura All Beck, București, 2004 și „Infracțiunea de înșelăciune comisă prin utilizarea cambiei, biletului la ordin sau cecului", în Revista „Themis" a Institutului Național al Magistraturii nr. 1/2005.

Aurelia Cotuțiu **Diana Florea**

Manualul grefierului

Noțiuni de drept procesual civil

Editura C.H. Beck
București 2006

Editura C.H. Beck este acreditată CNCSIS – Consiliul Național al Cercetării Științifice din Învățământul Superior

Manualul grefierului. Noțiuni de drept procesual civil
Aurelia Cotuțiu, Diana Florea

Copyright © 2006 – Editura C.H. Beck

Toate drepturile rezervate Editurii C.H. Beck
Nicio parte din această lucrare nu poate fi copiată fără acordul scris al Editurii C.H. Beck.
Drepturile de distribuție în străinătate aparțin în exclusivitate editurii.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
COTUȚIU, AURELIA
Manualul grefierului : noțiuni de drept procesual civil /
Aurelia Cotuțiu, Diana Florea. - Ed. a 2-a, rev. - Bucureşti : Editura C.H. Beck, 2006
ISBN (10) 973-115-019-6 ; ISBN (13) 978-973-115-019-2

I. Florea, Diana

347.964.2(498)
347.91/.95(498)

Editura C.H. Beck Str. Serg. Nuțu Ion nr. 2, sector 5, Bucureşti
Tel.: (021) 410.08.47; (021) 410.08.09;
(021) 410.08.73; (021) 410.08.46
Fax: (021) 410.08.48
E-mail: comenzi@beck.ro

Editor: Forina Şerban
Tehnoredactor: Cătălin Mantu

Tipărit la S.C. TIPARG S.A. Piteşti

Cuprins

Cuvânt introductiv XV

§1. Procesul civil 1
1.1. Definiția şi structura procesului civil 1
1.2. Principiile care guvernează procesul civil 2
1.2.1. Principiul formalismului 2
1.2.2. Principiul contradictorialității 2
1.2.3. Principiul disponibilității 3
1.2.4. Principiul publicității 4
1.2.5. Principiul oralității 5
1.2.6. Principiul nemijlocirii 5
1.2.7. Principiul rolului activ al judecătorului 6
1.3. Organizarea judecătorească 6
1.3.1. Considerații generale 6
1.3.2. Instanțele judecătoreşti 7
1.3.2.1. Categorii de instanțe 7
1.3.2.2. Competența materială a instanțelor judecătoreşti 7
1.3.2.3. Competența teritorială a instanțelor judecătoreşti 11
1.3.2.4. Întinderea competenței instanței sesizate. Prorogarea de competență 15
1.3.2.5. Necompetența instanței. Excepția de necompetență şi conflictele de competență 19
1.3.3. Ministerul Public 23
1.3.3.1. Aspecte generale 23
1.3.3.2. Formele participării procurorului în procesul civil 23
1.3.4. Reguli generale privind organizarea justiției 23
1.3.4.1. Independența justiției 23
1.3.4.2. Accesul liber la justiție 24
1.3.4.3. Constituirea ierarhică a instanțelor judecătoreşti şi dublul grad de jurisdicție 25
1.3.4.4. Egalitatea în fața justiției 25
1.3.4.5. Dreptul la judecarea cauzei în mod echitabil şi într-un termen rezonabil 25

§2. Acțiunea în procesul civil 28
2.1. Considerații generale 28
2.2. Elementele acțiunii civile 28
2.3. Clasificarea acțiunilor civile 29
2.3.1. Acțiuni principale, incidentale, accesorii 29
2.3.2. Acțiuni în realizare, constatare și constituire 29
2.3.3. Acțiuni personale, reale și mixte 31

§3. Participanții la procesul civil 33
3.1. Instanța de judecată 33
3.1.1. Constituirea și compunerea instanței. Colegialitatea instanței 33
3.1.2. Incidente cu privire la compunerea și constituirea instanței 35
3.1.2.1. Greșita compunere 35
3.1.2.2. Incompatibilitatea 35
3.1.2.3. Abținerea și recuzarea 36
3.1.3. Strămutarea pricinilor 39
3.2. Părțile 40
3.2.1. Noțiunea de parte în procesul civil 40
3.2.2. Drepturile și îndatoririle procesuale ale părților 40
3.2.3. Condițiile pentru a fi parte în procesul civil 41
3.2.3.1. Capacitatea procesuală 41
3.2.3.2. Calitatea procesuală 44
3.2.3.3. Dreptul 48
3.2.3.4. Interesul 48
3.2.4. Coparticiparea procesuală 49
3.2.4.1. Felurile coparticipării procesuale 49
3.2.5. Participarea terților în procesul civil 50
3.2.5.1. Considerații teoretice 50
3.2.5.2. Intervenția voluntară 50
3.2.5.3. Intervenția forțată 53
3.2.6. Reprezentarea judiciară convențională a părților 55
3.2.6.1. Considerații teoretice 55
3.2.6.2. Felurile reprezentării judiciare convenționale 55
3.2.6.3. Condițiile reprezentării judiciare convenționale 55
3.2.6.4. Sancțiunea lipsei dovezii calității de reprezentant 55
3.2.6.5. Reprezentarea judiciară a persoanelor juridice 56

§4. Dispoziții generale privind actele de procedură 57
4.1. Definirea actului de procedură 57

4.2. Clasificarea actelor de procedură 58
4.3. Sancțiuni pentru neîndeplinirea condițiilor referitoare la actul de procedură 59
4.3.1. Nulitatea actului de procedură. Cazuri, condiții, regimul nulității 59
4.4. Condiții generale privind forma și conținutul cererilor în justiție 62
4.5. Cererea de chemare în judecată 63
4.5.1. Cuprinsul cererii de chemare în judecată 63
4.5.2. Sancțiunile neîndeplinirii cerințelor prevăzute pentru cuprinsul cererii de chemare în judecată 64
4.5.3. Primirea cererilor de chemare în judecată 65
4.5.4. Timbrarea cererilor de chemare în judecată (Legea nr. 146/1997) 67
4.5.5. Efectele juridice ale introducerii cererii de chemare în judecată 75
4.6. Întâmpinarea 76
4.6.1. Definirea actului 76
4.6.2. Cuprinsul întâmpinării 76
4.6.3. Sancțiunea nedepunerii întâmpinării 76
4.7. Cererea reconvențională 76
4.7.1. Definirea actului 76
4.7.2. Condiții de admisibilitate 77
4.7.3. Procedura formulării cererii 77
4.7.4. Timbrajul cererii 80
4.8. Citația și comunicarea actelor de procedură 80
4.8.1. Citația 80
4.8.1.1. Noțiune și importanță 80
4.8.1.2. Cuprinsul citației 80
4.8.1.3. Comunicarea citației și a celorlalte acte procedurale 82
4.8.1.4. Locul citării 87
4.8.2. Termenul în cunoștință 90
4.9. Încheierile de ședință 93

§5. Termenele procedurale 103
5.1. Noțiune 103
5.2. Clasificarea termenelor procedurale 103
5.3. Durata și calculul termenelor procedurale 103
5.4. Sancțiunile aplicabile în caz de nerespectare a termenelor procedurale 105

§6. Excepții de procedură 110
6.1. Definiție 110
6.2. Excepțiile de procedură și apărările de fond 110
6.3. Procedura de soluționare 110
6.4. Principalele excepții procedurale 112
6.4.1. Excepția de necompetență 112
6.4.2. Excepția lipsei capacității de exercițiu 114
6.4.3. Excepția lipsei dovezii calității de reprezentant 115
6.4.4. Excepția de litispendență 116
6.4.5. Puterea de lucru judecat 116
6.4.6. Excepția de neconstituționalitate 116

§7. Administrarea dovezilor 120
7.1. Probele 120
7.1.1. Definirea noțiunii de probă 120
7.1.2. Condiții de admisibilitate a probelor 120
7.1.3. Subiectul, obiectul și sarcina probei 121
7.1.4. Reguli comune privind administrarea probelor 121
7.1.4.1. Propunerea probelor 121
7.1.4.2. Încuviințarea probelor 121
7.1.4.3. Administrarea probelor 122
7.1.5. Convențiile asupra probelor 122
7.1.6. Asigurarea dovezilor 122
7.2. Proba cu înscrisuri 123
7.2.1. Considerații teoretice 123
7.2.2. Înscrisuri autentice 123
7.2.3. Înscrisuri sub semnătură privată 124
7.2.4. Alte înscrisuri 124
7.2.5. Administrarea probei cu înscrisuri 124
7.3. Verificarea de scripte 125
7.3.1. Procedura verificării de scripte 125
7.3.2. Procedura falsului 126
7.4. Proba cu martori 129
7.4.1. Considerații teoretice 129
7.4.2. Admisibilitatea probei cu martori 129
7.4.2.1. Regula stabilită de art. 1191 alin. (1) C.civ 129
7.4.2.2. Regula stabilită de art. 1191 alin. (2) C.civ 130
7.4.2.3. Excepții comune de la regulile prevăzute de art. 1191 alin. (1) și (2) C.civ. 130
7.4.3. Administrarea probei cu martori 131

7.4.3.1. Propunerea martorilor 131
7.4.3.2. Persoanele care pot fi ascultate ca martori 135
7.4.3.3. Ascultarea propriu-zisă 135
7.5. Expertiza 136
7.5.1. Considerații teoretice 136
7.5.2. Admisibilitatea expertizei 136
7.5.3. Administrarea expertizei 136
7.6. Cercetarea la fața locului 143
7.6.1. Considerații teoretice 143
7.6.2. Administrarea probei 144
7.7. Interogatoriul 144
7.7.1. Considerații teoretice 144
7.7.2. Mărturisirea. Definiție și felurile mărturisirii 145
7.7.3. Admisibilitatea mărturisirii 145
7.7.4. Administrarea probei mărturisirii. Interogatoriul 146
7.7.5. Propunerea interogatoriului 146
7.7.6. Obiectul interogatoriului 146
7.7.7. Persoanele care pot răspunde la interogatoriu 146
7.7.8. Luarea interogatoriului 147
7.8. Prezumțiile 147
7.8.1. Definirea noțiunii 147
7.8.2. Felurile prezumțiilor 148

§8. Judecata 149
8.1. Activitatea premergătoare ședinței de judecată 149
8.1.1. Întocmirea și afișarea listelor de ședință 149
8.1.2. Pregătirea lucrărilor și dosarelor din lista de ședință 150
8.2. Activitatea în timpul ședinței de judecată (ședința propriu-zisă) 151
8.2.1. Activitatea premergătoare deschiderii ședinței de judecată .. 151
8.2.2. Deschiderea ședinței 152
8.2.3. Ordinea în care au loc dezbaterile 152
8.2.4. Apelul părților și referatul cauzei 152
8.2.5. Amânarea cauzelor 153
8.2.6. Stăruința pentru împăcarea părților 153
8.2.7. Prima zi de înfățișare și funcția ei procedurală 153

§9. Incidente procedurale 155
9.1. Suspendarea judecății 155
9.1.1. Felurile suspendării 155
9.2.1. Procedura suspendării 159

9.2. Perimarea 160
9.2.1. Termenul de perimare 160
9.2.2. Procedura de constatare a perimării 161
9.3. Renunțarea la judecată 161
9.3.1. Condiții 161
9.3.2. Efecte 161
9.4. Renunțarea la dreptul subiectiv 163
9.4.1. Condiții 163
9.4.2. Efecte 163
9.5. Achiesarea 164
9.5.1. Considerații teoretice 164
9.6. Tranzacția judiciară 164
9.6.1. Considerații teoretice 164
9.7. Conexarea și disjungerea 165
9.7.1. Condiții 165

§10. Amenzi judiciare și despăgubiri 168

§11. Activitatea ulterioară ședinței de judecată 170
11.1. Amânarea judecății cauzelor; întocmirea încheierilor de ședință, circuitul dosarelor 170

§12. Hotărârile judecătorești 173
12.1. Deliberarea judecătorilor și pronunțarea hotărârii 173
12.2. Forma și conținutul hotărârilor judecătorești 173
12.3. Efectele hotărârilor judecătorești 175
12.4. Învestirea cu formulă executorie 175
12.5. Execuția vremelnică 176
12.6. Îndreptarea, lămurirea și completarea hotărârilor judecătorești 177

§13. Cheltuieli de judecată 181
13.1. Considerații teoretice 181

§14. Căile de atac 182
14.1. Considerații teoretice 182
14.2. Sistemul căilor de atac 182
14.3. Apelul 182
14.3.1. Definiție 182
14.3.2. Părți 183
14.3.3. Obiectul apelului 183

14.3.4. Termenul de apel 184
14.3.5. Timbrajul cererilor de apel 184
14.3.6. Procedura de judecată 184
14.3.7. Soluțiile asupra apelului 187
14.4. Recursul 187
14.4.1. Definiție 187
14.4.2. Părți 188
14.4.3. Obiectul recursului 188
14.4.4. Termenul de recurs 189
14.4.5. Motivele de recurs 189
14.4.6. Timbrajul cererii de recurs 190
14.4.7. Procedura de judecată 190
14.4.8. Suspendarea executării hotărârii recurate 191
14.4.9. Soluțiile asupra recursului 191
14.5. Recursul în interesul legii 193
14.5.1. Considerente teoretice 193
14.6. Contestația în anulare 193
14.6.1. Definiție 193
14.6.2. Părți 194
14.6.3. Termenul de formulare 194
14.6.4. Timbrarea contestației 194
14.6.5. Procedura de judecată 194
14.6.6. Suspendarea executării hotărârii atacate cu contestație 194
14.6.7. Soluțiile asupra contestației 195
14.6.8. Căile de atac împotriva hotărârii pronunțate asupra contestației 195
14.7. Revizuirea 195
14.7.1. Definiție 195
14.7.2. Părți 197
14.7.3. Timbrarea cererii de revizuire 197
14.7.4. Procedura de judecată 197
14.7.5. Suspendarea executării hotărârii atacate cu revizuire 198
14.7.6. Soluțiile asupra revizuirii 198
14.7.7. Căile de atac împotriva hotărârii pronunțate asupra revizuirii 198

§15. Executarea silită 199
15.1. Considerații generale 199
15.2. Participanții la executarea silită 199
15.2.1. Părțile 199

15.2.2. Instanța judecătorească 199
15.2.3. Organele de executare 200
15.3. Titlurile executorii 200
15.3.1. Aspecte preliminare 200
15.3.2. Hotărârile judecătoreşti 200
15.3.3. Alte titluri executorii 201
15.4. Contestația la executare 202
15.4.1. Aspecte preliminare 202
15.4.2. Subiectele şi obiectul contestației 202
15.4.3. Termenul de exercitare 202
15.4.4. Procedura de judecată 203
15.4.5. Soluțiile asupra contestației 203
15.4.6. Căile de atac 203
15.4.7. Suspendarea executării silite a hotărârii atacate cu contestație 204

§16. Proceduri speciale 205
16.1. Ordonanța preşedințială 205
16.1.1. Definiție 205
16.1.2. Condițiile ordonanței 205
16.1.3. Procedura de soluționare a ordonanței 205
16.1.4. Hotărârea dată asupra ordonanței 205
16.1.5. Căile de atac 206
16.1.6. Procedura de judecată a recursului 206
16.2. Sechestrul asigurator 206
16.2.1. Definiție 206
16.2.2. Condiții 206
16.2.3. Procedura de soluționare a cererii 207
16.3. Poprirea asiguratorie 208
16.3.1. Definiție 208
16.3.2. Procedura popririi 208
16.4. Sechestrul judiciar 208
16.4.1. Definiție 208
16.4.2. Procedura de soluționare a cererii 209
16.5. Reconstituirea dosarului 209
16.6. Procedura divorțului 210
16.7. Partajul judiciar 217

Lista exemplelor de încheieri de şedință şi practicale

Exemplu de încheiere prin care instanța ia act de alegerea de competență făcută de părți şi amână judecarea cauzei pentru studierea înscrisurilor depuse în şedință 17
Exemplu de încheiere prin care se respinge excepția necompetenței 19
Exemplu de practica pentru hotărârea de declinare a competenței 21
Exemplu de încheiere de amânare a judecății, pentru participarea procurorului 34
Exemplu de încheiere de amânare a judecării cauzei în vederea soluționării cererii de recuzare 37
Exemplu de încheiere pentru termenul la care se invocă excepția lipsei capacității procesuale a unui pârât 42
Exemplu de încheiere de amânare a judecării cauzei pentru a se face dovada calității de reprezentant 45
Exemplu de practica a hotărârii prin care urmează a se respinge acțiunea, ca fiind introdusă de o persoană lipsită de calitate procesuală activă 46
Exemplu de practica pentru hotărârea prin care acțiunea urmează a fi respinsă ca lipsită de interes 48
Exemplu de încheiere prin care se admite în principiu cererea de intervenție în interes propriu 51
Exemplu de adresă prin care instanța comunică părții cuantumul taxei judiciare de timbru care trebuie achitată de aceasta 73
Exemplu de încheiere prin care se disjunge cererea reconvențională depusă după prima zi de înfățişare 77
Exemplu de încheiere prin care se amână judecarea cauzei, la cererea pârâtului care a primit citația cu mai puțin de 5 zile înaintea termenului de judecată 84
Exemplu de încheiere de amânare a judecării cauzei, în cazul unei proceduri viciate cu pârâtul 91
Exemplu de încheiere de amânare a judecării cauzei în vederea îndeplinirii procedurii de citare a pârâtului prin publicitate 92
Exemplu de încheiere de amânare a pronunțării 95
Exemplu de încheiere prin care se repune pe rol cauza 96
Exemplu de încheiere prin care se amendează un martor 107
Exemplu de încheiere prin care excepția lipsei calității procesuale active este unită cu fondul 110
Exemplu de practica pentru sentința prin care urmează a se admite excepția necompetenței teritoriale a instanței 113

Exemplu de încheiere prin care se amână judecarea cauzei pentru împlinirea lipsurilor privind lipsa capacității de exercițiu a unei părți 114
Exemplu de încheiere prin care se sesizează Curtea Constituțională în vederea soluționării unei excepții de neconstituționalitate 117
Exemplu de încheiere prin care se suspendă judecarea cauzei, în temeiul art. 183 C.proc.civ. 127
Exemplu de încheiere privind încuviințarea probei testimoniale 131
Exemplu de încheiere privind înlocuirea unui martor 133
Exemplu de încheiere prin care se încuviințează proba cu expertiza 137
Exemplu de încheiere prin care se respinge cererea privind efectuarea unei noi expertize şi se încuviințează efectuarea unei contraexpertize 138
Exemplu de încheiere prin care se încuviințează efectuarea unei expertize contrarii 141
Exemplu de încheiere prin care se suspendă judecarea cauzei, datorită lipsei părților 155
Exemplu de încheiere prin care se suspendă judecarea cauzei datorită neîndeplinirii de către reclamanți a obligațiilor stabilite în cursul judecății 158
Exemplu de încheiere prin care se constată renunțarea la judecată 162
Exemplu de încheiere prin care se dispune conexarea a două cauze 165
Exemplu de încheiere prin care se admite cererea de îndreptare a erorii materiale 178
Exemplu de încheiere pentru încuviințarea probelor într-o cauză având ca obiect acțiunea principală pentru desfacerea căsătoriei şi cererea reconvențională pentru partaj 213
Exemplu de adresă prin care se solicită comunicarea veniturilor realizate de una din părți, pentru stabilirea contribuției de întreținere 215
Exemplu de practica pentru hotărârea de divorț 216
Exemplu de încheiere prin care se încuviințează probe în cadrul procesului de partaj 220

Cuvânt introductiv

Lucrarea a fost elaborată şi editată la jumătatea anului 2004 pentru a răspunde unor obiective ale Centrului de pregătire şi perfecționare a grefierilor şi celuilalt personal din justiție, în prezent, Şcoala Națională de Grefieri, între care amintim:

- cunoaşterea organizării şi funcționării instanțelor de judecată civile;
- însuşirea principiilor fundamentale care guvernează procedura civilă;
- deprinderea tehnicilor de redactare a actelor de procedură civilă.

De asemenea, o considerăm necesară şi datorită lipsei unor lucrări de specialitate care să se adreseze lucrătorilor din justiție, de regulă cu studii medii.

Fiind practiciene ale dreptului, am considerat util să prezentăm succint instituțiile dreptului procesual civil, în termeni generali, aşa cum sunt cunoscute în doctrina şi practica judiciară, fără a crea loc opiniilor teoretice şi critice. Urmărim transmiterea unor cunoştințe generale, indispensabile activității de zi cu zi a lucrătorilor din instanțele civile.

În cuprinsul lucrării, propunem şi unele „modele" de acte de procedură, care pot fi îmbunătățite sub aspectul formei şi conținutului şi categoric adaptate la specificul fiecărui litigiu judecat după normele procedurii civile: civil, comercial, locativ, de dreptul muncii, de dreptul familiei, de contencios administrativ etc.

Deşi ne adresăm, în principal, grefierilor şi celuilalt personal specializat al instanțelor judecătoreşti, considerăm că lucrarea este utilă şi practicienilor tribunalelor arbitrale.

Manualul grefierului s-a epuizat în câteva luni de la editare, astfel încât reeditarea acestuia a fost solicitată de către grefierii instanțelor judecătoreşti din țară.

Acesta este motivul pentru care am reactualizat şi revăzut lucrarea, având în vedere ultimele modificări aduse Codului de procedură civilă prin Legea nr. 219/2005 privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 138/2000 pentru modificarea şi completarea Codului de procedură civilă, intrată în vigoare în data de 16 iulie 2005.

ARAD, 4 octombrie 2006

Dr. Aurelia Cotuțiu

§1. Procesul civil

1.1. Definiția și structura procesului civil

Procesul civil este activitatea desfăşurată de instanță, părți, organe de executare şi alte persoane sau organe, care participă la înfăptuirea de către instanțele judecătoreşti a justiției în pricinile civile, în vederea stabilirii drepturilor şi intereselor civile deduse judecății şi executării silite a hotărârilor judecătoreşti sau a altor titluri executorii, conform procedurii prevăzute de lege.

Procesul civil parcurge două faze:

- judecata;
- executarea silită.

I. Faza judecății

- este declanşată prin cererea de chemare în judecată, prin care se învesteşte instanța competentă;
- sfârşeşte prin rămânerea irevocabilă a hotărârii pronunțate asupra litigiului.

Are mai multe *etape*:

Etapa scrisă – părțile se încunoştințează reciproc, prin intermediul cererii de chemare în judecată, întâmpinării sau cererii reconvenționale, asupra pretențiilor, apărărilor şi în legătură cu probele care urmează a fi administrate în vederea dovedirii acestora.

Etapa dezbaterilor în şedința de judecată – se desfăşoară la unul sau mai multe termene de judecată, părțile îşi susțin pretențiile şi apărările, în contradictoriu, administrează probele, le analizează şi pun concluzii.

Etapa deliberării şi pronunțării hotărârii. După închiderea dezbaterilor, judecătorii deliberează în secret asupra soluției. Sentința se pronunță întotdeauna în şedință publică.

Etapa apelului este declanşată de partea nemulțumită de sentință, şi poate provoca o nouă judecată în fond când hotărârea este nelegală.

Etapa recursului, sau şi *a altor căi extraordinare de atac* – contestația în anulare, revizuirea. Sunt declanşate de partea nemulțumită de hotărârea definitivă, respectiv irevocabilă.

II. Faza executării

- intervine în cazul hotărârilor susceptibile de a fi puse în executare cu ajutorul forței de constrângere a statului sau a altor titluri executorii, în măsura în care debitorul nu își execută de bunăvoie obligația.

Nu este obligatorie parcurgerea tuturor fazelor și etapelor:

- etapa dezbaterilor nu are loc dacă reclamantul renunță la judecată;
- etapa deliberării nu are loc dacă părțile sting litigiul printr-o tranzacție, instanța verificând doar legalitatea acesteia;
- etapa căilor de atac lipseşte dacă hotărârea pronunțată nu este atacată prin căi de atac ordinare sau extraordinare;
- faza executării lipseşte dacă debitorul își execută de bunăvoie obligația consemnată în titlul executoriu;
- există numai faza executării dacă creditorul pune în executare un alt titlu executoriu decât o hotărâre judecătorească.

În toate fazele și etapele, cu excepția deliberării, participarea grefierului de ședință este obligatorie.

1.2. Principiile care guvernează procesul civil

1.2.1. Principiul formalismului

Presupune că legea stabileşte anumite condiții privind activitatea instanței și a auxiliarilor săi, precum și raporturile dintre părți și aceste organe, condiții denumite „forme procedurale".

Legea impune conținutul, modul de îndeplinire a actelor de procedură, precum și termenul când trebuie efectuate actele de procedură.

Exemple: formele necesare chemării părților în fața instanței, administrării probelor, pronunțării hotărârii, exercitării căilor de atac.

Formalismul constituie o *garanție* pentru justițiabili, o protecție împotriva arbitrarului judecătorului sau a relei-credințe a părții adverse.

1.2.2. Principiul contradictorialității

Presupune că toate elementele procesului trebuie supuse dezbaterii și discuției părților, că fiecare parte trebuie să aibă posibilitatea de a se exprima cu privire la orice element care ar avea legătură cu pretenția dedusă judecății.

Nu este necesar ca partea să se fi exprimat efectiv, fiind suficient ca aceasta să fi fost în măsură să o facă.

În Codul de procedură civilă există dispoziții prin aplicarea cărora se asigură respectarea acestui principiu:

- articolul 152 și art. 242 alin. (2) prevăd că pricina se judecă și dacă se prezintă numai una din părți, sau chiar dacă lipsesc ambele părți, însă cel puțin una din părți a cerut judecata în lipsă;
- articolul 85 prevede că judecătorul nu poate hotărî asupra unei cereri decât după citarea sau înfățișarea părților;
- articolul 107 prevede că atunci când judecătorul constată că partea care lipseşte nu a fost legal citată, dispune amânarea judecății și refacerea procedurii de citare;
- cererea de chemare în judecată și întâmpinarea se comunică adversarului, părțile aducându-și la cunoștință, reciproc, pretențiile și apărările lor, precum și mijloacele de probă pe care înțeleg să le folosească, aspecte prevăzute de art. 112 și art. 115;
- cererea de intervenție voluntară se comunică părților inițiale [art. 52 alin. (3)];
- cererea de chemare în judecată a altei persoane se comunică părții potrivnice, precum și celui chemat. La exemplarul destinat chematului în judecată se anexează copii de pe cererea de chemare în judecată, întâmpinare, și de pe înscrisurile de la dosar (art. 57 alin. ultim);
- cererea de chemare în garanție se comunică persoanei chemate în garanție (art. 62);
- cererea de arătare a titularului dreptului se comunică persoanei indicată ca titular, împreună cu copii de pe cererea de chemare în judecată și de pe înscrisurile depuse la dosar [art. 65 alin. (2)];
- președintele completului dă cuvântul ambelor părți, dacă este nevoie chiar și în replică, și poate pune în discuția părților orice împrejurări de fapt sau de drept care duc la dezlegarea pricinii (art. 128 și art. 129);
- încuviințarea probelor se face în ședință, după ce părțile își exprimă punctul de vedere asupra admisibilității lor;
- hotărârile judecătoreşti se comunică dacă termenul de apel sau de recurs curge de la momentul comunicării (art. 266).

1.2.3. Principiul disponibilității

Presupune următoarele aspecte:

- dreptul persoanei interesate de a porni sau nu procesul civil

Prin excepție, de exemplu, instanța care judecă cererea de divorț se pronunță din oficiu cu privire la încredințarea minorilor și stabilirea contribuției părinților la întreținerea acestora (art. 42 C.fam.);

- dreptul de a determina limitele cererii de chemare în judecată sau ale apărării

Reclamantul stabileşte persoanele care sunt chemate în judecată; instanţa nu poate introduce din oficiu o altă persoană în proces; această posibilitate o au doar reclamantul şi pârâtul, sau terţii, sub forma intervenţiei voluntare.

Reclamantul stabileşte obiectul cererii, iar instanţa este obligată să se pronunţe numai cu privire la ceea ce s-a cerut.

Pârâtul determină limitele apărării, condiţiile şi mijloacele prin care răspunde la cererea reclamantului.

Judecătorul este în drept să pună în dezbaterea părţilor orice împrejurări de fapt sau de drept, chiar dacă nu sunt menţionate în cerere sau întâmpinare, pentru a preveni orice greşeală de judecată;

- dreptul de a renunţa la judecată sau la dreptul subiectiv, dreptul de achiesare şi dreptul de a stinge litigiul printr-o tranzacţie

Articolul 246 C.proc.civ. prevede posibilitatea renunţării la judecată, iar art. 247 C.proc.civ. se referă la renunţarea la dreptul subiectiv dedus judecăţii.

- dreptul de a ataca sau nu hotărârea şi de a stărui sau nu în calea de atac exercitată

Partea poate să declare că renunţă la calea de atac, posibilitate prevăzută de art. 267 C.proc.civ.

- dreptul de a cere executarea hotărârilor judecătoreşti

1.2.4. Principiul publicităţii

Procesul civil, cu excepţia deliberării, se desfăşoară înaintea instanţei, în şedinţă publică, în prezenţa părţilor, dar şi a oricărei alte persoane străine de litigiu, care doreşte să asiste la dezbateri.

Constituţia României prevede că şedinţele de judecată sunt publice, afară de cazurile prevăzute de lege, dispoziţie cuprinsă şi în art. 121 alin. (1) C.proc.civ.

Instanţa poate dispune ca dezbaterile să se ţină în *şedinţă secretă*, dacă dezbaterea publică ar putea vătăma ordinea sau moralitatea publică sau pe părţi. În acest caz, părţile vor putea fi însoţite, în afară de apărătorii lor, de cel mult două persoane desemnate de ele, astfel cum prevede art. 121 alin. (2) C.proc.civ.

Şedinţa poate fi *declarată secretă* fie la cererea părţii interesate, fie din oficiu, iar instanţa va motiva întotdeauna luarea măsurii. Această

măsură poate privi judecata întregului proces sau numai o parte a acestuia (ascultarea unui martor).

Uneori, legea prevede că judecata se face fără prezenţa părţilor, dar nu în legătură cu fondul cauzei, ci în rezolvarea unor incidente ivite în cursul procesului, cum ar fi recuzarea.

Pronunţarea hotărârii se face în toate cazurile în şedinţă publică [art. 121 alin. (3) C. proc. civ.].

Pentru a se aduce la cunoştinţa publicului, a părţilor şi reprezentanţilor lor cauzele care urmează a fi judecate, se întocmeşte de către grefier câte o listă cu procesele fixate la fiecare termen de judecată şi se afişează cu cel puţin 24 de ore înaintea începerii şedinţei.

1.2.5. Principiul oralităţii

Articolul 127 C.proc.civ. prevede că pricinile se dezbat verbal, dacă legea nu dispune altfel.

Preşedintele are obligaţia, sub sancţiunea nulităţii hotărârii, de a da cuvântul părţilor pentru a-şi susţine oral pretenţiile, a discuta regularitatea actelor de procedură, a propune probe şi a formula concluzii.

Totuşi, cererea de chemare în judecată, întâmpinarea şi cererea reconvenţională, hotărârea instanţei se redactează în scris, iar susţinerile orale ale părţilor şi ale altor participanţi se consemnează în acte scrise: încheieri, depoziţii de martori, concluzii scrise, procese-verbale.

1.2.6. Principiul nemijlocirii

Constă în obligaţia instanţei de a cerceta direct şi nemediat toate elementele care servesc la dezlegarea pricinii.

Instanţa cercetează nemijlocit probele administrate în cauză: înscrisuri, depoziţii de martori.

Astfel, părţile pot depune copii certificate de pe înscrisuri, dar sunt obligate să depună înscrisurile originale la grefă sau să le aibă asupra lor la şedinţă, sub sancţiunea de a nu se ţine seama de înscris, conform art. 139 alin. (1) C.proc.civ.

Judecătorul cercetează personal înscrisurile originale, audiază martori care au perceput personal faptele pe care le relatează, poate dispune efectuarea unei cercetări la faţa locului, deci nu se bazează pe depoziţii extrajudiciare sau pe depoziţiile unor martori care au cunoscut faptele de la alte persoane.

Legea prevede anumite derogări de la acest principiu, determinate de necesitatea bunei administrări a justiției (de exemplu, dovezile administrate de o instanță necompetentă rămân câștigate cauzei; situația când se recurge la asigurarea dovezilor; comisia rogatorie).

1.2.7. Principiul rolului activ al judecătorului

Principiul rolului activ al judecătorului este consacrat de prevederile art. 129 C.proc.civ., care, la alin. (5), dispune că judecătorii au îndatorirea să stăruie, prin toate mijloacele legale, pentru a preveni orice greşeală privind aflarea adevărului în cauză, pe baza stabilirii faptelor şi prin aplicarea corectă a legii, în scopul pronunțării unei hotărâri temeinice şi legale. Ei vor putea ordona administrarea probelor pe care le consideră necesare, chiar dacă părțile se împotrivesc.

Dispozițiile legale stabilesc *modalitățile concrete* pentru aplicarea acestui principiu:

- judecătorul dă calificarea exactă cererii, în raport de conținutul ei, şi nu după denumirea dată de parte (art. 84 C.proc.civ.);
- judecătorul conduce dezbaterile, ia măsuri legale pentru buna desfăşurare a procesului;
- judecătorul invocă din oficiu încălcarea normelor imperative, de ordine publică;
- judecătorul pune întrebări părților, pune în discuția lor orice împrejurare de fapt sau de drept, care duc la soluționarea cauzei [art. 129 alin. (4) C.proc.civ.];
- instanța poate repune cauza pe rol, dacă a constatat necesitatea lămuririi unei împrejurări de fapt sau de drept, cu ocazia deliberării;
- hotărârea indică în dispozitiv calea de atac pe care părțile o au la îndemână şi termenul în care se poate exercita (art. 261 pct. 7 C.proc.civ.);
- dacă partea nu a solicitat proba din neştiință sau datorită lipsei de pregătire, instanța poate încuviința şi proba propusă peste prima zi de înfățişare (art. 138 pct. 4 C.proc.civ.).

1.3. Organizarea judecătorească

1.3.1. Considerații generale

Instanțele judecătoreşti sunt organizate şi funcționează în temeiul Legii nr. 304/2004, privind organizarea judiciară. La această dată sistemul nostru judiciar este alcătuit din judecătorii, tribunale, tribunale specializate, curți de apel şi Înalta Curte de Casație şi Justiție. La nivelul tribunalelor, curților de apel şi Înaltei Curți de Casație şi Justiție funcționează mai multe secții, alcătuite pe materii specializate. În ultimii ani s-au înființat secții penale şi civile şi la judecătoriile cu un număr mai mare de cauze.

1.3.2. Instanțele judecătoreşti

1.3.2.1. Categorii de instanțe

Judecătoriile – circumscripțiile acestora sunt stabilite prin hotărâre a Guvernului, la propunerea ministrului justiției.

Tribunalele – în fiecare județ funcționează un tribunal, cu sediul în localitatea de reşedință a județului, precum şi în municipiul Bucureşti.

Curțile de apel au sediul stabilit de lege în localitatea de reşedință a unui județ sau în municipiul Bucureşti, îşi exercită competența într-o circumscripție cuprinzând mai multe tribunale, stabilită prin legea de organizare judecătorească.

Înalta Curte de Casație şi Justiție are sediul în municipiul Bucureşti.

1.3.2.2. Competența materială a instanțelor judecătoreşti

Competența materială, denumită şi de atribuțiune, delimitează sfera de activitate a instanțelor judecătoreşti *pe linie verticală.*

A. Judecătoriile. Competența materială a judecătoriilor este stabilită de art. 1 C.proc.civ.

Acestea judecă în primă instanță toate procesele şi cererile, în afară de cele date prin lege specială în competența altor instanțe şi soluționează plângerile împotriva hotărârilor autorităților administrației publice cu activitate jurisdicțională şi ale altor organe cu astfel de activitate în cazurile prevăzute de lege.

Codul de procedură civilă prevede, de asemenea, că aceste instanțe soluționează litigiile în orice alte materii date prin lege în competența lor. Această dispoziție procedurală consacră principiul *plenitudinii de jurisdicție* a judecătoriilor. Astfel, în alte materii, sunt în competența judecătoriilor:

- cererile pentru asigurarea dovezilor (art. 236 C.proc.civ.);
- cererile de îndreptare sau completare a propriilor hotărâri (art. 281 C.proc.civ.);
- contestațiile în anulare, revizuirea propriilor hotărâri (art. 319 şi art. 323 C.proc.civ.);
- contestațiile la executare (art. 400 C.proc.civ.).

B. Tribunalele. Competența materială a tribunalelor este stabilită de art. 2 C.proc.civ.

Tribunalele au competență de fond, păstrând şi competența de control judiciar, judecând ca instanță de apel şi ca instanță de recurs.

Astfel, tribunalele soluționează *în fond (în primă instanță)* următoarele categorii de litigii:

- procesele şi cererile în materie comercială al căror obiect are o valoare de peste 1 miliard lei, precum şi procesele şi cererile comerciale al căror obiect este neevaluabil în bani;
- procesele şi cererile în materie civilă al căror obiect are o valoare de peste 5 miliarde lei, cu excepția cererilor de împărțeală judiciară, a cererilor în materia succesorală, a cererilor neevaluabile în bani şi a cererilor privind materia fondului funciar, inclusiv cele de drept comun, petitorii sau, după caz, posesorii, formulate de terții vătămați în drepturile lor prin aplicarea legilor în materia fondului funciar;
- conflictele de muncă, cu excepția celor date prin lege în competența altor instanțe;
- procesele şi cererile în materie de contencios administrativ, în afara celor ce revin competenței curților de apel;
- procesele şi cererile în materie de creație intelectuală şi de proprietate industrială;
- procesele şi cererile în materie de expropriere;
- cererile pentru încuviințarea, nulitatea sau desfacerea adopției;
- cererile pentru repararea prejudiciilor cauzate prin erori judiciare săvârşite în procesele penale;
- cererile pentru recunoaşterea, precum şi pentru încuviințarea executării silite a hotărârilor date în țări străine;
- în orice alte materii date prin lege în competența lor.

Pentru determinarea competenței materiale între tribunale şi judecătorii se folosesc două criterii importante, cel al obiectului litigiului, precum şi valoarea obiectului acestuia.

Tribunalele funcționează *ca instanțe de control judecătoresc,* judecând:

- ca instanțe de apel, apelurile declarate împotriva hotărârilor pronunțate de judecătorie în primă instanță, în cazurile expres prevăzute de lege;
- ca instanțe de recurs, recursurile declarate împotriva hotărârilor pronunțate de judecătorii, care, potrivit legii, nu sunt supuse apelului.

C. Curțile de apel. Competența materială a curților de apel este stabilită în art. 3 C.proc.civ.

Potrivit recentelor modificări, *în primă instanță*, curțile de apel judecă procesele şi cererile în materie de contencios administrativ privind actele autorităților şi instituțiilor centrale.

Ca instanță de control judiciar, curțile de apel soluționează apelurile declarate împotriva hotărârilor pronunțate de tribunale, în primă instanță.

Curțile de apel soluționează şi recursurile, declarate împotriva hotărârilor pronunțate de tribunale în apel sau împotriva hotărârilor pronunțate în primă instanță de tribunale, care potrivit legii, nu sunt supuse apelului, precum şi în orice alte cazuri expres prevăzute de lege.

Competența în alte materii dată prin lege curților de apel vizează dispozițiile speciale din Codul de procedură civilă, precum şi din legi speciale:

- judecarea conflictelor de competență, ivite între două judecătorii care nu sunt situate în circumscripția aceluiaşi tribunal, dacă aparțin razei de activitate teritorială a Curții, precum şi conflictul ivit între o judecătorie şi un tribunal, ori între două tribunale aflate sub jurisdicția aceleaşi curți de apel [art. 22 alin. (2) C.proc.civ.];
- cererile de recuzare a tuturor judecătorilor unui tribunal din jurisdicția sa sau cererea de recuzare care nu poate fi soluționată de tribunal datorită imposibilității constituirii completului de judecată [art. 30 alin. (2) C. proc. civ.];
- cererea de strămutare de la un tribunal întemeiată pe motive de rudenie sau afinitate [art. 39 alin. (1) C.proc.civ.];
- contestația în anulare şi cererea de revizuire introdusă împotriva propriilor hotărâri [art. 319 alin. (1) şi art. 323 alin. (1) C.proc.civ.].

D. Înalta Curte de Casație şi Justiție. Competența materială a instanței supreme este reglementată de art. 4 C.proc.civ.

Înalta Curte de Casație şi Justiție nu reprezintă un al treilea grad de jurisdicție întrucât recursul declarat împotriva unei hotărâri judecătoreşti pronunțată de altă instanță este considerat o cale extraordinară de atac.

De regulă, Înalta Curte de Casație şi Justiție judecă în fond numai în mod excepțional în temeiul unei dispoziții legale speciale.

Înalta Curte de Casație şi Justiție judecă, în primul rând, *recursurile* declarate împotriva hotărârilor curților de apel şi a altor hotărâri, în cazurile prevăzute de lege.

Alineatul (2) al art. 299 C.proc.civ. prevede că recursul este de competența instanței imediat superioare celei care a pronunțat hotărârea în apel.

Astfel, recursul declarat împotriva unei hotărâri pronunțate în primă instanță de judecătorie se judecă de tribunal, iar recursul declarat împo-

triva unei hotărâri pronunțate în primă instanță de tribunal, se judecă de curtea de apel, iar recursurile împotriva hotărârilor curților de apel se judecă de Înalta Curte de Casație și Justiție.

Secția civilă și de proprietate intelectuală judecă recursurile în cauzele civile determinate de Codul de procedură civilă, afară de cele date de lege în competența altor secții.

Secția comercială soluționează recursurile contra hotărârilor pronunțate în materie comercială în cazurile prevăzute de lege.

Secția de contencios administrativ judecă în materie de contencios administrativ în cazurile prevăzute de lege și în materie fiscală.

Fiecare secție a Înaltei Curți de Casație și Justiție, în raport cu competența sa, soluționează și:

- cererile de strămutare pentru motivele prevăzute de art. 39 alin. (2) C.proc.civ., și anume pentru motiv de bănuială legitimă sau siguranță publică;
- conflictele de competență în cazurile prevăzute de lege, respectiv art. 22 pct. 3 C.proc.civ.;
- orice alte cereri prevăzute de lege.

Potrivit Legii de organizare, la Înalta Curte de Casație și Justiție funcționează și *completul de 9 judecători* care soluționează recursurile în cazurile judecate în primă instanță de secțiile instanței supreme.

Secțiile reunite ale Înaltei Curți de Casație și Justiție soluționează recursurile în interesul legii, sesizarea privind schimbarea jurisprudenței Curții și sesizarea Curții Constituționale pentru controlul constituționalității legilor, înainte de promulgare.

Potrivit art. 4 pct. 2 C. proc. civ., instanței supreme îi revin spre soluționare recursurile în interesul legii. Sarcina recursului în interesul legii, cale extraordinară de atac, este de a se da o îndrumare instanțelor judecătorești de pe întreg teritoriul național în interpretarea și aplicarea uniformă a legii. Funcția se îndeplinește prin decizia pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție.

În categoria cererilor diverse, date prin legi speciale în competența Curții amintim: soluționarea conflictelor de competență când instanțele judecătorești aflate în conflict nu se găsesc în circumscripția aceleiași curți de apel sau când conflictul intervine între o curte de apel, un tribunal sau o judecătorie sau chiar între două curți de apel [art. 22 alin. (3) C.proc.civ.]; conflictul de competență ivit între o curte de apel și un alt organ cu activitate jurisdicțională.

1.3.2.3. Competența teritorială a instanțelor judecătorești

Delimitează sfera de activitate a instanțelor judecătorești pe linie orizontală, între instanțe același grad.

În principiu, normele legale care reglementează competența teritorială au caracter *dispozitiv*, părțile putând deroga de la ele, expres sau tacit. Există situații, prevăzute de norme juridice speciale, cuprinse în Codul de procedură civilă, precum și în acte normative speciale, în care se prevăd reguli de competență teritorială *imperative,* care au un caracter de ordine publică.

A. Competența teritorială de drept comun este reglementată în art. 5 C.proc.civ., în sensul că cererea se face la *instanța domiciliului pârâtului*, iar dacă acesta are *domiciliul în străinătate* sau *nu are domiciliul cunoscut*, cererea se face la *instanța reședinței sale din țară.*

Când nici *reședința pârâtului nu este cunoscută*, cererea se introduce la *instanța domiciliului sau reședinței reclamantului.*

După sesizarea instanței, împrejurarea că pârâtul își modifică locuința statornică nu este de natură să influențeze competența instanței care a fost deja învestită.

Articolul 7 alin. (1) C.proc.civ. prevede că dacă pârâtul este o *persoană juridică de drept privat*, cererea se introduce la *instanța sediului ei principal.*

Când pârâtul este o *asociație sau societate fără personalitate juridică* cererea se introduce la instanța domiciliul persoanei căreia i s-a încredințat *conducerea asociației*, respectiv societății. În lipsa unei astfel de persoane, cererea se introduce la *instanța domiciliului oricăruia dintre asociați.*

B. Competența teritorială alternativă:

- articolul 6 C.proc.civ. dispune că atunci când pârâtul are o *îndeletnicire profesională ori una sau mai multe așezări agricole, comerciale sau industriale* cererea se poate face și la *instanța locului acestor așezări sau îndeletniciri*, pentru obligațiile patrimoniale care sunt născute sau care urmează să se execute în acel loc;
- articolul 7 alin. (2) C.proc.civ. prevede că, în cazul chemării în judecată a unei *persoane juridice de drept privat*, cererea se poate face la instanța locului unde aceasta are *reprezentanța*, pentru obligațiile ce urmează a fi executate în acel loc sau pentru cele care au izvorul în acte încheiate prin reprezentant sau din faptele săvârșite de acesta. Prin *reprezentanța persoanei juridice* înțelegem un organism al acesteia care înde-

plineşte o funcţie specializată în numele societăţii şi o reprezintă faţă de partenerii ei. Obligaţia, obiect al litigiului, trebuie să fie executabilă la locul reprezentanţei, sau să fie generată de actele sau faptele reprezentanţei;

- articolul 8 C.proc.civ.: cererile îndreptate *împotriva statului*, a *direcţiilor generale, a regiilor publice*, caselor autonome şi administraţiilor comerciale se pot face la instanţele din capitala ţării sau la cele din reşedinţa judeţului unde îşi are *domiciliul reclamantul*;

- articolul 9 C.proc.civ.: când cererea este îndreptată împotriva *mai multor pârâţi*, competenţa teritorială aparţine *oricăreia dintre instanţele de domiciliu ale pârâţilor*. În cazul în care printre pârâţi sunt şi obligaţi accesoriu, cererea se introduce la instanţa competentă pentru oricare din debitorii principali;

- articolul 10 C.proc.civ. prevede mai multe cazuri de competenţă alternativă şi anume:

- pct. 1: în cererile privitoare la *executarea, anularea, rezoluţiunea sau rezilierea unui contract* este competentă *instanţa locului prevăzut în contract pentru executarea, chiar şi în parte, a obligaţiunii;*

- pct. 2: în cererile ce izvorăsc dintr-un raport de *locaţiune* a unui imobil, în acţiunile în *justificare sau în prestaţie tabulară*, competenţa revine *instanţei locului unde se află imobilul*;

- pct. 3: în cererile ce izvorăsc dintr-o *cambie, cec sau bilet la ordin* este competentă şi *instanţa locului de plată*. Toate cele trei instrumente de plată sunt titluri de credit, care conferă dreptul la plata unei sume de bani şi prevăd locul plăţii determinat în condiţiile unei legi speciale;

- pct. 4: în cererile privitoare la *obligaţiile comerciale*, competenţa teritorială revine *instanţei locului unde obligaţia a luat naştere, sau instanţei de la locul plăţii*;

- pct. 5: în cererile generate de un *contract de transport,* care este un contract comercial, este competentă şi *instanţa locului de plecare sau de sosire*;

- pct. 7: în pricinile privitoare la plata unei *pensii de întreţinere* este competentă şi *instanţa domiciliului reclamantului*;

- pct. 8: în cererile care izvorăsc dintr-un *fapt ilicit* este competentă şi *instanţa în circumscripţia căreia s-a săvârşit faptul.*

- articolul 11 C.proc.civ.: în materia *asigurărilor,* cererea de despăgubiri se poate face şi la instanţa în circumscripţia căreia se află:

1. domiciliul asiguratului;
2. bunurile asigurate;
3. locul unde s-a produs accidentul.

Reguli referitoare la competenţa alternativă:

- reclamantul poate să renunţe la beneficiul instanţei alternative şi să introducă cererea potrivit competenţei teritoriale de drept comun – domiciliul pârâtului, respectiv sediul său;

- alegerea uneia dintre instanţele deopotrivă competente revine exclusiv reclamantului (art. 12 C.proc.civ.);

- odată sesizată instanţa, reclamantul nu poate reveni la alegerea sa;

- instanţa nu poate declina competenţa dacă a fost legal sesizată, indiferent de partea care invocă necompetenţa teritorială;

- instanţa nu poate pune în discuţie, din oficiu, competenţa teritorială când are caracter alternativ.

C. Competenţa teritorială exclusivă. Este reglementată prin norme imperative, care interesează ordinea publică, şi anume art. 13-16 C.proc.civ. La acestea se adaugă dispoziţiile unor legi speciale.

Articolul 13 C.proc.civ. – În materie imobiliară, cererile privitoare la bunuri imobile se fac la *instanţa în circumscripţia căreia se află imobilele.*

Dacă imobilul este situat în circumscripţia mai multor instanţe cererea se va face la instanţa domiciliului sau reşedinţei pârâtului, dacă se află într-una din aceste circumscripţii, iar în caz contrar, la oricare dintre instanţele în circumscripţia cărora se află imobilul.

Dispoziţiile menţionate au în vedere drepturile reale de proprietate sau de uzufruct asupra unor imobile, precum şi acţiunile privind servituţile, ipotecile şi acţiunile posesorii.

Articolul 14 C.proc.civ. – În materie de moştenire, sunt de competenţa *instanţei celui din urmă domiciliu al defunctului:*

1. cererile privitoare la validitatea sau executarea dispoziţiilor testamentare;
2. cererile privitoare la moştenire precum şi la pretenţiile pe care moştenitorii le au unii împotriva altora;
3. cererile legatarilor sau ale creditorilor defunctului împotriva vreunuia dintre moştenitori sau împotriva executorului testamentar.

Legea are în vedere cel din urmă domiciliu al defunctului respectiv *ultima locuinţă efectivă a defunctului*, şi nu domiciliul înscris în actul de identitate.

Articolul 15 C.proc.civ. – În materie de societate, până la sfârşitul lichidării în fapt, cererile sunt de competenţa instanţei unde societatea îşi are sediul principal. Sediul principal este cel ales în actul constitutiv şi în statutul societăţii.

Articolul 16 C.proc.civ. – În materia reorganizării judiciare şi a falimentului este competent exclusiv *tribunalul* în circumscripţia căruia se află *sediul principal al debitorului.* Toate procedurile legate de reorganizarea judiciară şi de faliment se derulează în faţa tribunalului în jurisdicţia căruia se află sediul declarat la Registrul Comerţului. Conform art. 6 din Legea nr. 85/2006 privind procedura insolvenţei, toate procedurile prevăzute de această lege, cu excepţia recursului împotriva hotărârii pronunţate de judecătorul sindic în temeiul art. 11 din lege, sunt de competenţa tribunalului în a cărui rază teritorială îşi are sediul debitorul, astfel cum figurează acesta în registrul comerţului, respectiv în registrul asociaţiilor şi fundaţiilor, şi sunt exercitate de un judecător sindic.

Articolul 607 C.proc.civ. – Cererea de divorţ este de competenţa judecătoriei în circumscripţia căreia se află *cel din urmă domiciliu comun* al soţilor, însă *numai atunci când cel puţin unul din soţi mai locuieşte în circumscripţia acestei instanţe.*

Dacă soţii nu au avut domiciliul comun, precum şi atunci când niciunul dintre soţi nu mai locuieşte în circumscripţia judecătoriei în care s-a aflat cel din urmă domiciliu comun, competenţa aparţine *instanţei domiciliului pârâtului.*

Când *pârâtul nu domiciliază în ţară* sau *nu este cunoscut domiciliul său*, competenţa revine *instanţei de la domiciliul reclamantului.*

Prin legi speciale se stabilesc competenţe exclusive, cum ar fi, de exemplu:

- cererile de deschidere a procedurii adopţiei interne, cererile de încredinţare a copilului în vederea adopţiei, cererile de încuviinţare şi de desfacere a adopţiei sunt de competenţa tribunalului în a cărui rază teritorială se află domiciliul adoptatului. Cauzele pentru care nu se poate determina instanţa competentă se judecă de către Tribunalul Bucureşti (art. 61 din Legea nr. 273/2004);

- în cazul litigiilor de muncă, competenţa de soluţionare a cererii revine instanţei în raza căreia este situat domiciliului reclamantului [art. 284 alin. (2) din Legea nr. 53/2003];

- plângerile referitoare la carnetul de muncă se adresează de către titularul acestuia judecătoriei în a cărei rază teritorială îşi are sediul unitatea care a luat măsura respectivă (art. 8 pct. 2 din Decretul nr. 92/1976);

- în materia asigurărilor sociale, art. 156 din Legea nr. 19/2000 se referă la cererile îndreptate împotriva C.N.P.A.S. sau împotriva caselor teritoriale de pensii, stabilind că acestea se adresează instanţei în a cărei rază teritorială îşi are domiciliul sau sediul reclamantul. Celelalte cereri se

adresează instanţei în a cărei rază teritorială îşi are domiciliul sau sediul pârâtul;

- acţiunea în anularea, completarea sau modificarea actelor de stare civilă şi a menţiunilor înscrise pe acestea se introduce la judecătoria în a cărei rază teritorială se află domiciliul sau sediul persoanei interesate sau a autorităţii publice reclamante [art. 57 alin. (2) din Legea privitoare la actele de stare civilă, nr. 119/1996].

Soluţionarea aceloraşi categorii de cereri formulate de cetăţenii români cu domiciliul în străinătate şi de străini este de competenţa Judecătoriei Sectorului 1 al municipiului Bucureşti;

- în materia fondului funciar, plângerea împotriva hotărârii Comisiei judeţene sau împotriva ordinului prefectului sau a oricărui act administrativ prin care s-a refuzat atribuirea terenului se face la judecătoria în a cărei rază teritorială este situat terenul (art. 53-56 din Legea fondului funciar, nr. 18/1991).

- contestaţia la executare formulată împotriva titlurilor executorii reprezentate de hotărâri judecătoreşti pronunţate de instanţa de contencios administrativ, aparţine instanţei care a soluţionat fondul litigiului de contencios administrativ, respectiv tribunalului sau curţii de apel [art. 2 alin. (1) lit. ş) din Legea nr. 554/2004 coroborat cu art. 373^1 C.proc.civ.]

1.3.2.4. Întinderea competenţei instanţei sesizate. Prorogarea de competenţă

Instanţa sesizată de reclamant şi competentă să rezolve cererea sa se va pronunţa şi asupra mijloacelor de apărare ale pârâtului, precum şi în privinţa incidentelor privind procedura de judecată, suspendarea şi stingerea acesteia, privind competenţa sau probele etc.

Prorogarea competenţei intervine atunci când o instanţă competentă să soluţioneze cererea cu care a fost sesizată de reclamant devine competentă:

- în temeiul legii;

- în temeiul unei hotărâri judecătoreşti pronunţată de o instanţă superioară, sau

- în temeiul convenţiei părţilor,

să rezolve şi cereri care, în mod obişnuit, nu intră în competenţa sa.

A. Cazuri de *prorogare legală* a competenţei:

1. Articolul 9 C.proc.civ. – reclamantul poate introduce cererea la instanţa domiciliului *oricăruia dintre pârâţi.*

2. Articolul 17 C.proc.civ. – *cererile accesorii şi incidentale* sunt în căderea instanţei competente să judece cererea principală. Justificarea constă în dependenţa acestor cereri de cererea principală.

Sunt cereri *accesorii* toate acelea care se grefează pe acţiunea principală. Cea mai întâlnită este situaţia mai multor capete de cerere formulate în temeiul unui petit principal. Exemplificăm cu cererea pentru plata contribuţiei la întreţinerea minorului, accesorie cererii principale de stabilire a paternităţii minorului faţă de pârât, cererea accesorie de despăgubire, de evacuare, de notare a procesului în cartea funciară, raportate la acţiunea principală în revendicare.

Dacă reclamantul formulează mai multe capete de cerere, dintre care unele sunt accesorii, acestea vor fi soluţionate de instanţa competentă pentru cererea principală, chiar dacă în mod obişnuit ar fi competente alte instanţe.

Cererile *incidentale* sunt cele introduse în cadrul unui proces care a fost intentat.

Astfel, în cursul unui proces început se pot formula cereri privind luarea măsurilor asiguratorii, pentru asigurarea dovezilor, cereri reconvenţionale, intervenţia voluntară, cererea pentru chemarea în judecată a altor persoane, cererea de chemare în garanţie, cererea pentru arătarea titularului dreptului.

Prorogarea nu operează când cererile sunt de competenţa unor organe din sisteme diferite de jurisdicţie.

Când cererile sunt de competenţa instanţelor judecătoreşti, prorogarea operează chiar dacă se nesocotesc norme de competenţă materială sau teritorială exclusivă.

3. Articolul 164 C.proc.civ. – *conexitatea* – părţile vor putea cere întrunirea mai multor pricini care se află înaintea aceleiaşi instanţe sau instanţe deosebite de acelaşi grad, în care sunt aceleaşi părţi sau chiar împreună cu alte părţi şi al căror obiect şi cauză au între ele o strânsă legătură.

Dosarul se trimite instanţei mai întâi învestite, cu excepţia cazului în care părţile solicită trimiterea lui la una din celelalte instanţe, sau când una din pricini este de competenţa unei instanţe, şi părţile nu o pot înlătura.

Litispendenţa, prevăzută de art. 163 C.proc.civ., nu este un caz de prorogare de competenţă, pentru că este vorba de acelaşi litigiu. Astfel, nimeni nu poate fi chemat în judecată pentru aceeaşi cauză, acelaşi obiect şi de aceeaşi parte înaintea mai multor instanţe.

B. Prorogarea judecătorească intervine în temeiul unei hotărâri judecătoreşti:

- în caz de delegare a instanţei (art. 23 C.proc.civ.);

- în caz de recuzare a tuturor judecătorilor unei instanţe sau atunci când din cauza recuzării nu se poate alcătui completul de judecată;
- în caz de strămutare a pricinilor;
- în caz de admitere a recursului şi de casare cu trimitere la altă instanţă decât aceea care a judecat prima dată fondul, dar egală în grad cu aceasta.

C. Prorogarea convenţională. Potrivit art. 19 C.proc.civ., părţile pot conveni prin *înscris* sau chiar *verbal* în faţa instanţei ca pricinile privitoare la bunuri să fie judecate de alte instanţe decât acelea care, potrivit legii, au competenţa teritorială, în afara situaţiilor prevăzute de art. 13-16 C.proc.civ.

În încheierea de şedinţă, instanţa va lua act de înţelegerea exprimată verbal de părţi.

Prin convenţia de prorogare a competenţei părţile nu pot:

- învesti o instanţă specială cu judecarea unui litigiu de drept comun sau care revine unei alte instanţe speciale;
- învesti o instanţă de drept comun cu judecarea unui litigiu de competenţa unei instanţe speciale;
- înlătura un grad de jurisdicţie;
- crea alte grade de jurisdicţie;
- învesti instanţa civilă în locul celei penale;

*

Exemplu de încheiere prin care instanţa ia act de alegerea de competenţă făcută de părţi şi amână judecarea cauzei pentru studierea înscrisurilor depuse în şedinţă:

ROMÂNIA
JUDECĂTORIA _____
DOSAR NR. _____

ÎNCHEIERE
Şedinţa publică din _____
Preşedinte: _____
Grefier: _____

S-a luat în examinare acţiunea civilă formulată de reclamanta S.C. _____ S.R.L., cu sediul _____ în contradictoriu cu pârâtul _____, cu domiciliul _____ având ca obiect daune.

La apelul nominal făcut în şedinţă publică se prezintă reprezentanta reclamantei, av. _____ din Baroul de avocaţi _____, pârâtul _____, lipsind reclamantul.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

S-a făcut referatul cauzei de către grefierul de şedinţă, după care, reprezentanta reclamantei arată că a introdus cererea de chemare în judecată la această instanţă, întrucât pârâtul este de acord ca acţiunea privind pretenţiile rezultând din contractul de transport încheiat între părţi să fie judecată de instanţa sediului transportatorului.

Pârâtul arată că este de acord ca acţiunea să fie judecată de această instanţă.

Instanţa, văzând prevederile art. 19 C.proc.civ., ia act de înţelegerea părţilor, care au convenit ca Judecătoria _____ să soluţioneze acţiunea în pretenţii formulată de reclamanta _____.

Instanţa acordă cuvântul părţilor cu privire la probe.

Reprezentanta reclamantei depune copia scrisorii de transport internaţional din _____, copia facturii fiscale nr. _____/_____ emisă de S.C. _____ S.R.L., copia invitaţiei la conciliere nr. __/_____ .

Un exemplar al acestor înscrisuri se comunică pârâtului, care solicită acordarea unui termen pentru studierea înscrisurilor depuse.

Reprezentanta reclamantei nu se opune la admiterea cererii de amânare formulată de pârât.

INSTANŢA

Constatând că înscrisurile depuse de reclamantă în probaţiune au fost comunicate pârâtei la acest termen de judecată,

Văzând prevederile art. 96 C.proc.civ., considerând întemeiată cererea pârâtului, pentru a lua cunoştinţă de actele care i s-au comunicat în şedinţă,

DISPUNE

Admite cererea de amânare formulată de pârât.

Acordă termen pentru judecarea acţiunii la data de _____, pentru când părţile cunosc termenul.

Pronunţată în şedinţă publică azi, _____.

Preşedinte

Grefier

TC reclamanta _____, prin av. ____ din Baroul de avocaţi ___,
TC pârâtul _____.

*

1.3.2.5. Necompetenţa instanţei. Excepţia de necompetenţă şi conflictele de competenţă

Atunci când se contestă competenţa pe parcursul procesului, după sesizarea instanţei şi înainte de a se pronunţa o hotărâre, se invocă excepţia de necompetenţă a instanţei.

Excepţia de necompetenţă este absolută în cazul încălcării *competenţei generale* a instanţelor judecătoreşti, a *competenţei materiale*, precum şi a celei *teritoriale exclusive*. Ea poate fi invocată de oricare dintre părţi, de procuror sau de instanţă din oficiu.

Excepţia de necompetenţă relativă intervine în cazul încălcării *competenţei teritoriale de drept comun* (când nu este exclusivă). Poate fi invocată numai de către pârât, art. 158 pct. 5 C.proc.civ. precizând că partea care s-a adresat instanţei necompetente nu poate cere declararea necompetenţei.

În cazul *respingerii* excepţiei, se pronunţă o *încheiere* interlocutorie, care leagă instanţa, şi care nu se atacă separat, ci numai *odată cu fondul.*

*

Exemplu de încheiere prin care se respinge excepţia necompetenţei:

ROMÂNIA
JUDECĂTORIA
DOSAR NR. _____

ÎNCHEIERE
Şedinţa publică din _____
Preşedinte: _____
Grefier: _____

S-a luat în examinare acţiunea formulată de reclamanta S.C. _____ S.R.L., cu sediul în _____ împotriva pârâtei S.C. _____ S.R.L., cu sediul în _____ având ca obiect daune.

La apelul nominal făcut în şedinţă publică, se prezintă reprezentanta reclamantei, av. _____ din Baroul de avocaţi _____, şi reprezentanta pârâtei, consilier juridic _____, lipsind părţile.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

S-a făcut referatul cauzei de către grefierul de şedinţă.

Reprezentanta pârâtei invocă excepţia necompetenţei teritoriale a instanţei, arătând că sediul său este în localitatea _____, iar potrivit art. 7 alin. (1) C.proc.civ., cererea împotriva unei persoane juridice de drept privat se face la instanţa sediului ei principal. Solicită declinarea competenţei de soluţionare a cauzei în favoarea Judecătoriei _____, în circumscripţia căreia se află sediul societăţii pârâte.

Reprezentanta reclamantei solicită respingerea excepţiei necompetenţei teritoriale a instanţei, arătând că a introdus acţiunea la această instanţă, în conformitate cu dispoziţiile art. 10 pct. 5 C.proc.civ., întrucât în circumscripţia acestei instanţe se află locul de plecare al autovehiculului care a efectuat transportul.

INSTANŢA

În deliberare cu privire la excepţia necompetenţei teritoriale a instanţei, invocată de societatea pârâtă, constată că, prin contractul de transport încheiat între părţi, s-a stabilit că autovehiculul societăţii reclamante, care are calitatea de transportator, va pleca la data de _____ din localitatea ___. Competenţa de soluţionare a acţiunii izvorâte din contractul de transport aparţine instanţei locului de plecare, în conformitate cu prevederile art. 10 pct. 5 C.proc.civ. De asemenea, instanţa în circumscripţia căreia se află sediul societăţii pârâte este competentă să soluţioneze prezentul litigiu, în baza prevederilor art. 7 alin. (1) C.proc.civ.

Constatând că societatea reclamantă a înţeles să introducă acţiunea la această instanţă, care este instanţa locului de plecare, şi care este competentă să soluţioneze litigiul, şi văzând prevederile art. 12 C.proc.civ., potrivit cărora reclamantul este cel care are alegerea între mai multe instanţe deopotrivă competente,

DISPUNE

Respinge excepţia necompetenţei teritoriale a instanţei.
Amână judecarea cauzei la data de __, pentru când părţile cunosc termenul.
Pronunţată în şedinţă publică, azi _____.

Preşedinte

Grefier

TC reclamanta _____ prin av. ___ din Baroul de avocaţi ____.
TC pârâta _____ prin consilier juridic _____.

*

În cazul *admiterii* excepţiei, instanţa îşi declină competenţa, pronunţând o *hotărâre* care poate fi atacată cu *recurs în 5 zile de la pronunţare*; hotărârea *nu* se comunică. Această hotărâre dezînvesteşte instanţa care a dat-o şi învesteşte instanţa în favoarea căreia s-a pronunţat declinarea de competenţă.

*

Exemplu de practica pentru hotărârea de declinare a competenţei:

ROMÂNIA
JUDECĂTORIA
DOSAR NR. _____

SENTINŢA CIVILĂ NR. ____
Şedinţa publică din _____
Preşedinte: _____
Grefier: _____

S-a luat în examinare acţiunea formulată de reclamantul _____, domiciliat în _____ împotriva pârâtului _____, domiciliat în _____ având ca obiect revendicarea imobilului situat în _____, înscris în cartea funciară nr. ___ a localităţii _____, cu nr. topografic ____.

La apelul nominat făcut în şedinţă publică, se prezintă reclamantul, asistat de av. _____ din Baroul de avocaţi _____, şi pârâta.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

Acţiunea este legal timbrată cu suma de _____ lei taxă judiciară de timbru, conform art. ___ din Legea nr. 146/1997 şi _____ lei timbru judiciar, conform art. 3 din O.G. nr. 32/1995.

S-a făcut referatul cauzei.

Instanţa pune în discuţia părţilor excepţia de necompetenţă materială invocată de pârâtă prin întâmpinare.

Pârâta solicită admiterea excepţiei de necompetenţă materială a instanţei şi declinarea competenţei de soluţionare a cauzei în favoarea Tribunalului _____.

Reprezentantul reclamantei solicită admiterea excepției necompetenței materiale a judecătoriei, arătând că valoarea imobilului supus partajării depășește 5 miliarde lei.

*

Instanța care a fost învestită prin hotărârea de declinare a competenței este datoare să își verifice propria competență. Dacă și această instanță consideră că nu este competentă, are îndatorirea de a stabili instanța căreia îi aparține competența soluționării cauzei.

Dacă această instanță stabilește că pricina este de competența instanței mai întâi învestite, pronunță la rândul ei o hotărâre de declinare a competenței în favoarea acesteia. Situația creată este denumită *conflict negativ de competență*.

Conflictul de competență pozitiv apare atunci când două instanțe se declară ambele competente să soluționeze aceeași pricină.

Conflictul de competență dintre instanțele judecătorești se rezolvă pe calea *regulatorului de competență*. Acesta se pronunță de către *instanța superioară comună instanțelor aflate în conflict*.

Prin urmare, conflictul ivit între două judecătorii din circumscripția aceluiași tribunal se judecă de acel *tribunal*.

Dacă judecătoriile nu țin de același tribunal sau dacă în conflict este o judecătorie și un tribunal sau două tribunale, competența revine *curții de apel* în raza căreia se află instanțele respective.

Când cele două instanțe aflate în conflict nu sunt în circumscripția aceleiași curți de apel ca și atunci când conflictul s-a ivit între două curți de apel, regulatorul de competență se pronunță de către *Înalta Curte de Casație și Justiție*.

Când conflictul de competență se ivește între o instanță judecătorească și un organ cu activitate jurisdicțională, acesta se soluționează de instanța judecătorească ierarhic superioară instanței aflate în conflict.

Instanța soluționează conflictul de competență *fără citarea părților, în camera de consiliu*. Hotărârea este supusă *recursului în termen de 5 zile de la comunicare*. Fac excepție hotărârile Înaltei Curți de Casație și Justiție, care sunt irevocabile. Prin această hotărâre se stabilește instanța competentă, respectiv organul jurisdicțional competent, iar dosarul i se va înainta după rămânerea irevocabilă a hotărârii.

În cazul declarării *recursului împotriva regulatorului*, acesta se soluționează de către instanța ierarhic superioară, *cu citarea părților*.

Instanța desemnată competentă prin regulatorul de competență este obligată să soluționeze pricina, nemaiputând să se declare necompetentă. Sub acest aspect, regulatorul de competență are putere de lucru judecat.

1.3.3. Ministerul Public

1.3.3.1. Aspecte generale

Procurorul este un participant la procesul civil, iar formele concrete de participare a procurorului la procesul civil sunt stabilite de art. 45 C.proc.civ.

1.3.3.2. Formele participării procurorului în procesul civil

A. Pornirea procesului civil

Articolul 45 alin. (1) C.proc.civ. prevede că Ministerul Public poate porni acțiunea civilă ori de câte ori este necesar pentru apărarea drepturilor și intereselor legitime ale *minorilor*, ale *persoanelor puse sub interdicție* și ale *dispăruților*, precum și în alte cazuri expres prevăzute de lege.

În cazul în care procurorul a pornit acțiunea, titularul dreptului la acțiune va fi introdus în proces. El se va putea folosi de dispozițiile art. 246, art. 247 și art. 271-273 C.proc.civ., iar în cazul în care procurorul și-ar retrage cererea, va putea cere continuarea judecății.

B. Participarea la judecata procesului civil

Articolul 45 alin. (3) și (4) C.proc.civ. prevede că procurorul poate pune concluzii în orice proces civil, în oricare fază a acestuia, dacă apreciază că este necesar pentru apărarea ordinii de drept, a drepturilor și libertăților cetățenilor. În cazurile anume prevăzute de lege, participarea și punerea concluziilor de către procuror sunt obligatorii.

C. Exercitarea căilor de atac

Procurorul poate, în condițiile legii, să exercite căile de atac împotriva oricăror hotărâri [art. 45 alin. (5) C.proc.civ.].

D. Cererea de punere în executare a hotărârilor

În cazurile prevăzute de alin. (1), procurorul poate să ceară punerea în executare a hotărârilor pronunțate în favoarea persoanelor prevăzute la acel alineat [art. 45 alin. (5) C.proc.civ.].

1.3.4. Reguli generale privind organizarea justiției

1.3.4.1. Independența justiției

Garanția procesului echitabil se regăsește și în modul de organizare și funcționare a instanțelor care trebuie să fie *independente și imparțiale,*

stabilite numai prin lege. Judecătorii care funcționează trebuie să fie, de asemenea, independenți și imparțiali atât în raport cu părțile din proces, cât și cu partidele politice și celelalte organe ale statului. Pentru statutul judecătorilor, inamovibilitatea pe durata mandatului lor reprezintă garanția independenței.

1.3.4.2. Accesul liber la justiție

Accesul liber la justiție este unul din elementele prevăzute de *art. 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului*, care prevede că orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a subliniat că accesul liber la justiție nu trebuie să fie teoretic și iluzoriu, ci *concret și efectiv*. Astfel, cheltuielile de procedură sau imposibilitatea obținerii unei asistențe juridice gratuite efective pot împiedica accesul la o instanță judecătorească.

Accesul liber la justiție mai poate fi *îngrădit* de elemente privind cauțiunea, autorizarea, amenda civilă sau termenele fixate de lege, dar nu întotdeauna aceste limitări constituie violări ale dispozițiilor art. 6 paragraf 1.

Astfel, s-a decis că este compatibilă cu dispozițiile Convenției amenda civilă aplicată pentru exercitarea abuzivă a dreptului, atunci când hotărârea de condamnare este suficient motivată (Decizie pronunțată la data de 2 iulie 1991 de către Comisie în dosarul nr. 13487/88, privind cererea petentului Louis Rio împotriva Franței, Colecția HUDOC). Statele au obligația de a garanta accesul liber la justiție, îndeplinirea acestei îndatoriri neimplicând însă obligația generală de a asigura asistență judiciară în procesele privind drepturi și obligații cu caracter civil. Articolul 6 paragraful 3 prevede o asemenea obligație numai pentru procesele penale. Pe de altă parte, în cazul în care asistența juridică gratuită apare ca fiind indispensabilă pentru asigurarea accesului efectiv la o instanță, datorită complexității procedurii sau a cauzei, articolul 6 paragraful 1 poate, în anumite circumstanțe, cere statelor să ofere asistență juridică gratuită (Hotărârea pronunțată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului la data de 17.12.2002 în cauza A. împotriva Marii Britanii, cererea nr. 35373/97, Colecția HUDOC).

În materie civilă, printre măsurile care să asigure accesul liber la justiție pot figura: scutirea de plata taxelor judiciare de timbru, asistența juridică gratuită, simplificarea procedurii, conceperea unor formulare

tipizate de sesizare a instanțelor care să se găsească la dispoziția celor interesați etc.

1.3.4.3. Constituirea ierarhică a instanțelor judecătorești și dublul grad de jurisdicție

Justiția este organizată pe sistemul dublului grad de jurisdicție. Hotărârea primei instanțe este supusă, sub aspectul legalității și temeiniciei, controlului instanței de apel. Recursul este o cale extraordinară de atac și nu constituie al treilea grad de jurisdicție.

1.3.4.4. Egalitatea în fața justiției

Este și un principiu constituțional, art. 16 din Constituție statuând că cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări, și că nimeni nu este mai presus de lege.

Legea nr. 304/2004 prevede că justiția se înfăptuiește în mod egal pentru toate persoanele.

Astfel, principiul egalității în fața justiției presupune că toate persoanele au o vocație egală de a fi judecate de aceleași instanțe judecătorești și după aceleași reguli de procedură, fără nicio discriminare.

Pentru a se asigura realizarea principiului, este nevoie și de intervenția statului, pe cale legislativă, prin dispoziții privind: scutirea, reducerea, eșalonarea sau amânarea plății taxelor de timbru, asistența juridică gratuită.

1.3.4.5. Dreptul la judecarea cauzei în mod echitabil și într-un termen rezonabil

Dreptul la judecarea cauzei în mod echitabil și într-un timp rezonabil este al doilea element cuprins de art. 6 paragraf 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Pentru a fi echitabil, procesul trebuie să se desfășoare după o procedură contradictorie, cu respectarea dreptului la apărare și a egalității armelor, iar fiecare parte trebuie să dispună de posibilități suficiente, echivalente și adecvate pentru a-și susține poziția asupra problemelor de fapt și de drept, și niciuna din părți să nu fie defavorizată în raport cu cealaltă.

Cel mai important dintre principiile rezultate din art. 6 al Convenției este acela al egalității armelor. Acest principiu presupune că fiecare parte din proces trebuie să aibă șanse egale de a-și prezenta cauza, inclusiv probele, și că nimeni nu trebuie să beneficieze de un avantaj substanțial asupra adversarului său.

Criteriul „termenului rezonabil" este o noțiune subiectivă, care poate varia după cum este vorba de cauze civile sau penale, în Convenție nefiind definită această cerință.

Curtea a concluzionat în sensul unor încălcări ale art. 6 în cauze în care o procedură de divorț durase 9 ani (Hotărârea pronunțată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului la data de 21.02.1989 în cauza Bock împotriva Germaniei, dosarul nr. 1/1988/145/199, Colecția HUDOC), sau când au trebuit 7 ani şi 7 luni pentru a trece de la nivelul tribunalului administrativ la Consiliul de Stat (Hotărârea pronunțată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului la data de 24.10.1989 în cauza H. împotriva Franței, dosarul nr. 10073/82, Colecția HUDOC), şi 6 ani şi 7 luni pentru a obține o hotărâre definitivă într-o acțiune în responsabilitate, (Hotărârea pronunțată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului la data de 29.03.1989 în cauza Neves şi Silva împotriva Portugaliei, dosarul nr. 5/1988/149/203, Colecția HUDOC).

Printre factorii examinați de Comisie şi de Curte pentru a determina dacă o procedură răspundea criteriului „termenului rezonabil" se numără: complexitatea cauzei, natura pretențiilor, modul în care autoritățile au tratat cazul, comportamentul reclamantului care a fost în măsură să contribuie la prelungirea termenului şi împrejurările particulare care ar putea justifica prelungirea procedurii.

Numai întârzierea imputabilă organelor judiciare sau statului – inclusiv datorită modificărilor legislative produse în timpul unui proces – este considerată o violare a duratei rezonabile (Decizia pronunțată la data de 13.10.1986 de către Comisie în dosarul nr. 9630/81, privind cererea petentului Pasquale Minniti, împotriva Italiei, Hotărârea pronunțată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului la data de 28.06.1990 în cauza Obermeier împotriva Austriei, dosarul nr. 11761/85, Hotărârea pronunțată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului la data de 29.03.1989 în cauza Neves şi Silva împotriva Portugaliei, dosarul nr. 5/1988/149/203, Hotărârea pronunțată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului la data de 7.07.1989 în cauza Sanders S.A. împotriva Spaniei, dosarul nr. 11681/85, Colecția HUDOC).

În cazul în care se constată culpa părților în prelungirea nejustificată a procesului, condamnarea nu va interveni (Hotărârea pronunțată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului la data de 27.10.1993 în cauza Monnet împotriva Franței, dosarul nr. 13675/88, Colecția HUDOC).

În Codul de procedură civilă din România nu este consacrat în mod expres principiul operativității. Există însă texte care urmăresc acest obiectiv, şi anume:

- amânarea judecății în temeiul înțelegerii părților se poate încuviința o singură dată – art. 155 alin. (1);
- instanța va putea da un singur termen pentru lipsa de apărare, temeinic motivată – art. 156 alin. (1);
- pronunțarea se poate amâna pentru un termen, care nu poate fi mai mare de 7 zile, iar redactarea hotărârii trebuie să se facă în termen de cel mult 30 de zile de la pronunțare – art. 260 alin. (1) şi art. 264 alin. (1).

§2. Acțiunea în procesul civil

2.1. Considerații generale

Acțiunea este un ansamblu de mijloace procesuale prin care, în cadrul procesului civil, se asigură protecția dreptului subiectiv civil, prin recunoaşterea sau realizarea lui, în cazul în care este încălcat sau contestat, ori a unor situații juridice ocrotite de lege.

2.2. Elementele acțiunii civile

Elementele acțiunii civile sunt părțile, obiectul şi cauza.

I. Părțile

Procesul civil presupune existența unei persoane, care se adresează instanței judecătoreşti, cerând apărarea unui drept pe care pretinde că îl are, ori a unui interes ocrotit de lege, precum şi a unei persoane, care este chemată în judecată, întrucât se susține că ar fi încălcat sau contestat dreptul afirmat, sau față de care se doreşte realizarea interesului vizat.

Cel care a formulat acțiunea se numeşte *reclamant,* iar cel chemat în judecată, *pârât*. Acestea sunt denumirile generice.

În apel, părțile se numesc apelant şi intimat, în recurs, recurent şi intimat, în revizuire, revizuent şi intimat, în contestație, contestator şi intimat, iar în faza de executare silită, creditor şi debitor.

Procesul se leagă între părți, respectiv cele cu denumirea de mai sus, fiind excluşi reprezentanții lor legali sau convenționali.

Pe parcursul derulării procesului, pot interveni terțe persoane, fie din inițiativa lor, fie a părților inițiale. Aceştia dobândesc calitatea de părți, iar hotărârea pronunțată le este opozabilă.

II. Obiectul acțiunii civile constă în protecția dreptului subiectiv şi a unor interese, pentru realizarea cărora este obligatorie declanşarea unui proces.

Obiectul acțiunii devine obiectul procesului, iar judecătorii verifică, apreciază şi constată dacă ceea ce pretind părțile este veridic, şi hotărăsc întocmai.

Obiectul acțiunii trebuie să fie licit, posibil şi determinat.

III. Cauza acțiunii civile este scopul către care se îndreaptă voința petentului sau a celui care se apără, scop care motivează partea să acționeze.

În privința cauzei se cer îndeplinite următoarele condiții: să existe, să fie reală, licită şi morală.

2.3. Clasificarea acțiunilor civile

2.3.1. Acțiuni principale, incidentale, accesorii

După criteriul căii procedurale pe care partea a ales-o pentru apărarea dreptului său, acțiunile sunt principale, accesorii şi incidentale.

Acțiunile principale au existență de sine stătătoare şi prin introducerea lor se declanşează procesul (de exemplu, acțiunea principală de divorț).

Acțiunile accesorii sunt formulate în cadrul procesului, iar rezolvarea lor depinde de soluția dată acțiunii principale.

Astfel, se poate introduce acțiunea de divorț principală, prin care se solicită desfacerea căsătoriei, iar acțiunile accesorii sunt cele care privesc încredințarea minorilor, stabilirea contribuției la întreținerea lor, reglementarea folosinței locuinței, partajul bunurilor comune. Dacă acțiunea accesorie privind partajul bunurilor comune este făcută de pârât sub forma cererii reconvenționale, are caracter incidental.

Acțiunile incidentale pot avea o existență de sine stătătoare, dar sunt formulate în cadrul unui proces deja început.

Sunt cereri incidentale: cererea de intervenție principală, cererea de chemare în garanție etc.

Clasificarea are importanță sub aspectul competenței întrucât acțiunile accesorii şi incidentale sunt în competența instanței care judecă acțiunea principală. Sub aspectul căilor de atac şi al termenelor, trebuie precizat că hotărârea pronunțată pentru soluționarea unor astfel de acțiuni are caracter unitar, astfel încât calea de atac şi termenul prevăzute pentru acțiunea principală sunt valabile şi pentru cele accesorii şi incidentale.

Ca regulă generală, în practicaua hotărârii, atunci când se arată acțiunea a cărei soluționare este pe rol, menționându-se obiectul acesteia, se menționează separat şi cererile incidentale, nu şi cele accesorii.

2.3.2. Acțiuni în realizare, constatare şi constituire

După *criteriul scopului material urmărit de reclamant* acțiunile sunt:

- acțiuni în realizarea dreptului;

- acțiuni în constatarea existenței sau inexistenței unui drept; și
- acțiuni pentru constituirea de drepturi.

Acțiunile în realizarea dreptului (art. 109 C.proc.civ.) sunt acțiunile prin care reclamantul, care se pretinde titularul unui drept subiectiv, solicită instanței să-l oblige pe pârât la respectarea dreptului, iar dacă acest lucru nu mai este posibil, la despăgubiri pentru prejudiciul suferit. (de exemplu, acțiunea în revendicare, pentru plata unei sume de bani, evacuarea dintr-un imobil, rezilierea sau rezoluțiunea unui contract, încetarea tulburării posesiei, interzicerea ridicării unei construcții etc.).

În cazul acestor acțiuni, dacă se constată temeinicia solicitărilor reclamantului instanța pronunță o hotărâre care constituie titlu executoriu, susceptibilă de a fi executată silit, obligând pârâtul la predarea unui bun, a unei sume de bani sau la abținerea de a acționa într-un anume mod.

Acțiunile în constatare (art. 111 C.proc.civ.) sunt denumite și în recunoașterea sau în confirmarea dreptului. Prin aceste acțiuni, reclamantul solicită recunoașterea unui drept al său sau inexistența unui drept al pârâtului împotriva sa.

Pentru exercitarea acestor acțiuni se cere ca reclamantul să aibă interes în constatarea dreptului său sau în stabilirea inexistenței dreptului pârâtului, precum și condiția negativă ca să nu aibă la îndemână acțiunea în realizarea dreptului.

Astfel, acțiunile în constatare sunt admisibile numai în lipsa posibilității de a promova acțiunea în realizare, având un caracter cu totul subsidiar. În acest sens, art. 111 C.proc.civ. prevede că partea care are interes poate să facă cerere pentru constatarea existenței sau neexistenței unui drept. Cererea nu poate fi primită dacă partea poate cere realizarea dreptului.

Hotărârea pronunțată în aceste litigii nu poate fi executată silit, neconstituind titlu executoriu.

Este inadmisibilă acțiunea în constatarea existenței sau inexistenței unei stări de fapt, situație pentru care este reglementată procedura asigurării dovezilor (art. 235-241 C.proc.civ.).

Acțiunile în constatare sunt clasificate în:

- *acțiuni declaratorii,* prin care se cere instanței să constate existența sau inexistența unui raport juridic între reclamant și pârât (de exemplu, acțiunea reclamantului prin care acesta solicită instanței interpretarea unei clauze îndoielnice din contractul încheiat cu pârâtul și pe care fiecare parte o interpretează în alt mod);
- *acțiuni interogatorii,* prin care titularul dreptului, în mod preventiv, cheamă în judecată o persoană care ar putea contesta dreptul reclamantului, pentru a răspunde și a se lua act dacă recunoaște sau nu dreptul (de exemplu, reclamantul legatar universal îl cheamă în judecată pe eredele care nu voiește să îi recunoască testamentul, constrângându-l să-și arate obiecțiile în fața instanței. În acest fel se obține o hotărâre judecătorească care stabilește validitatea testamentului, opozabilă pârâtului);
- *acțiuni provocatorii,* prin care titularul unui drept cheamă în judecată pe cel care îi cauzează o tulburare serioasă în exercițiul dreptului său. Pârâtul trebuie să-și valorifice pretențiile, respectiv să-și dovedească dreptul pe care pretinde că îl are, sub sancțiunea de a nu-l mai putea invoca dacă nu și-l demonstrează (de exemplu, acțiunea în constatarea dreptului de proprietate).

Acțiunile în constituire de drepturi, numite și în transformare, tind la schimbarea sau desființarea unor raporturi juridice existente între părți și înlocuirea cu raporturi juridice noi.

Hotărârile pronunțate pot avea efect numai pentru viitor – *ex nunc* (în cazul acțiunii de divorț), sau pot avea efecte și pentru trecut (în cazul acțiunii pentru desființarea a căsătoriei, tăgăduirea paternității).

2.3.3. Acțiuni personale, reale și mixte

După *criteriul naturii dreptului ce se valorifică prin acțiune*, acțiunile pot fi:

- acțiuni personale;
- acțiuni reale; și
- acțiuni mixte.

În afara clasificării rămân importante categorii de acțiuni, cum ar fi cele privitoare la starea și capacitatea persoanelor.

În funcție de obiectul dreptului subiectiv apărat acțiunile se clasifică în personale mobiliare, personale imobiliare, reale mobiliare și reale imobiliare.

Acțiunile reale imobiliare se subclasifică în petitorii și posesorii.

Acțiunile personale sunt acele acțiuni prin care se valorifică un drept personal, de creanță. Sunt nelimitate ca număr, izvorând din drepturi de creanță, care se nasc din acte juridice, din fapte cauzatoare de prejudicii, din lege etc.

Acțiunile personale sunt *mobiliare* atunci când dreptul personal valorificat are ca obiect un bun mobil prin natura sa (corporal), prin determinarea legii (un drept de creanță, o obligație de a face sau de a nu face), sau prin anticipație (recolte vândute pe picioare).

De exemplu, sunt acțiuni personale mobiliare, acțiunile ce urmăresc plata unor sume de bani, predarea unor lucruri fungibile, îndeplinirea unei obligații de a face sau de a nu face.

Acțiunile personale sunt *imobiliare* când dreptul personal valorificat are ca obiect un bun imobil prin natura sa (terenuri, clădiri), prin destinație (utilaje pentru producție) sau prin obiectul la care se aplică (uzufructul bunurilor imobile).

Acțiunile reale sunt acele acțiuni prin care se valorifică un drept real. Cum drepturile reale sunt limitate ca număr şi acțiunile reale sunt limitate ca număr [de exemplu, acțiunea în revendicare, acțiunea confesorie şi negatorie, prin care se apără, respectiv se contestă un drept de servitute, superficie, uzufruct, uz, habitație, acțiunea prin care se valorifică un drept real accesoriu (acțiune ipotecară)].

Acțiunile reale sunt *mobiliare* atunci când dreptul real valorificat prin acțiune are ca obiect un bun mobil.

Acțiunile reale sunt *imobiliare* dacă dreptul real valorificat are ca obiect un bun imobil.

Această categorie de acțiuni este subclasificată în acțiuni petitorii şi acțiuni posesorii. Cele *petitorii* au ca obiect apărarea dreptului de proprietate sau a unui alt drept real: de servitute, superficie, uzufruct, uz sau abitație. Acțiunile *posesorii* au ca obiect apărarea posesiei unui bun imobil, posesia fiind privită ca o situație juridică de fapt.

Acțiunile mixte sunt acele acțiuni prin care se valorifică în acelaşi timp atât un drept de creanță, cât şi un drept real, care izvorăsc din acelaşi raport juridic sau din raporturi juridice conexe (de exemplu, acțiunile în anulare sau rezoluțiunea unui contract de întreținere cu privire la un bun imobil, acțiunea în revocarea unei donații pentru neexecutarea unei sarcini).

§3. Participanții la procesul civil

- instanța judecătorească;
- părțile;
- procurorul;
- organul de executare;
- alte persoane: martori, experți, interpreți, avocați etc.

3.1. Instanța de judecată

În procesul civil, instanța este chemată să rezolve litigiile care apar în circuitul civil, iar atunci când este sesizată cu o cerere de chemare în judecată, instanța are obligația să o rezolve.

Articolul 3 C.civ. prevede că judecătorul care va refuza să judece, sub cuvânt că legea nu prevede, sau că este întunecată sau neîndestulătoare, va putea fi urmărit ca culpabil de denegare de dreptate.

3.1.1. Constituirea şi compunerea instanței. Colegialitatea instanței

- *compunerea* instanței = alcătuirea completului de judecată (din unul sau mai mulți judecători);
- *constituirea* instanței = alcătuirea instanței cu toate organele sau persoanele prevăzute de lege: completul de judecată + grefier + magistratul-asistent (la Înalta Curte de Casație şi Justiție).

În afară de atribuțiile de execuție (apelul părților, martorilor, referatul cauzei, consemnarea depozițiilor martorilor, luarea notelor de şedință), grefierul are şi rolul de a atesta conformitatea celor hotărâte de judecători prin semnarea încheierilor şi a hotărârii.

Colegialitatea instanței este un principiu de organizare judecătorească şi presupune că activitatea de judecată se desfăşoară în fața unui complet format din mai mulți judecători. Cu titlu de excepție, anumite cauze sunt soluționate de complete alcătuite dintr-un singur judecător.

*

Exemplu de încheiere de amânare a judecății, pentru participarea procurorului:

ROMÂNIA
JUDECĂTORIA _____
DOSAR NR. _____

ÎNCHEIERE
Ședința publică din _____
Preşedinte: _____
Grefier: _____

S-a luat în examinare acțiunea civilă formulată de reclamanta _____, în contradictoriu cu pârâtul _____, având ca obiect rectificarea actului de naştere.

La apelul nominal făcut în şedință publică se prezintă reclamanta, asistată de av. ____ din Baroul de avocați, lipsind pârâta.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

S-a făcut referatul cauzei de către grefierul de şedință, după care, reprezentanta reclamantei arată că, față de obiectul acțiunii, este necesară participarea la judecată a procurorului.

INSTANȚA

Constatând că, potrivit prevederilor art. 57 alin. (2) din Legea nr. 119/1996, cererea privind rectificarea actelor de stare civilă se soluționează pe baza cercetărilor efectuate de poliție şi a concluziilor procurorului,

Considerând necesar a amâna judecarea cauzei în vederea participării procurorului,

DISPUNE

Amână judecarea cauzei la data de _____, în vederea participării procurorului la judecată.

Reclamanta cunoaşte termenul. Se citează pârâta.

Pronunțată în şedința publică din _____.

Preşedinte

Grefier

TC reclamanta _____ prin av. ____ din Baroul de avocați _____.
Se citează pârâta _____ .

*

3.1.2. Incidente cu privire la compunerea şi constituirea instanței

3.1.2.1. Greşita compunere

Normele care reglementează compunerea instanței sunt norme de organizare judecătorească, având un caracter imperativ. Dacă instanța soluționează cauza într-o compunere nelegală, hotărârea astfel pronunțată este nelegală şi va fi desființată pentru acest motiv, conform art. 304 pct. 1 C.proc.civ.

3.1.2.2. Incompatibilitatea

Cazurile de incompatibilitate prevăzute de art. 24 C.proc.civ. sunt:

- judecătorul care a pronunțat o hotărâre într-o pricină nu poate lua parte la judecarea aceleaşi pricini în apel sau în recurs [alin. (1)];
- judecătorul care a pronunțat o hotărâre într-o pricină nu poate lua parte la judecarea aceleiaşi pricini în cazul în care, în urma controlului judiciar, s-a dispus casarea cu trimitere şi rejudecarea cauzei [alin. (1)];
- judecătorul care a fost martor, expert sau arbitru într-o pricină nu poate participa ca judecător la soluționarea ei [alin. (2)].

Aceste cazuri de incompatibilitate sunt limitative şi nu pot fi extinse prin analogie la alte situații.

Incompatibilitățile prezentate privesc *numai pe judecători*, nu şi pe procurori sau grefieri (art. 36 C.proc.civ.).

Cazul de incompatibilitate poate fi invocat de părți, de procuror, sau de instanță din oficiu, pe cale principală sau pe cale de excepție, în orice stadiu al pricinii, inclusiv în căile extraordinare de atac, iar hotărârea pronunțată de un judecător incompatibil nu poate fi menținută, fiind *nulă.*

Soluționarea cererii de incompatibilitate se face prin *încheiere*, iar în caz de respingere aceasta poate fi *atacată* cu apel, respectiv cu recurs *odată cu fondul.*

3.1.2.3. Abținerea și recuzarea

Cazurile de abținere/recuzare sunt prevăzute de art. 27 C.proc.civ.

Grefierii se pot abține sau pot fi recuzați pentru aceleași motive și în aceleași condiții ca și judecătorii.

Articolul 36 C.proc.civ.: grefierii sunt obligați să se abțină/pot fi recuzați pentru motivele prevăzute la art. 27 C.proc.civ., în afară de cazul prevăzut la pct. 7 (care se referă la judecătorul care și-a spus părerea cu privire la cauza care se judecă).

Judecătorul poate fi recuzat în cazurile limitativ prevăzute de Codul de procedură civilă (art. 27), și anume:

1. când el, soțul său, ascendenții ori descendenții lor, au vreun interes în judecarea pricinii sau când este soț, rudă sau afin până la al patrulea grad inclusiv cu vreuna din părți;

2. când el este soț, rudă sau afin în linie directă ori în linie colaterală până la al patrulea grad inclusiv cu avocatul sau mandatarul unei părți sau dacă este căsătorit cu fratele ori cu sora soțului uneia dintre aceste persoane;

3. când soțul în viață și nedespărțit este rudă sau afin a uneia din părți până la al patrulea grad inclusiv, sau dacă fiind încetat din viață ori despărțit au rămas copii;

4. dacă el, soțul sau rudele lor până la al patrulea grad inclusiv au o pricină asemănătoare cu aceea care se judecă sau dacă au o judecată la instanța unde una din părți este judecător;

5. dacă între aceleași persoane și una din părți a fost o judecată penală în timp de 5 ani înaintea recuzării;

6. dacă este tutore sau curator al uneia din părți;

7. dacă și-a spus părerea cu privire la pricina ce se judecă;

8. dacă a primit de la una din părți daruri sau făgăduieli de daruri ori altfel de îndatoriri;

9. dacă este vrăjmășie între el, soțul sau una din rudele sale până la al patrulea grad inclusiv, și una din părți, soții sau rudele acestora, până la gradul al treilea inclusiv.

Cererea de recuzare se soluționează de instanța învestită cu judecarea pricinii, în alcătuirea căreia nu poate intra cel recuzat.

Când, din cauza recuzării nu se poate alcătui completul de judecată, ori când toți judecătorii instanței sunt recuzați, cererea se soluționează de instanța superioară.

Asupra recuzării instanța se pronunță prin *încheiere, în camera de consiliu, fără prezența părților*, iar dacă este admisă, judecătorul vizat urmează să se retragă de la judecarea pricinii.

În cazul respingerii cererii de recuzare, pricina se soluționează de completul inițial.

Dacă recuzarea a fost formulată cu rea-credință, autorul ei poate fi sancționat cu amendă.

Abținerea se soluționează *prin încheiere*, fără participarea judecătorului în cauză, iar dacă este admisă, judecătorul se retrage din complet. În cazul respingerii ei, judecătorul este dator să participe la soluționarea cauzei.

Regulile cu privire la abținere și recuzare sunt aplicabile și procurorilor, magistraților asistenți și grefierilor.

În cursul judecării cererii de abținere sau de recuzare nu se va face nici un act de procedură. Cererea se soluționează printr-o încheiere, de către instanța sesizată cu judecarea pricinii, în alcătuirea căreia nu poate intra judecătorul în cauză.

Încheierea prin care s-a *soluționat cererea de abținere*, indiferent dacă aceasta a fost admisă sau respinsă, *nu este supusă vreunei căi de atac*.

Încheierea prin care s-a *încuviințat recuzarea* nu este supusă niciunei *căi de atac*.

Încheierea prin care s-a *respins recuzarea* se poate ataca *numai odată cu fondul*.

*

Exemplu de încheiere de amânare a judecării cauzei în vederea soluționării cererii de recuzare:

ROMÂNIA
JUDECĂTORIA _____
DOSAR NR. _____

ÎNCHEIERE
Ședința publică din _____
Președinte: _____
Grefier: _____

S-a luat în examinare acțiunea civilă formulată de reclamanta _____ domiciliată _____ în contradictoriu cu pârâtul _____, domiciliat

_____ având ca obiect constatarea nulității absolute, a contractului de vânzare-cumpărare şi cererea de intervenție în interes propriu formulată de intervenienta _____, domiciliată _____, având acelaşi obiect.

La apelul nominal se prezintă reprezentantul reclamantei, av. _____ din Baroul de avocați _____, reprezentantul pârâtului _, av. _____ din Baroul _____ şi intervenienta _____, lipsind reclamanta şi pârâtul.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

S-a făcut referatul cauzei.

Intervenienta depune un contract de mandat în formă autentică din care rezultă că l-a împuternicit pe soțul ei, A. M. să o reprezinte în cauză. Mandatarul intervenientei este prezent.

Mandatarul intervenientei depune la dosar chitanța nr. ___/___ prin care face dovada achitării taxei judiciare de timbru în sumă de ___ lei, şi timbru judiciar în valoare de ___ lei.

Instanța acordă părților cuvântul în probațiune.

Reprezentantul reclamantei solicită încuviințarea probei cu martorul _____, domiciliat în _____, pentru a dovedi că, la încheierea contractului de vânzare-cumpărare, reclamanta a fost în eroare cu privire la obiectul contractului.

Pârâtul depune la dosar o cerere de recuzare a completului de judecată, chitanța nr. ___/___ privind achitarea taxei judiciare de timbru în sumă de 3,4 lei, şi timbru judiciar în valoare de 0,3 lei.

INSTANȚA

Constatând că pârâtul a formulat o cerere de recuzare a completului de judecată, timbrată cu 3,4 lei taxă judiciară de timbru conform art. 3 lit. d) din Legea nr. 146/1997 şi 0,3 lei timbru judiciar, conform art. 3 din O.G. nr. 32/1995, instanța va amâna judecarea cauzei, urmând ca cererea de recuzare să fie soluționată în Camera de Consiliu, potrivit prevederilor art. 30 alin. (1) C.proc.civ.

Văzând prevederile art. 26 raportat la art. 31 alin. (3) C.proc.civ., instanța se va pronunța cu privire cererea de probațiune după soluționarea cererii de recuzare.

DISPUNE

Amână judecarea cauzei la termenul din _____, pentru când părțile cunosc termenul.

Instanța se va pronunța cu privire la cererea de probațiune după soluționarea cererii de recuzare.

Pronunțată în şedința publică din _____.

Preşedinte

Grefier

TC reclamanta _____, prin av. ____ din Baroul de avocați _____.
TC pârâtul _____, prin av. _____ din Baroul de avocați _____.
TC intervenienta _____.

*

3.1.3. Strămutarea pricinilor

Dispozițiile legale privind strămutarea pricinilor sunt cuprinse în art. 37-40 C.proc.civ.

Împrejurările care determină strămutarea sunt prevăzute de art. 37 C.proc.civ.:

- când una din părți are două rude sau afini până la gradul al patrulea inclusiv printre magistrații instanței sau asistenții judiciari ai instanței [alin. (1)];
- strămutarea pricinii se poate cere şi pentru motive de bănuială legitimă sau de siguranță publică [alin. (2)].

Bănuiala este considerată legitimă ori de câte ori se poate presupune că nepărtinirea judecătorilor ar putea fi ştirbită „datorită împrejurărilor pricinii, calității părților sau vrăjmăşiilor locale".

Motivele de siguranță publică sunt împrejurările care îndreptățesc a se presupune că judecata procesului la instanța competentă ar putea produce tulburarea ordinii publice.

Competența de soluționare a cererii de strămutare întemeiată pe motiv de rudenie sau afinitate până la gradul al patrulea inclusiv revine instanței imediat superioare [art. 39 alin. (1) C.proc.civ.].

Cererea de strămutare întemeiată pe bănuială legitimă sau motive de siguranță publică se soluționează de către Înalta Curte de Casație şi Justiție [art. 39 alin. (2) C.proc.civ.]

Cererea de strămutare se judecă *în camera de consiliu.*

Preşedintele instanţei poate suspenda judecarea cauzei, fără citarea părţilor.

Cererea de strămutare se rezolvă *cu citarea părţilor*, prin *sentinţă*. Aceasta *nu se motivează*.

Dacă cererea este admisă, prin hotărârea pronunţată se stabileşte instanţa care va prelua judecarea pricinii şi măsura în care actele de procedură îndeplinite de instanţa iniţială sunt desfiinţate ori se menţin.

În cazul respingerii cererii de strămutare se continuă judecata la instanţa iniţială. Hotărârea dată asupra strămutării nu este supusă *niciunei căi de atac*.

3.2. Părţile

3.2.1. Noţiunea de parte în procesul civil

Procesul civil are loc între o persoană care se adresează instanţei judecătoreşti, cerând apărarea unui drept sau interes pe care pretinde că îl are, şi persoana chemată în judecată, întrucât se pretinde că ar fi încălcat sau contestat dreptul afirmat.

În cadrul fazelor şi etapelor procesului civil, părţile poartă denumiri diferite: reclamant – pârât, contestator – intimat, revizuent – intimat, apelant – intimat etc.

3.2.2. Drepturile şi îndatoririle procesuale ale părţilor

Drepturile procesuale:

- dreptul fiecărei părţi de a adresa cereri instanţei;
- dreptul de a participa la judecarea pricinii (presupune dreptul la citare);
- dreptul de apărare (de a răspunde pretenţiilor formulate, de a administra probe, de a cunoaşte dosarul, de a fi asistat de avocat);
- dreptul de a participa la proces personal sau prin mandatar;
- dreptul de a recuza pe judecători, procurori, grefieri etc.;
- dreptul de a ataca hotărârile instanţei;
- dreptul de a pretinde restituirea cheltuielilor de judecată în cazul câştigării procesului;
- dreptul de a dispune de soarta procesului – prin renunţare la judecată sau la dreptul subiectiv, prin recunoaşterea pretenţiilor formulate.

Îndatoririle procesuale:

Părţile sunt obligate să îndeplinească actele de procedură în condiţiile, ordinea şi termenele prevăzute de lege, sub sancţiunea nulităţii, perimării, decăderii.

Articolul 723 alin. (1) C.proc.civ. prevede că drepturile procedurale trebuie exercitate cu bună-credinţă şi potrivit scopului în vederea căruia au fost recunoscute de lege.

3.2.3. Condiţiile pentru a fi parte în procesul civil

Pentru a fi parte în procesul civil o persoană trebuie să îndeplinească, în mod cumulativ, următoarele condiţii:

- să pretindă un drept;
- să justifice un interes;
- să aibă capacitate procesuală;
- să aibă calitate procesuală.

3.2.3.1. Capacitatea procesuală

A. Capacitatea procesuală de folosinţă. Capacitatea procesuală de folosinţă este aptitudinea unei persoane de a avea drepturi şi obligaţii pe plan procesual.

În cazul *persoanelor fizice*, capacitatea de folosinţă începe la naşterea lor şi încetează la moartea lor.

În cazul *persoanelor juridice*, capacitatea procesuală de folosinţă se dobândeşte la data înregistrării, sau de la data actului de dispoziţie, a recunoaşterii acestuia, de la data autorizării, ori de la data îndeplinirii oricărei alte cerinţe prevăzute de lege. Încetează la momentul încetării persoanei juridice însăşi.

B. Capacitatea procesuală de exerciţiu. Capacitatea procesuală de exerciţiu este aptitudinea unei persoane de a-şi exercita personal drepturile procesuale şi de a-şi îndeplini obligaţiile procesuale.

Persoanele fizice dobândesc capacitate de exerciţiu deplină la vârsta de 18 ani (minora de 15/16 ani, prin căsătorie). Capacitatea de exerciţiu a persoanei fizice încetează prin moarte, punere sub interdicţie judecătorească sau prin anularea căsătoriei înainte ca femeia să împlinească 18 ani.

Articolul 42 C.proc.civ. prevede că persoanele care nu au exerciţiul drepturilor lor nu pot sta în judecată decât dacă sunt reprezentate, asistate sau autorizate.

a) Reprezentarea

Reprezentarea intervine în cazul persoanelor fizice lipsite de capacitatea de exercițiu: minorii sub 14 ani şi persoanele puse sub interdicție. Aceştia stau în proces prin reprezentanții lor – părinți, tutori.

b) Asistarea

Asistarea intervine în cazul persoanelor cu capacitate de exercițiu restrânsă – minori între 14-18 ani. Aceştia se citează personal, dar asistați de părinți/tutore, care semnează alături de minori cererile şi sunt citați în acest scop la judecarea cauzei.

În litigiile izvorând din contractul de muncă se citează numai minorul personal.

Aceste aspecte se consemnează distinct, în modul arătat, în partea introductivă a hotărârilor.

c) Autorizarea

Autorizarea intervine în cazul în care reprezentantul legal al celui lipsit de capacitate de exercițiu sau ocrotitorul legal care asistă pe minorul cu capacitate de exercițiu restrânsă face acte procesuale de dispoziție (renunțarea la judecată, tranzacția).

Este necesară *autorizarea specială a organului competent*, de regulă autoritatea tutelară.

În cazul *persoanelor juridice*, capacitatea procesuală de exercițiu se dobândeşte, în temeiul legii, de la data înființării lor şi sfârşeşte odată cu încetarea persoanelor juridice.

Persoana juridică îşi exercită drepturile şi îşi îndeplineşte obligațiile prin organele sale, sau prin alte subiecte de drept împuternicite de aceste organe.

C. Sancțiunea lipsei capacității procesuale. Actele de procedură făcute de o persoană fără capacitate de folosință sunt *nule.*

Actele de procedură îndeplinite de cel care nu are exercițiul drepturilor procedurale sunt *anulabile*. Instanța va acorda un termen pentru împlinirea lipsurilor, sau pentru ratificarea actelor de către ocrotitorul legal.

*

Exemplu de încheiere pentru termenul la care se invocă excepția lipsei capacității procesuale a unui pârât:

ROMÂNIA
JUDECĂTORIA _____
DOSAR NR. _____

ÎNCHEIERE
Şedința publică din _____
Preşedinte: _____
Grefier: _____

S-a luat în examinare acțiunea civilă formulată de reclamantul _____, domiciliat _____ în contradictoriu cu pârâții _____, domiciliat _____, şi _____, domiciliat _____ având ca obiect prestație tabulară.

La apelul nominal făcut în şedință publică se prezintă reprezentanta reclamantului, av. _____ din Baroul de avocați _____ şi pârâtul _____, lipsind reclamantul şi pârâții _____ şi _____.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

S-a făcut referatul cauzei.

Reprezentanta reclamantului depune la dosar copia certificatului de deces seria __ nr. __ eliberat la data de __ de către Primăria ____.

Instanța pune în discuția părților excepția lipsei capacității de folosință a pârâtei _____.

Reprezentanta reclamantului solicită respingerea excepției lipsei capacității de folosință a pârâtei _____, arătând că va preciza acțiunea în sensul introducerii în cauză a moştenitorilor acestei pârâte.

Pârâtul ____ arată că lasă soluția cu privire la excepția lipsei capacității de folosință a pârâtei _____ la aprecierea instanței.

INSTANȚA.

În deliberare cu privire la excepția lipsei capacității de folosință a pârâtei _____, constată că prin adresa nr. _____, de la fila ___, emisă de Biroul de evidență a populației din cadrul Serviciului de evidență informatizată a persoanei _____ a comunicat că pârâta, fiica lui _____ şi _____, născută la data de 31.12.1906 în localitatea _____, a decedat în anul 1989 în _____. Acțiunea reclamantului fiind introdusă în anul 2003, instanța reține că pârâta era decedată la data introducerii acțiunii, capacitatea acesteia de folosință încetând la data decesului, potrivit art. 7 alin. (1) din Decretul nr. 31/1954, motiv pentru

care instanța va admite excepția lipsei capacității de folosință a pârâtei _____.

DISPUNE

Admite excepția lipsei capacității de folosință a pârâtei _____.

Acordă termen pentru judecarea acțiunii la data de _____, pentru când părțile cunosc termenul.

Pronunțată în ședință publică azi, _____.

Președinte

Grefier

TC reclamantul _____, prin av. _____ din Baroul de avocați _____,
TC pârâtul _____
Se citează pârâtul _____ domiciliat în _____.

*

3.2.3.2. Calitatea procesuală

Calitatea procesuală presupune existența unei identități între persoana reclamantului și cel care ar fi titular al dreptului afirmat (calitate procesuală *activă*), respectiv între persoana pârâtului și cel despre care se pretinde că este obligat în raportul juridic dedus judecății (calitate procesuală *pasivă*).

• reclamant – calitate procesuală activă

• pârât – calitate procesuală pasivă

A. Sancțiunea lipsei calității procesuale. În cazul în care se consideră că o parte nu are calitate procesuală, se pot invoca următoarele excepții:

- *excepția lipsei calității procesuale active (a reclamantului)* – o invocă pârâtul/instanța din oficiu. Dacă o invocă pârâtul, în încheiere se consemnează în primul rând concluziile acestuia, apoi concluziile reclamantului. Dacă o invocă instanța, se consemnează concluziile reclamantului, apoi ale pârâtului;

- excepția lipsei calității procesuale pasive (a pârâtului) – o invocă pârâtul/instanța din oficiu.

A nu se confunda cu excepția lipsei dovezii *calității de reprezentant*, care se referă la reprezentantul părții, și care poate fi:

- avocat, care își dovedește calitatea de reprezentant prin împuternicirea avocațială;

- consilier juridic, care își dovedește calitatea de reprezentant prin de-legația de reprezentare;

- mandatar, care își dovedește calitatea de reprezentant prin procura de reprezentare.

În aceste cazuri, se acordă un termen pentru a se depune la dosar dovada calității de reprezentant, în temeiul art. 161 alin. (1) C.proc.civ.

*

Exemplu de încheiere de amânare a judecării cauzei pentru a se face dovada calității de reprezentant:

ROMÂNIA
JUDECĂTORIA _____
DOSAR NR. _____

ÎNCHEIERE
Ședința publică din _____
Președinte: _____
Grefier: _____

S-a luat în examinare acțiunea civilă formulată de reclamanta _____, domiciliată _____ în contradictoriu cu pârâta _____, domiciliată _____ având ca obiect obligație de a face.

La apelul nominal făcut în ședință publică se prezintă reprezentantul reclamantei, av. _____ din Baroul de avocați _____, și pârâta _____, lipsind reclamanta.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

S-a făcut referatul cauzei, după care, reprezentantul reclamantei depune la dosar copia certificatului de căsătorie seria __ nr. __ eliberat la data de __ de către Primăria ____, adeverința nr. ___ / ____ eliberată de către _____. Un exemplar al acestor înscrisuri se comunică pârâtei.

Instanța constată că, deși acțiunea este formulată prin avocat, la dosar nu este depusă împuternicirea avocațială, și pune în discuția părților această împrejurare.

Reprezentantul reclamantei arată că a încheiat un contract de asistență juridică cu reclamanta, pentru înregistrarea şi susținerea prezentei acțiuni, solicitând un termen pentru a depune la dosar împuternicirea avocațială.

Pârâta solicită respingerea cererii de amânare formulată de reprezentantul reclamantei.

INSTANȚA

În deliberare, constatând că reprezentantul reclamantei nu a făcut dovada calității sale de reprezentant al părții, în temeiul art. 161 alin. (1) C.proc.civ., va acorda un termen pentru ca acesta să depună împuternicirea avocațială.

DISPUNE

Acordă termen pentru judecarea acțiunii la data de _____, pentru când părțile cunosc termenul.

Reprezentantul reclamantei va face dovada calității sale.

Pronunțată în şedință publică azi, _____.

Preşedinte

Grefier

TC reclamanta _____, prin av. _____ din Baroul de avocați _____,
TC pârâtul _____

Dacă se constată lipsa calității procesuale, active sau pasive, instanța va *respinge cererea*, ca fiind introdusă de o persoană fără calitate procesuală activă sau ca fiind introdusă împotriva unei persoane fără calitate procesuală pasivă.

*

Exemplu de practica a hotărârii prin care urmează a se respinge acțiunea, ca fiind introdusă de o persoană lipsită de calitate procesuală activă:

ROMÂNIA
JUDECĂTORIA _____
DOSAR NR. _____

SENTINȚA CIVILĂ NR.
Şedința publică din _____
Preşedinte: _____
Grefier: _____

Pe rol fiind soluționarea acțiunii civile formulate de reclamantul ____, domiciliat _____, în contradictoriu cu pârâta _____, domiciliată _____ , având ca obiect evacuare.

La apelul nominal se prezintă reclamantul şi reprezentantul pârâtei, av. _____ din Baroul de avocați _____.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

Acțiunea este legal timbrată, cu 8,5 lei taxă judiciară de timbru, potrivit art. 3 lit. b) din Legea nr. 146/1997, şi 0,3 lei timbru judiciar, conform art. 3 din O.G. nr. 32/1995.

S-a făcut referatul cauzei.

Reprezentanta pârâtei invocă excepția lipsei calității procesuale active a reclamantului, arătând că acesta nu este proprietarul imobilului în litigiu, iar, pe de altă parte, pârâta este titulara unui drept locativ asupra imobilului, în baza unui contract de închiriere.

Reclamantul consideră că are calitate procesuală activă, întrucât pârâta nu şi-a achitat cheltuielile comune datorate Asociației de proprietari, astfel că aceasta are datorii la furnizorii de energie termică.

*

B. Transmisiunea calității procesuale. Drepturile sau obligațiile care intră în conținutul raportului juridic dedus judecății pot fi transmise în cursul procesului, având loc în acest caz şi o transmisiune a calității procesuale.

Transmisiunea calității procesuale poate fi:

- *legală* – în cazul persoanelor fizice, prin succesiune, iar în cazul persoanei juridice, prin reorganizare;
- *convențională* – în cazul în care se vinde sau se donează bunul litigios sau are loc preluarea datoriei, cu consimțământul creditorului.

Cel care dobândeşte calitatea procesuală ca efect al transmisiunii preia procesul în starea în care se găseşte în momentul în care a avut loc transmisiunea, actele procesuale îndeplinite de autorul său fiindu-i opozabile.

3.2.3.3. Dreptul

Afirmarea existenței unui drept subiectiv civil, ce se cere a fi protejat, este o condiție de exercițiu a acțiunii civile. Dreptul respectiv trebuie să îndeplinească anumite condiții:

- să fie recunoscut şi ocrotit de lege;
- să fie exercitat în limitele sale externe şi interne;
- să fie exercitat cu bună-credință;
- să fie actual.

Sancțiunea lipsei dreptului. Dacă reclamantul nu justifică un drept sau nu sunt îndeplinite cerințele pe care trebuie să le îndeplinească dreptul, acțiunea va fi *respinsă.*

Dacă *dreptul nu este actual*, se va invoca excepția de prematuritate, iar cererea va fi *respinsă ca prematură.*

3.2.3.4. Interesul

Interesul este folosul practic urmărit de cel care a pus în mişcare acțiunea civilă.

Interesul poate fi material sau moral.

A. Condiții. Interesul trebuie să îndeplinească anumite cerințe:

- să fie *legitim* (interesul trebuie să fie în legătură cu pretenția formulată, cu dreptul subiectiv civil afirmat);
- să fie *născut şi actual* (să existe în momentul în care se exercită dreptul la acțiune);
- să fie *personal şi direct* (să-l vizeze în mod nemijlocit pe cel care recurge la forma procedurală).

B. Sancțiunea lipsei interesului. Dacă se consideră că reclamantul nu justifică un interes în promovarea acțiunii, se invocă excepția lipsei de interes, iar cererea va fi respinsă ca atare.

Dacă interesul nu este născut şi actual, cererea va fi respinsă ca prematură.

*

Exemplu de practica pentru hotărârea prin care acțiunea urmează a fi respinsă ca lipsită de interes:

ROMÂNIA
JUDECĂTORIA _____
DOSAR NR. _____/_____

SENTINȚA CIVILĂ nr. _____
Şedința publică din _____
Preşedinte: _____
Grefier: _____

S-a luat în examinare acțiunea civilă formulată de reclamanta _____, domiciliată _____ în contradictoriu cu pârâtul _____, domiciliat _____ având ca obiect majorarea contribuției de întreținere.

La apelul nominal se prezintă reclamanta şi pârâtul.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

Acțiunea este scutită de plata taxei judiciare de timbru, conform art. 15 lit. c) din Legea nr. 146/1997.

S-a făcut referatul cauzei, după care instanța invocă excepția lipsei de interes în promovarea acțiunii şi acordă cuvântul părților cu privire la această excepție.

Reclamanta lasă soluția cu privire la această excepție la aprecierea instanței.

Pârâtul solicită admiterea excepției, arătând că reclamanta nu justifică un interes în promovarea acțiunii, întrucât contribuția de întreținere pe care el o datorează reclamantei a fost stabilită la un procent de 25 % din veniturile realizate, prin sentința civilă nr. ___/____, pronunțată de Judecătoria ___ în dosarul nr. _____.

*

3.2.4. Coparticiparea procesuală

Coparticiparea procesuală este prevăzută de art. 47 C.proc.civ., care stabileşte că mai multe persoane pot fi împreună reclamante sau pârâte, însă drepturile şi obligațiile lor trebuie să aibă aceeaşi cauză, sau obiectul pricinii să fie un drept sau o obligație comună.

3.2.4.1. Felurile coparticipării procesuale

În principiu, coparticiparea procesuală este *facultativă*, dar poate fi şi *obligatorie*, cum este cazul ieşirii din indiviziune.

Coparticiparea procesuală poate fi:
- *activă* – există mai mulți reclamanți;
- *pasivă* – există mai mulți pârâți;
- *mixtă* – există mai mulți reclamanți și mai mulți pârâți.

Coparticiparea procesuală poate fi:
- coparticipare subiectivă – există o pluralitate de persoane cu aceleași interese;
- coparticipare obiectivă – într-un singur proces sunt reunite mai multe cereri între care există o strânsă legătură (conexitatea prevăzută de art. 164 C.proc.civ.).

3.2.5. Participarea terților în procesul civil

3.2.5.1. Considerații teoretice

Părților inițiale din proces li se pot adăuga terțe persoane, care dobândesc calitatea de părți.
- terțul este chemat în proces de una din părți = intervenție forțată;
- terțul cere introducerea sa în proces = intervenție voluntară.

3.2.5.2. Intervenția voluntară

A. Definire. Atunci când terțul cere introducerea sa în proces, ne aflăm în prezența unei intervenții voluntare, întrucât inițiativa de a fi introdus în proces aparține terțului.

Este reglementată de art. 49-56 C.proc.civ.

B. Formele intervenției voluntare. Există două forme de intervenție voluntară:

Intervenție în interes propriu (intervenție principală):

= cererea unui terț de a intra într-un proces pornit de alte părți, pentru a-și apăra un drept propriu;
- se face sub forma cererii de chemare în judecată [art. 50 alin. (1) C.proc.civ.] și este îndreptată împotriva ambelor părți din proces, terțul tinzând să câștige pentru sine, cel puțin în parte, obiectul procesului.

Intervenție în interesul uneia din părți (intervenție accesorie):

= cererea unui terț de a intra într-un proces pornit de alte părți, pentru a apăra dreptul unei părți din proces.
- terțul tinde, prin apărările pe care le face, ca soluția în proces să se dea în favoarea părții pentru care a intervenit.

C. Procedura de soluționare a cererii. Articolul 52 alin. (1) C.proc.civ. prevede că instanța va da o *încheiere* prin care se pronunță asupra

admisibilității în principiu a cererii de intervenție, încheiere care se *atacă odată cu fondul.*

Dacă cererea de intervenție este admisă, ea *se comunică* părților inițiale.

Terțul, numit intervenient, devine parte în proces, și toate actele de procedură vor fi îndeplinite și față de el.

Dacă reclamantul renunță la judecată, judecata cererii de intervenție principală (în interes propriu) continuă, nu însă și cea a cererii de intervenție accesorie (în interesul părții).

Cererea principală și cea de intervenție se judecă împreună și se pronunță o singură hotărâre. Disjungerea se poate dispune numai în cazul cererii de intervenție principală.

*

Exemplu de încheiere prin care se admite în principiu cererea de intervenție în interes propriu:

ROMÂNIA
JUDECĂTORIA ____
DOSAR NR. _____

ÎNCHEIERE
Ședința publică din _____
Președinte: _____
Grefier: _____

S-a luat în examinare acțiunea civilă formulată de reclamantul _____, domiciliat _____ în contradictoriu cu pârâta _____, domiciliată _____ având ca obiect obligație de a face.

La apelul nominal se prezintă reprezentantul reclamantului, av. _____ din Baroul de avocați ____, reprezentanta pârâtei, av. _____ din Baroul de avocați _____, lipsind părțile.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

S-a făcut referatul cauzei, după care instanța constată că, prin serviciul registratură, a fost depusă la dosar o cerere de intervenție în interes propriu, formulată de _____, care este prezentă. Se comunică un exemplar al cererii de intervenție părților, care nu solicită acordarea unui termen pentru a lua cunoștință de conținutul acesteia.

Instanța pune în discuția părților admisibilitatea în principiu a cererii de intervenție în interes propriu, formulată de _____.

Intervenienta solicită admiterea în principiu a cererii sale.

Reprezentantul reclamantului solicită admiterea în principiu a cererii de intervenție în interes propriu.

Reprezentanta pârâtei solicită respingerea cererii de intervenție în interes propriu. Invocă excepția lipsei calității procesuale active a reclamantului, arătând că intervenienta a dobândit dreptul de proprietate asupra imobilului prin contractul de vânzare-cumpărare încheiat la data de _____, astfel că, la data introducerii acțiunii, _____, reclamantul nu mai avea calitatea de proprietar al imobilului. Susține că, în aceste împrejurări, cererea de intervenție în interes propriu nu mai poate fi admisă.

Instanța acordă cuvântul reprezentantului reclamantului cu privire la excepția lipsei calității procesuale active a reclamantului, invocată de pârâtă.

Reprezentantul reclamantului arată că nu se opune la admiterea excepției lipsei calității procesuale a reclamantului, însă această soluție nu va împiedica judecarea cererii de intervenție în interes propriu. Precizează că la data introducerii acțiunii, conform extrasului de carte funciară, reclamantul era proprietarul apartamentului.

INSTANȚA

În deliberare cu privire la admisibilitatea în principiu a cererii de intervenție în interes propriu, formulată de _____, reține că acesta invocă un drept propriu în temeiul căruia poate exercita posesia şi dispoziția asupra imobilului, fiind proprietara apartamentului _____, dobândit de la reclamant, prin contractul de vânzare- cumpărare încheiat la data de _____, autentificat cu încheierea de autentificare nr. _____ de Biroul notarului public _____.

Constatând îndeplinite condițiile prevăzute de art. 49 C.proc.civ., văzând şi prevederile art. 52 C.proc.civ., instanța va admite în principiu cererea de intervenție în interes propriu, formulată de _____.

În ceea ce priveşte excepția lipsei calității procesuale active a reclamantului, instanța constată că la data de _____, prin contractul de vânzare – cumpărare, autentificat cu încheierea de autentificare nr. _____ de Biroul notarului public _____, reclamantul a vândut intervenientei apartamentul _____, astfel că la data introducerii acțiunii, _____, nu mai era titularul dreptului de proprietate asupra imobilului,

drept care îi conferea posibilitatea de a promova prezenta acțiune. În consecință, întrucât reclamantul nu este titularul dreptului care intră în conținutul raportului juridic dedus judecății, instanța va admite excepția lipsei calității procesuale active a reclamantului.

DISPUNE

Admite în principiu cererea de intervenție în interes propriu, formulată de _____.

Admite excepția lipsei calității procesuale active a reclamantului.

Amână judecarea cauzei la termenul din _____, pentru când părțile au termen în cunoştință.

Pronunțată în şedința publică din _____.

Preşedinte

Grefier

TC reclamantul _____, prin av. _____ din Baroul de avocați _____.

TC pârâta _____, prin av. _____ din Baroul de avocați _____.

TC intervenienta _____.

*

3.2.5.3. Intervenția forțată

Sunt reglementate trei forme de intervenție forțată:

- chemarea în judecată a altor persoane;
- chemarea în garanție;
- arătarea titularului dreptului.

A. Chemarea în judecată a altor persoane

a) Definire. Oricare din părți poate să cheme în judecată o altă persoană care ar putea pretinde aceleaşi drepturi ca şi reclamantul.

Este reglementată de art. 57 - 59 C.proc.civ.

- pârâtul poate formula această cerere prin întâmpinare sau până la prima zi de înfățişare;
- reclamantul poate depune cererea până la închiderea dezbaterilor înaintea primei instanțe;
- cererea trebuie să îndeplinească condițiile de formă pentru cererea de chemare în judecată, se comunică celui chemat şi părții adverse.

b) Procedura de soluționare a cererii

- terțului i se comunică cererea de chemare în judecată, întâmpinarea și copii de pe înscrisurile depuse la dosar;

- terțul chemat în judecată devine intervenient principal, iar hotărârea îi va fi opozabilă.

B. Chemarea în garanție

a) Definire. Partea poate să cheme în judecată o altă persoană împotriva căreia ar putea să se îndrepte, în cazul în care ar pierde procesul, cu o cerere în garanție sau despăgubire.

Este reglementată de art. 60 - 63 C.proc.civ., astfel:

- se face în condițiile de formă prevăzute pentru cererea de chemare în judecată;

- pârâtul trebuie să depună cererea odată cu întâmpinarea sau la prima zi de înfățișare;

- reclamantul poate depune cererea până la închiderea dezbaterilor în fața primei instanțe.

b) Procedura de soluționare a cererii

- cererea de chemare în garanție se comunică terțului chemat în proces, acordându-i-se un termen pentru a depune întâmpinare și a-și pregăti apărarea;

- chematul în garanție devine parte;

- cererea de chemare în garanție se judecă odată cu cererea principală. Se poate dispune disjungerea cererii de chemare în garanție, dacă soluționarea acesteia ar întârzia judecarea cererii principale.

C. Arătarea titularului dreptului

a) Definire. Pârâtul care deține un lucru pentru altul sau care exercită în numele altuia un drept asupra unui lucru va putea arăta pe acela în numele căruia deține lucrul sau exercită dreptul, dacă a fost chemat în judecată de o persoană care pretinde un drept real asupra lucrului.

Este reglementată de art. 64 - 66 C.proc.civ.

b) Procedura de soluționare a cererii

- pârâtul poate face arătarea titularului dreptului printr-o cerere motivată depusă odată cu întâmpinarea sau la prima zi de înfățișare;

- cererea se comunică terțului, împreună cu copiile de pe cererea de chemare în judecată și înscrisurile de la dosar;

- dacă cel arătat ca titular recunoaște susținerile pârâtului și reclamantul consimte, el va lua locul pârâtului, care va fi scos din judecată;

- când cel chemat nu se înfățișează sau tăgăduiește arătările pârâtului, dobândește calitatea de intervenient în interes propriu, iar hotărârea îi va fi opozabilă.

3.2.6. Reprezentarea judiciară convențională a părților

3.2.6.1. Considerații teoretice

Părțile în proces pot să exercite drepturile procedurale personal sau prin mandatar (art. 67 C.proc.civ.).

Uneori, dreptul de a fi reprezentat este restrâns – partea este obligată să se prezinte personal în instanță – de exemplu, pentru soluționarea cererii de divorț în fața instanțelor de fond, sau pentru luarea interogatoriului.

3.2.6.2. Felurile reprezentării judiciare convenționale

Reprezentarea judiciară convențională a *persoanelor fizice*:

- prin mandatar neavocat;

- prin avocat.

Reprezentarea judiciară convențională a *persoanelor juridice*: persoana juridică participă la procesul civil prin reprezentantul său, consilier juridic, care acționează pe baza unei delegații.

3.2.6.3. Condițiile reprezentării judiciare convenționale

Articolul 68 alin. (2) C.proc.civ. prevede că dreptul de reprezentare mai poate fi dat și *prin declarație verbală*, făcută în instanță și *trecută în încheierea de ședință*.

În cazul reprezentării prin mandatar neavocat, acesta își dovedește calitatea de reprezentant prin procură – înscris sub semnătură legalizată. Poate pune concluzii numai prin avocat. În aceste cazuri, asistarea de către avocat nu este cerută:

- doctorilor sau licențiaților în drept când ei sunt mandatari în pricinile soțului sau rudelor până la al patrulea grad inclusiv;

- la judecătorii când partea este reprezentată prin soț sau rudă până la al patrulea grad inclusiv.

Recunoașterile privitoare la drepturile în judecată, renunțările, cum și propunerile de tranzacție nu se pot face decât în temeiul unei procuri speciale (art. 69 C.proc.civ.).

3.2.6.4. Sancțiunea lipsei dovezii calității de reprezentant

Instanța va da un termen pentru a se face dovada calității de reprezentant, iar în caz contrar va anula cererea.

3.2.6.5. Reprezentarea judiciară a persoanelor juridice

Persoana juridică nu participă personal la procesul civil, prin organul său de conducere, ci prin reprezentantul său, consilier juridic, care acționează pe baza unei delegații semnată de şeful oficiului juridic sau de conducătorul persoanei juridice.

§4. Dispoziții generale privind actele de procedură

4.1. Definirea actului de procedură

Orice act (operațiune juridică şi înscrisuri) făcut pentru declanşarea procesului, în cursul şi în cadrul procesului civil, de către instanța judecătorească, părți şi ceilalți participanți la proces, legat de activitatea procesuală a acestora, reprezintă un act de procedură.

Exemplu – în cazul citării se deosebesc trei acte de procedură:

- citația propriu-zisă;
- comunicarea citației;
- dovada de primire sau procesul-verbal încheiat de agentul procedural.

Fiecare act de procedură trebuie îndeplinit în anumite condiții şi termene. Există două reguli cu caracter general cu privire la îndeplinirea actelor de procedură:

- actele de procedură trebuie făcute în *formă scrisă*;
- actele de procedură trebuie *să relateze în chiar conținutul lor că au fost îndeplinite cerințele legii.*

În ceea ce priveşte *forma scrisă*, aceasta a fost instituită deoarece astfel se poate dovedi mai uşor existența actului şi se asigură conservarea acestuia. De asemenea, în acest mod se poate verifica respectarea cerințelor prevăzute de lege. Condiția se referă la actele de procedură care îmbracă forma scrisă.

Excepții:

- cererea de recuzare a judecătorului;
- mandatul judiciar;
- renunțarea la judecată.

În ceea ce priveşte a *doua regulă*, cuprinsul actului nu poate fi completat cu probe extrinseci (alte înscrisuri, martori sau prezumții). În cazul actelor de procedură orale, verificarea respectării dispozițiilor legii se face cu ajutorul actelor de procedură scrise, întocmite pentru consemnarea actelor orale.

O a treia regulă ar fi aceea că actele de procedură trebuie redactate *în limba română.* Condiția decurge din principiul constituțional conform

căruia procedura judiciară se desfăşoară în limba română. Părţilor care nu vorbesc limba în care se desfăşoară procedura judiciară li se asigură posibilitatea de a lua cunoştinţă de piesele dosarului, precum şi dreptul de a vorbi în instanţă şi de a pune concluzii prin interpret.

4.2. Clasificarea actelor de procedură

A. În raport de organele sau persoanele care le întocmesc sau de la care emană:

- *actele părţilor* – cererea de chemare în judecată, întâmpinarea, cererea reconvenţională, cererea de exercitare a unei căi de atac, cererea de a se pune în executare hotărârea;
- *actele instanţei* – încheierile, hotărârea judecătorească, dispoziţia de comunicare a hotărârii;
- *actele organelor auxiliare ale justiţiei* – dovezile de comunicare a actelor de procedură;
- *actele altor participanţi în proces* – întocmirea şi depunerea raportului de expertiză, depoziţia de martor, cererea de anulare a unei amenzi făcută de un martor sau expert.

B. După conţinutul lor:

- actele de procedură *pot cuprinde o manifestare de voinţă*, cum este cazul cererii de chemare în judecată, întâmpinării, cererii pentru exercitarea unei căi de atac, achiesării, renunţării, tranzacţiei;
- actele de procedură care *constată o operaţie procedurală*: citaţia, dovada de comunicare etc.

C. În funcţie de *modul de efectuare* a actelor de procedură acestea sunt:

- *acte scrise*: cererea de chemare în judecată sau exercitarea unei căi de atac, hotărârile instanţei etc.;
- *acte orale,* cum sunt: depoziţia martorilor, răspunsul la interogatoriu, susţinerile părţilor, pronunţarea dispozitivului hotărârii etc.

D. În funcţie de *natura* lor:

- *acte judiciare* – care se îndeplinesc în faţa instanţei – interogatoriul, depoziţia martorului;
- *acte extrajudiciare* – care se îndeplinesc în cadrul procesului, dar în afara instanţei – expertiza.

4.3. Sancţiuni pentru neîndeplinirea condiţiilor referitoare la actul de procedură

Sancţiunile sunt prevăzute de lege şi vizează toate actele de procedură, indiferent că acestea sunt emise de instanţă, de părţi sau de alţi participanţi la proces.

Sancţiunile diferă în funcţie de însemnătatea formei procedurale, şi de interesul care impune respectarea formei.

Sancţiunile nerespectării regulilor de întocmire a actelor procedurale sunt următoarele:

- *nulitatea* actului de procedură;
- *obligaţia de a completa sau de a reface actul* îndeplinit cu încălcarea dispoziţiilor legii;
- *obligaţia de a despăgubi partea vătămată* prin încălcarea formelor procedurale;
- sancţiuni *pecuniare;*
- sancţiuni *disciplinare;*
- sancţiuni specifice, şi anume:
  - neluarea în considerare a adăugirilor, ştersăturilor sau schimbărilor din cuprinsul hotărârii, care nu sunt semnate de judecător (art. 265 C.proc.civ.);
  - neluarea în considerare a adăugirilor, ştersăturilor sau schimbărilor din cuprinsul mărturiei, dacă nu au fost încuviinţate de judecător, precum şi semnate de judecător, de grefier şi de martor [art. 198 alin. (2) C.proc.civ.];
  - neluarea în considerare a adăugirilor, ştersăturilor sau schimbărilor aduse răspunsurilor la interogatoriu, dacă nu sunt semnate de preşedintele completului de judecată, de grefier, de partea care a propus interogatoriul şi de partea care a răspuns la interogatoriu [art. 221 alin. (1) C.proc.civ.].

4.3.1. Nulitatea actului de procedură. Cazuri, condiţii, regimul nulităţii

Este sancţiunea procedurală care intervine în cazul actului de procedură care nu îndeplineşte condiţiile prevăzute de lege pentru validitatea lui, lipsindu-l total sau parţial de efecte.

I. Clasificarea nulităților actelor de procedură. Criterii:

1. după cum nulitățile sunt sau nu prevăzute de lege:
   - nulități *exprese* – în acest caz vătămarea se presupune;
   - nulități *virtuale* – vătămarea trebuie dovedită.

2. după cum nulitatea intervine pentru nerespectarea condițiilor proprii unui act de procedură sau datorită dependenței acelui act de procedură de un alt act de procedură:
   - nulități *proprii*;
   - nulități *derivate*.

3. după cum privesc forma exterioară sau intrinsecă a actului de procedură:
   - nulități *extrinseci* – vizează încălcarea unor condiții externe ale actului de procedură – exemple – competența, necesitatea efectuării actului de procedură într-un anumit termen prevăzut de lege, plata taxelor de timbru, greşita compunere a instanței;
   - nulități *intrinseci* – se referă la nerespectarea condițiilor proprii ale actului de procedură.

4. după caracterul normei încălcate:
   - nulități *absolute* – dacă la întocmirea actului de procedură au fost încălcate norme imperative;
   - nulități *relative* – dacă la întocmirea actului de procedură au fost nesocotite norme dispozitive.

5. după întinderea efectelor nulității:
   - nulitate *totală* – sancțiunea vizează întregul act de procedură;
   - nulitate *parțială* – o parte a actului de procedură rămâne neafectată.

II. Cazurile de nulitate a actelor de procedură prevăzute de art. 105 C.proc.civ. şi condițiile în care operează nulitatea

„Actele de procedură îndeplinite de un judecător necompetent sunt nule.

Actele îndeplinite cu neobservarea formelor legale, sau de un funcționar necompetent se vor declara nule numai dacă prin aceasta s-a pricinuit părții o vătămare ce nu se poate înlătura decât prin anularea lor. În cazul nulităților anume prevăzute de lege, vătămarea se presupune până la dovada contrarie".

Primul alineat prevede un caz de nulitate necondiționată de existența unei vătămări. Se are în vedere întocmirea actului de o instanță necompetentă, referindu-se la instanța judecătorească, nu la judecător, deci nu se are în vedere alcătuirea greşită a completului de judecată. Sunt avute în

vedere normele de competență generală, materială şi teritorială. *Excepție* – în cazul declarării necompetenței, dovezile administrate în instanța necompetentă rămân câştigate judecății şi instanța competentă nu va dispune refacerea lor decât pentru motive temeinice.

Alineatul (2) constituie dreptul comun în materia nulității actelor de procedură – nulitatea intervine numai dacă sunt îndeplinite *cumulativ trei condiții*:

1. să existe un act de procedură care a fost întocmit cu nerespectarea formelor legale sau de către un funcționar necompetent;
2. actul de procedură să fi produs părții o *vătămare*;
3. vătămarea să nu poată fi înlăturată decât prin anularea actului.

- prima cerință presupune ca actul de procedură să fi fost întocmit cu nerespectarea condițiilor proprii acestuia – forma sau conținutul lui – , sau faptul că actul a fost întocmit de un funcționar necompetent;
- a doua cerință, vătămarea, poate consta într-un prejudiciu patrimonial sau în amânarea procesului, surprinderea pârâtului prin faptul că nu i s-a comunicat copie de pe cererea de chemare în judecată, împiedicarea părții de a-şi pregăti apărarea prin citarea cu nerespectarea cerințelor legale etc.;
- în ceea ce priveşte a treia cerință, dacă nu s-a produs o vătămare părții, actul de procedură nu este lovit de nulitate (exemplu – cauza s-a judecat peste rând dar partea a fost prezentă şi a pus concluzii, dacă pârâtul nu a fost citat, în situația în care cererea reclamantului a fost respinsă, dacă procedura de citare a fost viciată, dar partea se prezintă în instanță, dacă în procesul-verbal de îndeplinire a procedurii de citare nu este indicată locuința părții, dar partea a semnat personal de primirea citației).

Constatarea existenței vătămării este lăsată la aprecierea instanței. În cazul nulităților prevăzute expres, vătămarea se prezumă, iar cealaltă parte urmează să dovedească inexistența vătămării pentru a face inoperantă nulitatea.

Articolul 106 alin. (2) C.proc.civ. prevede că judecătorul poate dispune îndreptarea neregularităților săvârşite cu privire la actele de procedură, adică *refacerea sau completarea* actului.

Dacă instanța dispune refacerea *în întregime* a actului de procedură, aceasta nu înseamnă înlăturarea vătămării – instanța dispune mai întâi *anularea* actului, apoi efectuarea aceluiaşi act, cu respectarea formelor prevăzute de lege.

Articolul 107 prevede că preşedintele va amâna judecarea pricinii ori de câte ori constată că partea care lipseşte nu a fost citată cu respectarea

cerințelor prevăzute de lege sub sancțiunea nulității. Grefierul de ședință va trebui să menționeze o asemenea împrejurare atunci când face referatul cauzei, indicând care anume cerință nu a fost respectată.

III. Alte cazuri de nulitate

- cererile nu sunt timbrate potrivit dispozițiilor legale;
- compunerea sau constituirea nelegală a completului de judecată;
- nerespectarea termenelor prohibitive (actele de procedură îndeplinite prematur).

IV. Efectele nulității actelor de procedură

Declararea nulității unui act de procedură are ca efect *scoaterea acelui act din cauză*, deci *lipsirea actului de procedură respectiv de efectele pe care i le dă legea.*

Nulitatea afectează atât operațiunea juridică, cât și actul încheiat pentru constatarea acelei operațiuni – exemplu – nulitatea comunicării citației atrage și nulitatea dovezii de primire sau a procesului-verbal încheiat de agentul procedural.

Nulitatea operează *retroactiv*, indiferent dacă norma încălcată este imperativă sau dispozitivă – *efectul de invalidare a actului de procedură* îndeplinit cu nerespectarea cerințelor legale *se produce din momentul în-tocmirii acelui act*, și nu din momentul constatării nulității.

Dacă prin actul anulat s-au luat anumite *măsuri*, acestea nu vor mai fi aduse la îndeplinire, sau dacă au fost îndeplinite nu vor mai fi luate în considerare.

Nulitatea unui act de procedură *nu atrage nulitatea actelor precedente sau a celor ulterioare*, dacă acestea sunt *independente* de actul nul – exemplu – nulitatea raportului de expertiză nu atrage nulitatea depozițiilor martorilor.

4.4. Condiții generale privind forma și conținutul cererilor în justiție

Orice cerere adresată instanțelor judecătorești trebuie să fie făcută în scris și să cuprindă: arătarea instanței, numele, domiciliul sau reședința părților, ori denumirea și sediul lor și ale reprezentantului, obiectul cererii și semnătura.

Dacă cererea nu poate fi semnată, judecătorul va stabili identitatea părții și îi va citi conținutul cererii, și despre toate acestea va face mențiune pe cerere.

Articolul 83 C.proc.civ. prevede că, dacă cererea este făcută prin mandatar, se va depune procura în original sau în copie legalizată.

Reprezentantul legal va alătura copie legalizată de pe înscrisul doveditor al calității sale.

4.5. Cererea de chemare în judecată

4.5.1. Cuprinsul cererii de chemare în judecată

Este menționat de art. 112 C.proc.civ. și constă în:

1. *Numele, domiciliul sau reședința părților*

În cazul persoanelor juridice, identificarea se face prin denumire, sediu, numărul de înmatriculare în Registrul Comerțului sau de înscriere în Registrul persoanelor juridice, codul fiscal și contul bancar. Dacă reclamantul locuiește în străinătate el trebuie să își aleagă un domiciliu în România, unde i se vor comunica actele privitoare la proces.

2. *Numele și calitatea celui care reprezintă partea în proces*, iar în cazul reprezentării prin avocat, numele acestuia și sediul profesional.

Ori de câte ori cererea de chemare în judecată se formulează de către o altă persoană decât titularul dreptului, cel care formulează cererea trebuie să își justifice calitatea de reprezentant. Cerința există și atunci când reclamantul formulează cererea în numele său, dar și în numele altei persoane, el trebuind să justifice calitatea de reprezentant al acesteia din urmă.

La cererea făcută prin mandatar trebuie anexată procura în original sau în copie legalizată, împuternicirea avocațială ori actul din care rezultă calitatea de reprezentant legal.

3. *Obiectul cererii și valoarea lui*, după prețuirea reclamantului, atunci când prețuirea este cu putință.

Cerințele care trebuie îndeplinite de obiectul cererii de chemare în judecată sunt următoarele:

- *să fie licit*, adică ocrotit de o normă juridică, în acord cu normele juridice, să nu contravină acestora;
- *să fie posibil*, în sensul de a fi realizabil prin desemnarea bunului reclamat în concret;
- *să fie determinat sau determinabil*, respectiv să fie o cerere concretă prin identificarea cu exactitate a pretenției.

În funcție de aceste elemente se determină competența materială și teritorială a instanțelor, compunerea completelor de judecată, cuantumul

taxelor de timbru datorate şi se stabileşte cadrul procesual, instanţa neputând depăşi limitele obiectului judecăţii.

Legea recunoaşte reclamantului posibilitatea de a întregi sau modifica cererea introductivă de instanţă până la prima zi de înfăţişare [art. 132 alin. (1) C.proc.civ.].

4. *Arătarea motivelor de fapt şi de drept* pe care se întemeiază cererea

Prin cererea de chemare în judecată reclamantul trebuie să prezinte, în concret, modul în care dreptul său subiectiv a fost nesocotit sau încălcat, sau să prezinte situaţia interesului pe care doreşte să îl valorifice, precum şi temeiul juridic al pretenţiilor sale, acesta constituind cauza cererii.

Este suficient ca reclamantul să indice izvorul dreptului său, cum ar fi un testament, un delict, un contract, judecătorul urmând să dea încadrarea juridică.

Practica a statuat că judecătorul nu este ţinut de temeiul juridic al acţiunii indicat de reclamant, întrucât acesta are obligaţia să dea o calificare legală corectă obiectului cererii.

5. *Arătarea dovezilor* pe care se sprijină fiecare capăt de cerere

Reclamantul are datoria de a prezenta în cererea de chemare în judecată dovezile pe care urmează să le administreze în instanţă pentru a dovedi temeinicia susţinerilor sale.

Când dovada se face prin înscrisuri, se vor alătura la cerere atâtea copii câţi pârâţi sunt şi o copie de pe fiecare înscris pentru instanţă. Copiile vor fi certificate de reclamant că sunt la fel cu originalul.

Dacă reclamantul intenţionează să-şi dovedească cererea prin interogatoriul pârâtului, va cere înfăţişarea în persoană a acestuia.

Dacă se solicită proba cu martori, se va arăta numele şi locuinţa martorilor.

6. *Semnătura*

4.5.2. Sancţiunile neîndeplinirii cerinţelor prevăzute pentru cuprinsul cererii de chemare în judecată

Articolul 133 C.proc.civ. prevede *sancţiunea nulităţii* pentru cererea de chemare în judecată care nu cuprinde *numele* reclamantului sau al pârâtului, *obiectul* ei sau *semnătura*. Această din urmă lipsă se poate suplini în tot cursul judecăţii.

Lipsa celorlalte elemente ale cererii, respectiv domiciliul, calitatea celui ce a introdus cererea, motivarea în fapt şi în drept atrag nulitatea cererii de chemare în judecată numai în condiţiile prevăzute de art. 105

alin. (2) C.proc.civ., şi anume dacă s-a pricinuit părţii o vătămare ce nu se poate înlătura decât prin anularea cererii.

Pentru neindicarea probelor în cererea de chemare în judecată, în cazul în care nici nu sunt propuse până la prima zi de înfăţişare, art. 138 C.proc.civ. prevede sancţiunea de a nu mai putea fi invocate în cursul judecăţii.

4.5.3. Primirea cererilor de chemare în judecată

La cererea de chemare în judecată se vor alătura atâtea copii de pe cerere câţi pârâţi sunt (art. 113 C.proc.civ.).

Articolul 114 C.proc.civ. prevede că, la primirea cererii de chemare în judecată, judecătorul delegat verifică îndeplinirea cerinţelor prevăzute de lege şi, dacă este cazul, îi pune în vedere reclamantului să completeze sau să modifice cererea.

Dacă nu este posibilă completarea de îndată, cererea se va înregistra şi i se va acorda reclamantului termen scurt, sub sancţiunea suspendării judecăţii, în cazul în care acesta nu completează cererea.

În cazul în care cererea a fost expediată prin poştă, reclamantului i se comunică în scris lipsurile ei şi termenul scurt până la care poate completa sau modifica această cerere.

Acordarea termenului scurt, atât în cazul în care reclamantul nu poate completa cererea, cât şi când aceasta este primită prin poştă, se face cu menţiunea că neîndeplinirea de către reclamant a obligaţiilor privind completarea sau modificarea cererii poate atrage suspendarea judecăţii.

Subliniem, în interesul scurtării duratei procesului, distincţiile care trebuie făcute între dispoziţiile art. 114 alin. (2) şi art. 114^1 alin. (1) C.proc.civ., precum şi importanţa aplicării, la înregistrarea cererii de chemare în judecată, între acele cereri care nu au cuprinsul prevăzut de art. 112 C.proc.civ. şi cele având conţinutul legal.

Astfel, *termenul scurt* se acordă *numai reclamantului* în scopul întocmirii actului de procedură care învesteşte instanţa cu soluţionarea unui proces în forma legală. Reclamantul este atenţionat că neîndeplinirea obligaţiei până la *termenul scurt* poate fi sancţionată de instanţă.

Dacă sunt îndeplinite condiţiile prevăzute de lege, judecătorul stabileşte termen de judecată, pe care, sub semnătură, îl dă în cunoştinţă reclamantului prezent sau reprezentantului acestuia. Celelalte părţi vor fi citate potrivit legii (art. 114^1 C.proc.civ.).

Rezultă că dispoziţiile legale analizate îl protejează pe pârât de eventualitatea primirii unei cereri de chemare în judecată incomplete şi a

declanşării unui proces în temeiul ei, fiind de presupus că nu şi-ar putea formula o apărare corespunzătoare.

Odată cu citaţia, pârâtului i se vor comunica şi copii de pe cererea de chemare în judecată şi de pe înscrisurile alăturate, punându-i-se în vedere *obligaţia de a depune la dosar întâmpinare, cel mai târziu cu 5 zile înainte de termenul de judecată* [art. 114^1 alin. (2) C.proc.civ.].

Termenul de judecată va fi stabilit astfel încât de la data primirii citaţiei pârâtul să aibă cel puţin 15 zile la dispoziţie pentru a-şi pregăti apărarea, iar în procesele urgente, cel puţin 5 zile [art. 114^1 alin. (3) C.proc.civ.].

Dacă pârâtul locuieşte în străinătate, preşedintele va putea fixa un termen mai îndelungat, iar prin citaţie pârâtul va fi informat că are *obligaţia de a-şi alege domiciliul în România*, unde urmează a i se face toate comunicările privind procesul. În cazul în care pârâtul nu se conformează acestei obligaţii, comunicările se vor face prin scrisoare recomandată, recipisa de predare la poşta română a scrisorii, în cuprinsul căreia se va menţiona ce acte se expediază, ţinând loc de dovadă de îndeplinire a procedurii [art. 114^1 alin. (4) C.proc.civ.].

Se poate dispune citarea pârâtului la interogatoriu.

*

Exemplu de rezoluţie la acordarea termenului scurt prevăzut de art. 114 alin. (2) C.proc.civ.:

Instanţa _____
Dosar nr. _____
Termen scurt la data de _____

Va fi citat numai reclamantul _____ cu menţiunea de a completa cererea de chemare în judecată cu identificarea imobilului arătând:

- valoarea sa, după aprecierea reclamantului;
- judeţul, localitatea, strada şi numărul;
- numărul de carte funciară şi numărul topografic în care este intabulat imobilul.

Înscrisul completator se va depune în trei exemplare şi va fi însoţit de trei copii ale cărţii funciare privitoare la imobil, sub sancţiunea suspendării judecării cererii.

Judecător _____

(vezi infra „Căile de atac care pot fi exercitate împotriva încheierilor de şedinţă")

*

Exemplu de rezoluţie la acordarea termenului de judecată în condiţiile art. 114^1 alin. (1) C.proc.civ.:

Instanţa _____
Dosar nr. _____
Termen de judecată _____
Termen în cunoştinţa reclamantului _____

Se citează pârâtul cu un exemplar al cererii de chemare în judecată şi un exemplar al copiei cărţii funciare, cu menţiunea de a depune întâmpinare cu cel puţin 5 zile înaintea termenului de judecată şi la interogatoriu.

Judecător _____

*

*

4.5.4. Timbrarea cererilor de chemare în judecată (Legea nr. 146/1997)

Normele metodologice de aplicare a Legii privind taxele judiciare de timbru prevăd, la art. 2, că acţiunile şi cererile se împart, din punct de vedere al taxelor judiciare de timbru, în următoarele categorii:

A. acţiuni şi cereri evaluabile în bani;

B. acţiuni şi cereri neevaluabile în bani;

C. acţiuni şi cereri pentru care legea stabileşte un regim distinct de taxare.

Astfel, potrivit *art. 2* din *Legea nr. 146/1997*, acţiunile şi cererile *evaluabile în bani,* introduse la instanţele judecătoreşti, se taxează astfel pentru anul 2006:

a) până la valoarea de 38,8 lei .....2 lei;

b) între 38,81 lei şi 388 lei ..... 2 lei + 10% pentru ce depăşeşte 39 lei;

c) între 388,01 lei şi 3879 lei ..... 37 lei + 8% pentru ce depăşeşte 388 lei;

d) între 3879,01 lei şi 19394,80 lei ..... 316 lei + 6% pentru ce depăşeşte 3879 lei;

e) între 19394,01 lei şi 38789,6 lei ..... 1247 lei + 4% pentru ce depăşeşte 19395 lei;

f) între 38789,01 lei şi 193948,20 lei ..... 2023 lei + 2% pentru ce depăşeşte 38790 lei;

g) peste 193948 lei ..... 5126 lei + 1% pentru ce depăşeşte 193948 lei.

Articolul 2 alin. (2) din Legea nr. 146/1997 prevede că, în cazul *contestaţiei la executarea silită*, taxa se calculează la valoarea bunurilor a căror urmărire se contestă sau la valoarea debitului urmărit, când acest debit este mai mic decât valoarea bunurilor urmărite. Taxa aferentă acestei contestaţii *nu poate depăşi suma de 194 lei*, indiferent de valoarea contestată.

Articolul 3 din Legea nr. 146/1997 stabileşte modul cum se taxează acţiunile şi cererile *neevaluabile în bani*, astfel:

a) *cereri pentru constatarea existenţei sau neexistenţei unui drept*, făcute în cadrul art. 111 din Codul de procedură civilă ..... 19 lei;

a[1]) cereri în anularea sau declararea nulităţii unui act juridic .... 12 lei;

b) cereri care privesc *dreptul de folosinţă a locuinţelor* sau a unor încăperi, nelegate de plata anumitor sume de bani, precum şi cereri de *ordonanţă preşedinţială* al căror obiect nu este evaluabil în bani ..... 10 lei;

c) cereri pentru *stabilirea calităţii de moştenitor, a masei succesorale*, cereri de raport, cereri de reducţiune a liberalităţilor şi cereri de *partaj* ..... 19 lei.

Separat de această taxă, dacă părţile contestă bunurile de împărţit, valoarea acestora sau drepturile ori mărimea drepturilor coproprietarilor în cadrul cererilor de mai sus, taxa judiciară de timbru se datorează de titularul cererii la valoarea contestată;

d) cereri de *recuzare* în materie civilă ..... 4 lei;

e) cereri de *suspendare a executării silite*, inclusiv a executării vremelnice, precum şi cereri în legătură cu măsurile asigurătorii ..... 10 lei;

f) cereri de *perimare* şi cereri pentru eliberarea ordonanţei de adjudecare ..... 10 lei;

g) contestaţii în anulare ..... 10 lei;

h) *cereri de revizuire* ..... 10 lei;

i) acţiuni în *grănituire*, în cazul în care nu cuprind şi revendicarea unei porţiuni de teren ..... 19 lei.

În ipoteza în care se revendică şi o porţiune de teren, se va adăuga şi taxa corespunzătoare valorii suprafeţei revendicate;

j) acţiuni posesorii şi cereri care au ca obiect servituţi ... 19 lei;

k) cereri de *strămutare* în materie civilă ..... 4 lei;

l) cereri pentru *învestirea cu formulă executorie* a hotărârilor judecătoreşti pronunţate în ţară sau în alte ţări şi a oricăror alte hotărâri sau înscrisuri prevăzute de lege, care nu sunt executorii potrivit legii ..... 4 lei;

m) cereri introduse de cei vătămaţi în drepturile lor printr-un *act administrativ* sau prin refuzul nejustificat al unei autorităţi administrative de a le rezolva cererea referitoare la un drept recunoscut de lege:

- cererea pentru anularea actului sau, după caz, recunoaşterea dreptului pretins, precum şi pentru eliberarea unui certificat, unei adeverinţe sau oricărui alt înscris ..... 4 lei;

- cerere cu caracter patrimonial, prin care se solicită şi repararea pagubelor suferite ... 10% din valoarea pretinsă, dar nu mai mult de 39 lei;

n) cereri pentru refacerea înscrisurilor şi a hotărârilor dispărute, precum şi cereri de repunere în termen ..... 4 lei;

o) cereri pentru *încuviinţarea executării silite* ..... 10 lei;

o[1]) cereri pentru emiterea *somaţiei de plată* ..... 39 lei;

p) cereri privind instituirea de măsuri asiguratorii asupra navelor şi aeronavelor ..... 388 lei;

r) cereri de asistenţă judiciară, formulate de autorităţile străine, dacă prin convenţii internaţionale sau pe bază de reciprocitate nu s-a stabilit că asistenţa judiciară internaţională se efectuează gratuit:

- înmânarea de acte judiciare sau extrajudiciare ..... 39 lei;

- efectuarea de comisii rogatorii ..... 78 lei;

s) cereri de *înfiinţare a popririi* .....10 lei;

ş) cereri pentru *repunerea pe rol*, când suspendarea judecării se datorează părţilor .... 50% din taxa judiciară de timbru pentru cererea sau acţiunea a cărei judecare a fost suspendată;

t) cereri pentru eliberarea de către instanţele judecătoreşti de copii de pe hotărârile judecătoreşti, cu menţiunea că sunt definitive sau irevocabile ... 2 lei;

ţ) cereri pentru *legalizarea de copii de pe înscrisurile aflate la dosar*, pentru fiecare exemplar de copie în parte ..... 1 leu/pagină;

ţ[1]) cereri pentru eliberarea oricăror alte *certificate prin care se atestă fapte sau situaţii rezultate din evidenţele instanţelor de judecată* ori cu privire la dosarele aflate în arhiva acestora ..... 1 leu;

u) notificările şi somaţiile comunicate prin executorii judecătoreşti, pentru fiecare comunicare ..... 4 lei;

v) cereri adresate Ministerului Justiţiei pentru supralegalizarea înscrisurilor sau copiilor de pe înscrisuri, destinate a fi utilizate în străinătate ..... 1 leu;

x) cereri adresate Ministerului Justiției pentru autorizarea traducătorilor şi interpreților ..... 19 lei;

În ceea ce privește cererile pentru acordarea personalității juridice, pentru autorizarea funcționării şi pentru înregistrarea unor persoane juridice, art. 4 din Legea nr. 146/1997 prevede că acestea se taxează după cum urmează:

a) cereri pentru *înregistrarea partidelor politice* ..... 39 lei;

b) cereri pentru *acordarea personalității juridice asociațiilor fără scop lucrativ, fundațiilor*, uniunilor şi federațiilor de persoane juridice fără scop lucrativ, precum şi pentru modificarea actelor constitutive ale acestora .. 19 lei.

Cererile *neevaluabile în bani, în materie comercială* se taxează, potrivit art. 6 din Legea nr. 146/1997, astfel:

a) cereri pentru înregistrarea sau autorizarea societăților comerciale, precum şi pentru modificarea actelor constitutive ale acestora, cereri pentru excluderea unui asociat, precum şi cereri de dizolvare şi lichidare a unei societăți comerciale ..... 39 lei;

b) cereri pentru lichidarea poziției dominante a unui agent economic ..... 39 lei;

c) acțiuni, cereri şi contestații introduse în temeiul Legii nr. 64/1995 privind procedura reorganizării judiciare şi a falimentului şi al Legii nr. 83/1998 privind procedura falimentului băncilor ..... 39 lei;

d) cereri pentru contestarea devizului lucrărilor reglementate de art. 67 alin. (3) din Legea nr. 26/1996 (Codul silvic) ..... 19 lei.

Acțiunile şi cererile referitoare la *raporturile de familie* se taxează, potrivit *art. 7* din Legea nr. 146/1997, astfel:

a) pentru cererea de *divorț* întemeiată pe art. *38 alin. (1) şi (2)* din Codul familiei ..... 39 lei;

b) pentru cererea de *divorț* întemeiată pe art. *38 alin. (3)* din Codul familiei, precum şi în cazul în care *reclamantul nu realizează venituri sau acestea sunt inferioare salariului minim* brut pe țară ..... 8 lei;

c) pentru cererile de *stabilire a locuinței minorilor*, formulate potrivit art. 100 alin. (3) din Codul familiei, pentru cererea de *încredințare a copiilor minori, introdusă separat* de acțiunea de divorț, pentru cererile de *reîncredințare a copiilor minori* ulterior divorțului, pentru acțiunea introdusă de un părinte care a recunoscut unul sau mai mulți copii, în scopul *purtării numelui* său, precum şi pentru cererile de *încredințare a copiilor minori din afara căsătoriei,* formulate potrivit art. 65 din Codul familiei ..... 6 lei.

Articolul 11 din Legea nr. 146/1997 prevede modul în care se taxează cererile pentru exercitarea *apelului sau recursului* în următoarele situații:

Cererile pentru exercitarea apelului sau recursului împotriva hotărârilor judecătoreşti se taxează cu 50% din:

- taxa datorată pentru cererea sau acțiunea neevaluabilă în bani, soluționată de prima instanță;
- taxa datorată la suma contestată, în cazul cererilor şi acțiunilor evaluabile în bani.

Se timbrează cu 4 lei cererile pentru exercitarea apelului sau recursului împotriva următoarelor hotărâri judecătoreşti:

- încheierea de scoatere în vânzare a bunurilor în acțiunea de partaj;
- încheierea de suspendare a judecării cauzei;
- hotărârile de declinare a competenței şi de dezînvestire;
- hotărârile de anulare a cererii, ca netimbrată sau nesemnată;
- hotărârile prin care s-a respins cererea, ca prematură, inadmisibilă, prescrisă sau pentru autoritate de lucru judecat.

Toate celelalte acțiuni şi cereri *neevaluabile în bani*, cu excepția celor scutite de plata taxei judiciare de timbru potrivit legii, se timbrează cu 80 lei (art. 13 din Legea nr. 146/1997).

Articolul 15 din Legea nr. 146/1997 prevede că sunt *scutite* de taxe judiciare de timbru acțiunile şi cererile, inclusiv cele pentru exercitarea căilor de atac, referitoare la:

a) încheierea, executarea şi încetarea contractului individual de muncă, orice drepturi ce decurg din *raporturi de muncă*, stabilirea impozitului pe salarii, drepturile decurgând din executarea contractelor colective de muncă şi cele privind soluționarea conflictelor colective de muncă, precum şi executarea hotărârilor pronunțate în aceste litigii;

b) plata muncii membrilor *cooperativelor de producție meşteşugărească*, de producție mixtă agricolă-meşteşugărească, de *invalizi şi de prestări de servicii*;

c) obligațiile legale şi contractuale de întreținere;

d) stabilirea şi plata *pensiilor*, precum şi alte drepturi prevăzute prin sistemele de asigurări sociale;

e) stabilirea şi plata *ajutorului* de şomaj, a ajutorului de integrare profesională şi a alocației de sprijin, a ajutorului social, a *alocației* de stat pentru copii, a drepturilor persoanelor cu handicap şi a altor forme de protecție socială prevăzute de lege;

f) restituirea de către persoanele fizice şi juridice care folosesc personal salariat a sumelor acordate de organul de asigurare cu titlu de pensii şi ajutoare sociale celor accidentați în muncă;

g) stabilirea şi acordarea despăgubirilor decurgând din condamnarea sau luarea unei măsuri preventive pe nedrept;

h) adopţie, constatarea abandonului, ocrotirea minorilor, tutelă, curatelă, interdicţie judecătorească, asistenţa bolnavilor psihic periculoşi, precum şi la exercitarea de către autoritatea tutelară a atribuţiilor ce îi revin;

i) sancţionarea *contravenienţilor*;

j) protecţia consumatorilor, atunci când persoanele fizice şi asociaţiile pentru protecţia consumatorilor au calitatea de reclamant împotriva agenţilor economici care au prejudiciat drepturile şi interesele legitime ale consumatorilor;

k) stabilirea drepturilor persoanelor fizice acţionare la societăţile comerciale agricole pe acţiuni;

l) valorificarea drepturilor Societăţii Naţionale de Cruce Roşie;

m) amenzile de orice fel;

n) exercitarea drepturilor electorale;

o) *cauzele penale*, inclusiv despăgubirile civile, materiale şi morale, decurgând din acestea;

p) orice alte acţiuni, cereri sau acte de procedură pentru care se prevăd, prin legi speciale, scutiri de taxă judiciară de timbru;

r) cererile introduse de proprietari sau de succesorii acestora pentru *restituirea imobilelor preluate abuziv de stat* sau de alte persoane juridice în perioada 6 martie 1945 - 22 decembrie 1989, precum şi cererile *accesorii şi incidente*;

s) stabilirea şi acordarea despăgubirilor civile pentru pretinse încălcări ale drepturilor prevăzute la art. 2 şi 3 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, ratificată prin Legea nr. 30/1994 (M. Of. nr. 135 din 31 mai 1994, cu modificările ulterioare).

Potrivit Normelor metodologice de aplicare a Legii privind taxele judiciare de timbru, taxele judiciare de timbru se plătesc *anticipat* (art. 20).

Dacă taxa judiciară de timbru nu a fost plătită în cuantumul legal, în momentul înregistrării acţiunii sau cererii, ori dacă, în cursul procesului, apar elemente care determină o valoare mai mare, instanţa va pune în vedere petentului să achite suma datorată până la primul termen de judecată. În cazul când se micşorează valoarea pretenţiilor formulate în acţiune sau în cerere, după ce a fost înregistrată, taxa judiciară de timbru se percepe la valoarea iniţială, fără a se ţine seama de reducerea ulterioară.

Neîndeplinirea obligaţiei de plată până la termenul stabilit se sancţionează cu anularea acţiunii sau a cererii.

Nu se timbrează cererile depuse în cursul judecăţii şi care nu modifică valoarea taxabilă sau caracterul cererii iniţiale, ca de exemplu:

- cererea prin care se depune lista de martori;
- cererea pentru precizarea domiciliului ales sau pentru schimbarea domiciliului;
- cererea pentru depunerea recipiselor de consemnare şi a chitanţelor de plată a sumelor ce reprezintă onorarii pentru experţi, pensii de întreţinere şi altele (art. 13).

Nu se timbrează:

- cererile de îndreptare a erorilor materiale;
- tranzacţiile intervenite între părţi în cursul procesului civil;
- cererile accesorii privind cheltuielile de judecată;
- cererile pentru exercitarea căilor de atac în astfel de situaţii (art. 14).

Cererile pentru *repunerea pe rol* a procesului a cărui judecare a fost suspendată datorită părţilor se timbrează cu 50% din taxa judiciară de timbru pentru cererea sau acţiunea respectivă.

În cazurile în care suspendarea nu este datorată părţilor, pe cererea de repunere pe rol se va preciza temeiul suspendării şi se va face menţiunea: „Cerere exceptată de la plata taxei judiciare de timbru" (art. 16).

Determinarea cuantumului taxei judiciare de timbru se face de către instanţa judecătorească, care are *obligaţia să comunice în scris* plătitorului cuantumul taxei judiciare de timbru, potrivit art. 29 alin. (2) din Normele metodologice pentru aplicarea Legii nr. 146/1997.

Precizăm că anual prin hotărâre de Guvern se actualizează cuantumul taxelor judiciare de timbru.

*

Instanţa comunică părţii cuantumul taxei judiciare de timbru care trebuie achitată de aceasta făcând o menţiune specială în citaţie cu următorul cuprins:

În conformitate cu prevederile art. 29 alin. (2) din Normele metodologice pentru aplicarea Legii nr. 146/1997, vă comunicăm că, în temeiul art. ___ din Legea nr. 146/1996, aveţi obligaţia de a timbra acţiunea formulată de dvs., având ca obiect _____, achitând suma de _____ lei, reprezentând taxă judiciară de timbru, în contul bugetului Consiliului local din localitatea _____, şi timbrul judiciar în valoare de _____, sub sancţiunea anulării cererii.

*

Obligația de a încunoștința părțile, odatăcu *citarea*, despre taxele judiciare de timbru ce trebuie achitate în cazurile în care *acțiunile și cererile au fost trimise prin poștă* este prevăzută în mod expres de lege (art. 36 din Normele metodologice pentru aplicarea Legii nr. 146/1997).

Timbrul judiciar a fost inexpres de lege (art. 36 stituit prin Ordonanța Guvernului nr. 32/1995, care ulterior a fost modificată.

Articolul 1 alin. (2) din Ordonanța Guvernului nr. 32/1995 stabilește că timbrul judiciar nu se aplică în cazurile în care nu se percepe taxa judiciară de timbru.

Articolul 3 alin. (1) din acest act normativ prevede că se timbrează, cu timbrul judiciar, cererile de chemare în judecată, adresate instanțelor judecătorești, astfel:

- 0,3 lei, în cazul în care se solicită soluționarea în fond a cauzei;
- 0,15 lei, când cererile au ca obiect exercitarea unei căi de atac.

În cazul în care cererile menționate, indiferent dacă privesc fondul sau o cale de atac, au ca obiect:

- o valoare mai mare de 100 lei, se aplică timbrul judiciar de 1,5 lei;
- o valoare de peste 1000 lei, se aplică timbrul judiciar de 3 lei;
- o valoare de peste 10 000 lei, se aplică timbrul judiciar de 5 lei.

Sunt exceptate de la aplicarea prevederilor menționate cererile introduse de persoanele care se consideră vătămate în drepturile lor printr-un act administrativ sau prin refuzul nejustificat al unei autorități administrative de a le rezolva cererea referitoare la un drept recunoscut de lege, prin care s-a solicitat și repararea pagubei suferite, pentru care timbrul judiciar se calculează potrivit prevederilor alin. (1) al art. 2 din Ordonanța Guvernului nr. 32/1995.

Se aplică timbrul judiciar de 0,15 lei cererilor adresate instanțelor judecătorești pentru:

- eliberarea de copii, certificate;
- învestirea cu formula executorie;
- transcrierea (intabularea) în registrele de publicitate a înstrăinărilor de imobile;
- înscrierea drepturilor de ipotecă, orice alte notări în registrele de publicitate;
- alte cereri care nu fac obiectul activității de judecată, dar sunt supuse taxei de timbru, potrivit legii (art. 4 din Ordonanța Guvernului nr. 32/1995).

Cererile pentru care se datorează timbru judiciar nu vor fi primite și înregistrate, dacă nu sunt timbrate corespunzător. În cazul nerespectării dispozițiilor ordonanței privind timbrul judiciar, se va proceda conform prevederilor legale în vigoare referitoare la taxa judiciară de timbru (art. 9 din Ordonanța Guvernului nr. 32/1995).

4.5.5. Efectele juridice ale introducerii cererii de chemare în judecată

1. Învestește instanța cu judecarea pricinii.

2. Cererea de chemare în judecată *determină cadrul procesual* în care se va desfășura judecata stabilind limitele în care se judecă procesul atât cu privire la obiect, cât și cu privire la părți.

Instanța nu poate lărgi acest cadru, prin introducerea din oficiu a altor persoane în proces sau prin modificarea obiectului cererii.

3. În cazul competenței teritoriale alternative cererea de chemare în judecată *exprimă opțiunea reclamantului pentru una din instanțele deopotrivă competente*, reclamantul nemaiputând reveni ulterior asupra acestei alegeri, iar pârâtul neputând cere declinarea competenței.

4. Acțiunile personale nu pot fi introduse de moștenitori, dar pot fi *continuate* de aceștia dacă au fost *înregistrate înainte de deces* de către titular.

5. Cererea de chemare în judecată operează punerea în întârziere a pârâtului.

Astfel, din acest moment, pârâtul este considerat posesor de rea-credință, în cazul cererilor reale imobiliare și mixte. De asemenea, acesta suportă riscurile pieirii fortuite a bunului determinat, a cărui predare se solicită și este dator să plătească dobânzile la sumele de bani pretinse care anterior sesizării instanței nu erau purtătoare de dobânzi.

6. *Dreptul* care se urmărește a fi valorificat prin introducerea cererii de chemare în judecată *devine drept litigios*.

7. Introducerea cererii de chemare în judecată *întrerupe cursul prescripției dreptului la acțiune*, respectiv a dreptului de a obține obligarea pârâtului la îndeplinirea prestației solicitate.

Are acest efect numai cererea care nu este respinsă, anulată, perimată sau cu privire la care reclamantul să nu fi renunțat.

4.6. Întâmpinarea

4.6.1. Definirea actului

Este actul de procedură prin care pârâtul răspunde la cererea de chemare în judecată, urmărind să se apere față de pretențiile reclamantului.

4.6.2. Cuprinsul întâmpinării

Este prevăzut de art. 115 C.proc.civ.:
- excepțiile de procedură pe care pârâtul le ridică la cererea reclamantului;
- răspunsul la toate capetele de fapt şi de drept ale cererii;
- dovezile cu care se apără împotriva fiecărui capăt de cerere; dacă solicită dovada cu martori, pârâtul va arăta numele şi locuința lor;
- semnătura.

4.6.3. Sancțiunea nedepunerii întâmpinării

Întâmpinarea este obligatorie, iar nedepunerea ei la dosar în termenul prevăzut de lege atrage *decăderea* pârâtului din dreptul de a mai propune probe şi de a invoca excepții, în afara celor de ordine publică. Întâmpinarea se depune cel mai târziu cu cel puțin 5 zile înainte de termenul stabilit pentru judecată [art. 118 alin. (1) şi art. 114^1 alin. (2) C.proc.civ.].

În cazul în care pârâtul nu este reprezentat sau asistat de avocat, judecătorul, la prima zi de înfățişare, trebuie să îi pună în vedere să arate excepțiile, dovezile şi toate mijloacele de apărare putând să îi acorde şi un termen pentru pregătirea apărării şi depunerea întâmpinării [art. 118 alin. (3) C.proc.civ.].

4.7. Cererea reconvențională

4.7.1. Definirea actului

Este mijlocul procedural prin care pârâtul formulează pretenții proprii față de reclamant.

Astfel, art. 119 alin. (1) C.proc.civ. stabileşte că, dacă pârâtul are pretenții în legătură cu cererea reclamantului, el poate să facă cerere reconvențională.

Formularea cererii reconvenționale permite rezolvarea tuturor neînțelegerilor dintre părți în cadrul unui singur litigiu, fiind garanția pronunțării unei hotărâri care să stingă pretențiile reciproce dintre părți.

Depunerea cererii reconvenționale nu este obligatorie, pârâtul putând să aleagă calea cererii principale, formulând o cerere de chemare în judecată distinctă.

4.7.2. Condiții de admisibilitate

Cererea trebuie să îndeplinească condițiile prevăzute pentru cererea de chemare în judecată [art. 119 alin. (2) C.proc.civ.].

Este admisibilă:
- când tinde la o compensație judiciară, la obligarea reclamantului la efectuarea unei prestații în favoarea sa;
- când pune în discuție fundamentul pretențiilor reclamantului – solicită anularea unui contract pe care reclamantul îşi întemeiase pretenția.

4.7.3. Procedura formulării cererii

Cererea reconvențională se depune odată cu întâmpinarea sau cel mai târziu la prima zi de înfățişare.

Când reclamantul şi-a modificat cererea de chemare în judecată, cererea reconvențională se va depune cel mai târziu până la termenul ce se va acorda pârâtului în acest sens.

Sancțiunea nedepunerii cererii reconvenționale până la termenul legal prezentat constă în *judecarea ei separată*, în temeiul art. 135 C.proc.civ., iar nu respingerea ei ca tardivă.

*

Exemplu de încheiere prin care se disjunge cererea reconvențională depusă după prima zi de înfățişare:

ROMÂNIA
JUDECĂTORIA ____
DOSAR NR. _____

ÎNCHEIERE
Şedința publică din _____
Preşedinte: _____
Grefier: _____

S-a luat în examinare acțiunea civilă formulată de reclamantul _____, domiciliat _____ în contradictoriu cu pârâta

_____, domiciliată _____ având ca obiect desfacerea căsătoriei, şi cererea reconvenţională formulată de pârâta reclamantă reconvenţională în contradictoriu cu reclamantul pârât reconvenţional, având ca obiect partaj.

La apelul nominal făcut în şedinţă publică se prezintă reclamantul asistat de av. _____ din Baroul de avocaţi ____, pârâta, asistată de av. _____ din Baroul de avocaţi _____, lipsind martorul _____.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

S-a făcut referatul cauzei de către grefierul de şedinţă, după care reprezentantul reclamantului solicită disjungerea cererii de partaj, formulată de pârâta reclamantă reconvenţională, şi judecarea separată a acesteia, întrucât cererea reconvenţională a fost formulată după prima zi de înfăţişare. Soluţionarea cererii reconvenţionale în cadrul procesului de divorţ, care este în stare de judecată ar conduce la întârzierea pronunţării instanţei asupra cererii principale.

Reprezentanta pârâtei se opune disjungerii cererii reconvenţionale de partaj de acţiunea principală, întrucât între cele două cereri există o strânsă legătură.

INSTANŢA

În deliberare cu privire cererea de disjungere a cererii de partaj, formulată de reclamant, constată că prima zi de înfăţişare a avut loc la termenul din ____ când s-a discutat probaţiunea cu privire la acţiunea de divorţ. La termenul ulterior, pârâta reclamantă reconvenţională a introdus cererea reconvenţională având ca obiect împărţirea bunurilor comune dobândite în timpul căsătoriei.

Instanţa constată că pârâta a depus cererea recovenţională după prima zi de înfăţişare, iar potrivit art. 119 alin. (3) C.proc.civ., cererea reconvenţională se depune odată cu întâmpinarea sau cel mai târziu la prima zi de înfăţişare. În consecinţă, instanţa reţine că pârâta a depus cererea reconvenţională după împlinirea termenului prevăzut de lege în acest scop, fiind incidente prevederile art. 135 C.proc.civ., potrivit cărora cererea reconvenţională care nu a fost făcută înăuntrul termenului prevăzut de lege se va judeca deosebit, afară de cazul în care ambele părţi consimt să se judece împreună. Ţinând seama de faptul că reclamantul se opune soluţionării cererii reconvenţionale odată cu acţiunea principală, instanţa va disjunge cererea reconvenţională şi o va soluţiona separat.

Văzând că martorul _____, încuviinţat pentru dovedirea motivelor de divorţ lipseşte la acest termen, instanţa va acorda un termen în vederea audierii sale.

DISPUNE

Disjunge cererea reconvenţională privind partajul bunurilor dobândite de părţi în perioada căsătoriei, formulată de pârâta reclamantă reconvenţională _____ în contradictoriu cu reclamantul pârât reconvenţional _____ şi stabileşte termen pentru judecarea acesteia la data de _____, pentru când părţile cunosc termenul.

Amână judecarea acţiunii principale de divorţ la termenul din _____, pentru când părţile au termen în cunoştinţă, urmând a se cita martorul _____.

Pentru cererea de partaj se va forma un nou dosar care se va soluţiona de acelaşi complet.

Pronunţată în şedinţa publică din _____.

Preşedinte

Grefier

TC reclamantul _____, prin av. _____ din Baroul de avocaţi _____.

TC pârâta _____, prin av. _____ din Baroul de avocaţi _____.

Se citează martorul _____, domiciliat în _____.

*

Dacă reclamantul este de acord, cererile se judecă împreună.

În cazul formulării cererii reconvenţionale în cadrul procesului, aceasta are caracter incidental, şi potrivit art. 17 C.proc.civ., se soluţionează de instanţa sesizată cu cererea principală.

Reclamantul – pârât reconvenţional are obligaţia depunerii întâmpinării cu respectarea tuturor condiţiilor legale amintite anterior.

Cererea reconvenţională se judecă odată cu cererea principală; când numai cererea principală este în stare de judecată, instanţa o poate judeca deosebit, dispunând disjungerea acesteia, în temeiul art. 120 alin. (2) C.proc.civ.

4.7.4. Timbrajul cererii

Cererile reconvenţionale, cererile de intervenţie şi de chemare în garanţie se taxează *după regulile aplicabile cererii sau acţiunii principale*, astfel cum prevede art. 10 din Legea nr. 146/1997.

De asemenea, Normele metodologice de aplicare a Legii nr. 146/1997 prevăd că se taxează după regulile aplicabile cererii sau acţiunii principale: cererile reconvenţionale, cererile de intervenţie şi de chemare în garanţie.

Cererile reconvenţionale, cererile de intervenţie şi de chemare în garanţie ce apar în urma unei acţiuni care are ca obiect drepturi evaluabile în bani sunt supuse taxei judiciare de timbru calculate la valoarea ce se pretinde prin aceste cereri.

4.8. Citaţia şi comunicarea actelor de procedură

4.8.1. Citaţia

4.8.1.1. Noţiune şi importanţă

Citarea şi comunicarea actelor de procedură în procesul civil este reglementată de art. 85-100 C.proc.civ., dispoziţii pe care grefierul trebuie să le cunoască foarte bine în vederea întocmirii corecte a acestor acte procedurale, având în vedere faptul că judecătorul nu poate hotărî asupra unei cereri decât după citarea sau înfăţişarea părţilor, cu excepţia cazurilor când prin lege se prevede altfel.

4.8.1.2. Cuprinsul citaţiei

Articolul 88 C.proc.civ. arată ce trebuie să cuprindă citaţia:

1. numărul şi data emiterii, numărul dosarului;
2. arătarea anului, lunii, zilei şi orei de înfăţişare;
3. arătarea instanţei şi a sediului ei;
4. numele, domiciliul şi calitatea celui citat;
5. numele şi domiciliul părţii potrivnice şi felul pricinii;
5[1]. alte menţiuni prevăzute de lege;
6. parafa şefului instanţei şi semnătura grefierului.

Menţiunile de la punctele 2, 3, 4 şi 6 sunt prevăzute sub sancţiunea *nulităţii*.

ROMÂNIA
JUDECĂTORIA ___
DOSARUL CIVIL NR. _____/200_

CITAŢIE
emisă la _____, luna _____, anul 200_

Numele şi prenumele (denumirea) _____, *din comuna* oraşul municipiul str. _____ nr. ___, blocul ___, scara ___, sector __, este chemat la această instanţă, camera _____, completul ___, pentru ziua de __, luna __, anul ___, ora ___, în calitate de _____ , în proces cu _____ , pentru _____.

Odată cu prezenta se comunică şi următoarele acte: _____
Până la termen, sunteţi obligaţi a depune taxa judiciară de timbru în suma de _____ lei şi timbru judiciar în sumă de _____ lei, sub sancţiunea anulării cererii.

L.S. PREŞEDINTE

Grefier

JUDECĂTORIA _____ Aprobat C.N.P.R
SEDIUL: _____ Nr. 103/DC/5004/1998
Ştampila cu
DOSARUL NR. _____/200__ data prezentării

CITAŢIE

Către,
Numele şi prenumele (denumirea) _____
domiciliul sau reşedinţa (sediul): str. _____
nr. _____, blocul _____, scara _____, etaj _____ apart. _____

Recomandată
Nr. _____
Ştampila cu
data sosirii

Localitatea_____
Judeţ (sector)_____
Codul _____
Oficiul poştal_____

.....

Dosarul civil nr. _____200__
Cu termen la _____ 200__

Ştampila cu
data prezentării

DOVADĂ

Către,
JUDECĂTORIA _____
_____

Localitatea _____
Cod _____
Oficiul poştal nr. __
Recomandata nr. _____

Ştampila cu
data înapoierii

Ştampila cu
data sosirii

4.8.1.3. Comunicarea citaţiei şi a celorlalte acte procedurale se face:

- prin agenţii procedurali ai instanţei, sau prin orice salariat al acesteia;
- prin agenţi sau salariaţi ai altor instanţe, în ale căror circumscripţii se află cel căruia i se comunică actul;
- dacă totuşi comunicarea nu se poate face în modalităţile arătate mai sus, se va face:
  - prin poştă, cu scrisoare recomandată cu confirmare de primire;
  - prin alte mijloace care asigură transmiterea textului actului şi confirmarea primirii acestuia. În acest caz nu este suficientă confirmarea că s-a făcut transmiterea prin fax, telex etc., ci este necesar ca la dosar să existe confirmarea primirii actului de către destinatar.

Împreună cu citaţia se comunică părţilor, atunci când este cazul, şi acte de procedură, cum ar fi: copie de pe cererea de chemare în judecată şi înscrisurile care o însoţesc, cererea modificată de către reclamant la prima zi de înfăţişare, copie de pe hotărâre când aceasta este necesară pentru curgerea termenului de exercitare a unei căi de atac ordinare.

Articolul 87 C.proc.civ. stabileşte anumite reguli speciale de citare:

1. statul, judeţul, comuna şi celelalte persoane juridice de drept public, în persoana capului autorităţii la contenciosul *sediului central al administraţiei respective,* sau, în lipsă de contencios, la *sediul administraţiei*;

2. persoanele juridice de drept privat, prin *reprezentanţii* lor, la sediul principal sau la cel al sucursalei ori, după caz, al reprezentanţei;

3. asociaţiile sau societăţile care nu au personalitate juridică, prin *organele lor de conducere*, la sediul administraţiei lor;

4. abrogat;

5. cei supuşi procedurii reorganizării judiciare şi a falimentului prin *administratorul judiciar* ori, după caz, *lichidatorul judiciar;*

6. incapabilii, prin reprezentanţii lor legali.

În caz de numire a unui *curator special*, citarea se va face prin acest curator;

7. personalul misiunilor diplomatice şi oficiilor consulare ale României, cetăţenii români trimişi ca funcţionari la organizaţii internaţionale, precum şi membrilor de familie, care locuiesc cu ei, aflaţi în străinătate, *prin Ministerul Afacerilor Externe;* alţi cetăţeni români, aflaţi în străinătate, în interes de serviciu, *prin organele centrale care i-au trimis*, sau *în subordinea cărora se află cei care i-au trimis;*

8. în cazul în care prin tratate sau convenţii internaţionale la care România este parte, sau prin acte normative speciale nu se prevede o altă procedură, cei care se află în străinătate, având domiciliul sau reşedinţa cunoscută, printr-o citaţie scrisă, trimisă cu *scrisoare recomandată, cu dovadă de primire;* dacă domiciliul sau reşedinţa celor aflaţi în străinătate nu sunt cunoscute, citarea se face prin *publicitate*. În toate cazurile, dacă cei aflaţi în străinătate au *mandatar cunoscut în ţară*, va fi citat şi acesta;

9. cei cu domiciliul sau reşedinţa necunoscută, prin *publicitate*.

În ceea ce priveşte citarea prin publicitate, dacă reclamantul învedereză că, deşi a făcut tot ce i-a stat în putinţă, nu a izbutit să afle domiciliul pârâtului, preşedintele instanţei va dispune citarea acestuia prin publicitate. Această modalitate de citare se realizează prin *afişarea* citaţiei la uşa instanţei şi *publicarea* ei în Monitorul Oficial al României sau într-un ziar mai răspândit, când preşedintele instanţei apreciază că o asemenea măsură este necesară. Afişarea şi publicarea citaţiei se face cu cel puţin 15 zile înainte de termenul de judecată, iar în pricinile urgente, cu cel puţin 5 zile (art. 95 C.proc.civ.);

10. moştenitorii, până la intervenirea lor în proces, printr-un *curator special*, numit de instanţă.

Articolul 94 C.proc.civ. stabileşte că, atunci când comunicarea actelor de procedură nu se poate face din cauză că s-a *dărâmat clădirea, a devenit de nelocuit* sau din alt motiv asemănător, agentul va depune actul *la*

grefa instanței, care va înștiința din timp partea despre această împrejurare, urmând a se face aplicarea prevederilor art. 95 C.proc.civ.

Niciun act de procedură nu se poate îndeplini în zilele de sărbătoare legală, în afară de cazuri urgente, după încuviințarea președintelui (art. 97 C.proc.civ.).

Schimbarea domiciliului uneia din părți în timpul judecății trebuie, sub sancțiunea de a nu fi luată în considerare, să fie adusă la cunoștința instanței prin cerere la dosar, iar celeilalte părți prin scrisoare recomandată, a cărei recipisă de predare se va depune la dosar odată cu cererea prin care se înștiințează instanța despre schimbarea domiciliului (art. 98 C.proc.civ.).

Termenul de înmânare a citației: art. 89 C.proc.civ. prevede că, sub pedeapsa *nulității*, citația trebuie înmânată părții cu *cel puțin 5 zile înaintea termenului* de judecată. În pricinile urgente, termenul poate fi și mai scurt, după aprecierea instanței.

Dacă partea, personal sau prin mandatar, se înfățișează, orice viciu de procedură se acoperă. În acest caz, partea are dreptul *să ceară amânarea*, în temeiul art. 89 alin. (2) C.proc.civ., dacă nu i s-a înmânat citația în termen, împrejurare care se va consemna în încheierea de ședință.

*

Exemplu de încheiere prin care se amână judecarea cauzei, la cererea pârâtului care a primit citația cu mai puțin de 5 zile înaintea termenului de judecată:

ROMÂNIA
JUDECĂTORIA _____
DOSAR NR. _____

ÎNCHEIERE
Ședința publică din _____
Președinte: _____
Grefier: _____

S-a luat în examinare acțiunea civilă formulată de reclamantul _____, domiciliat _____ în contradictoriu cu pârâtul _____, domiciliat _____ având ca obiect rezoluțiunea contractului de vânzare-cumpărare.

La apelul nominal făcut în ședință publică se prezintă reprezentantul reclamantului, av. _____ din Baroul de avocați _____, și pârâtul _____, lipsind reclamantul.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

S-a făcut referatul cauzei.

Pârâtul învederează instanței că a primit citația cu trei zile înaintea termenului de judecată, și nu a avut posibilitatea să-și pregătească apărarea, prezentând instanței citația primită. Solicită acordarea unui termen pentru a-și pregăti apărarea.

Reprezentantul reclamantului nu se opune cererii de amânare a judecății formulată de pârât.

INSTANȚA

În deliberare, constatând că citația a fost înmânată pârâtului cu trei zile înaintea termenului de judecată, cu încălcarea prevederilor art. 89 C.proc.civ.

Văzând prevederile art. 89 alin. (2) C.proc.civ., care acordă dreptul părții, căreia nu i s-a înmânat citația în termen, să ceară amânarea,

DISPUNE

Admite cererea de amânare formulată de pârât și acordă termen pentru judecarea cauzei la data de _____, pentru când părțile cunosc termenul.

Pronunțată în ședință publică azi, _____.

Președinte

Grefier

TC reclamantul _____, prin av. _____ din Baroul de avocați _____,
TC pârâtul _____

*

Dovada de primire și procesul-verbal se detașează și se restituie instanței.

Procesul-verbal încheiat de cel însărcinat cu înmânarea actului de procedură trebuie să cuprindă:

1. anul, luna și ziua când a fost încheiat;

2. numele celui care l-a încheiat;

3. funcţia acestuia;

4. *numele, prenumele şi domiciliul celui căruia i s-a făcut comunicarea*, cu arătarea *numărului, etajului, apartamentului sau camerei*, dacă cel căruia i s-a făcut comunicarea locuieşte într-o clădire cu mai multe etaje sau apartamente, sau în hotel, şi dacă actul de procedură a fost înmânat la locuinţa sa, ori a fost afişat pe uşa acestei locuinţe;

5. arătarea instanţei de la care porneşte actul de procedură, şi identificarea lui, iar pentru citaţii, şi a termenului de înfăţişare;

6. arătarea înscrisurilor comunicate;

7. numele şi calitatea celui căruia i s-a făcut înmânarea sau locul unde s-a făcut afişarea;

8. semnătura celui care a încheiat procesul-verbal.

Se face menţiune în procesul-verbal dacă cei care urmează să semneze dovada de primire sau procesul-verbal refuză sau nu pot să o facă.

Menţiunile de la punctele 1, 2, 4, 5, 7, 8 sunt prevăzute sub sancţiunea *nulităţii*.

Atunci când prezintă referatul cauzei, grefierul are datoria să menţioneze dacă pe dovada de îndeplinire a procedurii de citare lipseşte una din aceste menţiuni.

JUDECĂTORIA _____ COMPLETUL___

TERMEN LA __

DOSARUL CIVIL NR. _____/200__

CIVIL

Dovada de îndeplinire a procedurii de citare

PROCES-VERBAL

Astăzi _____ , luna _____, anul 200___

Subsemnatul ..... agent procedural, având de înmânat citaţia în dosarul cu nr. de mai sus, emisă de _____ şi următoarele acte....., m-am deplasat în comuna, satul/ oraşul, municipiul ..... str..... nr. ..... blocul..... scara ..... etaj ..... apart. ....., sector/ judeţ....., la adresa numit ..... , citat în calitate de ....., în proces cu ..... pentru ..... în ziua de .. luna..... anul 200__, ora ..., la _____, completul....., cu menţiunea de a depune taxa judiciară de timbru în sumă de ..... lei şi timbru judiciar în sumă de ..... lei, unde:

1. Găsind pe ....., destinatar, soţ, rudă cu destinatarul, persoana care locuieşte cu destinatarul, portar, administrator, serviciul de registratură sau funcţionarul însărcinat cu primirea corespondenţei, serviciul personal, administraţia spitalului, comandamentul unităţii militare, administraţia locului de deţinere[x].

a) acesta a primit, semnând în faţa noastră; b) refuzând primirea, am afişat actul; c) primind actul, a refuzat să semneze de primire; d) primind actul, acesta nu a putut să semneze de primire, deoarece .....

2. Am afişat actul: pe uşa principală a locuinţei destinatarului; pe uşa principală a clădirii[x], hotelului[x]

a) persoana prevăzută la pct. 1 a refuzat primirea; b) nici o persoană de la pct. 1 nu a fost găsită; c) în lipsa persoanelor de la pct. 1, nu s-a putut afla data când cel citat poate fi găsit; d) persoana citată, schimbându-şi adresa, nu s-a putut afla noua adresă (noua adresă este .....); e) persoana citată, fiind o persoană juridică, s-a refuzat primirea.

Semnătura agentului

L.S.

Semnătura primitorului actului.....

Calitatea în care a primit actul.....

Actul de identitate al primitorului.....

[x] se vor sublinia cuvintele care corespund modului de îndeplinire a procedurii.

Trebuie făcută distincţia între *lipsa de procedură,* ceea ce presupune că la dosar nu există dovada de comunicare, şi *procedura viciată*, în acest caz dovada de comunicare fiind la dosar, dar fără a îndeplini condiţiile legale.

4.8.1.4. Locul citării

Înmânarea citaţiei şi a tuturor actelor de procedură se face la domiciliul sau reşedinţa celui citat, sau oriunde când cel citat primeşte citaţia, astfel cum prevede art. 90 C.proc.civ.

Înmânarea citaţiilor şi a tuturor actelor de procedură, în cazurile prevăzute de art. 87 pct. 1, 2, 3, 5 şi 7, precum şi în cele prevăzute de art. 90 alin. (3), (4), (5) şi (6), sau atunci când actul urmează a fi înmânat unui avocat sau notar public, se poate face funcţionarului sau persoanei însărcinate cu primirea corespondenţei care şi-a arătat clar numele şi prenumele,

calitatea, şi a semnat dovada (art. 91 C.proc.civ.). Nu este necesară aplicarea ştampilei.

Citaţia şi celelalte acte de procedură se înmânează personal celui citat, care va semna dovada de primire (art. 92 C.proc.civ.).

Dacă cel citat este găsit la domiciliu, dar refuză să primească citaţia, sau nu vrea sau nu poate să semneze dovada de primire, agentul îi va lăsa citaţia sau, în cazul refuzului de primire, o va afişa pe uşa locuinţei, încheind proces-verbal. Dacă există menţiunea că s-a comunicat actul *prin afişare*, dar *nu se arată la ce adresă s-a făcut afişarea*, şi nici *motivele* pentru care s-a procedat în acest mod, comunicarea este lovită de *nulitate*.

Dacă cel citat nu este găsit la domiciliu, agentul va înmâna citaţia unei persoane din familie, sau, în lipsa acesteia, oricărei alte persoane care locuieşte cu cel citat, cu excepţia persoanelor sub 14 ani sau a persoanelor lipsite de judecată. Persoana care primeşte citaţia va semna dovada de primire. Dacă aceste persoane nu vor sau nu pot să semneze, agentul le lasă citaţia şi încheie proces-verbal.

Dacă persoanele respective nu vor să primească citaţia sau agentul nu găseşte pe nimeni la domiciliul celui citat, va afişa citaţia pe uşa celui citat şi încheie proces-verbal. Simpla menţiune, făcută în procesul-verbal, că s-a afişat citaţia pe uşa locuinţei, *fără a se arăta şi apartamentul*, face ca, în cazul imobilelor cu mai multe etaje şi apartamente, procedura de citare să fie considerată *nulă*, deoarece nu se poate verifica dacă afişarea s-a făcut pe uşa locuinţei proprii celui citat.

Dacă cel citat locuieşte la hotel, sau într-o clădire cu mai multe apartamente şi nu este indicat numărul camerei sau apartamentului, agentul va înmâna citaţia administratorului sau portarului, sau celui care în mod obişnuit îl înlocuieşte, sau dacă aceştia refuză să o primească, va afişa citaţia pe uşa principală a clădirii şi va încheia proces-verbal.

În cazul *persoanelor juridice*, procedura de citare, şi nici comunicarea altor acte de procedură nu este posibilă prin afişare, cu excepţia cazurilor în care se refuză primirea sau dacă se constată lipsa oricăror persoane la sediul acestora (art. 92^1 C.proc.civ.).

Proba îndeplinirii procedurii de citare se face *numai cu dovada de primire sau procesul-verbal,* nefiind posibile alte probe. Dovezile de înmânare trebuie să existe la dosar.

În ceea ce priveşte *procedura de citare a părţilor cu domiciliul sau sediul în străinătate*, trebuie respectate prevederile Legii nr. 189/2003 privind asistenţa judiciară internaţională în materie civilă şi comercială

precum şi ale Ordinului ministrului justiţiei nr. 2888/C/2003, pentru aprobarea metodologiei de aplicare a legii.

Astfel, conţinutul şi forma cererii sunt stabilite de art. 6 din această lege, care prevede cuprinsul cererii de asistenţă judiciară internaţională referitoare la comunicarea de acte:

a) denumirea autorităţii judiciare de la care emană actul ce urmează a fi transmis;

b) numele şi calitatea părţilor;

c) natura actului de transmis;

d) adresa destinatarului;

e) indicarea tuturor documentelor-anexă la actul ce se transmite;

f) indicarea termenului fixat de autoritatea judiciară.

Cererea va fi însoţită de actul care urmează a fi comunicat, în dublu exemplar.

La cerere se va anexa şi formularul de dovadă a comunicării, care va cuprinde următoarele menţiuni:

a) denumirea autorităţii judiciare solicitante;

b) actele transmise în vederea comunicării;

c) numele şi domiciliul destinatarului;

d) denumirea autorităţii judiciare solicitate;

e) numele şi calitatea persoanei care a primit actele (destinatar, soţ, rudă – pentru persoanele fizice, sau funcţia – pentru persoanele juridice);

f) semnătura destinatarului (cu aplicarea ştampilei, pentru persoanele juridice);

g) data comunicării actelor;

h) motivele necomunicării (refuzul destinatarului, adresa schimbată etc.);

i) semnătura agentului de procedură şi ştampila autorităţii judiciare solicitate.

În ceea ce priveşte traducerea cererii şi a documentelor-anexă, art. 7 prevede că „Dacă prin convenţii internaţionale nu se prevede altfel, cererea şi documentele-anexă vor fi traduse în limba statului solicitat, astfel:

a) cererea de asistenţă judiciară internaţională – prin grija Ministerului Justiţiei;

b) documentele-anexă – prin grija autorităţilor judiciare române şi pe cheltuiala părţilor interesate, în afară de cazurile în care părţile sunt scutite de plata cheltuielilor judiciare;

c) formularul de dovadă a comunicării va avea titlul şi menţiunile tipărite în limbile franceză, engleză şi germană, prin grija Ministerului Justiţiei".

Articolul 8 din Legea nr. 189/2003 stabileşte că „(1) Dovada comunicării de acte în străinătate se face astfel:

a) la comunicarea prin poştă, direct destinatarului actului – cu dovada de primire a scrisorii recomandate ce conține citația şi documentele-anexă;

b) la comunicarea prin intermediul autorității centrale competente a statului solicitat ori al misiunii diplomatice sau consulare a României din statul solicitat – cu formularul prevăzut la art. 6 alin. (3);

(2) În cazul în care destinatarul refuză primirea actelor sau nu locuieşte la adresa indicată de reclamant, autoritatea judiciară română va proceda conform normelor relevante din dreptul comun. Citarea prin publicitate se face cu cel puțin 40 de zile înaintea termenului de judecată; în cazuri urgente, acest termen poate fi redus la 20 de zile".

La data de 1 aprilie 2004 a intrat în vigoare Convenția privind notificarea şi comunicarea în străinătate a actelor judiciare şi extrajudiciare în materie civilă sau comercială, încheiată la Haga la 15 noiembrie 1965, la care România a aderat prin *Legea nr. 124/2003.*

În acest sens, în vederea îndeplinirii procedurii de citare în străinătate se vor utiliza formularele privind cererea în vederea notificării şi comunicării în străinătate a unui act judiciar sau extrajudiciar şi dovada de înmânare transmise la instanțe de Ministerul Justiției, Direcția relații internaționale şi drepturile omului, ținându-se seama şi de lista statelor-părți la Convenția de la Haga, care, de asemenea, a fost transmisă instanțelor.

4.8.2. Termenul în cunoştință

Regulile privind termenul în cunoştință sunt prevăzute în art. 153 C.proc.civ., astfel:

- partea care a depus cererea personal sau prin mandatar, şi care a luat cunoştință de termenul fixat de preşedinte sau de judecătorul de serviciu nu va mai fi citată;
- partea care a fost prezentă la înfățişare, personal sau prin reprezentant, nu va mai fi citată, fiind presupusă cunoaşterea termenelor următoare.

Această regulă nu se aplică în următoarele situații:

- dacă se redeschide judecata după ce a fost suspendată;
- în cazul fixării unui termen pentru chemarea la interogatoriu;
- când cauza se repune pe rol;
- în cazul militarilor în termen şi al deținuților, care vor fi întotdeauna citați.

Preschimbarea termenului luat în cunoştință sau pentru care au fost trimise citațiile se poate face numai pentru motive temeinice şi *cu citarea părților*, în termen scurt, în *camera de consiliu*. Preschimbarea termenului se face de către completul de judecată, dacă procesul a început, iar dacă nu a avut loc nicio şedință de judecată, cererea va fi soluționată de către preşedintele instanței, vicepreşedintele, preşedintele de secție, sau judecătorul care îl înlocuieşte.

*

Exemplu de încheiere de amânare a judecării cauzei, în cazul unei proceduri viciate cu pârâtul:

JUDECĂTORIA
TRIBUNALUL
DOSAR NR. ____/___

ÎNCHEIERE
Şedința publică din _____
Preşedinte:_____
Grefier:_____

Pe rol soluționarea cauzei civile având ca obiect acțiunea formulată de reclamantul _____ în contradictoriu cu pârâtul _____ având ca obiect pretenții.

La apelul nominal făcut în şedință publică, se prezintă reclamantul, lipsind pârâtul.

Procedura de citare nu este legal îndeplinită.

S-a făcut referatul cauzei de către grefierul de şedință, după care reclamantul învederează instanței viciul de procedură cu pârâtul, întrucât la dosar s-a restituit dovada de îndeplinire a procedurii de citare cu mențiunea „Destinatar necunoscut la adresa _____", şi arată că în urma demersurilor efectuate, a aflat noul domiciliu al pârâtului, solicitând citarea pârâtului la adresa din _____.

INSTANȚA

Constatând că procedura de citare a pârâtului este viciată, întrucât dovada de îndeplinire a procedurii de citare a fost restituită instanței cu mențiunea „Destinatar necunoscut la adresa _____",

Văzând prevederile art. 107 C.proc.civ., instanța va amâna judecarea cauzei, pentru îndeplinirea procedurii de citare a pârâtului, care urmează a fi citat la domiciliul indicat de către reclamant.

DISPUNE:

Amână judecarea cauzei la _____, pentru când se va cita pârâtul la domiciliul indicat, _____.

Reclamantul cunoaşte termenul.

Pronunțată în şedință publică, azi, _____.

Preşedinte

Grefier

TC reclamantul ____

Se citează pârâtul _____, domiciliat în _____.

*

În cazul în care prin acțiune se indică faptul că pârâtul nu are domiciliul cunoscut, iar procedura de citare pentru primul termen se îndeplineşte prin afişare, instanța poate aprecia că se impune şi publicarea citației într-un ziar, şi va acorda un termen în acest sens, precizând în încheiere şi temeiul legal:

*

Exemplu de încheiere de amânare a judecării cauzei în vederea îndeplinirii procedurii de citare a pârâtului prin publicitate:

JUDECĂTORIA
TRIBUNALUL
DOSAR NR. ____/____

ÎNCHEIERE
Şedința publică din _____
Preşedinte:_____
Grefier:_____

Pe rol fiind soluționarea cauzei civile având ca obiect acțiunea formulată de reclamantul _____ domiciliat _____ în contradictoriu cu pârâtul _____ domiciliat _____ având ca obiect partaj.

La apelul nominal făcut în şedință publică, se prezintă reclamantul, asistat de av. ____ din Baroul de avocați _____, lipsind pârâtul.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

S-a făcut referatul cauzei de către grefierul de şedință, după care instanța constată că procedura de citare a pârâtului a fost îndeplinită prin afişare la uşa instanței, potrivit prevederilor art. 95 alin. (2) C. proc. civ.

INSTANȚA

Având în vedere obiectul acțiunii, respectiv partajarea unui imobil, văzând şi dispozițiile art. 95 alin. (2) şi (3) C.proc.civ., apreciază necesară publicarea citației într-un ziar, motiv pentru care,

DISPUNE

Amână judecarea cauzei la termenul din _____, pentru când se va cita pârâtul prin afişare la uşa instanței, şi prin publicarea citației în ziar.

Reclamantul va depune dovada publicării citației în ziar.

Reclamantul cunoaşte termenul.

Pronunțată în şedință publică, azi, _____.

Preşedinte

Grefier

4.9. Încheierile de şedință

A. Conținutul încheierii de şedință

Codul de procedură civilă nu reglementează expres cuprinsul încheierii. Aceasta constituie însă „în mic o hotărâre", având ca atare aceleaşi părți componente ca şi hotărârea: practicaua, considerentele şi dispozitivul.

Față de prevederile art. 261 C.proc.civ. se poate determina cuprinsul încheierii:

- arătarea instanței care a pronunțat-o şi numele judecătorilor care au luat parte la judecată;
- numele, domiciliul, sau reşedința, ori, după caz, denumirea şi sediul părților, calitatea în care s-au judecat, numele mandatarilor sau reprezentanților legali şi al avocaților;
- obiectul cererii şi susținerile în prescurtare ale părților, cu arătarea dovezilor;

- arătarea concluziilor procurorului;
- motivele de fapt şi de drept care au format convingerea instanţei, precum şi cele pentru care s-au înlăturat cererile părţilor;
- dispozitivul;
- calea de atac şi termenul în care se poate exercita;
- arătarea că pronunţarea s-a făcut în şedinţă publică, precum şi semnăturile judecătorilor şi grefierului.

În *practicaua* încheierii se menţionează:
- obiectul cauzei şi părţile;
- părţile prezente, reprezentanţii acestora, părţile lipsă, alţi participanţi – martori, experţi, interpreţi;
- menţiunea cu privire la îndeplinirea procedurii de citare;
- menţiunea că s-a făcut referatul cauzei de către grefierul de şedinţă – referat care trebuie să cuprindă, pe scurt, obiectul pricinii şi stadiul în care se află judecata acesteia, se comunică modul în care s-a îndeplinit procedura de citare a persoanelor chemate la proces, şi dacă s-au îndeplinit celelalte măsuri dispuse de instanţă la termenele anterioare [art. 104 alin. (10) din Regulamentul de ordine interioară al instanţelor judecătoreşti];
- actele depuse la dosar prin serviciul registratură;
- cererile şi susţinerile părţilor, excepţiile invocate.

În *considerente* se arată motivarea instanţei referitoare la admiterea sau respingerea cererilor sau excepţiilor invocate de părţi, precum şi motivul pentru care se iau anumite măsuri.

Dispozitivul va cuprinde:
- dispoziţia de admitere sau respingere a cererilor sau excepţiilor invocate de părţi;
- măsurile dispuse;
- termenul la care se amână judecata;
- menţiunea privind părţile care urmează a fi citate sau care au termenul în cunoştinţă.

De exemplu, asupra probelor propuse de părţi, instanţa se pronunţă printr-o încheiere motivată, atât în caz de admitere cât şi în caz de respingere. Încheierea prin care se încuviinţează probele va arăta *faptele* ce vor trebui dovedite, şi *mijloacele de dovadă încuviinţate* pentru dovedirea lor [art. 168 alin. (1) C.proc.civ.].

Încheierea de încuviinţare a probelor este o încheiere preparatorie, care nu leagă instanţa, deci aceasta poate reveni asupra probei încuviinţate, cu obligaţia de a arăta de ce administrarea probei a devenit inutilă.

B. Termenul de întocmire a încheierii

Încheierea de şedinţă se întocmeşte de către grefier pe baza notelor luate în cursul şedinţei, în termen de 2 zile de la terminarea şedinţei [art. 107 alin. (1) din Regulamentul de ordine interioară al instanţelor judecătoreşti]. Se întocmeşte câte o încheiere pentru fiecare termen de judecată, cu excepţia situaţiei când în şedinţa în care au avut loc dezbaterile se pronunţă şi hotărârea, deoarece aceasta va cuprinde şi ceea ce s-a petrecut la acel termen.

C. Încheierea de amânare a pronunţării

Dacă pronunţarea nu s-a făcut la termenul la care a avut loc judecata, grefierul de şedinţă întocmeşte o încheiere de amânare a pronunţării pentru acel termen, care este o încheiere de dezbateri, ţine loc de parte introductivă a hotărârii şi face corp comun cu hotărârea. „Mersul dezbaterilor şi concluziile părţilor au fost consemnate în încheierea de şedinţă din termenul din 18.6.2002, care face parte integrantă din prezenta sentinţă, şi când instanţa, având nevoie de timp pentru a delibera şi pentru a da posibilitate părţilor să depună concluzii scrise, a amânat pronunţarea."

Lipsa acestei încheieri, sau nesemnarea ei de către toţi judecătorii sau de către grefier atrage *nulitatea hotărârii*, deoarece face imposibilă exercitarea controlului judiciar cu privire la compunerea instanţei, dacă procedura de citare a fost legal îndeplinită, dacă părţile au fost prezente personal sau prin reprezentant etc.

Şi încheierea de amânare a pronunţării se întocmeşte de grefier în termen de 2 zile lucrătoare de la terminarea şedinţei.

*

Exemplu de încheiere de amânare a pronunţării:
ROMÂNIA
JUDECĂTORIA ____
DOSAR NR. _____

ÎNCHEIERE
Şedinţa publică din ____
Preşedinte:_____
Grefier:_____

Pe rol fiind soluţionarea cauzei civile având ca obiect revendicare, formulată de reclamantul _____ domiciliat _____ împotriva pârâtului _____ domiciliat _____.

La apelul nominal făcut în şedinţă publică se prezintă reclamantul, asistat de av. ____ din Baroul de avocaţi _____, reprezentantul pârâtului av. ____ din Baroul de avocaţi _____, şi martorul _____ .

Procedura de citare este legal îndeplinită.

S-a făcut referatul cauzei.

Se audiază sub prestare de jurământ martorul prezent, declaraţia acestuia fiind consemnată şi ataşată la dosar.

Nemaifiind alte cereri de formulat sau probe de administrat, instanţa constată cauza în stare de judecată şi acordă cuvântul pe fond părţilor.

Avocatul reclamantului solicită admiterea acţiunii, menţionând că reclamantul este titularul dreptului de proprietate pentru imobilul în litigiu, în baza contractului de vânzare-cumpărare depus la dosar.

Avocatul pârâtului solicită respingerea acţiunii, precum şi obligarea reclamantului la plata cheltuielilor de judecată.

INSTANŢA

Pentru a da posibilitate părţilor să depună concluzii scrise, în baza dispoziţiilor art. 146 C.proc.civ.,

Văzând prevederile art. 260 C.proc.civ.,

DISPUNE

Amână pronunţarea la data de _____

Pronunţată în şedinţă publică, azi, _____

Preşedinte

Grefier

*

După închiderea dezbaterilor, dacă instanţa găseşte necesare noi lămuriri, cauza poate fi *repusă pe rol*:

*

Exemplu de încheiere prin care se repune pe rol cauza:

ROMÂNIA
JUDECĂTORIA ___
DOSAR NR. ____

ÎNCHEIERE
Şedinţa publică din _____
Preşedinte: _____
Grefier: _____

S-a luat în examinare plângerea formulată de petentul _____ domiciliat _____ împotriva procesului-verbal de contravenţie nr. __ din data de __, încheiat de ___.

La apelul nominal făcut în şedinţă publică se prezintă reprezentanta organului de constatare a contravenţiei _____, consilier juridic _____, lipsind petentul.

Ministerul Public este reprezentat de procurorul _____, din Parchetul de pe lângă Judecătoria _____ .

Procedura de citare este legal îndeplinită.

S-a făcut referatul cauzei de către grefierul de şedinţă, după care, nemaifiind alte cereri de formulat sau probe de administrat, instanţa constată cauza în stare de judecată şi acordă cuvântul pe fond.

Reprezentanta intimatei solicită respingerea plângerii.

Reprezentanta Ministerului Public solicită admiterea plângerii şi anularea procesului-verbal de contravenţie, întrucât nu este semnat de organul constatator.

INSTANŢA

În deliberare, constată că pe procesul-verbal de contravenţie depus la dosar se menţionează că petentul locuieşte fără forme legale în _____, iar pe parcursul procesului, acesta a fost citat doar la domiciliul din _____, procedura de citare fiind îndeplinită prin afişare, la acest din urmă domiciliu,

Consideră necesar a se cita petentul şi la adresa unde locuieşte fără forme legale, motiv pentru care, în temeiul art. 85 şi art. 90 alin. (1) C.proc.civ.,

Văzând şi prevederile art. 151 C.proc.civ.,

DISPUNE

Repune cauza pe rol şi fixează termen la data de _____, pentru când se va cita petentul, atât de la domiciliul din _____, cât şi la adresa unde locuieşte fără forme legale, _____ .

Preşedinte

Grefier

Red. __
Data __
Se citează petentul _____, la următoarele adrese:
1. _____ .
2. _____ .
Se citează organul constatator _____.

*

D. Încheieri preparatorii – încheieri interlocutorii

Încheierile premergătoare (care preced hotărârea) vor fi date cu acelaşi număr de voturi ca şi hotărârile; orice dispoziţie luată de instanţă prin încheiere va fi motivată.

Încheierile interlocutorii, spre deosebire de încheierile preparatorii, leagă instanţa, aceasta neputând reveni asupra ceea ce a decis. Soluţiile cuprinse în aceste încheieri lasă să se întrevadă rezultatul procesului sau rezolvă parţial un aspect al procesului. Exemple: încheierea de admitere în principiu a intervenţiei voluntare, încheierea prin care instanţa a respins excepţia de necompetenţă, prin care s-a pronunţat asupra excepţiei de prescripţie, a puterii de lucru judecat, încheierea de admitere în principiu în procesele de partaj.

E. Căile de atac care pot fi exercitate împotriva încheierilor de şedinţă

Încheierile premergătoare pot fi atacate cu apel numai odată cu fondul (art. 282 C.proc.civ.).

Excepţie fac încheierile prin care s-a întrerupt cursul judecăţii, care pot fi atacate separat.

De asemenea, există încheieri premergătoare care nu pot fi niciodată atacate, legea prevăzând expres această soluţie şi anume: încheierea prin care s-a încuviinţat sau respins abţinerea, aceea prin care s-a încuviinţat recuzarea.

Asupra *suspendării judecării procesului,* instanţa se pronunţă prin încheiere, care poate fi atacată cu recurs în mod separat. În acest caz, recursul se poate declara cât timp durează suspendarea cursului judecării procesului (art. 244^1 C.proc.civ).

Renunţarea la judecată se constată prin încheiere dată fără drept de apel [art. 246 alin. (2) C.proc.civ.]. Calea de atac împotriva acestei încheieri este recursul, în termen de 15 zile de la comunicare.

În cadrul contestaţiei la executare, se poate *suspenda executarea silită* prin încheiere, care poate fi atacată separat, cu recurs în 15 zile de la comunicare [art. 403 alin. (3) C.proc.civ.].

Încheierea de *admitere în principiu în cazul procesului de partaj* poate fi atacată cu apel sau, după caz, cu recurs, odată cu fondul, fiind supusă aceloraşi căi de atac ca şi hotărârea dată asupra fondului procesului (art. 673^8 C.proc.civ.).

În cazul *sechestrului asigurător*, cererea se soluţionează în camera de consiliu, fără citarea părţilor, prin încheiere executorie, care poate fi atacată cu recurs în 5 zile de la comunicare. Dacă nu s-a depus cauţiunea în termenul fixat de instanţă, aceasta va duce la desfiinţarea de drept a sechestrului, care se constată prin încheiere irevocabilă, fără citarea părţilor. Dispoziţiile sunt aplicabile şi în cazul popririi.

În cazul cererii pentru încuviinţarea *sechestrului judiciar*, instanţa se pronunţă prin încheiere supusă recursului în termen de 5 zile de la pronunţare.

În cazul *procedurilor necontencioase* (cereri pentru autorizaţii judecătoreşti, pentru luarea măsurilor legale de supraveghere, de ocrotire) se dă o încheiere, executorie, supusă recursului în 15 zile de la pronunţare pentru cei care au fost de faţă şi de la comunicare, pentru cei care au lipsit [art. 336 alin. (2) C.proc.civ.].

Procedura necontencioasă se aplică şi la soluţionarea cererilor date în competenţa preşedintelui instanţei pentru luarea unor măsuri cu caracter necontencios.

Recursul împotriva încheierii date de preşedintele judecătoriei se judecă la tribunal, iar recursul împotriva încheierii date de preşedintele tribunalului sau curţii de apel se judecă de un complet al instanţei respective [art. 339 alin. (1) şi (3) C.proc.civ.].

Reamintim dispoziţiile art. 114 alin. (1) C.proc.civ. care dau *preşedintelui sau judecătorului care îl înlocuieşte* căderea de a verifica, la primirea cererii de chemare în judecată, dacă aceasta întruneşte cerinţele art. 112-113 C.proc.civ.

În cazul cererilor incomplete se dă reclamantului un termen scurt, arătându-se lipsurile şi că are obligaţia de a le înlătura până la împlinirea acestuia, sub sancţiunea suspendării judecăţii.

Dacă la termenul scurt se constată că lipsurile cererii nu au fost remediate se pronunţă suspendarea judecăţii prin încheiere. Termenul de recurs este de 15 zile şi curge de la pronunţare pentru reclamantul prezent şi de la comunicare pentru cel în lipsă [art. 339 alin. (1) şi 336 C.proc.civ.]

Recursul împotriva încheierilor date de preşedintele tribunalului, respectiv al curţii de apel, *sau de judecătorul care îi înlocuieşte se judecă* de un complet din 3 judecători ai instanţei respective.

*

Exemplu de încheiere de suspendare a judecăţii cererii pentru lipsuri neînlăturate la *termenul scurt acordat reclamantului*:

ROMÂNIA
TRIBUNALUL_____
DOSAR NR. ____

ÎNCHEIERE
Şedinţa publică din _____
Preşedinte: _____
Grefier: _____

Pe rol fiind cererea formulată de reclamantul _____, domiciliat în _____ la termenul scurt fixat în condiţiile art. 114 alin. (2) C.proc.civ.

La apelul nominal se prezintă reclamantul.

Procedura completă, pârâtul nefiind citat.

S-a făcut referatul cauzei arătându-se că, deşi reclamantul a fost îndatorat să precizeze valoarea şi locul situării imobilului pretins prin cererea de chemare în judecată, cu indicarea judeţului, localităţii, străzii, numărului şi al numărului cărţii funciare şi numărului topografic, şi să anexeze copii ale cărţii funciare, nu a adus la îndeplinire obligaţiile.

Reclamantul declară că nu este cazul să completeze cerea cu cele menţionate deoarece pârâtul cunoaşte la care imobil se referă.

Instanţa pune în discuţie suspendarea judecăţii cererii incomplete în condiţiile art. 114 alin. (4) C.proc.civ.

Reclamantul se opune suspendării şi solicită amânarea cauzei şi citarea pârâtului.

TRIBUNALUL

Constată că la înregistrarea cererii de chemare în judecată formulată de reclamantul _____ împotriva pârâtului, pentru acţiune în revendicare, cu privire la imobilul moştenit de reclamant, s-a acordat acestuia un termen scurt pentru a completa cererea cu datele de individualizare ale imobilului, astfel cum prevede art. 112 alin. (1) pct. 3 C.proc.civ.

Reclamantul nu a completat cererea de chemare în judecată astfel că aceasta nu întruneşte condiţiile prevăzute de lege pentru fixarea termenului de judecată la care să fie citat pârâtul, conform art. 114^1 alin. (1) C.proc.civ., astfel că sunt aplicabile dispoziţiile art. 114 alin. (4) C.proc.civ.

DISPUNE

Suspendă judecarea cererii reclamantului _____ domiciliat în _____ pentru revendicarea unui imobil.

Cu drept de recurs în 15 zile de la pronunţare.

Pronunţată în şedinţa publică din _____

Preşedinte, Grefier,

Notă

Recursul împotriva încheierii date de preşedintele judecătoriei se judecă de tribunal, iar recursul împotriva încheierii date de preşedintele tribunalului sau curţii de apel se judecă de un complet al instanţei respective, conform art. 339 alin. (3) C.proc.civ.

F. Obligaţiile grefierului după redactarea încheierilor

Articolul 107 din Regulament prevede că încheierile de amânare a judecăţii cauzelor, conceptele de citare pentru termenul următor, adresele şi celelalte lucrări dispuse de instanţă, precum şi încheierile de amânare a pronunţării se întocmesc de grefier în 2 zile lucrătoare de la terminarea şedinţei, iar partea introductivă a hotărârilor în 3 zile.

Conform art. 108 din Regulament, judecătorii sunt obligaţi să verifice efectuarea în termen a încheierilor şi a celorlalte lucrări întocmite de

grefierul de şedinţă, restituindu-le pe cele necorespunzătoare, atunci când este cazul, cu îndrumările necesare pentru refacerea lor.

După redactarea şi semnarea încheierilor, grefierii de şedinţă predau dosarele amânate arhivarului registrator, care semnează de primirea lor pe listele de şedinţă – exemplarul grefierului respectiv.

Citaţiile şi mandatele de aducere se întocmesc în ordinea urgenţei, cel mai târziu a doua zi după întocmirea conceptelor de citare. Notele telefonice de citare se transmit de îndată, făcându-se menţiunea datei, orei şi persoanei care le-a primit, după care se depun la dosar.

§5. Termenele procedurale

5.1. Noţiune

Termenul procedural este intervalul de timp înăuntrul căruia trebuie îndeplinit un act de procedură sau înăuntrul căruia este interzisă îndeplinirea unui act de procedură.

5.2. Clasificarea termenelor procedurale

1. După *caracterul lor* acestea sunt:

- *imperative*, şi anume acelea înăuntrul cărora trebuie îndeplinit un act de procedură;
- *prohibitive,* înăuntrul cărora legea interzice îndeplinirea unui act de procedură.

2. După *modul în care sunt stabilite* termenele sunt:

- *legale*, atunci când sunt stabilite prin lege;
- *judecătoreşti,* atunci când sunt stabilite de instanţă;
- *convenţionale,* când sunt stabilite de părţi (cele stabilite în arbitraj).

3. După *sancţiunea* care intervine în caz de nerespectare termenele sunt:

- *absolute*, respectiv obligatorii pentru părţi şi instanţă, de respectarea lor depinzând validitatea actului procedural, în caz contrar intervenind decăderea sau nulitatea;
- *relative*, care nu afectează valabilitatea actului procedural dar pot atrage sancţiuni de ordin pecuniar sau disciplinar.

4. După *durata lor* termenele sunt stabilite *pe ore, zile, săptămâni, luni, ani*.

5.3. Durata şi calculul termenelor procedurale

Durata termenelor procedurale presupune stabilirea punctului de plecare al termenului şi al punctului de împlinire.

De regulă, termenele încep să curgă *de la data comunicării* actului de procedură [art. 102 alin. (1) C.proc.civ.]; data comunicării rezultă din procesul-verbal întocmit de agentul procedural.

Există situații când termenele încep să curgă de la alte momente decât comunicarea actului de procedură, de exemplu, de la pronunțarea hotărârii.

Punctul de împlinire este acela în care termenul își realizează efectul, încetând posibilitatea de a mai exercita dreptul în vederea căruia termenul a fost acordat, sau născându-se dreptul de a îndeplini anumite acte de procedură.

Articolul 101 C.proc.civ. stabileşte modul de calcul al termenelor.

Termenele se înțeleg „pe zile libere" neintrând în calcul nici ziua când începe termenul şi nici cea în care se sfârşeşte.

Astfel, termenele stabilite pe ore încep să curgă de la miezul nopții zilei următoare.

Termenele stabilite pe săptămâni, luni, ani se sfârşesc în ziua corespunzătoare săptămânii, lunii, anului de plecare.

Termenele care încep la 29, 30 sau 31 ale lunii şi care se împlinesc într-o lună care nu are o asemenea zi, se socotesc împlinite în ultima zi a lunii corespunzătoare.

Termenul care se sfârşeşte într-o zi de sărbătoare legală sau când serviciul este suspendat se prelungeşte până la sfârşitul primei zile lucrătoare ce urmează.

Întreruperea şi suspendarea termenelor de procedură sunt cauze legale de modificare a cursului termenului.

Întreruperea are ca efect înlăturarea perioadei consumate înainte de ivirea cauzei de întrerupere, iar după încetarea cauzei de întrerupere urmează să curgă un nou termen cu aceeaşi durată echivalentă cu a termenului inițial [art. 103 alin. (1) C.proc.civ., art. 285 alin. (1) C.proc.civ.].

Suspendarea termenului de procedură presupune oprirea curgerii acestuia pe durata existenței unor situații limitativ prevăzute de lege, la sfârşitul cărora termenul îşi reia cursul. Ca urmare, în calculul termenului se socotesc două perioade, cea scursă până la ivirea motivului de suspendare şi cea care urmează încetării acestuia. În acest sens, de exemplu, art. 250 C.proc.civ. se referă la suspendarea cursului perimării pe toată durata suspendării judecății pronunțată de instanță pentru temeiurile prevăzute de art. 244 C.proc.civ.

5.4. Sancțiunile aplicabile în caz de nerespectare a termenelor procedurale

I. Decăderea

Decăderea este o sancțiune procedurală care constă în pierderea dreptului privitor la declararea unei căi de atac sau la îndeplinirea unui alt act de procedură ce nu a fost exercitat în termenul prevăzut de lege.

Astfel, art. 103 C.proc.civ. dispune că neexercitarea oricărei căi de atac şi neîndeplinirea oricărui alt act de procedură în termenul legal atrage decăderea, afară de cazul când legea dispune altfel sau când partea dovedeşte că a fost împiedicată printr-o împrejurare mai presus de voința ei.

De exemplu, art. 170 C.proc.civ. dispune că, atunci când s-a încuviințat o cercetare locală, expertiză sau dovadă cu martori, partea care a propus-o este obligată ca, în termen de 5 zile de la încuviințare, să depună suma statornicită de instanță pentru cheltuielile aferente. Pentru nerespectarea acestei obligații, art. 170 alin. (3) C.proc.civ. a instituit sancțiunea decăderii.

Alteori aplicabilitatea sancțiunii decăderii rezultă din reglementarea legală, de exemplu când se referă la o cerere care trebuie făcută înainte de începerea oricărei dezbateri.

Intervine numai în caz de nerespectare a termenelor legale imperative, nu şi în cazul termenelor judecătoreşti (caz în care judecătorul are posibilitatea să nu mai acorde un nou termen pentru îndeplinirea actului).

Decăderea lipseşte actul de procedură de efecte în ce priveşte funcția sa procedurală. Dacă actul cuprinde manifestări de voință, declarații sau constatări de fapt, acestea îşi vor produce efectele. Astfel, cererea de apel respinsă ca tardivă poate constitui o mărturisire extrajudiciară.

II. Perimarea

Este sancțiunea care intervine în cazul nerespectării cerinței de a exista continuitate între actele procedurale.

Articolul 248 C.proc.civ. prevede că orice cerere de chemare în judecată, contestație, apel, recurs, revizuire şi orice altă cerere de reformare sau de revocare se perimă de drept, chiar împotriva incapabililor, dacă a rămas *în nelucrare din vina părții timp de un an.*

În materie *comercială* termenul de perimare este de *şase luni.*

Partea nu se socoteşte în vină, când actul de procedură urma să fie îndeplinit din oficiu.

Termenul perimării nu curge cât timp, fără vina părții, cererea n-a ajuns încă la instanța competentă să o judece sau nu se poate fixa termen de judecată.

Cursul perimării este suspendat cât timp dăinuieşte suspendarea judecării, pronunţată de instanţă în cazurile prevăzute de art. 244 C.proc. civ., precum şi în alte cazuri stabilite de lege, dacă suspendarea nu este cauzată de lipsa de stăruinţă a părţilor în judecată (art. 250 C.proc.civ.).

III. Prescripţia

Prescripţia este o sancţiune de drept material, prin care se pierde dreptul la acţiune neexercitat în cadrul termenului de prescripţie. Termenul de prescripţie nu se confundă cu termenul procedural imperativ, a cărui nerespectare se sancţionează cu decăderea, instituţie a dreptului procesual civil.

IV. Sancţiuni disciplinare

Pentru nerespectarea formelor procedurale, de regulă a termenelor relative, pot fi aplicate sancţiuni disciplinare judecătorului sau personalului auxiliar de specialitate. Pentru aceştia din urmă, sancţiunile aplicabile sunt cele prevăzute în Legea nr. 567/2004 privind statutul personalului auxiliar al instanţelor judecătoreşti şi al parchetelor.

V. Sancţiuni pecuniare

Pot privi părţile sau alţi participanţi la procesul civil.

Părţilor li se pot aplica amenzi judiciare pentru exercitarea abuzivă a drepturilor procedurale, în temeiul art. 108^1 pct. 1 lit. a) – e) C.proc.civ.

În afară de amenda judiciară, partea poate fi obligată şi la despăgubiri pentru pagubele cauzate prin amânare.

Amenda poate fi aplicată şi altor participanţi la proces, prin încheiere, în temeiul art. 108^1 pct. 2 lit. a) – g), astfel:

Litera a): *martorului* care deşi legal citat nu se prezintă sau refuză să depună mărturie fără motiv întemeiat, în afară de cazul când este minor;

Litera b): *avocatului* sau reprezentantului părţii, dacă nu se prezintă sau nu respectă îndatoririle stabilite de lege sau de instanţă, dacă în acest mod s-a cauzat amânarea judecării procesului;

Litera c): *expertului* care refuză, fără motiv întemeiat, să efectueze expertiza, ori celui care nu depune raportul de expertiză în termenul acordat, sau refuză să dea lămuririle cerute;

Litera d): neluarea de către conducătorul unităţii în cadrul căreia urmează a se efectua o expertiză a măsurilor necesare pentru efectuarea acesteia sau pentru efectuarea la timp a expertizei precum şi împiedicarea de către orice persoană a efectuării expertizei în condiţiile legii.

Litera e): celui care deţine şi nu prezintă un înscris sau un bun la termenul fixat de instanţă;

Litera f): oricărei autorităţi sau persoane care nu comunică, în termenul fixat de instanţă, datele care rezultă din actele şi evidenţele ei;

Litera g): celui însărcinat cu îndeplinirea actelor de procedură (agentul procedural) care cauzează amânarea judecării sau executării silite.

Litera h) împiedicarea în orice mod a exercitării, în legătură cu procesul, a atribuţiilor ce revin judecătorilor, experţilor desemnaţi de instanţă în condiţiile legii, agenţilor procedurali, precum şi altor salariaţi ai instanţelor;

Litera i) nerespectarea de către executorul judecătoresc a obligaţiei de a depune la dosarul instanţei actele de executare, potrivit dispoziţiilor art. 373^1 alin. (3) C.proc.civ.

Amenda şi despăgubirea se stabilesc prin *încheiere executorie*, care se comunică celui obligat, dacă măsura a fost luată în lipsa acestuia.

În termen de 15 zile de la data la care a fost luată măsura sau de la data comunicării încheierii, cel obligat poate face *cerere de reexaminare*, solicitând să se revină asupra amenzii sau despăgubirii. Cererea se soluţionează prin *încheiere irevocabilă, în camera de consiliu.*

*

Exemplu de încheiere prin care se amendează un martor:

ROMÂNIA
JUDECĂTORIA _____
DOSAR NR. _____

ÎNCHEIERE
Şedinţa publică din _____
Preşedinte: _____
Grefier: _____

S-a luat în examinare acţiunea civilă formulată de reclamanta _____ domiciliată în_____, împotriva pârâtului _____ domiciliat în_____, având ca obiect rezilierea contractului de închiriere.

La apelul nominal făcut în şedinţă publică se prezintă reprezentanta reclamantei, av. ____ din Baroul de avocaţi ___, pârâtul, şi martorii ____ şi _____ , lipsind martorul _____.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

S-a făcut referatul cauzei de către grefierul de şedinţă, după care se ia interogatoriu pârâtului, citindu-i-se întrebările formulate de reprezentanta

reclamantei, răspunsurile acestuia fiind consemnate pe filă separată şi ataşate la dosar.

Se audiază martorii sub prestare de jurământ, declarațiile acestora fiind consemnate şi ataşate la dosar.

Reprezentanta reclamantei solicită amânarea cauzei pentru a se audia şi martorul care lipseşte la acest termen de judecată.

INSTANȚA

Considerând necesar a se cita martorul lipsă în vederea audierii acestuia,

Întrucât martorul nu s-a prezentat la acest termen de judecată, deşi a fost legal citat, văzând dispozițiile art. 108^1 pct. 2 lit. a) C.proc.civ., va aplica o amendă în cuantum de ___ martorului ____,

DISPUNE

Amendează pe martorul _____ domiciliat, în_____ având Cod numeric personal _____, cu suma de ____ lei.

Executorie în condițiile art. 108^4 C.proc.civ., şi cu drept de reexaminare pentru martorul ____, în termen de 15 zile de la comunicarea încheierii către acest martor.

Amână judecarea cauzei la data de ____, pentru când părțile cunosc termenul.

Pronunțată în şedința publică din ___.

Preşedinte

Grefier

TC reclamanta ____ prin avocat ___ din Baroul de avocați ___,
TC pârâtul _____
Încheierea se comunică martorului ____ domiciliat în _____.
Se emite adresă de debitare pentru amenda aplicată martorului ____.

Notă:

Codul numeric personal al persoanelor fizice se obține de la Serviciul Public Comunitar de Evidență a Persoanelor (O.U.G. nr. 97/2005 privind evidența, domiciliul, reşedința şi actele de identitate ale cetățenilor români).

Model de scrisoare de debitare cu adresă de confirmare :

ROMANIA
JUDECATORIA_____
CU SEDIUL _____
Dosar nr._____
Din _____

Domnului Director

al Direcției Generale a Finanțelor Publice a Județului _____

Conform art. 137 din O.G. nr. 92/2003, vă comunicăm dispozitivul încheierii de şedință dată la _____ în dosar nr._____ al Judecătoriei_____, care constituie titlul de creanță pentru suma de ___ lei reprezentând amendă judiciară aplicată în temeiul art. 108 alin. (1) lit. c) C.proc.civ. la care a fost obligat debitorul _____ CNP_____, cu domiciliul _____, pentru refuzul de a se prezenta în instanță în calitate de martor. Suma se va achita în contul _____deschis la Trezoreria _____, beneficiar Tribunalul _____.

Primirea prezentei va fi confirmată completând partea de jos a imprimatului, care va fi trimis de îndată la adresa indicată.

Preşedinte Grefier

_____ _____

- Organ de executare - Data

_____ _____

_____

PREŞEDINTELUI JUDECĂTORIEI_____
cu sediul _____

Confirmăm primirea scrisorii de debitare nr._____ /_____ a Judecătoriei _____ prin care ni s-a comunicat dispozitivul încheierii de şedință din data de pronunțată de Judecătoria _____ în dosarul nr._ ____/_____.

Semnătura şi ştampila

_____

§6. Excepții de procedură

6.1. Definiție

Excepțiile de procedură sunt mijloace prin care, în cadrul procesului civil, partea interesată, procurorul sau instanța din oficiu invocă, în condițiile prescrise de lege şi fără a pune în discuție fondul pretenției deduse judecății, neregularități procedurale sau lipsuri privind exercițiul dreptului la acțiune, urmărind întârzierea sau împiedicarea judecății în fond.

6.2. Excepțiile de procedură şi apărările de fond

Apărările de fond sunt mijloacele prin care pârâtul invocă obiecțiuni împotriva fondului pretenției reclamantului, urmărind respingerea acesteia ca neîntemeiată.

Excepțiile nu se confundă cu apărările de fond, întrucât nu pun în discuție fondul pretenției formulate, iar prin invocarea lor se tinde la întârzierea judecății sau la împiedicarea judecării fondului.

6.3. Procedura de soluționare

Articolul 137 C.proc.civ. prevede că instanța se va pronunța mai întâi asupra excepțiilor de procedură, precum şi asupra celor de fond care fac de prisos, în totul sau în parte, cercetarea în fond a pricinii.

Alineatul (2) al aceluiaşi articol prevede posibilitatea unirii excepției cu fondul, stabilind că excepțiile nu vor putea fi unite cu fondul decât dacă pentru judecarea lor este nevoie să se administreze *dovezi în legătură cu dezlegarea în fond a pricinii.*

*

Exemplu de încheiere prin care excepția lipsei calității procesuale active este unită cu fondul:

ROMÂNIA
JUDECĂTORIA _____
DOSAR NR. _____

ÎNCHEIERE
Şedința publică din _____
Preşedinte: _____
Grefier: _____

S-a luat în examinare acțiunea civilă formulată de reclamanta _____ domiciliată în_____, în contradictoriu cu pârâta _____ domiciliată în_____, având ca obiect revendicare imobiliară.

La apelul nominal făcut în şedință publică se prezintă reprezentantul reclamantei, av. _____ din Baroul de avocați _____, şi pârâta _____, lipsind reclamanta.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

S-a făcut referatul cauzei.

Reprezentantul reclamantei depune la dosar extras de Carte Funciară nr. ___ al localității _____ adeverința nr. ___ / ____ eliberată de către _____. Un exemplar al acestor înscrisuri se comunică pârâtei, care arată că nu solicită acordarea unui termen pentru studierea lor.

Pârâta depune la dosar întâmpinare, prin care invocă excepția lipsei calității procesuale active a reclamantei. Un exemplar al întâmpinării se comunică reprezentantului reclamantei, care arată că nu solicită amânarea judecății pentru a lua cunoştință de conținutul întâmpinării.

Instanța pune în discuția părților excepția lipsei calității procesuale active a reclamantei, invocată de pârâtă prin întâmpinare.

Pârâta solicită admiterea excepției, deoarece reclamanta nu este proprietara imobilului în litigiu, acesta fiind dobândit de pârâtă, în temeiul unui contract de vânzare-cumpărare încheiat cu numiții _____ şi ____.

Reprezentantul reclamantei solicită respingerea excepției, întrucât reclamanta a dobândit proprietatea asupra imobilului prin uzucapiune, exercitând posesia în condițiile legii timp de mai mult de 30 de ani. Solicită audierea martorilor __ şi __ pentru dovedirea acestei împrejurări.

INSTANȚA

În deliberare cu privire la excepția lipsei calității procesuale a reclamantei, constată că pârâta contestă calitatea reclamantei de proprietară a

imobilului revendicat, calitate pe care reclamanta tinde să o dovedească prin administrarea unor probe testimoniale, care sunt necesare şi pentru soluţionarea fondului litigiului.

Având în vedere că pentru soluţionarea excepţiei invocate se impune administrarea aceloraşi probe care sunt necesare pentru soluţionarea fondului cauzei, instanţa constată incidenţa în cauză a dispoziţiilor art. 137 alin. (2) C.proc.civ., care permit unirea excepţiilor procesuale cu fondul cauzei, dacă pentru soluţionarea acestora este nevoie să se administreze dovezi în legătură cu dezlegarea în fond a pricinii. Ţinând seama de aceste aspecte, instanţa va uni cu fondul cauzei excepţia lipsei calităţii procesuale a reclamantei.

DISPUNE

Uneşte cu fondul excepţia lipsei calităţii procesuale a reclamantei.

Acordă termen la data de _____, pentru când părţile cunosc termenul şi vor propune probe.

Pronunţată în şedinţă publică azi, _____.

Preşedinte

Grefier

TC reclamanta _____, prin av. _____ din Baroul de avocaţi _____,
TC pârâtul _____

*

Dacă excepţia invocată este întemeiată, instanţa o *admite*, pronunţând o *încheie*re, dacă dispune amânarea judecăţii, sau o *hotărâre (sentinţă sau decizie*), dacă respinge sau anulează cererea, îşi declină competenţa.

Dacă excepţia este *respinsă*, se pronunţă o *încheiere interlocutorie.*

Încheierea de admitere sau de respingere a excepţiei se atacă *odată cu fondul.*

6.4. Principalele excepţii procedurale

6.4.1. Excepţia de necompetenţă

Este mijlocul procesual prin care se invocă necompetenţa instanţei.

Dacă instanţa *respinge* excepţia de necompetenţă, declarându-se competentă, pronunţă o *încheiere interlocutorie*, care leagă instanţa, nemaiputându-se reveni asupra încheierii.

Dacă excepţia este *admisă*, instanţa este obligată să stabilească instanţa competentă sau organul cu activitate jurisdicţională competent şi, prin *sentinţă sau decizie*, îşi va declina competenţa.

Calea de atac împotriva hotărârii de declinare a competenţei este *recursul în 5 zile de la pronunţare.*

*

Exemplu de practica pentru sentinţa prin care urmează a se admite excepţia necompetenţei teritoriale a instanţei:

ROMÂNIA
JUDECĂTORIA _____
DOSAR NR. _____

SENTINŢA CIVILĂ NR. ____

Şedinţa publică din _____

Preşedinte: _____
Grefier: _____

S-a luat în examinare acţiunea formulată de reclamanta _____ domiciliată în_____, în contradictoriu cu pârâţii _____ şi _____domiciliaţi în _____, având ca obiect evacuare.

La apelul nominat făcut în şedinţă publică, se prezintă reprezentantul reclamantei, av. _____ din Baroul de avocaţi _____, lipsind părţile.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

Acţiunea este legal timbrată cu suma de 10 lei taxă judiciară de timbru, conform art. 3 lit. b) din Legea nr. 146/1997 şi 0,3 lei timbru judiciar, conform art. 3 din O.G. nr. 32/1995.

S-a făcut referatul cauzei, după care, se constată depusă la dosar, prin serviciul registratură, întâmpinarea formulată de pârâţi, prin care aceştia solicită trimiterea dosarului la Judecătoria _____, din care un exemplar i se comunică reprezentantului reclamantei.

Reprezentantul reclamantei depune la dosar extras CF nr. ___ al localității _____ și arată că nu solicită amânarea judecății pentru studierea întâmpinării.

Instanța reține că prin cererea formulată de pârâți, privind trimiterea dosarului la Judecătoria _____, aceștia au înțeles să invoce excepția necompetenței teritoriale a instanței și acordă cuvântul reprezentantului reclamantei, cu privire la această excepție.

Reprezentantul reclamantei arată că lasă la aprecierea instanței soluționarea excepției invocate.

*

6.4.2. Excepția lipsei capacității de exercițiu

Dacă se consideră că o parte este lipsită de capacitate de exercițiu, se invocă excepția lipsei capacității de exercițiu, iar instanța, în temeiul art. 161 alin. (1) C.proc.civ., va acorda un termen pentru împlinirea lipsurilor.

Dacă lipsurile nu se împlinesc, instanța va anula actele de procedură săvârșite de cel lipsit de capacitate de exercițiu.

*

Exemplu de încheiere prin care se amână judecarea cauzei pentru împlinirea lipsurilor privind lipsa capacității de exercițiu a unei părți:

ROMÂNIA
JUDECĂTORIA _____
DOSAR NR. _____

ÎNCHEIERE
Ședința publică din _____
Președinte: _____
Grefier: _____

S-a luat în examinare acțiunea civilă formulată de reclamanta _____ domiciliată în_____, în contradictoriu cu pârâtul _____domiciliat în _____, având ca obiect stabilirea contribuției de întreținere.

La apelul nominal făcut în ședință publică se prezintă reclamanta și pârâtul.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

S-a făcut referatul cauzei de către grefierul de ședință, după care, reclamanta depune la dosar copia certificatului de naștere seria ___ nr. ____ eliberat la data de ____ de către _____, din care un exemplar se comunică pârâtului.

Instanța constată lipsa capacității de exercițiu a reclamantei și pune această împrejurare în discuția părților.

Reclamanta lasă soluția la aprecierea instanței.

Pârâtul solicită citarea în cauză a mamei reclamantei.

INSTANȚA

În deliberare, constată că, astfel cum rezultă din copia certificatului de naștere seria ___ nr. ____ eliberat la data de ____ de către _____, reclamanta are vârsta de 13 ani, iar potrivit art. 11 alin. (1) lit. a) din Decretul nr. 31/1954, persoanele care nu au împlinit vârsta de 14 ani nu au exercițiul drepturilor lor. Astfel, instanța constată că se impune citarea mamei reclamantei, în calitate de reprezentantă legală a acesteia, motiv pentru care, văzând prevederile art. 161 alin. (1) C.proc.civ.,

DISPUNE

Acordă termen pentru judecarea acțiunii la data de _____, pentru când părțile cunosc termenul și se va cita numita _____, mama reclamantei, în calitate de reprezentantă legală a acesteia.

Pronunțată în ședință publică azi, _____.

Președinte

Grefier

TC reclamanta _____.
TC pârâtul _____.

*

6.4.3. Excepția lipsei dovezii calității de reprezentant

În cazul în care se invocă excepția lipsei dovezii calității de reprezentant, instanța, în temeiul art. 161 alin. (1) C.proc.civ., va acorda un termen pentru împlinirea lipsurilor.

Consecința admiterii excepției este anularea actelor de procedură săvârşite de cel care nu şi-a justificat calitatea de reprezentant al părții.

6.4.4. Excepția de litispendență

Articolul 163 C.proc.civ. prevede că nimeni nu poate fi chemat în judecată pentru aceeaşi cauză, acelaşi obiect şi de aceeaşi parte înaintea mai multor instanțe.

Această excepție se va putea ridica de părți sau de judecător în orice stare a pricinii în fața instanțelor de fond.

Dacă excepția este admisă, dosarul se va trimite instanței care a fost mai întâi învestită, iar în cazul când pricinile se află în judecata unor instanțe de grade deosebite, la instanța cu grad mai înalt.

6.4.5. Puterea de lucru judecat

Pentru a exista puterea lucrului judecat, trebuie să existe tripla identitate prevăzută de art. 1201 C.civ., de *părți*, *obiect* şi *cauză*.

Excepția de putere a lucrului judecat poate fi invocată pe cale de excepție, sau pe calea apelului sau recursului, revizuirii.

6.4.6. Excepția de neconstituționalitate

Prin încheiere, instanța va examina condițiile de admisibilitate a excepției de neconstituționalitate, prin prisma prevederilor art. 29 alin. (1), (2), (3) din Legea nr. 47/1992, republicată, şi anume, dacă:

- excepția de neconstituționalitate vizează o lege sau o ordonanță în vigoare sau o dispoziție dintr-o lege sau ordonanță, de care depinde soluționarea cauzei;
- obiectul excepției nu se referă la o prevedere legală constatată ca fiind neconstituțională printr-o decizie anterioară a Curții Constituționale, dintr-o lege sau dintr-o ordonanță.

Competența de soluționare a excepției de neconstituționalitate revine, potrivit art. 29 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, republicată, Curții Constituționale.

În baza art. 29 alin. (4) din Legea nr. 47/1992, republicată, *prin încheiere*, instanța *sesizează Curtea Constituțională* în vederea soluționării excepției de neconstituționalitate.

Instanța îşi exprimă opinia asupra excepției de neconstituționalitate invocate, prin încheierea de sesizare a Curții Constituționale.

În baza art. 29 alin. (5) din Legea nr. 47/1992, republicată, instanța *suspendă judecarea cauzei* până la soluționarea excepției de neconstituționalitate de către Curtea Constituțională.

*

Exemplu de încheiere prin care se sesizează Curtea Constituțională în vederea soluționării unei excepții de neconstituționalitate:

ROMÂNIA
JUDECĂTORIA _____
DOSAR NR. _____

ÎNCHEIERE
Şedința publică din _____
Preşedinte: _____
Grefier: _____

S-a luat în examinare cererea formulată de creditoarea _____ domiciliată_____, împotriva debitoarelor _____ domiciliate _____şi _____, şi terțului poprit _____cu sediul _____, având ca obiect validarea popririi.

La apelul nominal făcut în şedință publică se prezintă reprezentantul creditoarei av. _____ din Baroul de avocați _____, lipsind celelalte părți.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

S-a făcut referatul cauzei de către grefierul de şedință, după care reprezentantul creditoarei solicită suspendarea judecății cauzei şi sesizarea Curții Constituționale în vederea soluționării excepției de neconstituționalitate invocate la termenul anterior.

Având în vedere că celelalte părți, deşi legal citate nu s-au prezentat, şi nici nu şi-au precizat în scris punctul de vedere cu privire la excepția de neconstituționalitate, instanța reține cauza în vederea examinării condițiilor de admisibilitate a excepției invocate.

INSTANȚA

Față de excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor O.G. nr. ___, invocată de către reprezentantul creditoarei _____, constată următoarele:

Prin cererea înregistrată la _____ la data de _____, sub nr. _____, creditoarea _____ a solicitat validarea popririi cu privire la suma de _____ reprezentând despăgubiri, menționând că în ceea ce privește suma de _____ lei reprezentând accize, datorată în baza titlului executor constituit de sentința civilă nr. _____, pronunțată de _____, în dosar nr. _____, împotriva debitoarelor _____ și _____, terțul poprit _____ a dat curs popririi, fără însă a-și îndeplini această obligație și pentru suma reprezentând despăgubiri.

La termenul din _____, creditoarea _____ a invocat excepția de neconstituționalitate a O.G. nr. _____, ordonanță invocată în apărare, la termenul din _____, de către terțul poprit. Creditoarea a arătat că prevederile ordonanței menționate încalcă principiul constituțional al separației puterilor în stat, întrucât _____

Deși legal citate, debitoarele și terțul poprit nu și-au exprimat punctul de vedere în legătură cu excepția invocată de creditoare.

Examinând condițiile de admisibilitate a excepției, prin prisma prevederilor art. 29 alin. (1), (2) și (3) din Legea nr. 47/1992, republicată, instanța constată că excepția de neconstituționalitate vizează o ordonanță de guvern în vigoare, de care depinde soluționarea cauzei, iar obiectul excepției nu se referă la o prevedere legală constatată ca fiind neconstituțională printr-o decizie anterioară a Curții Constituționale, fiind astfel îndeplinite condițiile de admisibilitate prevăzute de textele legale menționate.

Exprimându-și opinia asupra excepției de neconstituționalitate a O.G. nr. _____, invocată de către creditoarea _____, instanța consideră că: _____.

Având în vedere aspectele învederate mai sus, instanța apreciază că dispozițiile O.G. nr. _____ sunt (ne) constituționale, (ne) aducând atingere principiului separației puterilor în stat.

Întrucât competența de soluționare a excepției de neconstituționalitate revine, potrivit art. 29 alin. (1) și (4) din Legea nr. 47/1992, republicată, Curții Constituționale, văzând și prevederile art. 11 par. A lit. d) din aceeași lege,

DISPUNE

În baza art. 29 alin. (4) din Legea nr. 47/1992, republicată, sesizează Curtea Constituțională în vederea soluționării excepției de neconstituționalitate a O.G. nr. _____, excepție invocată de creditoarea _____, cu sediul în _____, în prezenta cauză, având ca obiect

cererea de validare a popririi, formulată de creditoare, în contradictoriu cu debitoarele _____ cu sediul în _____ și _____, cu sediul în _____, și terțul poprit _____.

În baza art. 29 alin. (5) din Legea nr. 47/1992, republicată, constată suspendarea judecării cauzei până la soluționarea excepției de neconstituționalitate a O.G. nr. _____ de către Curtea Constituțională.

Cu recurs pe toată durata suspendării .

Dată în ședință publică, azi, _____.

Președinte

Grefier

Redact. _____

Se comunică părților:

Creditoarea _____ cu sediul în _____.

Debitoarea _____ cu sediul în _____.

Debitoarea _____ cu sediul în _____.

Terțul poprit _____ cu sediul în _____.

*

Amintim că dacă excepția este considerată de instanță inadmisibilă, instanța respinge, printr-o încheiere motivată, cererea de sesizare a Curții Constituționale. Încheierea poate fi atacată numai cu recurs la instanța imediat superioară, termenul fiind de 48 ore de la pronunțare.

Termenul de soluționare a recursului este de 3 zile [art. 29 alin. (6) din Legea nr. 47/1992 republicată].

§7. Administrarea dovezilor

Judecătorul nu poate soluționa litigiul dedus judecății numai pe baza susținerilor părților. Aceste afirmații trebuie dovedite prin probele administrate în cauză.

7.1. Probele

7.1.1. Definirea noțiunii de probă

În sens larg, prin probă se înțelege:
- acțiunea de stabilire a existenței sau inexistenței unui anumit fapt;
- mijlocul prin care se poate stabili faptul ce trebuie dovedit;
- rezultatul realizat prin folosirea mijloacelor de probă.

În sens restrâns, prin probă se înțelege:
- mijloc de probă (mijlocul prevăzut de lege prin care se poate dovedi un fapt);
- fapt probator (fapt material care este dovedit prin intermediul mijlocului de probă).

7.1.2. Condiții de admisibilitate a probelor

Proba trebuie să fie:
- *legală* – să nu fie oprită de legea materială sau procesuală (de exemplu, în cazul înscrisurilor autentice, constatările personale ale organului instrumentator pot fi contestate numai prin înscrierea în fals);
- *verosimilă* – să nu contravină legilor naturii, sau să tindă la dovedirea unor fapte imposibile;
- *pertinentă* – să aibă legătură cu obiectul procesului;
- *concludentă* – să privească împrejurări care sunt de natură să ducă la rezolvarea cauzei.

7.1.3. Subiectul, obiectul şi sarcina probei

Judecătorul este *subiectul* probei, întrucât probele se administrează în proces pentru a-l convinge pe judecător despre existența sau inexistența raportului juridic dedus judecății.

Obiectul probei este reprezentat de acele fapte care tind la dovedirea raportului juridic litigios.

Sarcina probei revine celui care face o afirmație în fața instanței de judecată (art. 1169 C.civ.)

După ce reclamantul a dovedit faptul generator al dreptului său, pârâtul se apără, dovedind netemeinicia pretenției reclamantului.

În principiu, sarcina probei se împarte între reclamant şi pârât.

7.1.4. Reguli comune privind administrarea probelor

7.1.4.1. Propunerea probelor

Reclamantul arată în cererea de chemare în judecată dovezile pe care se sprijină fiecare capăt de cerere.

Pârâtul, prin întâmpinare, indică dovezile cu care se apără împotriva fiecărui capăt de cerere; dacă formulează cerere reconvențională, va arăta dovezile pe care îşi întemeiază pretențiile.

În principiu, propunerea probelor se face prin cererea de chemare în judecată respectiv întâmpinare, ori cel mai târziu până la prima zi de înfățişare.

7.1.4.2. Încuviințarea probelor

Instanța pune în discuția părților probele propuse, apoi va da o *încheiere* de admitere sau de respingere a probelor respective.

Articolul 168 alin. (1) C.proc.civ. prevede că încheierea prin care se încuviințează dovezile va arăta *faptele* ce trebuie dovedite, precum şi *mijloacele de dovadă încuviințate.*

În încheiere se va arăta *temeiul* pentru care o probă a fost încuviințată sau respinsă, pentru că încheierea, formând corp comun cu hotărârea, este supusă controlului judiciar.

Dacă instanța a încuviințat o probă, nu mai poate reveni asupra ei decât motivat şi numai dacă proba a devenit neconcludentă, inutilă sau imposibil de administrat.

7.1.4.3. Administrarea probelor

Administrarea probelor se face:
- în fața instanței de judecată [art. 169 alin. (1) C.proc.civ.];
- în ordinea stabilită de aceasta [art. 168 alin. (2) C.proc.civ.];
- înainte de începerea dezbaterilor asupra fondului pretențiilor deduse judecății [art. 167 alin. (2) C.proc.civ.].

7.1.5. Convențiile asupra probelor

Prin convențiile asupra probelor, încheiate de părți, acestea au posibilitatea de a lărgi sau restrânge regimul probelor stabilit de lege, pentru dovedirea raporturilor dintre ele.

Convențiile asupra probelor pot privi puterea doveditoare a probelor, sarcina probei, admisibilitatea probelor, administrarea probelor.

Aceste convenții sunt permise dacă nu se încalcă dispoziții imperative ale legii.

7.1.6. Asigurarea dovezilor

Articolul 235 C.proc.civ. prevede că oricine are interes să constate de urgență mărturia unei persoane, părerea unui expert, starea unor lucruri, mobile sau imobile, sau să dobândească recunoașterea unui înscris, a unui fapt ori a unui drept, va putea cere administrarea acestor dovezi dacă este primejdie ca ele să dispară sau să fie greu de administrat în viitor.

Cererea poate fi făcută chiar dacă nu este primejdie în întârziere, în cazul când pârâtul își dă învoirea.

Cererea se va depune, potrivit art. 236 C.proc.civ.:
- înainte de judecată, la *judecătoria* în circumscripția căreia se află martorul sau obiectul cercetării;
- în timpul judecății, la instanța care judecă pricina.

Partea va arăta în cerere:
- dovezile a căror administrare o pretinde;
- faptele ce voieşte să dovedească;
- primejdia întârzierii sau învoirea pârâtului.

Pârâtul nu este obligat să depună întâmpinare.

Instanța va hotărî prin încheiere dată în camera de consiliu.

În caz de *primejdie în întârziere*, instanța va putea încuviința cererea *şi fără citarea* părților.

Administrarea dovezii se va face de îndată sau la termenul ce se va fixa (art. 237 C.proc.civ.).

Încheierea instanței este *executorie* şi poate fi atacată *cu recurs în termen de 5 zile de la pronunțare*, dacă s-a dat *cu citarea* părților, şi *de la comunicare*, dacă s-a dat *fără citarea* lor.

Dacă cererea s-a făcut *pe cale incidentală*, încheierea dată în timpul judecării unei pricini nu poate fi *atacată decât odată cu fondul*.

Articolul 239 C.proc.civ. prevede că orice persoană care are interes *să constate de urgență o anumită stare de fapt* care ar putea să înceteze ori să se schimbe până la administrarea dovezilor, va putea cere instanței în circumscripția căreia urmează să se facă constatarea să delege un executor judecătoresc din aceeaşi circumscripție să constate la fața locului această stare de fapt.

Preşedintele poate încuviința facerea constatării fără înştiințarea aceluia împotriva căruia se cere.

Procesul-verbal de constatare va fi comunicat în copie celui împotriva căruia s-a făcut constatarea, dacă nu a fost de față. El va face dovada până la dovada contrarie.

În caz de primejdie în întârziere, administrarea dovezii şi constatarea prin executori judecătoreşti se vor putea face şi în zilele de sărbătoare şi chiar în afara orelor legale, cu încuviințarea anume a magistratului (art. 240 C.proc.civ.).

7.2. Proba cu înscrisuri

7.2.1. Considerații teoretice

Înscrisul constă în orice declarație, despre un act sau fapt juridic, făcută prin scriere de mână, dactilografiere, litografiere, imprimare pe hârtie sau pe orice alt material.

7.2.2. Înscrisuri autentice

Sunt acelea care s-au făcut *cu solemnitățile cerute de lege*, de un *funcționar public*, care are *dreptul de a funcționa* în locul unde actul s-a încheiat (art. 1171 C.civ.); exemple: actele autentice notariale, hotărârile judecătoreşti, procesele-verbale întocmite de agenții procedurali însărcinați cu înmânarea actelor de procedură.

Se bucură de prezumția de validitate, cel care îl foloseşte fiind scutit de orice dovadă.

Dacă constată obligații ajunse la scadență pot fi *învestite cu formula executorie.*

Este opozabil tuturor celorlalte persoane.

7.2.3. Înscrisuri sub semnătură privată

Înscrisurile sub semnătură privată sunt acele înscrisuri care sunt întocmite de părți, fără intervenția vreunui organ al statului, semnate de părțile de la care emană.

Poate fi scris de mâna părții, a unui terț, dactilografiat, imprimat, singura condiție de valabilitate este *semnătura părților.*

Uneori, se cere îndeplinirea unor condiții speciale:

- testamentul olograf trebuie scris în întregime, datat şi semnat de mâna testatorului;
- formalitatea multiplului exemplar – în cazul convențiilor sinalagmatice – acestea trebuie întocmite în atâtea exemplare originale câte părți cu interese contrarii sunt, iar pe fiecare exemplar se face mențiune despre numărul originalelor întocmite;
- mențiunea „bun şi aprobat" care trebuie efectuată pe înscrisuri care constată convenții din care se nasc obligații unilaterale (o parte se obligă să plătească alteia o sumă de bani).

7.2.4. Alte înscrisuri

Răboajele constau în semne pe bucăți de lemn, care reprezintă înregistrarea simbolică a unei prestații efectuate periodic.

Registrele comerciale, ținute de comercianți.

Registrele, cărțile şi hârtiile casnice constau în însemnări în legătură cu unele evenimente din viața persoanelor ce obişnuiesc să țină astfel de documente casnice – de exemplu, un împrumut.

Mențiunea făcută de creditor pe titlul de creanță prin care se tinde a proba liberarea debitorului de datorie.

Scrisorile pot constitui probe în măsura în care conțin mărturisirea extrajudiciară a unor fapte care au relevanță în cauză.

Telegrama este un înscris caracterizat prin aceea că destinatarul nu primeşte originalul, ci o copie, certificată de un funcționar.

7.2.5. Administrarea probei cu înscrisuri

Când dovada se face prin înscrisuri, se vor alătura la cerere atâtea copii câți pârâți sunt, mai mult câte o copie de pe fiecare înscris, pentru

instanță; copiile vor fi certificate de reclamant că sunt la fel cu originalul (art. 112 C.proc.civ.). Pârâtul va proceda în mod asemănător în cazul depunerii întâmpinării.

Partea care a depus un înscris în copie certificată este datoare să aibă asupra sa la şedință originalul înscrisului sau să-l depună mai înainte în păstrarea grefei, sub pedeapsa de a nu se ține seama de înscris.

Dacă partea potrivnică nu poate să-şi dea seama de exactitatea copiei față cu originalul înfățişat în şedință, judecătorul va putea acorda un termen scurt, obligând partea să depună originalul în păstrarea grefei (art. 139 C.proc.civ.).

Înscrisurile depuse de părți rămân dobândite judecății şi nu se mai pot retrage fără învoirea părții potrivnice.

Înscrisurile depuse în original nu vor putea fi retrase decât după ce se vor lăsa copii legalizate de grefa instanței, la care s-a făcut depunerea.

Când partea învederează că partea potrivnică deține un înscris privitor la pricină, instanța poate ordona înfățişarea lui, în temeiul art. 172 C.proc.civ.

Cererea de înfățişare nu poate fi respinsă dacă înscrisul este comun părților sau dacă însăşi partea potrivnică s-a referit în judecată la înscris ori dacă, după lege, ea este obligată să înfățişeze înscrisul.

Dacă înscrisul se găseşte în păstrarea unei autorități sau a altei persoane, instanța va dispune aducerea lui în termenul fixat în acest scop, în temeiul art. 175 C.proc.civ. Cel care deține înscrisul este îndreptățit să refuze aducerea acestuia în cazurile prevăzute de art. 173 C.proc.civ.

Înfățişarea şi aducerea înscrisului se fac pe cheltuiala părții care a cerut dovada; suma de plată va fi stabilită prin încheiere irevocabilă.

7.3. Verificarea de scripte

Această secțiune din Codul de procedură civilă cuprinde două proceduri – verificarea de scripte şi procedura falsului.

7.3.1. Procedura verificării de scripte

Intervine atunci când *se contestă un înscris sub semnătură privată*, de către partea căreia i se opune înscrisul respectiv, sau dacă moştenitorii celui de la care se pretinde că ar emana înscrisul declară că nu cunosc scrisul sau semnătura autorului lor.

Astfel, art. 177 C.proc.civ. prevede că acela căruia i se opune un înscris sub semnătură privată este dator, fie să recunoască, fie să tăgăduiască scrisul ori semnătura.

Moştenitorii sau urmaşii în drepturi ai aceluia de la care se pretinde a fi înscrisul pot declara că nu cunosc scrisul sau semnătura acestuia.

Când una din părţi declară că nu recunoaşte fie scrisul, fie semnătura, instanţa va păşi la verificarea înscrisului, în temeiul art. 178 C.proc.civ.

Preşedintele instanţei va obliga pe cel căruia i se atribuie scrierea sau semnătura să scrie şi să semneze sub dictarea sa, părţi din înscris.

Refuzul de a scrie va putea fi socotit ca o recunoaştere a scrisului.

Dacă instanţa, după verificarea înscrisului cu scrisul sau semnătura făcută în faţa ei sau cu alte înscrisuri, nu este lămurită, va dispune ca verificarea să se facă prin *expert*, obligând părţile să depună de îndată înscrisuri pentru verificare, în temeiul art. 179 C.proc.civ.

Se primesc ca atare:

1. înscrisurile autentice;
2. înscrisurile private, netăgăduite de părţi;
3. partea din înscris netăgăduită;
4. scrisul sau semnătura făcută înaintea instanţei.

Înscrisurile depuse pentru verificare vor fi *semnate* de preşedinte, grefier şi părţi.

Părţile iau cunoştinţă de înscrisuri în şedinţă.

Rezultatul verificării de scripte se consemnează într-o încheiere interlocutorie.

7.3.2. Procedura falsului

Este folosită în cazul înscrisurilor autentice, care, în privinţa constatărilor personale ale agentului constatator, fac dovadă până la înscrierea în fals, precum şi în cazul înscrisurilor sub semnătură privată, care au fost defăimate ca false, dacă a fost arătat şi autorul falsului.

Dacă una din părţi declară că scrisul sau semnătura este falsă şi cealaltă parte nu este de faţă, instanţa va dispune înfăţişarea părţilor în persoană, la alt termen, când partea care a invocat înscrisul va arăta mijloacele sale de apărare şi va depune înscrisul pentru verificare (art. 180 C.proc.civ.).

Părţile pot fi reprezentate şi prin mandatari cu procură specială, dacă dovedesc o împiedicare bine întemeiată.

Preşedintele va constata, prin *proces-verbal*, starea materială a înscrisului defăimat, dacă există pe el ştersături, adăugiri sau îndreptări, apoi îl

va *semna*, spre neschimbare, şi-l va încredinţa grefei, după ce va fi *semnat de grefier şi de părţi* (art. 181 C.proc.civ.).

Dacă părţile nu vor sau nu pot să semneze, se va face arătare în procesul-verbal.

La termenul fixat, preşedintele întreabă partea care a înfăţişat înscrisul dacă înţelege să se folosească de el.

Dacă partea lipseşte, nu voieşte să răspundă sau declară că nu se mai foloseşte de înscris, acesta va fi înlăturat.

Dacă partea care a defăimat înscrisul ca fals lipseşte sau nu voieşte să răspundă sau nu stăruie în declaraţie, înscrisul va fi socotit ca recunoscut.

Dacă partea care defaimă înscrisul ca fals arată pe autorul sau complicele falsului, instanţa poate suspenda judecata pricinii, înaintând înscrisul procurorului împreună cu procesul-verbal ce se va încheia, în temeiul art. 183 C.proc.civ.

*

Exemplu de încheiere prin care se suspendă judecarea cauzei, în temeiul art. 183 C.proc.civ.:

ROMÂNIA
JUDECĂTORIA _____
DOSAR NR. _____

ÎNCHEIERE

Şedinţa publică din _____
Preşedinte: _____
Grefier: _____

S-a luat în examinare acţiunea civilă formulată de reclamantul _____ domiciliat în_____, în contradictoriu cu pârâtul _____ domiciliat în_____, având ca obiect despăgubiri.

La apelul nominal făcut în şedinţă publică se prezintă reprezentantul reclamantului, av. _____ din Baroul de avocaţi ____, pârâtul, asistat de av. _____ din Baroul de avocaţi _____, lipsind reclamantul.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

S-a făcut referatul cauzei de către grefierul de şedinţă, după care reprezentantul reclamantului depune la dosar cerere de suspendare a

cauzei în baza art. 183 C.proc.civ. şi solicită sesizarea Parchetului de pe lângă Judecătoria _____ pentru efectuarea cercetărilor pentru infracţiunea prevăzută de art. 290 C.pen. Arată că reclamantul nu recunoaşte semnătura de pe înscrisul intitulat „chitanţă" din data de _____.

Reprezentantul pârâtului arată că semnătura de pe înscrisul menţionat este semnătura reclamantului şi lasă la aprecierea instanţei soluţia cu privire la cererea reclamantului.

INSTANŢA

În deliberare, constată următoarele:

Prin cererea înregistrată la această instanţă sub nr. _____ la data de _____, reclamantul _____ a chemat în judecată pe pârâtul _____, solicitând obligarea acestuia la plata sumei de _____, reprezentând împrumutul acordat acestuia, precum şi obligarea pârâtului la plata cheltuielilor de judecată.

La termenul din _____, pârâtul a depus la dosar un înscris intitulat „chitanţă" întocmit la data de _____, înţelegând să se folosească de el în probaţiune.

La termenul din _____, reclamantul a tăgăduit semnătura sa de pe înscrisul arătat mai sus, a solicitat verificarea autenticităţii acelui înscris şi a solicitat suspendarea judecăţii şi sesizarea Parchetului de pe lângă Judecătoria _____ în vederea cercetării falsului având ca obiect înscrisul respectiv, considerând că autorul falsului este pârâtul.

Având în vedere dispoziţiile art. 183 C.proc.civ., constatând că reclamantul insistă în trimiterea cauzei la Parchetul de pe lângă Judecătoria _____ în vederea efectuării de cercetări sub aspectul săvârşirii infracţiunii prevăzute de art. 290 C.pen, instanţa va suspenda judecarea cauzei şi va înainta Parchetului de pe lângă Judecătoria _____ originalul înscrisului intitulat „chitanţă" din data de _____, pentru efectuarea de cercetări sub aspectul săvârşirii, de către pârâtul _____, a infracţiunii de fals în înscrisuri sub semnătură privată prevăzută de art. 290 C.pen.

DISPUNE

În baza art. 183 C.proc.civ., suspendă judecarea cauzei privind acţiunea în daune formulată de reclamantul _____, domiciliat în _____, în contradictoriu cu pârâtul _____, domiciliat în _____.

Înaintează Parchetului de pe lângă Judecătoria _____ înscrisul intitulat „chitanţă" din data de _____, în original, pentru efectuarea de cercetări sub aspectul săvârşirii, de către pârâtul _____, a infracţiunii de fals în înscrisuri sub semnătură privată prevăzută de art. 290 C.pen.

Cu recurs de la comunicare pe timpul cât durează suspendarea cursului judecării procesului.

Pronunţată în şedinţă publică, azi, _____.

Preşedinte

Grefier

Red. ___

Se comunică părţilor:

reclamantul _____, domiciliat în _____,

pârâtul _____, domiciliat în _____.

*

7.4. Proba cu martori

7.4.1. Consideraţii teoretice

Martorii sunt persoane străine de interesele în conflict, care relatează în faţa instanţei de judecată despre acte sau fapte privitoare la pricina care se judecă şi pot servi la rezolvarea ei.

Relatarea facută de martor în faţa instanţei se numeşte depoziţie de martor sau mărturie.

7.4.2. Admisibilitatea probei cu martori

Faptele juridice pot fi probate cu martori.

Există fapte naturale care nu pot fi probate cu martori: naşterea, căsătoria, decesul.

7.4.2.1. Regula stabilită de art. 1191 alin. (1) C.civ.

Dovada actelor juridice al căror obiect are o valoare care depăşeşte suma de 250 lei, chiar pentru depozit voluntar, nu se poate face decât prin act autentic sau act sub semnătură privată.

Pentru dovada acestor acte juridice nu se admit alte probe.

Legea prevede că anumite contracte se încheie în scris, indiferent de valoarea lor, de exemplu, tranzacția, contractul de închiriere de locuințe.

7.4.2.2. Regula stabilită de art. 1191 alin. (2) C.civ.

Nu se va primi niciodată o dovadă prin martori, în contra sau peste ceea ce cuprinde actul, nici despre ceea ce se pretinde că s-ar fi zis înaintea, la timpul sau în urma confecționării actului, chiar cu privire la o sumă sau valoare ce nu depășește 250 lei.

Nu se poate face dovada cu martori în contra unui înscris (că prețul ar fi altul decât cel prevăzut în înscris sau că nu ar fi fost plătit la încheierea contractului, astfel cum se arată în înscris);

Nu se poate dovedi cu martori peste cuprinsul unui înscris (nu se poate dovedi cu martori faptul că părțile au adus verbal modificări actului).

7.4.2.3. Excepții comune de la regulile prevăzute de art. 1191 alin. (1) și (2) C.civ.

1. Articolul 1191 alin. (3) prevede că *părțile pot conveni* ca și în cazurile arătate să se poată face dovada cu martori, dacă aceasta privește drepturi de care ele pot să dispună.

Această convenție poate fi și tacită: reclamantul propune proba cu martori, iar pârâtul, în loc să se opună, solicită proba cu martori pentru dovedirea aceluiași act juridic.

2. *În materie comercială*, în principiu, proba cu martori este admisibilă fără restricții, cu excepția cazului în care legea comercială prevede necesitatea unui înscris.

3. *În dreptul familiei*, pentru dovada bunurilor proprii în raporturile patrimoniale dintre soți, proba cu martori este admisibilă.

4. Existența unui *început de dovadă scrisă*: să existe un înscris, de orice fel, să provină de la cel căruia îi este opus sau de la o persoană față de care partea este un succesor în drepturi și înscrisul să fie de natură a face demn de crezut faptul pretins.

În baza art. 225 C.proc.civ., poate fi considerată ca un început de dovadă atitudinea părții care, fără motive temeinice, refuză să răspundă la interogatoriu sau nu se înfățișează, deși a fost citată cu mențiunea expresă de a se prezenta la interogatoriu.

5. *Imposibilitatea preconstituirii probei scrise* – art. 1198 C.civ. presupune neputința creditorului de a-și procura o dovadă scrisă a pretenției formulate, ca urmare a faptului că aceasta s-a născut dintr-un cvasicontract, delict sau cvasidelict, din depozitul necesar, incendiu, ruină, naufragiu etc., când este cu neputință părților să își preconstituie înscrisul. La aceste imposibilități materiale de preconstituire a înscrisurilor, practica judiciară a adăugat și *imposibilitatea morală,* ca urmare a unor relații deosebite care există între părți, de rudenie, afinitate, prietenie.

6. *Imposibilitatea conservării probei scrise* – creditorul a pierdut titlul ce îi servea ca dovadă scrisă, dintr-o cauză de forță majoră. Practica judiciară interpretează foarte larg noțiunea de forță majoră reglementată de art. 1198 pct. 4 C.civ. asimilând aici sustragerea, distrugerea sau reținerea înscrisului de către partea potrivnică, pierderea dosarului instanței.

7.4.3. Administrarea probei cu martori

7.4.3.1. Propunerea martorilor

Sub sancțiunea decăderii din probă, cu excepția cazurilor prevăzute de art. 138 C.proc.civ.:

- reclamantul arată martorii în cererea de chemare în judecată sau cel mai târziu până la prima zi de înfățișare;
- pârâtul indică martorii în întâmpinare sau cel mai târziu până la prima zi de înfățișare.

Articolul 186 alin. (2) C.proc.civ. prevede că, dacă proba cu martori a fost încuviințată în cursul judecății, partea este obligată, sub sancțiunea decăderii, să depună lista martorilor în termen de 5 zile de la încuviințare, iar dovada contrară trebuie cerută, sub pedeapsa decăderii, în aceeași ședință dacă amândouă părțile sunt de față [art. 167 alin. (4) C.proc.civ.].

Se indică numele fiecărui martor și locul unde urmează a fi citat.

Instanța poate mărgini numărul martorilor propuși, în temeiul art. 187 C.proc.civ.

În încheierea prin care s-a încuviințat proba cu martori, se vor preciza și faptele asupra cărora martorii vor fi ascultați [art. 168 alin. (1) C.proc.civ.].

În temeiul art. 186 alin. (3) C.proc.civ., instanța poate dispune înlocuirea martorilor, pentru motive întemeiate.

*

Exemplu de încheiere privind încuviințarea probei testimoniale:

ROMÂNIA
JUDECĂTORIA _____
DOSAR NR. _____

ÎNCHEIERE
Şedinţa publică din _____
Preşedinte: _____
Grefier: _____

S-a luat în examinare acţiunea civilă formulată de reclamanta _____ domiciliată în_____, împotriva pârâtului _____ domiciliat în_____, având ca obiect desfacerea căsătoriei.

La apelul nominal făcut în şedinţă publică se prezintă reclamanta, asistată de avocat ____ din Baroul de avocaţi ___ şi pârâtul _____.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

S-a făcut referatul cauzei de către grefierul de şedinţă, după care instanţa acordă cuvântul părţilor cu privire la probaţiune.

Avocatul reclamantei solicită încuviinţarea probei cu martorii ____ domiciliat în ____ şi _____, domiciliat în ____, pentru a dovedi neînţelegerile dintre soţi, precum şi faptul că reclamanta se ocupă de educarea minorilor rezultaţi din căsătorie. Solicită efectuarea anchetei sociale la domiciliile părţilor.

Pârâtul nu se opune la audierea martorilor propuşi, şi cere ascultarea martorei _____, domiciliată în _____, pentru a dovedi că împrejurările arătate de reclamantă în acţiune nu sunt reale, iar el a avut o conduită corespunzătoare în familie.

INSTANŢA

În deliberare cu privire la probele testimoniale solicitate de părţi, consideră pertinentă, concludentă şi utilă proba cu martorii ____ şi ____ propuşi de reclamantă, precum şi proba cu martora ____ solicitată de pârât, pentru a se dovedi aspectele arătate în acţiune şi respectiv, întâmpinare, astfel că, în temeiul art. 186 C.proc.civ., probele solicitate urmează a fi încuviinţate.

Faţă de prevederile art. 42 alin. (1) C.fam., va admite şi cererea de efectuare a anchetelor sociale la domiciliul reclamantei, precum şi la domiciliul pârâtului

DISPUNE

Încuviinţează proba cu martorii ___, __ şi __, care urmează a fi citaţi.

Se emite adresă către Primăria _____ serviciul autoritate tutelară, pentru efectuarea anchetei sociale.

Amână judecarea cauzei la data de ___ pentru când părţile cunosc termenul.

Pronunţată în şedinţa publică din ___.

Preşedinte

Grefier

TC reclamanta ___, prin avocat ___ din Baroul de avocaţi ___.
TC pârâtul _____
Se citează martorii:
_____, domiciliat în _____;
_____, domiciliat în _____;
_____, domiciliată în _____.
Se emite adresă pentru efectuarea anchetei sociale către Primăria ___.

*

Exemplu de încheiere privind înlocuirea unui martor:

ROMÂNIA
JUDECĂTORIA _____
DOSAR NR. _____

ÎNCHEIERE
Şedinţa publică din _____
Preşedinte: _____
Grefier: _____

S-a luat în examinare acţiunea civilă formulată de reclamanta _____ domiciliată în_____, împotriva pârâtului _____domiciliat în_____, având ca obiect desfacerea căsătoriei.

La apelul nominal făcut în şedinţă publică se prezintă reclamanta, asistată de avocat ____ din Baroul de avocaţi ___, pârâtul _____ asistat de avocat ____ din Baroul de avocaţi ___, martorii 1 şi 2, lipsind martorul 3.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

S-a făcut referatul cauzei de către grefierul de şedinţă, după care se audiază martorii _____ şi _____, sub prestare de jurământ, declaraţiile acestora fiind consemnate şi ataşate la dosar.

Reprezentantul pârâtului depune la dosar adeverinţa nr. ___/____ eliberată de Spitalul _____, învederând instanţei că martorul 3 este internat în spital şi nu se va putea prezenta în vederea audierii sale. Solicită înlocuirea acestui martor cu un alt martor, care cunoaşte împrejurările pentru a căror dovedire a fost încuviinţat martorul 3.

Reprezentantul reclamantei nu se opune înlocuirii martorului 3, dar solicită ca pârâtul să precizeze numele martorului care urmează să fie audiat în locul martorului 3.

INSTANŢA

În deliberare cu privire la cererea de înlocuire a martorului 3, constată că acest martor este internat în spital, astfel cum rezultă din adeverinţa nr. ___/____ eliberată de Spitalul _____. Având în vedere această împrejurare, precum şi prevederile art. 186 alin. (3) C.proc.civ., instanţa va încuviinţa înlocuirea martorului 3, urmând ca pârâtul să precizeze numele şi domiciliul martorului în termen de 5 zile, sub sancţiunea decăderii, în condiţiile art. 186 alin. (2) şi (3) C.proc.civ.

DISPUNE

Încuviinţează înlocuirea martorului _____.

Pârâtul va indica numele şi domiciliul martorului în termen de 5 zile, sub sancţiunea decăderii.

Amână judecarea cauzei la data de ___ pentru când părţile cunosc termenul.

Pronunţată în şedinţa publică din ___.

Preşedinte

Grefier

TC reclamanta ___, prin avocat ___ din Baroul de avocaţi ___.

TC pârâtul _____, prin avocat ___ din Baroul de avocaţi ___.

Se citează martorul încuviinţat, după indicarea numelui şi domiciliului acestuia.

*

7.4.3.2. Persoanele care pot fi ascultate ca martori

În principiu orice persoană care are cunoştinţă despre faptele cauzei poate fi ascultată ca martor în procesul civil.

Articolul 189 C.proc.civ. stabileşte că nu pot fi ascultaţi ca martori:

- rudele şi afinii până la gradul III inclusiv;
- soţul sau fostul soţ;
- interzişii şi cei declaraţi de lege incapabili de a mărturisi;
- cei condamnaţi pentru mărturie mincinoasă.

Interdicţia este absolută pentru ultimele două cazuri.

O altă interdicţie este prevăzută de art. 190 C.proc.civ. care dispune că, în cauzele privitoare la *starea civilă şi la divorţ* pot fi audiaţi ca martori cei care sunt rude şi afini, dar nu şi descendenţii.

Articolul 191 C.proc.civ. stabileşte că sunt scutiţi de a fi martori:

- preoţii, medicii, moaşele, farmaciştii, avocaţii, notarii publici şi alte persoane pe care legea le obligă să păstreze secretul cu privire la faptele încredinţate lor în exerciţiul profesiei;
- funcţionarii publici şi foştii funcţionari publici, asupra împrejurărilor secrete de care au avut cunoştinţă în această calitate;
- cei care prin răspunsurile lor s-ar expune ei înşişi sau ar expune pe vreuna din persoanele arătate în art. 189 la punctele 1 şi 2 la o pedeapsă penală sau la disprețul public.

7.4.3.3. Ascultarea propriu-zisă

Preşedintele, înainte de a lua mărturia, va cere martorilor să arate:

1. numele, îndeletnicirea, locuinţa şi vârsta;
2. dacă este rudă sau afin cu una din părţi şi în ce grad;
3. dacă se află în serviciul uneia din părţi;
4. dacă este în judecată, în duşmănie sau în legături de interes cu vreuna din părţi.

Articolul 196 C.proc.civ. prevede că fiecare martor va fi ascultat deosebit, cei neascultaţi neputând fi de faţă.

Ordinea ascultării martorilor va fi statornicită de preşedinte, ţinând seama şi de cererea părţilor.

După ascultare, martorul rămâne în sala de şedinţă până la sfârşitul cercetării, afară numai dacă instanţa hotărăşte altfel.

Martorul nu are voie să citească un răspuns scris de mai înainte; el se poate folosi însă de însemnări cu încuviinţarea preşedintelui, dar numai cu privire la cifre sau denumiri.

Mărturia se va scrie de grefier, după dictarea preşedintelui sau a judecătorului delegat, şi va fi semnată pe fiecare pagină şi la sfârşitul ei de judecător, grefier şi martor, după ce acesta a luat cunoştinţă de cuprins. Dacă martorul nu voieşte sau nu poate să semneze, se face vorbire despre aceasta.

Orice adăugiri, ştersături sau schimbări în cuprinsul mărturiei trebuie încuviinţate şi semnate de judecător, de grefier şi martor, sub pedeapsă de a nu fi ţinute în seamă, în temeiul art. 198 alin. (2) C.proc.civ.

Locurile nescrise din declaraţie trebuie împlinite cu linii, astfel încât să nu se poată adăuga nimic.

7.5. Expertiza

7.5.1. Consideraţii teoretice

Expertiza este un mijloc de probaţiune reglementat în art. 201- 214 C.proc.civ.

7.5.2. Admisibilitatea expertizei

Când pentru lămurirea unor împrejurări de fapt instanţa consideră necesar să cunoască părerea unor specialişti, va numi, la cererea părţilor ori din oficiu, unul sau trei experţi, stabilind prin încheiere *punctele asupra cărora ei urmează să se pronunţe* şi *termenul în care trebuie să efectueze expertiza*, astfel cum prevede art. 201 C.proc.civ., precum şi plata experţilor.

7.5.3. Administrarea expertizei

Propunerea expertizei se face de părţi sau instanţa din oficiu poate dispune efectuarea ei.

Proba *se încuviinţează prin încheiere* şi se numeşte expertul ales de părţi. Dacă părţile nu se înţeleg, se *solicită biroului* local de expertiză recomandarea unui număr de experţi, din care instanţa va numi un expert, prin tragere la sorţi.

Dacă s-a încuviinţat expertiza, partea care a propus-o este obligată ca în termen de 5 zile de la încuviinţare să depună suma stabilită de instanţă ca *onorariu provizoriu* pentru expertiză.

În încheiere se vor menţiona *obiectivele* la care expertul va trebui să răspundă.

*

Exemplu de încheiere prin care se încuviinţează proba cu expertiza:

ROMÂNIA
JUDECĂTORIA _____
DOSAR NR. _____

ÎNCHEIERE
Şedinţa publică din _____
Preşedinte: _____
Grefier: _____

S-a luat în examinare acţiunea civilă formulată de reclamanta _____ domiciliată în _____, împotriva pârâtului _____domiciliat în _____, având ca obiect ieşire din indiviziune.

La apelul nominal făcut în şedinţă publică se prezintă reprezentanta reclamantei, av. ____ din Baroul de avocaţi ___ şi reprezentantul pârâtului av. ____ din Baroul de avocaţi ___.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

S-a făcut referatul cauzei de către grefierul de şedinţă, după care instanţa acordă cuvântul în probaţiune.

Reprezentanta reclamantei solicită efectuarea unei expertize tehnice în construcţii în vederea stabilirii valorii tehnice şi de circulaţie a apartamentului nr. ___ din _____, precum şi a investiţiilor efectuate la imobil de reclamantă, după anul __, când pârâtul a părăsit imobilul.

Reprezentantul pârâtului nu se opune efectuării expertizei, dar solicită ca unul din obiectivele acesteia să fie stabilirea valorii îmbunătăţirilor aduse la imobil de părinţii săi, până în anul __, când părţile s-au mutat în imobil.

INSTANŢA

Având în vedere obiectul cauzei, respectiv partajarea imobilului situat în ____, consideră utilă efectuarea unei expertize tehnice în construcţii în vederea stabilirii valorii masei partajabile, astfel că, văzând şi prevederile art. 673^6 alin. (2) C.proc.civ.,

DISPUNE

Încuviinţează cererea reclamantei privind efectuarea unei expertize tehnice în construcţii privind apartamentul nr. ___ din ___, înscris în CF nr. ____, având ca obiective:

1. stabilirea valorii tehnice şi de circulaţie a apartamentului;

2. determinarea valorii investiţiilor efectuate la imobil de reclamantă, după anul __;

3. stabilirea valorii îmbunătăţirilor aduse la imobil de părinţii pârâtului, până în anul __;

4. dacă bunul poate fi comod partajabil în natură, în ce mod anume, precum şi propunerea loturilor care urmează a fi atribuite.

Se solicită expertului coordonator o listă cu trei experţi în specialitatea construcţii.

Stabileşte onorariu provizoriu pentru expertiză în cuantum de 1.000.000 lei, care va fi achitat de reclamantă în contul expertului care va fi numit, până la data de ____, sub sancţiunea decăderii din probă.

Amână judecarea cauzei la data de ____ pentru când părţile cunosc termenul.

Pronunţată în şedinţă publică azi, _____ .

Preşedinte

Grefier

TC reclamanta _____ prin av. ____ din Baroul de avocaţi ___

TC pârâtul ____ prin av. ____ din Baroul de avocaţi ___

Notă:

Se introduce în cauză expertul _____ din _____, care se citează telefonic prin expertul coordonator.

*

Exemplu de încheiere prin care se respinge cererea privind efectuarea unei noi expertize şi se încuviinţează efectuarea unei contraexpertize:

ROMÂNIA
TRIBUNALUL _____
SECŢIA CIVILĂ
DOSAR NR. _____

ÎNCHEIERE
Şedinţa publică din _____
Preşedinte: _____
Judecător: _____
Grefier: _____

S-au luat în examinare conform listei de şedinţă, apelurile declarate de reclamantele _____şi ____domiciliate în_____ şi de pârâta ____ domiciliată în_____, împotriva sentinţei civile nr. __ din ___, pronunţată de Judecătoria _____ în dosarul nr. ____, pentru ieşire din indiviziune.

La apelul nominal se prezintă reprezentantul apelantei ____, avocat ___ din Baroul de avocaţi _____ şi reprezentanta apelantei _____, avocat ____ din Baroul de avocaţi _____, intimata ____, lipsind apelantele, şi martorii _____ şi _____.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

S-a făcut referatul cauzei, după care, se constată depusă la dosar prin serviciul de registratură al instanţei un înscris al dnei expert ____ care solicită instanţei să se stabilească onorariul şi obiectivele expertizei.

Avocatul apelantei _____ completează timbrarea apelului depunând la dosar chitanţa CEC în sumă de ____ lei, privind achitarea taxei judiciare de timbru. Învederează instanţei că valoarea imobilului care face obiectul litigiului a mai fost stabilită printr-o altă expertiză, într-un alt dosar. Consideră necesar a se lua în calcul valoarea imobilului din anul 1973, dată de la care apelantele au efectuat mai multe investiţii.

Avocatul apelantei ____ consideră necesar a se efectua o nouă expertiză în cauză, care să stabilească valoarea imobilului în funcţie de starea tehnică a acestuia în anul 1962, dată la care s-a mutat în imobil apelanta ____ şi soţul ei, deoarece au făcut investiţii la imobil până la decesul părinţilor ____, investiţii care nu au fost valorificate cu prilejul judecăţii din anul 1973.

Întrucât în cauză s-a mai efectuat o expertiză, instanţa pune în discuţie efectuarea unei contraexpertize tehnice, potrivit dispoziţiilor art. 201 alin. (1)

C.proc.civ., solicitând să comunice disponibilitatea de a se achita onorar pentru trei experți.

Reprezentanții apelantelor solicită încuviințarea efectuării expertizei de un singur expert pentru a nu creşte valoarea acesteia, care este greu suportată de părți.

Intimata solicită efectuarea unei contraexpertize, întrucât în cauză a mai fost efectuată o expertiză de către un expert.

Față de recomandarea Biroului local de expertize judiciare ____ aflată la dosar, instanța pune în discuția părților împrejurarea dacă au eventuale obiecțiuni sau posibile cereri de recuzare față de vreunul din experții ____, ____ şi ____.

Reprezentanții părților declară că nu au rezerve față de niciunul dintre experții tehnici numiți şi solicită un termen pentru citarea experților.

TRIBUNALUL

Față de împrejurarea că la judecata cauzei în primă instanță s-a efectuat o expertiză tehnică de către un expert, va respinge cererea formulată de reprezentanții apelantelor privind efectuarea unei noi expertize de către un expert şi va încuviința efectuarea contraexpertizei în colectiv de trei experți, în condițiile art. 210 alin. (1) şi 212 C.proc.civ.

Pentru efectuarea unei contraexpertize în cauză şi audierea martorilor care au lipsit la acest termen de judecată,

DISPUNE

Respinge cererea formulată de reprezentanții apelantelor privind efectuarea unei noi expertize de către un expert.

Încuviințează efectuarea unei contraexpertize tehnice în construcții şi numeşte pe experții ____, ____ şi _____.

Expertiza va avea următoarele obiective:

1. stabilirea valorii de circulație a imobilului în anul 1962;
2. stabilirea valorii de circulație a imobilului în anul 1973;
3. actualizarea acestor valori la data efectuării raportului de expertiză;
4. se vor evidenția separat investițiile efectuate de defuncții ___ şi ___ până la decesul acestora şi se va reactualiza valoarea lor la data efectuării expertizei;

5. se vor calcula sumele ce revin părților potrivit cu cotele de proprietate intabulate în Cartea funciară.

Stabileşte suma de 600 lei onorar pentru experți şi obligă pe fiecare parte să plătească pentru câte un expert suma de 200 lei.

Fixează termen de judecată la __, pentru când părțile cunosc termenul.

Se citează experții cu mențiunea de îndată, şi martorii _____, şi _____.

Dată în şedința publică din _____.

Preşedinte

Grefier

Red. _____
TC apelanta ____ prin av. ____ din Baroul de avocați ____;
TC apelanta ____ prin av. ____ din Baroul de avocați ____;
TC intimata ____;
Se citează martorii:
_____, domiciliat în _____;
_____, domiciliat în _____.
Se citează experții:
1. _____, din _____; cu mențiunea de îndată
2. _____, din _____; cu mențiunea de îndată
3. _____, din _____; cu mențiunea de îndată

*

Dacă instanța nu este lămurită prin expertiza făcută, poate dispune întregirea expertizei sau o nouă expertiză. Expertiza contrarie va trebui cerută motivat la primul termen după depunerea lucrării (art. 212 C.proc.civ.).

*

Exemplu de încheiere prin care se încuviințează efectuarea unei expertize contrarii:

ROMÂNIA
JUDECĂTORIA _____
DOSAR NR. _____

ÎNCHEIERE
Şedinţa publică din _____
Preşedinte: _____
Grefier: _____

S-a luat în examinare acţiunea civilă formulată de reclamanta _____ domiciliată în_____, în contradictoriu cu pârâtul _____domiciliat în_____, având ca obiect partaj.

La apelul nominal făcut în şedinţă publică se prezintă reprezentantul reclamantei, av. _____ din Baroul de avocaţi _____, reprezentantul pârâtului, av. _____ din Baroul de avocaţi _____, lipsind părţile.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

S-a făcut referatul cauzei de către grefierul de şedinţă după care reprezentantul reclamantei depune la dosar copia unui înscris intitulat „chitanţă" întocmit la data de ____, din care un exemplar se comunică reprezentantului pârâtului.

Reprezentantul pârâtului solicită efectuarea unei contraexpertize de către trei experţi, menţionând că este dispus să achite costul acesteia. Arată că preţul stabilit prin expertiza efectuată în cauză este prea mic raportat la preţul cu care se vând alte imobile asemănătoare în aceeaşi zonă. Depune la dosar oferta emisă de S.C. __ S.R.L., şi un extras din ziarul ____.

Reprezentantul reclamantei solicită respingerea cererii privind efectuarea contraexpertizei, considerând că pârâtul nu a probat susţinerea sa, în sensul că preţul imobilului stabilit de expert este prea redus.

INSTANŢA

În deliberare cu privire la cererea de efectuare a unei expertize contrarii de către trei experţi, instanţa constată că pârâtul a formulat cererea motivat la primul termen după depunerea lucrării, astfel cum cere art. 212 alin. (2) C.proc.civ.

Instanţa constată că expertul a stabilit o valoare de circulaţie a apartamentului de _____, având în vedere o suprafaţă utilă de ___ mp precum şi îmbunătăţirile efectuate la acesta, astfel că, raportat la constatarea expertului în sensul că imobilul este situat în zonă centrală, în subsolul unei

vile, lucrarea nu este lămuritoare în ceea ce priveşte corectitudinea modului de calcul al valorii tehnice şi de circulaţie a suprafeţei utile,

Văzând şi prevederile art. 212 alin. (1) C.proc.civ., potrivit cărora, dacă instanţa nu este lămurită prin expertiza făcută, poate dispune o nouă expertiză, va încuviinţa cererea pârâtului privind efectuarea unei expertize contrarii.

Va stabili onorariul provizoriu pentru expertiză de 6.000.000 lei, pe care pârâtul urmează să-l achite, în termen de 5 zile, calculat de la termenul acordat, _____, sub sancţiunea decăderii din probă, faţă de prevederile art. 170 alin. (1) şi (3) C.proc.civ.,

DISPUNE

Încuviinţează cererea de efectuare a unei expertize contrarii de către trei experţi, formulată de către pârât, în vederea stabilirii valorii tehnice şi de circulaţie a imobilului situat în _____.

Se solicită lista cu experţi în construcţii de la Biroul local de expertiză.

Stabileşte onorariul provizoriu pentru expertiză de 6.000.000 lei, care urmează a fi achitat de pârât în termen de 5 zile calculat de la termenul acordat, _____, sub sancţiunea decăderii din probă.

Amână judecarea cauzei la termenul din _____, pentru când părţile cunosc termenul.

Pronunţată în şedinţa publică din _____.

Preşedinte

Grefier

TC reclamanta ___ prin avocat _____
TC pârâtul _____prin avocat _____

*

7.6. Cercetarea la faţa locului

7.6.1. Consideraţii teoretice

Este un act procedural care are ca scop cercetarea în afara instanţei a unor probe materiale.

Duce la constatarea nemijlocită a stării şi situaţiei unui obiect, a locului şi modului de aşezare a unor lucruri, a unor bunuri imobile sau mobile netransportabile în instanţă.

Partea interesată solicită încuviinţarea acestui mijloc de probă, iar instanţa, dacă apreciază că proba este concludentă, o admite printr-o *încheiere*, în care se vor arăta punctele în discuţie care urmează a fi lămurite la faţa locului, şi *termenul* fixat de instanţă pentru efectuarea cercetării, la care părţile sunt *citate*. Articolul 215 C.proc.civ. prevede că în încheiere se vor menţiona *împrejurările de fapt pentru a căror lămurire a fost încuviinţată proba.*

Părţile prezente la admiterea probei iau cunoştinţă de termenul fixat chiar în şedinţa de judecată, iar părţile care lipsesc vor fi citate, indicându-se data şi locul unde urmează a se prezenta.

7.6.2. Administrarea probei

Instanţa poate asculta la faţa locului pe *martori şi experţi*, care vor fi *citaţi* pentru data şi locul unde se efectuează cercetarea locală.

Cercetarea efectuată *fără citarea părţilor* este lovită de *nulitate.*

Rezultatul cercetării la faţa locului se consemnează într-un *proces-verbal*, conţinând descrierea operaţiilor efectuate la faţa locului; procesul-verbal se depune la dosar.

Spre deosebire de cercetarea la faţa locului, ancheta socială este efectuată de delegatul autorităţii tutelare (obligatorie în unele cauze, de ex. încredinţarea minorilor sau stabilirea locuinţei acestora).

7.7. Interogatoriul

7.7.1. Consideraţii teoretice

Articolul 218 prevede că se va putea încuviinţa chemarea la interogator, când este privitor la fapte personale, care, fiind în legătură cu pricina, pot duce la dezlegarea ei.

Interogatoriul este mijlocul procedural prin care se poate ajunge la obţinerea mărturisirii judiciare. Mărturisirea este un mijloc de probă şi un act de dispoziţie al părţii.

7.7.2. Mărturisirea. Definiţie şi felurile mărturisirii

Mărturisirea sau recunoaşterea este mijlocul de probă prin care o parte confirmă existenţa unui fapt pe care partea adversă îşi întemeiază o pretenţie sau o apărare, confirmare care produce consecinţe juridice împotriva autorului său.

Articolul 1204 C.civ. prevede că mărturisirea poate fi extrajudiciară şi judiciară.

- mărturisirea *extrajudiciară* este cea făcută în afara judecării procesului. Poate fi scrisă sau verbală. Mărturisirea extrajudiciară scrisă constă în declaraţia părţii într-o cerere adresată unui organ de stat sau consemnată într-un proces-verbal, întocmit de executorul judecătoresc, mărturisirea judiciară făcută într-un alt proces;
- mărturisirea *judiciară* este cea obţinută în cursul judecăţii, în faţa instanţei, prin intermediul interogatoriului. Poate fi făcută şi spontan, consemnându-se în încheierea de şedinţă.

7.7.3. Admisibilitatea mărturisirii

Mărturisirea priveşte fapte personale, care, fiind în legătură cu pricina, pot duce la dezlegarea ei, şi se poate referi numai la împrejurări de fapt.

Condiţii de admisibilitate:

- poate fi făcută numai în legătură cu drepturile de care partea poate să dispună;
- voinţa celui care face recunoaşterea trebuie să fie conştientă şi liberă;
- capacitatea necesară pentru încheierea actelor de dispoziţie (minorii şi interzişii judecătoreşti nu pot face mărturisiri valabile);
- nu trebuie acceptată de cealaltă parte; este irevocabilă. Poate fi revocată în mod excepţional, pentru eroare de fapt;
- poate fi făcută de titularul dreptului sau de un mandatar cu procură specială;
- este expresă. Excepţia de la această regulă este prevăzută de art. 225 C.proc.civ.: instanţa poate socoti refuzul nejustificat de a răspunde la interogatoriu sau neprezentarea la interogatoriu ca o mărturisire deplină;
- este admisibilă în toate materiile. O excepţie de la această regulă este prevăzută de art. 612 C.proc.civ., care interzice folosirea interogatoriului pentru dovedirea motivelor de divorţ; art. 31 alin. (2) C.proc.civ., interzice folosirea interogatoriului ca mijloc de dovadă a motivelor de recuzare.

7.7.4. Administrarea probei mărturisirii. Interogatoriul

În Codul de procedură civilă este reglementată modalitatea de obținere a mărturisirii la cererea părții potrivnice sau la inițiativa instanței.

Declarațiile spontane se consemnează în încheierea de ședință.

7.7.5. Propunerea interogatoriului

Reclamantul poate propune proba prin cererea de chemare în judecată, iar pârâtul prin întâmpinare. Partea respectivă va fi citată cu mențiunea de a se prezenta la interogatoriu.

Dacă interogatoriul părții adverse nu s-a solicitat astfel, operează decăderea din probă. Excepțiile de la această regulă sunt prevăzute de art. 138 C.proc.civ.:

- pct. 3: partea este prezentă, astfel că administrarea probei nu întârzie judecata;
- pct. 4: proba nu a fost cerută din cauza lipsei de pregătire a părții.

7.7.6. Obiectul interogatoriului

- întrebările privesc chestiuni de fapt;
- faptele să fie personale ale părții chemate la interogatoriu;
- faptele să fie în legătură cu pricina, putând duce la dezlegarea ei.

7.7.7. Persoanele care pot răspunde la interogatoriu

Numai părțile din proces pot răspunde la interogatoriu: reclamant, pârât, intervenient, chemat în garanție, chemat în judecată întrucât ar putea pretinde aceleași drepturi ca și reclamantul, cel arătat de pârât ca titular al dreptului.

Partea trebuie să se prezinte *personal* în fața instanței sau prin mandatar cu împuternicire specială.

Articolul 223 alin. (1) C.proc.civ. prevede că partea care are domiciliul în străinătate va putea fi interogată prin cel care o reprezintă în judecată. Interogatoriul va fi comunicat în scris mandatarului, care va depune răspunsul părții dat în cuprinsul unei procuri speciale și autentice.

În ceea ce-i privește pe incapabili, art. 220 C.proc.civ. prevede că interogatoriul se poate lua reprezentanților legali, doar cu privire la actele și faptele săvârșite de ei în această calitate.

Articolul 222 C.proc.civ. stabilește că statul și celelalte persoane juridice de drept public, precum și persoanele juridice de drept privat vor răspunde în scris la interogatoriul care li se va comunica. Acesta trebuie semnat de organul care reprezintă persoana juridică în mod valabil. Consilierul juridic nu poate să facă recunoașteri în baza împuternicirii generale, având nevoie de o delegație specială.

În cazul societăților comerciale de persoane, asociații cu drept de reprezentare vor fi citați personal la interogatoriu.

7.7.8. Luarea interogatoriului

Partea care a propus interogatoriul sau instanța din oficiu formulează în scris interogatoriul.

Pe aceeași foaie se consemnează și răspunsurile.

În practică, întrebările sunt trecute în partea stângă a foii, fără a depăși jumătatea colii, iar răspunsurile se trec pe jumătatea din dreapta a colii, în ordinea și în dreptul fiecărei întrebări.

Se numerotează cu același număr atât întrebarea cât și răspunsul dat la întrebarea respectivă.

Interogatoriul va fi semnat pe fiecare pagină de președinte, grefier, de cel care l-a propus și de partea care a răspuns. Dacă se fac adăugiri, ștersături sau schimbări, acestea vor fi semnate în același mod, sub sancțiunea de a nu fi luate în considerare.

Dacă părțile nu vor sau nu pot să semneze, se va menționa această împrejurare în josul interogatoriului (art. 221 C.proc.civ.).

7.8. Prezumțiile

7.8.1. Definirea noțiunii

Articolul 1199 C.civ. definește prezumțiile ca fiind consecințele pe care legea sau magistratul le trage dintr-un fapt cunoscut la un fapt necunoscut.

Prin prezumții nu se dovedește direct faptul probator, ci un alt fapt vecin și conex, din a cărui existență se va trage concluzia cu privire la existența sau inexistența faptului necunoscut care trebuie dovedit.

Sunt probe indirecte, rezultatul a două raționamente:

- din cunoașterea probelor directe rezultă existența în trecut a unui fapt, vecin și conex cu faptul generator de drepturi;
- din cunoașterea faptului vecin și conex, rezultă existența faptului principal, datorită legăturii de conexitate dintre aceste două fapte.

7.8.2. Felurile prezumțiilor

1. *Prezumțiile legale* sunt determinate limitativ de lege, de exemplu, puterea lucrului judecat sau mandatul tacit reciproc între soți.

Sunt de două feluri:

- *absolute* – împotriva lor nu este permisă dovada contrară, putând fi răsturnate doar prin mărturisire, dacă aceasta este admisibilă. Dacă mărturisirea nu este admisibilă, aceste prezumții sunt absolute, irefragabile – de ex. puterea lucrului judecat;

- *relative* – împotriva lor se poate face dovada contrară, prin orice mijloc de probă:

- prezumții legale (relative) care pot fi combătute numai de către anumite persoane (de exemplu, numai soțul mamei poate combate prezumția de paternitate, prin tăgăduirea paternității) sau numai prin anumite mijloace de probă, sau în anumite condiții.

2. *Prezumțiile simple* nu sunt determinate de lege; judecătorul le trage de la un fapt cunoscut la un fapt necunoscut, din anumite probe sau împrejurări.

§8. Judecata

8.1. Activitatea premergătoare şedinţei de judecată

8.1.1. Întocmirea şi afişarea listelor de şedinţă

După efectuarea verificărilor preliminare, grefierul selectează dosarele cu arestați, precum şi cele în care judecata se face, potrivit legii, de urgență şi cu precădere pentru a fi înscrise pe listă cu întâietate.

În cazul şedinţelor de judecată în care sunt repartizate cauze penale şi cauze civile, se întocmeşte o singură listă de şedinţă, arătându-se distinct cauzele penale şi cauzele civile.

Pe lista cauzelor civile, de asemenea, se dă întâietate cauzelor cu arestați, urmate de cauzele în care legea prevede că judecata se face de urgență, cum ar fi:

- judecarea contestației la executare, care se face de urgență şi cu precădere [art. 402 alin. (1) C.proc.civ.];

- ordonanța preşedințială se judecă de urgență şi cu precădere [art. 581 alin. (3) C. proc civ.];

- judecata de urgență a cererii de sechestru judiciar [art. 600 alin. (1) C.proc.civ.].

- cererile referitoare la conflictele de muncă se judecă în regim de urgență [art. 286 alin. (1) C.muncii];

- plângerile vizând carnetul de muncă se soluționează cu precădere [art. 8 alin. (3) din Decretul nr. 92 /1976];

- cererile în materia contenciosului administrativ se soluționează de urgență şi cu precădere [art.17 alin. (1) din Legea nr. 554/2004]);

- plângerile împotriva proceselor-verbale de constatare şi sancționare a contravențiilor se soluționează cu precădere [art. 35 din O.G. nr. 2/2001].

La judecătorii, se ține seama, la includerea pe listă, de faza procesuală în care se află cauza, trecându-se distinct pricinile aflate în primă instanță, de cele aflate în reexaminare.

La tribunale şi curți de apel, se arată distinct cauzele aflate în judecată în primă instanță, în apel, şi în recurs.

În fiecare segment al listei, întocmită în modul arătat, dosarele se înscriu în ordinea cronologică a înregistrării lor.

Pe lista de şedinţă, indiferent de stadiul în care se află pricina, aceasta este individualizată prin numele sau denumirea părţilor, numărul de dosar, data înregistrării şi obiectului ei.

În ceea ce priveşte primul nume, acesta va fi cel al persoanei care a sesizat instanţa (reclamant, contestator, revizuent). Dacă mai multe persoane au sesizat instanţa prin aceeaşi cerere, grefierul poate alege să treacă pe listă numele (denumirea) celui care a fost înscris primul în actul de sesizare sau poate opta pentru criteriul alfabetic. La fel procedează şi pentru înscrierea pe listă a numelui (denumirii) pârâtului (intimat, debitor etc.).

Lista de şedinţă se întocmeşte, în cel puţin 6-7 exemplare, dintre care unul se predă arhivei, un exemplar se afişează la uşa sălii de dezbateri, două exemplare se pun la dispoziţia părţilor şi reprezentanţilor lor în sală, un exemplar se păstrează de către grefier pentru a se completa în timpul dezbaterilor, iar câte un exemplar se predă preşedintelui completului de judecată şi fiecărui judecător în parte, precum şi magistraţilor-asistenţi şi procurorului, dacă este cazul.

În ceea ce priveşte afişarea listei de şedinţă la uşa sălii de dezbateri, Codul de procedură civilă prevede, în art. 125 alin. (1), un termen de cel puţin o oră înainte de începerea şedinţei, iar Regulamentul de ordine interioară dispune, în art. 103, că grefierul afişează lista cauzelor cu o zi înaintea termenului de judecată sau cel mai târziu cu o oră înainte de începerea şedintei la instanţele la care activitatea se desfăşoară în 2-3 timpi.

Între cele două dispoziţii nu există nicio contradicţie, urmând a fi respectat termenul de o zi prevăzut de Regulament şi a fi afişată lista cauzelor cu o oră înainte de începerea dezbaterilor numai la instanţele la care activitatea se desfăşoară în doi sau trei timpi.

8.1.2. Pregătirea lucrărilor şi dosarelor din lista de şedinţă

Grefierul de şedinţă preia dosarele de la arhivă cu cel puţin două zile înaintea şedinţei de judecată, pe baza registrului de termene, semnând pentru primirea dosarelor în acest registru.

Deîndată, grefierul verifică dacă termenul de judecată fixat în dosarele preluate corespunde cu data pentru care pregăteşte şedinţa. De asemenea, verifică dacă toate aceste dosare sunt repartizate aceluiaşi complet de judecată şi la sala de dezbateri pentru care se pregăteşte.

Deosebit de importante sunt următoarele:

- activitatea de *verificare a îndeplinirii dispoziţiilor* luate la înregistrarea cauzelor precum şi la termenul anterior, respectiv dacă sunt cusute şi numerotate la dosar dovezile de înmânare a citaţiilor, de comunicare a cererilor de chemare în judecată, apelului, recursului etc., şi dacă au sosit răspunsurile şi documentaţiile solicitate anterior;

- *verificarea îndeplinirii procedurilor de citare* a părţilor, martorilor, experţilor, fiind necesar să se stabilească data la care s-a predat sau afişat citaţia, precum şi menţiunile arătate în procesul-verbal, care constituie dovada de îndeplinire a procedurii de citare.

8.2. Activitatea în timpul şedinţei de judecată (şedinţa propriu-zisă)

8.2.1. Activitatea premergătoare deschiderii şedinţei de judecată

La data fixată pentru şedinţa de judecată, la prima oră, grefierul *preia de la Registratură corespondenţa* şi actele de procedură sosite în dosare, le coase şi le numerotează, şi îl informează pe preşedintele completului de judecată.

Grefierul *intră în sala de judecată* cu 30 de minute înainte de ora fixată pentru începerea şedinţei. Grefierul va avea în sala de dezbateri caietul de şedinţă, precum şi imprimate pentru depoziţii de martori, inculpaţi, pentru motivarea lipsei părţilor şi martorilor de la locul de muncă, pentru comunicarea obligaţiilor de timbrare, hârtie de scris, inclusiv instrumente de scris suficiente precum şi mijloace mecanice sau electronice pentru redactare.

Până la intrarea completului de judecată *predă, la cerere, spre consultare dosarele* părţilor, reprezentanţilor lor şi experţilor citaţi, manifestând deosebită atenţie în identificarea lor. După începerea şedinţei de judecată, studiul dosarelor se poate face numai cu încuviinţarea preşedintelui de complet.

Grefierul are obligaţia de a asigura buna funcţionare a instalaţiei de amplificare pentru apelul persoanelor ce urmează a fi strigate, iar în lipsa acesteia, asigură prezenţa la uşa sălii de şedinţă a aprodului.

Grefierul anunţă publicului din sală intrarea completului de judecată.

Potrivit art. 104 din Regulament, fotografierea, filmarea sau înregistrarea în sala de şedinţă se pot face numai cu acordul preşedintelui completului, astfel că grefierul trebuie să manifeste o atenţie deosebită pentru a observa dacă există o astfel de intenţie, atenţionându-l pe preşedinte.

Întrucât dispozițiile art. 122 C.proc.civ. interzic prezența în sala de ședință a persoanelor înarmate, a minorilor, a persoanelor cu o ținută necuviincioasă aceştia pot fi îndepărtați din sală. Grefierul semnalează şi aceste împrejurări preşedintelui completului de judecată.

8.2.2. Deschiderea şedinței

Articolul 128 alin. (1) C.proc.civ. prevede că preşedintele deschide, suspendă şi ridică şedința.

8.2.3. Ordinea în care au loc dezbaterile

Articolul 128 alin. (2) C.proc.civ.prevede că preşedintele va da cuvântul mai întâi reclamantului şi în urmă pârâtului.

Dacă este necesar, preşedintele poate da cuvântul de mai multe ori, putându-l mărgini în timp de fiecare dată, în baza art. 128 alin. (3) C.proc.civ.

8.2.4. Apelul părților şi referatul cauzei

Grefierul va striga cauza, anunțând poziția de pe lista de ședință, de exemplu, „cauza doi, de primă instanță", continuând cu reclamantul, pârâtul, intervenientul, chematul în garanție, martorul, expertul, dacă este cazul.

Concomitent, consemnează pe conceptul de citare, în dosar, atât prezența celor care au răspuns la apel, cât şi lipsa, inclusiv a reprezentanților părților, în mod prescurtat, şi sugerăm folosirea literelor „p" şi „l".

Separat, menționează numele şi prenumele reprezentantului şi calitatea de avocat aparținând unui barou, mandatar cu procură specială, consilier juridic, după caz.

Grefierul începe consemnările în caietul de şedință, notând compunerea instanței, respectiv numele preşedintelui completului, ale judecătorilor, ale magistraților-asistenți, precum şi, dacă este cazul, numele procurorului şi parchetul în care acesta funcționează.

Dacă în cursul aceleiaşi şedințe, compunerea instanței se modifică, se vor face mențiunile corespunzătoare la cauzele respective.

În acelaşi timp, grefierul notează în caietul de şedință numărul dosarului, poziția din lista de şedință, părțile prezente şi persoanele care au răspuns apelului.

Se efectuează *referatul cauzei*. Ridicându-se, grefierul referă pe scurt:

- obiectul şi stadiul pricinii;

- modul de îndeplinire a procedurii de citare a părților şi de chemare a martorilor, experților;
- modul cum au fost aduse la îndeplinire măsurile dispuse la înregistrarea cauzei sau la termenul anterior;

după care predă dosarul completului de judecată.

8.2.5. Amânarea cauzelor

După deschiderea şedinței de judecată de către preşedintele de complet, grefierul va striga, la îndrumarea preşedintelui, pricinile care, nefiind în stare de judecată, se amână, fără a provoca dezbateri.

Grefierul consemnează toate constatările preşedintelui completului referitoare la modul de îndeplinire a procedurii de citare, la plata taxei judiciare de timbru şi a timbrului judiciar, la verificarea competenței instanței, calității părților, semnării cererii introductive de instanță, a certificării înscrisurilor anexate etc.

Grefierul notează susținerile reclamantului, ale pârâtului, intervenienților, reprezentanților lor, în ordinea în care au luat cuvântul în şedință.

Grefierul continuă să consemneze în caiet măsurile dispuse de preşedintele completului, (citarea, cu mențiunea la interogator, a timbrării, a prezentării unui înscris, de a depune întâmpinare, consemnarea costului expertizei judiciare, a cheltuielilor de transport pentru martori sau pentru parte, în vederea efectuării expertizei de cercetare a paternității, precum şi alte asemenea măsuri). Va consemna atât în caiet, cât şi în lista de şedință, termenul acordat de instanță.

8.2.6. Stăruința pentru împăcarea părților

În fața primei instanțe judecătorii au datoria de a încerca împăcarea părților. În acest scop ei pot solicita înfățişarea personală a părților, chiar dacă acestea sunt reprezentate, în temeiul art. 131 C.proc.civ.

Dacă părțile se împacă, judecătorul va constata condițiile împăcării în cuprinsul hotărârii pe care o va da.

8.2.7. Prima zi de înfățişare şi funcția ei procedurală

Potrivit art. 134 C.proc.civ., prima zi de înfățişare este aceea în care părțile, legal citate, pot pune concluzii.

Nu întotdeauna prima zi de înfățişare corespunde primului termen de judecată, de exemplu, dacă procedura de citare nu este legal îndeplinită

sau dacă judecarea cauzei se amână pentru lipsă de aparare, acel termen de judecată nu va constitui prima zi de înfățișare.

La prima zi de înfățișare, reclamantul poate cere un termen pentru întregirea sau modificarea cererii de chemare în judecată. Instanța va dispune amânarea judecății şi comunicarea cererii modificate pârâtului, în vederea depunerii întâmpinării, în temeiul art. 132 alin. (1) C.proc.civ.

Reclamantul îşi poate modifica cererea şi după prima zi de înfățişare, dacă pârâtul nu se opune.

Articolul 132 alin. (2) C.proc.civ. prevede patru cazuri în care cererea de chemare în judecată nu se socoteşte modificată şi nu se va da un nou termen, ci se *vor trece în încheierea de şedință* declarațiile verbale făcute de reclamant în şedință:

1. când se îndreaptă greşelile materiale din cuprinsul cererii;
2. când reclamantul măreşte sau micşorează câtimea obiectului cererii;
3. când cere valoarea obiectului pierdut sau pierit;
4. când înlocuieşte cererea în constatare printr-o cerere pentru realizarea dreptului sau dimpotrivă, în cazul în care cererea în constatare poate fi primită.

Dacă pârâtul nu este prezent la termenul la care reclamantul face aceste precizări, iar procesul este în stare de judecată, instanța va putea dispu-ne amânarea cauzei şi *comunicarea către pârât a unei copii de pe încheierea de şedință* în care s-a trecut precizarea cererii făcută oral de reclamant.

Reclamantul propune probele pe care nu le-a indicat în cererea de chemare în judecată.

Dacă pârâtul a depus cerere reconvențională, reclamantul poate cere un termen pentru a depune întâmpinare la cererea reconvențională şi pentru a propune probele în apărare [art.132 alin. (3) C.proc.civ.].

§9. Incidente procedurale

9.1. Suspendarea judecății

Suspendarea judecății presupune oprirea cursului judecății, datorită unei împrejurări voite de părți sau independente de voința acestora.

Suspendarea judecății este reglementată în art. 242 - 244 C.proc.civ., precum şi ca o sancțiune pentru reclamantul care împiedică desfăşurarea normală a procesului în baza art. 155^1 C.proc.civ.

9.1.1. Felurile suspendării

A. Suspendarea voluntară

- intervine datorită manifestării de voință a părților, manifestare care poate fi expresă sau tacită.
- art. 242 C.proc.civ. prevede două cazuri de suspendare:

1. când amândouă părțile o cer;
2. dacă niciuna din părți, legal citate, nu se înfățişează la strigarea pricinii. Cu toate acestea pricina se judecă dacă reclamantul sau pârâtul au cerut în scris judecarea în lipsă.

*

Exemplu de încheiere prin care se suspendă judecarea cauzei, datorită lipsei părților:

ROMÂNIA
JUDECĂTORIA _____
DOSAR NR. _____

ÎNCHEIERE
Şedința publică din _____
Preşedinte: _____
Grefier: _____

S-a luat în examinare acțiunea civilă formulată de reclamanta _____ domiciliată în_____, împotriva pârâtului

_____domiciliat în_____, având ca obiect desfacerea căsătoriei.

La apelul nominal făcut în şedinţă publică nu se prezintă nimeni.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

S-a făcut referatul cauzei.

INSTANŢA

Constatând lipsa părţilor şi faptul că niciuna dintre acestea nu a formulat cerere de judecare în lipsă, ţinând seama de dispoziţiile art. 242 pct. 2 C.proc.civ.,

DISPUNE

În baza art. 242 pct. 2 C.proc.civ., suspendă judecarea acţiunii de divorţ formulate de reclamanta_____, domiciliată în _____, în contradictoriu cu pârâtul _____, domiciliat în _____.

Cu recurs de la comunicare, pe timpul cât durează suspendarea cursului judecării cauzei.

Pronunţată în şedinţă publică, azi, _____.

Preşedinte

Grefier

Red. ____ data _____
Ex. 3/2 com.
Se comunică părţilor:
reclamanta _____, domiciliată în _____
pârâtul _____, domiciliat în _____

*

B. Suspendarea legală

a) Suspendarea legală de drept:

Articolul 243 C.proc.civ. prevede cinci cazuri în care judecata pricinilor se suspendă de drept:

1. prin moartea uneia din părţi, afară de cazul când partea interesată cere termen pentru introducerea în judecată a moştenitorilor;

2. prin interdicţie sau punere sub curatelă a unei părţi până la numirea tutorelui sau curatorului;

3. prin moartea mandatarului uneia din părţi, întâmplată cu mai puţin de 15 zile înainte de ziua înfăţişării;

4. prin încetarea funcţiei tutorelui sau curatorului;

5. prin deschiderea procedurii reorganizării judiciare şi a falimentului asupra reclamantului, în temeiul unei hotărâri judecătoreşti irevocabile.

Faptele arătate mai sus nu împiedică pronunţarea hotărârii, dacă ele s-au ivit după închiderea dezbaterilor.

În cazul prevăzut la pct. 1, partea poate cere termen pentru introducerea în cauză a moştenitorilor.

Articolul 21 C.proc.civ. prevede că instanţa, înaintea căreia s-a ivit conflictul de competenţă, va suspenda din oficiu orice altă procedură şi va înainta dosarul instanţei în drept să hotărască asupra conflictului.

Articolul 155 C.proc.civ. arată că după o amânare în temeiul învoielii părţilor, judecata, dacă părţile nu stăruiesc, va fi suspendată şi nu va fi redeschisă decât după plata sumelor prevăzute de legea timbrului pentru redeschiderea pricinilor.

Articolul 19 alin. (2) C.proc.pen. consacră regula „penalul ţine în loc civilul", care presupune că judecata în faţa instanţei civile se suspendă până la rezolvarea definitivă a cauzei penale (în cazul în care instanţa penală a fost sesizată cu judecarea infracţiunii anterior sesizării instanţei civile sau acţiunea penală a fost pusă în mişcare).

În cazul în care s-a invocat excepţia de neconstituţionalitate suspendarea judecăţii, printr-o încheiere motivată, este obligatorie.

b) Suspendarea legală facultativă:

Articolul 244 C.proc.civ. prevede două cazuri în care suspendarea judecăţii este lăsată la aprecierea instanţei:

1. când dezlegarea pricinii atârnă, în totul sau în parte, de existenţa sau neexistenţa unui drept care face obiectul unei alte judecăţi;

2. când s-a început urmărirea penală pentru o infracţiune care ar avea o înrâurire hotărâtoare asupra hotărârii ce urmează să se dea.

Suspendarea va dăinui până când hotărârea pronunţată în pricina care a motivat suspendarea a devenit irevocabilă.

Articolul 155^1 C.proc.civ. reglementează cazul suspendării judecăţii procesului când desfăşurarea sa normală este împiedicată din vina reclamantului, ori de câte ori acesta nu aduce la îndeplinire obligaţiile prevăzute de lege ori stabilite de judecător în cursul judecăţii.

În acest caz este necesar a se arăta în încheierea de suspendare, concis şi clar, care anume obligaţii nu au fost respectate, împrejurarea că suspendarea va dura până la îndeplinirea lor, iar reluarea judecăţii se poate face numai la cerere şi după plata taxelor de timbru în cuantum de 50 % din taxele datorate iniţial.

*

Exemplu de încheiere prin care se suspendă judecarea cauzei datorită neîndeplinirii de către reclamanţi a obligaţiilor stabilite în cursul judecăţii:

ROMÂNIA
JUDECĂTORIA _____
DOSAR NR. _____

ÎNCHEIERE
Şedinţa publică din _____
Preşedinte: _____
Grefier: _____

S-a luat în examinare acţiunea civilă formulată de reclamanta _____ domiciliată în_____, împotriva pârâtului _____domiciliat în_____, având ca obiect prestaţie tabulară.

La apelul nominal se prezintă pârâtul, lipsind reclamanţii.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

S-a făcut referatul cauzei.

Constatând că reclamanţii nu au îndeplinit obligaţia statornicită la termenul anterior de a face dovada achitării contravalorii expertizei criminalistice a scrisului în contul Laboratorului Teritorial de Expertize Criminalistice _____, se pune în discuţie suspendarea judecăţii.

Pârâtul solicită suspendarea soluţionării cauzei întrucât reclamanţii împiedică efectuarea expertizei.

INSTANŢA

Constată că la termenul de judecată din data de _____ reclamanţii _____şi_____ au fost îndatoraţi să achite în contul Laboratorului Teritorial de Expertize Criminalistice ___ suma de 500 lei, contravaloarea expertizei criminalistice a scrisului, dispusă în cauză.

Întrucât reclamanţii nu au îndeplinit această obligaţie, împiedicând desfăşurarea normală a procesului, efectuarea şi administrarea probei încuviinţată de instanţă la cererea lor, în condiţiile art. 155[1] C.proc.civ.;

DISPUNE

Suspendă judecarea acţiunii reclamanţilor A.N. şi B.N. domiciliaţi în _____formulată împotriva pârâtului _____ domiciliat în _____pentru prestaţie tabulară, până la depunerea de către reclamanţi a dovezii că au plătit contravaloarea expertizei în contul laboratorului menţionat şi a plăţii taxelor de timbru în cuantum de 50 % din cele datorate iniţial.

Cu recurs de la comunicare pe toată durata suspendării judecăţii.

Pronunţată în şedinţa publică din_____.

Preşedinte

Grefier

Se comunică :

- reclamanţilor A.N. domiciliat în
  B.N. domiciliat în _____
- pârâtului _____domiciliat în _____

Red./Dact.___
4 ex/3 com/

În cazul judecării unei cereri de strămutare, preşedintele instanţei va putea cere dosarul pricinii şi să ordone, fără citarea părţilor, suspendarea judecării pricinii, comunicând de urgenţă această măsură instanţei respective. Această suspendare durează până la rezolvarea cererii de strămutare (art. 40 C.proc.civ.).

9.2.1. Procedura suspendării

Asupra suspendării judecării procesului instanţa, în toate cazurile, se va pronunţa prin *încheiere*, care poate fi atacată *cu recurs*, în mod separat.

Nu pot fi atacate cu recurs încheierile de suspendare pronunţate în cauzele de recurs. (art. 244[1] C.proc.civ.)

Recursul se poate declara cât timp durează suspendarea cursului judecării procesului, împotriva:

- încheierii prin care s-a dispus suspendarea;
- încheierii prin care s-a respins cererea de repunere pe rol a procesului.

Redeschiderea procesului se face:

- din oficiu (cazul conflictelor de competenţă);
- la cererea părţilor.

În acest sens, art. 245 C.proc.civ. prevede că judecata reîncepe:

1. prin cererea de redeschidere făcută de una din părţi, când ea s-a suspendat prin învoirea părţilor sau prin lipsa lor;

2. prin cererea de redeschidere, făcută cu arătarea moştenitorilor, tutorelui sau curatorului, a celui reprezentat de mandatarul defunct, a noului mandatar sau, după caz, a părţii interesate, a administratorului judiciar sau a lichidatorului judiciar, în cazurile prevăzute de art. 243.

9.2. Perimarea

9.2.1. Termenul de perimare

Articolul 248 C.proc.civ. prevede că orice cerere de chemare în judecată, contestaţie, apel, recurs, revizuire şi orice altă cerere de reformare sau de revocare se perimă de drept, chiar împotriva incapabililor, dacă a rămas *în nelucrare din vina părţii timp de un an.*

În materie *comercială* termenul de perimare este de *şase luni.*

Termenul perimării *nu curge* cât timp, fără vina părţii, cererea n-a ajuns încă la instanţa competentă să o judece sau nu se poate fixa termen de judecată.

Cursul perimării este *suspendat* cât timp dăinuieşte suspendarea judecăţii, pronunţată de instanţă în cazurile prevăzute de art. 244, precum şi în alte cazuri stabilite de lege, dacă suspendarea nu este cauzată de lipsa de stăruinţă a părţilor în judecată (art. 250 C.proc.civ.).

Perimarea se suspendă de asemenea pe timpul cât partea este împiedicată de a stărui în judecată din pricina unor împrejurări mai presus de voinţa sa.

Perimarea se *întrerupe* prin îndeplinirea unui act de procedură făcut în vederea judecării procesului de către partea care justifică un interes (art. 249 C.proc.civ.).

9.2.2. Procedura de constatare a perimării

Perimarea se constată:

- din oficiu;
- la cererea părţii interesate.

Preşedintele instanţei va *cita de urgenţă părţile* şi va dispune ca grefa să întocmească o dare de seamă asupra actelor de procedură în legătură cu perimarea.

Perimarea poate fi invocată şi pe cale de excepţie, în camera de consiliu sau în şedinţă publică.

Dacă instanţa constată că perimarea *nu a operat*, pronunţă o *încheiere*, care poate fi *atacată odată cu fondul procesului.*

Hotărârea care constată perimarea este supusă recursului în termen de 5 zile de la pronunţare.

Efectul perimării constă în aceea că toate actele de procedură făcute în acea instanţă nu-şi produc efectele.

9.3. Renunţarea la judecată

9.3.1. Condiţii

Renunţarea la judecată este reglementată de art. 246 C.proc.civ., care prevede că reclamantul poate să renunţe oricând la judecată:

- verbal în şedinţă, sau
- prin cerere scrisă.

9.3.2. Efecte

Renunţarea la judecată se constată prin *încheiere* dată fără drept de apel. Astfel, calea de atac este aceea a *recursului, în 15 zile de la comunicare.*

Dacă renunţarea s-a făcut după comunicarea cererii de chemare în judecată, instanţa, la cererea pârâtului, va obliga pe reclamant la cheltuieli.

Când părţile au intrat în dezbaterea fondului, renunţarea nu se poate face decât cu învoirea celeilalte părţi.

Ca urmare a renunţării la judecată, are loc închiderea dosarului.

Reclamantul poate introduce o nouă cerere, pentru valorificarea aceluiaşi drept subiectiv.

*

Exemplu de încheiere prin care se constată renunţarea la judecată:

ROMÂNIA
JUDECĂTORIA _____
DOSAR NR. _____

ÎNCHEIERE
Şedinţa publică din _____
Preşedinte: _____
Grefier: _____

S-a luat în examinare acţiunea civilă formulată de reclamanta _____ domiciliată în_____, în contradictoriu cu pârâtul _____ domiciliat în_____, având ca obiect daune în valoare de _____.

La apelul nominal făcut în şedinţă publică se prezintă reprezentanta reclamantei, consilier juridic _____, lipsind pârâtul.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

Acţiunea este legal timbrată cu 30 lei taxă judiciară de timbru, conform art. 2 lit. b), art. 13 din Legea nr. 146/1997 şi 1,5 lei timbru judiciar conform art. 3 din O.G. nr. 32/1995.

S-a făcut referatul cauzei de către grefierul de şedinţă, după care reprezentanta reclamantei depune la dosar delegaţie şi cerere de renunţare la judecată, semnată de reclamantă.

Nemaifiind alte cereri de formulat sau probe de administrat, instanţa constată cauza în stare de judecată şi acordă cuvântul. Reprezentantul reclamantei solicită să se ia act de renunţarea reclamantei la judecată.

INSTANŢA

Văzând declaraţia de renunţare la judecată, formulată de către reclamantă, ţinând seama de dispoziţiile art. 246 C.proc.civ.,

DISPUNE

Ia act de renunţarea reclamantei _____ , cu domiciliul în _____, la judecarea acţiunii civile formulate împotriva pârâtului _____, domiciliat în _____, având ca obiect daune în valoare de _____.

Fără cheltuieli de judecată.
Cu recurs în 15 zile de la comunicare.
Pronunţată în şedinţă publică, azi, _____.

Preşedinte

Grefier

Red. __
Ex. 4/2 com.
Se comunică cu:
reclamanta _____ , cu domiciliul în _____,
pârâtul _____, domiciliat în _____-

9.4. Renunţarea la dreptul subiectiv

9.4.1. Condiţii

Renunţarea la drept este reglementată de art. 247 C.proc.civ.: renunţarea la drept se poate face şi fără învoirea celeilalte părţi, atât în prima instanţă cât şi în apel. Renunţarea la drept se poate face şi în recurs, chiar dacă dispoziţia legală nu prevede.

Nu este necesar consimţământul pârâtului.

Renunţarea se poate face *în şedinţă* sau *prin înscris autentic*.

9.4.2. Efecte

Instanţa dă o *hotărâre* prin care va respinge cererea în fond şi va hotărî asupra cheltuielilor.

Hotărârea se dă fără drept de apel. Astfel, calea de atac este aceea a *recursului, în 15 zile de la comunicare*.

Când renunţarea este făcută în instanţă de apel, hotărârea primei instanţe va fi anulată în totul sau în parte, în măsura renunţării.

Reclamantul nu mai poate introduce o nouă cerere, pentru valorificarea aceluiaşi drept subiectiv.

La cererea pârâtului, reclamantul poate fi obligat la plata cheltuielilor de judecată.

9.5. Achiesarea

9.5.1. Consideraţii teoretice

Achiesarea pârâtului are loc prin recunoaşterea pretenţiilor reclamantului, spontan sau prin intermediul interogatoriului.

Dacă pârâtul recunoaşte în parte pretenţiile, instanţa poate pronunţa o hotărâre parţială, care este executorie de drept. (art. 270 C.proc.civ.)

Achiesarea părţii care a pierdut procesul presupune că:

- partea renunţă la dreptul de a ataca cu apel hotărârea de primă instanţă sau la apelul declarat, caz în care hotărârea devine definitivă;
- partea renunţă la recurs sau retrage recursul, caz în care hotărârea devine irevocabilă.

Achiesarea poate fi:

- *tacită*: partea execută de bunăvoie hotărârea;
- *expresă*: partea care are dreptul să atace hotărârea declară, după pronunţarea hotărârii, că renunţă la calea de atac.

În acest sens art. 267 alin. (1) C. proc. civ. stabileşte că, după pronunţarea hotărârii, partea poate renunţa în instanţă la calea de atac, făcându-se arătare despre aceasta într-un *proces-verbal*, semnat de preşedinte şi de grefier.

Renunţările se pot face şi ulterior, prin *înfăţişarea părţii* înaintea preşedintelui sau *prin înscris autentic*.

9.6. Tranzacţia judiciară

9.6.1. Consideraţii teoretice

Este un act de dispoziţie, contract prin care părţile termină un proces început sau preîntâmpină un proces ce se poate naşte, prin concesii reciproce: renunţări reciproce la pretenţii sau prestaţii noi săvârşite sau primite de o parte în schimbul renunţării de către cealaltă parte la dreptul care este litigios sau îndoielnic.

Tranzacţia încheiată pentru stingerea procesului este o tranzacţie judiciară.

Este reglementată în art. 271 - 273 C.proc.civ.

Articolul 271 C.proc.civ. prevede că părţile se pot înfăţişa oricând în cursul judecăţii, chiar fără să fi fost citate, pentru a cere să se dea hotărâre care să consfinţească învoiala lor.

Învoiala va fi înfăţişată *în scris* şi va alcătui dispozitivul hotărârii (art. 272 C.proc.civ.).

Această hotărâre se numeşte *hotărâre de expedient*, care se poate ataca cu recurs, în 15 zile de la comunicare (art. 273 C.proc.civ.).

Dacă părţile se înfăţişează la ziua fixată pentru judecată, cererea pentru darea hotărârii va putea fi primită, chiar de un singur judecător, urmând ca hotărârea să fie dată de instanţă în şedinţă.

Dacă ele se înfăţişează într-o altă zi, instanţa va da hotărârea în camera de consiliu.

9.7. Conexarea şi disjungerea

9.7.1. Condiţii

Conexarea este reglementată de art. 164 C.proc.civ. şi are în vedere întrunirea mai multor pricini ce se află înaintea aceleiaşi instanţe sau instanţe deosebite, de acelaşi grad, în care sunt aceleaşi părţi sau chiar împreună cu alte părţi şi al căror obiect şi cauză au între dânsele o strânsă legătură.

Întrunirea poate fi făcută de judecător chiar dacă părţile nu au cerut-o.

Dosarul va fi trimis instanţei mai întâi învestite, afară numai dacă amândouă părţile cer trimiterea lui la una din celelalte instanţe.

Când una din pricini este de competenţa unei instanţe, şi părţile nu o pot înlătura, întrunirea se va face la acea instanţă.

Disjungerea este reglementată de art. 165 C.proc. civ., care prevede că, în orice stare a judecăţii, se pot despărţi pricinile întrunite, dacă instanţa socoteşte că numai una din ele este în stare de a fi judecată.

*

Exemplu de încheiere prin care se dispune conexarea a două cauze:

ROMÂNIA
JUDECĂTORIA _____
DOSAR NR. _____

ÎNCHEIERE
Şedinţa publică din _____
Preşedinte: _____
Grefier: _____

S-a luat în examinare acţiunea civilă formulată de reclamanta _____ domiciliată în_____, în contradictoriu cu pârâtul _____ domiciliat în_____, având ca obiect ieşire din indiviziune.

La apelul nominal făcut în şedinţă publică se prezintă mandatarul reclamantei, _____, reprezentantul pârâtei, av. _____ din Baroul de avocaţi _____, lipsind părţile.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

S-a făcut referatul cauzei de către grefierul de şedinţă, după care, instanţa pune în discuţie cererea de conexare formulată de reprezentantul pârâtului, privind conexarea la prezentul dosar a dosarului nr. _____, în care reclamanta din acest dosar este chemată în judecată în calitate de pârâtă, de către pârâtul din acest dosar, pentru a fi obligată la plata contravalorii îmbunătăţirilor efectuate de acesta cu privire la acelaşi imobil.

Mandatarul reclamantei este de acord cu conexarea.

Reprezentantul pârâtului solicită efectuarea unei contraexpertize întrucât valoarea imobilului stabilită prin expertiză este prea mică, raportat la valoarea de circulaţie a unui asemenea imobil.

Mandatarul reclamantei lasă la aprecierea instanţei încuviinţarea probei.

INSTANŢA

În deliberare cu privire la cererea de conexare, instanţa constată că dosarele se află în faţa aceleiaşi instanţe, între aceleaşi părţi, obiectul şi cauza având o strânsă legătură, în sensul că prezentul dosar are ca obiect ieşirea din indiviziune cu privire la imobilul situat în ___, iar dosarul nr. _____ are ca obiect obligarea reclamantei din prezentul dosar la plata contravalorii îmbunătăţirilor efectuate de pârâtul din prezentul dosar cu privire la acelaşi imobil. În această situaţie, considerând îndeplinite condiţiile prevăzute de art. 164 C.proc.civ., va admite cererea şi va dispune conexarea dosarului nr. _____ la prezentul dosar.

În deliberare cu privire la cererea pârâtului pentru efectuarea unei contraexpertize, instanţa constată că, deşi pârâtul a formulat cererea la primul termen după depunerea lucrării, nu a motivat această cerere, astfel cum impune art. 212 C.proc.civ., afirmând doar că valoarea imobilului stabilită prin expertiză este prea mică. Pârâtul nu a contestat modul de calcul şi de stabilire a valorii imobilului de către expert şi nici nu a depus înscrisuri care să ateste că imobilul a fost subevaluat prin expertiză, raportat la valoarea de piaţă a altor imobile asemănătoare situate în aceeaşi zonă. În consecinţă, instanţa va respinge cererea pârâtului pentru efectuarea unei contraexpertize.

DISPUNE

Conexează dosarul nr. _____ al Judecătoriei _____ la prezentul dosar, acordând termen pentru judecarea cauzelor conexate la data de _____, părţile având termen în cunoştinţă.

Respinge cererea pârâtului pentru efectuarea unei contraexpertize.

Pronunţată în şedinţă publică, azi, _____.

Preşedinte

Grefier

TC reclamanta _____, prin mandatar, _____;
TC pârâtul _____, prin av. _____ din Baroul de avocaţi _____.

§10. Amenzi judiciare şi despăgubiri

Sunt reglementate în cap. IV[1], art. 108[1]-108[5] C.proc.civ., intitulat „Amenzi judiciare şi despăgubiri".

Articolul 108[1] *pct. 1* C.proc.civ. prevede sancţionarea unor fapte săvârşite de *părţi*, în legătură cu procesul, de către instanţă, care poate aplica amenda judiciară de la 50 lei la 700 lei, pentru:

a) introducerea, cu rea-credinţă, a unor cereri vădit netemeinice;

b) formularea, cu rea-credinţă, a unei cereri de recuzare sau de strămutare;

c) obţinerea, cu rea-credinţă, a citării prin publicitate a oricărei părţi;

d) obţinerea, cu rea-credinţă, de către reclamantul căruia i s-a respins cererea, a unor măsuri asigurătorii prin care pârâtul a fost păgubit;

e) contestarea, cu rea-credinţă, a scrierii sau semnăturii unui înscris.

Punctul 2 al art. 108[1] C.proc.civ. prevede posibilitatea sancţionării *altor participanţi* la proces, cu amendă judiciară de la 30 lei la 500 lei:

a) neprezentarea *martorului* legal citat sau refuzul acestuia de a depune mărturie când este prezent în instanţă, în afară de cazul în care acesta este minor;

b) neprezentarea *avocatului, a reprezentantului sau a celui care asistă partea*, ori nerespectarea de către aceştia a îndatoririlor stabilite de lege sau de către instanţă, dacă în acest mod s-a cauzat amânarea judecării procesului;

c) refuzul *expertului* de a primi lucrarea sau nedepunerea lucrării în termenul fixat, ori refuzul de a da lămuririle cerute;

d) neluarea, de către *conducătorul unităţii* în cadrul căreia urmează a se efectua o expertiză, a măsurilor necesare pentru efectuarea acesteia sau pentru efectuarea la timp a expertizei, precum şi împiedicarea de către orice persoană a efectuării expertizei.

e) *neprezentarea unui înscris sau a unui bun*, de către cel care îl deţine, la termenul fixat în acest scop de instanţă;

f) refuzul sau omisiunea unei *autorităţi ori a altei persoane de a comunica la cererea instanţei*, la termenul fixat în acest scop, datele care rezultă din actele şi evidenţele ei;

g) cauzarea amânării judecării sau executării silite de către *cel însărcinat cu îndeplinirea actelor de procedură*;

h) împiedicarea în orice mod a exercitării, în legătură cu procesul a atribuţiilor ce revin judecătorilor, experţilor desemnaţi de instanţă în condiţiile legii, agenţilor procedurali, precum şi altor salariaţi ai instanţei;

i) nerespectarea de către executorul judecătoresc a obligaţiei de a depune la dosarul instanţei actele de executare, potrivit dispoziţiilor art. 373[1] alin. (3).

Articolul 108[1] *alin. (2) C.proc.civ.* prevede că amenda nu se va aplica persoanelor la care se referă pct. 2 al alin. (1), dacă motive temeinice le-au împiedicat să aducă la îndeplinire obligaţiile ce le revin.

Articolul 108[2] C.proc.civ. prevede alte două situaţii care pot determina aplicarea unei amenzi judiciare:

- nerespectarea de către oricare dintre părţi sau de către alte persoane a măsurilor luate de către instanţă pentru asigurarea ordinii şi solemnităţii şedinţei de judecată se sancţionează cu amendă de la 30 lei la 200 lei [alin. (1)].

- nerespectarea de către orice persoană a dispoziţiilor privind desfăşurarea normală a executării silite se sancţionează de către preşedintele instanţei de executare, la cererea executorului, cu amendă de la 50 lei la 500 lei [alin. (2)].

Odată cu aplicarea sancţiunii se va stabili în ce constă abaterea săvârşită.

În cazul în care, prin săvârşirea, cu intenţie sau din culpă, a faptelor prevăzute de art. 108[1] sau 108[2], s-a pricinuit amânarea judecării sau a executării silite, la cererea părţii interesate, cel în cauză va putea fi obligat de către instanţa de judecată ori, după caz, de către preşedintele instanţei de executare, la plata unei *despăgubiri* pentru paguba cauzată prin amânare (art. 108[3] C.proc.civ.).

Amenda şi despăgubirea se stabilesc prin *încheiere executorie*, care *se comunică* celui obligat, *dacă măsura a fost luată în lipsa acestuia* (art. 108[4] C.proc.civ.).

Împotriva încheierii prevăzute la art. 108[4] cel obligat la amendă sau despăgubire va putea face numai *cerere de reexaminare*, solicitând, motivat, să se revină asupra amenzii ori despăgubirii sau să se dispună reducerea acestora.

Cererea se face în termen de 15 zile, după caz, de la data la care a fost luată măsura sau de la data comunicării încheierii.

Cererea se soluţionează prin *încheiere irevocabilă*, dată *în camera de consiliu*, de către instanţa de judecată ori de preşedintele instanţei de executare care a aplicat amenda sau despăgubirea (art. 108[5] C.proc.civ.).

§11. Activitatea ulterioară şedinţei de judecată

11.1. Amânarea judecăţii cauzelor; întocmirea încheierilor de şedinţă, circuitul dosarelor

După ce preşedintele completului închide şedinţa de judecată, grefierul îi va solicita, în temeiul art. 104 alin. (16) din Regulament, *vizarea caietului* conţinând notele de şedinţă.

O primă activitate cu caracter administrativ în competenţa grefierului de şedinţă este ca îndată după terminarea dezbaterilor, să consemneze în registrul de termene pentru arhivă cauzele amânate.

Pentru fiecare şedinţă trebuie să se deschidă pagină separată în registru, pe care se menţionează completul, numărul sălii şi data şedinţei de judecată.

Rubricaţia registrului cuprinde:

- numărul curent;
- numele părţilor (reclamant/pârât);
- numărul dosarului şi anul înregistrării;
- obiectul;
- observaţii.

Operaţiunea de înscriere a dosarelor în registru se face utilizându-se lista de şedinţă completată de grefier în timpul dezbaterilor, şi care a fost, în prealabil, verificată comparativ cu lista de şedinţă a preşedintelui completului. Astfel se evită orice consemnare greşită în privinţa termenelor fixate.

Prin urmare, se operează pentru termenul de judecată ales iniţial toate cauzele amânate pentru data respectivă, în ordinea înscrierii lor pe listă, făcându-se un semn, pe listă, în dreptul fiecărui dosar înregistrat.

Se continuă completarea registrului, în modul arătat, pentru fiecare termen de judecată, până la epuizarea dosarelor.

Grefierul trebuie să verifice imediat lista de şedinţă, urmărind ca toate dosarele să fie însemnate pe aceasta. Concomitent se corectează omisiunile şi orice greşeală.

Dosarele suspendate în şedinţa de judecată pot fi evidenţiate, cu menţiunea „suspendat" şi temeiul legal, în registrul de termene din ziua şedinţei (În acest fel se oferă o evidenţă utilă a cauzelor suspendate în scopul verificării periodice a faptului dacă motivele de suspendare mai subzistă, precum şi dacă a intervenit perimarea).

În măsura în care preşedintele completului de judecată solicită redactarea unor minute sau întocmirea unor formulare de acte procedurale, grefierul trebuie să răspundă solicitării.

După întocmirea minutelor de către completul de judecată, şi semnarea lor de către judecători, grefierul trebuie să colaboreze cu membrii acestuia, la înscrierea termenelor şi soluţiilor pronunţate în condica de şedinţă. Concomitent, se vor numerota hotărârile pronunţate, se va înscrie numărul fiecărei hotărâri pe coperta dosarului, şi se vor menţiona numele redactorilor hotărârii, atât în condică, cât şi pe coperta dosarului.

Condicile de şedinţă se deschid pe materii (civil, penal, comercial, contencios administrativ, maritim şi fluvial), precum şi pe grade de jurisdicţie.

În cauzele în care s-a amânat pronunţarea, se face această menţiune, cu arătarea termenului. La împlinirea termenului de pronunţare, grefierul înscrie în condica de şedinţă – „Amânare de pronunţare din data de ...", după care va completa în modul ştiut, datele privind completul de judecată, precum şi menţiunile referitoare la cauză.

Condica de şedinţă se semnează de preşedintele completului de judecată, de judecători, precum şi de grefier.

La ora anunţată de preşedintele completului de judecată pentru pronunţări, grefierul de şedinţă, împreună cu acesta, vor face pronunţarea în şedinţă publică, chiar dacă părţile lipsesc. Cu acest prilej, grefierul va menţiona în caietul de şedinţă căile de atac pe care părţile sau reprezentanţii lor le declară după pronunţarea hotărârii. În acelaşi fel se consemnează renunţările la căile legale de atac.

Pe acelaşi înscris care cuprinde minuta se întocmeşte, de îndată, procesul-verbal cu arătările menţionate, care se semnează de preşedinte şi grefier.

Deşi natura juridică a cauzelor aflate pe rolul instanţelor este diferită (existând cauze penale, civile, comerciale, contencios administrativ, de dreptul muncii), în practică se utilizează numai denumirile de hotărâre penală sau civilă, având în vedere că procedura civilă constituie dreptul comun pentru cauzele de natură comercială, de contencios administrativ şi de dreptul muncii, astfel încât şi în aceste cauze se utilizează denumirea de sentinţă sau decizie civilă. În practica fostei Curţi Supreme de Justiţie, se constată că nu se menţionează dacă decizia are caracter penal sau civil,

fiind menționat doar numărul deciziei şi secția civilă, penală, comercială şi de contencios administrativ.

Numerele hotărârilor se dau în ordinea înscrierii lor în condica de şedință, separat pe materii. În cazul instanțelor la care funcționează secții maritime şi fluviale, la hotărârile pronunțate în legătură cu activitatea de transport maritim şi fluvial, se adaugă inițialele MF.

La curțile de apel şi tribunale, se dă număr separat hotărârilor pronunțate în primă instanță, în apel şi în recurs.

În ceea ce priveşte întocmirea încheierilor de şedință, art. 147 C.proc.civ. prevede că dezbaterile din şedință se vor trece în încheierea de şedință care va fi semnată de judecători şi grefier.

Articolul 107 din Regulament prevede că încheierile de amânare a judecății cauzelor, conceptele de citare pentru termenul următor, adresele şi celelalte lucrări dispuse de instanță, precum şi încheierile de amânare a pronunțării vor fi întocmite de grefier în două zile lucrătoare de la terminarea şedinței de judecată, iar partea introductivă a hotărârilor, în termen de trei zile, cu excepția situațiilor când legea prevede termene mai scurte.

Judecătorul verifică modul de îndeplinire a acestor lucrări şi le restituie pe cele întocmite necorespunzător, dacă este cazul, cu îndrumările necesare pentru refacerea lor.

După redactarea şi semnarea încheierilor, grefierul de şedință predă dosarele amânate arhivarului, care semnează de primirea lor pe listele de procese (exemplarul grefierului).

§12. Hotărârile judecătoreşti

12.1. Deliberarea judecătorilor şi pronunțarea hotărârii

După închiderea dezbaterilor, judecătorii deliberează în secret asupra soluției care urmează să se dea fiecărei cauze în parte.

După ce s-a întrunit majoritatea, se va întocmi de îndată dispozitivul hotărârii care se *semnează, sub sancțiunea nulității, de către judecători* şi în care se va arăta, când este cazul, opinia separată a judecătorilor aflați în minoritate (art. 258 C.proc.civ.).

Astfel, rezultatul deliberării se consemnează, pe scurt, într-o *minută,* care se scrie pe cererea de chemare în judecată, pe ultima încheiere sau pe file separate.

Dispozitivul se pronunță de preşedinte, în şedință, chiar în lipsa părților.

După pronunțarea hotărârii niciun judecător nu poate reveni asupra părerii sale.

Datele esențiale din minută se trec în condica de şedință, înainte de pronunțarea în şedință publică.

Dacă instanța nu poate hotărî de îndată, *pronunțarea se va amâna* pentru un termen pe care preşedintele îl va anunța şi care nu va putea fi mai mare de 7 zile (art. 260 C.proc.civ.).

Pricina poate fi *repusă pe rol*, dacă instanța găseşte necesare noi lămuriri (art. 151 C.proc.civ.).

Părțile sunt citate, deoarece nu mai au termen în cunoştință.

12.2. Forma şi conținutul hotărârilor judecătoreşti

Conținutul hotărârii judecătoreşti este stabilit de art. 261 C.proc.civ.:

Hotărârea se dă *în numele legii* şi va cuprinde:

1. arătarea instanței care a pronunțat-o şi numele judecătorilor care au luat parte la judecată;

2. numele, domiciliul sau reşedința părților, calitatea în care s-au judecat; numele mandatarilor sau reprezentanților legali şi al avocaților;

3. obiectul cererii şi susţinerile în prescurtare ale părţilor cu arătarea dovezilor;

4. arătarea concluziilor procurorului;

5. motivele de fapt şi de drept care au format convingerea instanţei, cum şi cele pentru care s-au înlăturat cererile părţilor;

6. dispozitivul;

7. calea de atac şi termenul în care se poate exercita;

8. arătarea că pronunţarea s-a făcut în şedinţă publică, precum şi semnăturile judecătorilor şi grefierului.

Astfel, hotărârea judecătorească are trei părţi:

Practicaua sau partea introductivă:

- grefierul menţionează aspectele prevăzute de pct. 1-4 arătate mai sus;

- dacă pronunţarea nu s-a făcut la termenul la care a avut loc judecata, practicaua va cuprinde numai arătarea instanţei şi a completului de judecată, celelalte menţiuni fiind cuprinse în încheierea de şedinţă de la acel termen, care face corp comun cu hotărârea.

Motivarea:

- expunerea considerentelor pentru care s-au admis sau respins cererile părţilor, cu argumentarea cuvenită în fapt şi în drept;

- trebuie să corespundă dispozitivului.

Dispozitivul:

- soluţia la care s-a oprit completul de judecată, concretizată în minuta întocmită după deliberare;

- rezolvă toate cererile părţilor.

În cazul în care, după pronunţare, unul dintre judecători este în imposibilitate de a semna hotărârea, preşedintele instanţei o va semna în locul său, iar dacă cel în imposibilitate să semneze este grefierul, hotărârea va fi semnată de grefierul-şef, făcându-se menţiune despre cauza care a împiedicat pe judecător sau pe grefier să semneze hotărârea.

Se poate acorda un termen pentru executarea hotărârii, în baza art. 262 C.proc.civ., care prevede că, în cazurile în care judecătorii pot da *termen pentru executarea hotărârii*, ei vor face aceasta, prin chiar hotărârea care dezleagă pricina, arătând şi *motivele* pentru care au încuviinţat termenul.

Adăugirile, ştersăturile sau schimbările în cuprinsul hotărârii vor trebui *semnate de judecător*, sub pedeapsă de a nu fi ţinute în seamă (art. 265 C.proc.civ.).

Hotărârea se va face în *două exemplare originale*, din care unul se ataşează *la dosarul* cauzei, iar celălalt se va depune, *spre conservare, la dosarul de hotărâri al instanţei* (art. 266 C.proc.civ.).

Hotărârea se va *comunica părţilor, în copie,* în cazul în care este necesar pentru curgerea termenului de exercitare a apelului sau recursului [art. 266 alin. (3) C.proc.civ.].

12.3. Efectele hotărârilor judecătoreşti

Hotărârea judecătorească are următoarele efecte:

1. dezînvesteşte instanţa de soluţionarea procesului;

2. este un înscris autentic, astfel încât, în ceea ce priveşte constatările personale ale judecătorilor, face dovadă până la înscrierea în fals;

3. constituie titlu executoriu şi poate fi pusă în executare în termen de 3 ani, iar în cazul acţiunilor reale imobiliare, în 10 ani. Prin împlinirea acestor termene, îşi pierde puterea executorie;

4. are efecte retroactive (constată drepturi preexistente). Cele care creează situaţii juridice noi au efecte numai pentru viitor;

5. hotărârea definitivă se bucură de autoritatea lucrului judecat.

12.4. Învestirea cu formulă executorie

Pentru ca o hotărâre judecătorească să poată fi pusă în executare, este necesară învestirea acesteia cu formula executorie.

Astfel, art. 374 C.proc.civ. prevede că nicio hotărâre judecătorească nu se va putea executa dacă nu este învestită cu formula executorie prevăzută de art. 269 alin. (1), afară de încheierile executorii, de hotărârile executorii provizoriu şi de alte hotărâri prevăzute de lege, care se execută fără formula executorie.

Învestirea hotărârilor cu formula executorie se face *de prima instanţă.*

Se învestesc cu formula executorie:

- hotărârile care au rămas definitive ori au devenit irevocabile;

- înscrisurile autentificate;

- orice alte hotărâri sau înscrisuri, pentru ca acestea să devină executorii, în cazurile anume prevăzute de lege (art. 376 C.proc.civ.).

Formula executorie este cea prevăzută de art. 269 C.proc.civ.:

„Noi, Preşedintele României"

(Aici urmează cuprinsul hotărârii)

„Dăm împuternicire şi ordonăm agenţilor administrativi şi ai forţei publice să execute această (hotărâre); procurorilor să stăruie pentru aducerea

ei la îndeplinire. Spre credință, prezenta (hotărâre) s-a semnat de ..... (Urmează semnătura președintelui și a grefierului)".

Articolul 269 alin. (2) prevede că hotărârea învestită se va da numai părții care a câștigat sau reprezentantului ei.

12.5. Execuția vremelnică

Regula: numai hotărârea definitivă poate fi pusă în executare.

Excepția: pot fi puse în executare hotărâri de fond, nedefinitive, dacă se bucură de execuție vremelnică, de drept sau judecătorească.

A. Execuția vremelnică de drept

- hotărârea primei instanțe este executorie de drept, în temeiul legii, în cazurile prevăzute expres de art. 278 C.proc.civ.:

1. plata salariilor sau a altor drepturi izvorâte din raporturile juridice de muncă, precum și a sumelor cuvenite, potrivit legii, șomerilor;
2. despăgubiri pentru accidente de muncă;
3. rente ori sume datorate cu titlu de obligație de întreținere sau alocație pentru copii, precum și pensii acordate în cadrul asigurărilor sociale;
3^1. despăgubiri în caz de moarte sau vătămare a integrității corporale ori sănătății, dacă despăgubirile s-au acordat sub formă de prestații băneşti periodice;
4. reparații grabnice;
5. punerea sau ridicarea sigiliilor ori facerea inventarului;
6. pricini privitoare la posesiune, numai în ce privește posesiunea;
7. în cazul prevăzut de art. 270 (hotărâri parțiale);
8. în orice alte cazuri în care legea prevede că hotărârea este executorie.

B. Execuția vremelnică judecătorească

Articolul 279 C.proc.civ. prevede cazurile în care instanța de judecată poate încuviința executarea vremelnică a hotărârilor privitoare la bunuri, și anume ori de câte ori va găsi de cuviință că măsura este de trebuință față de:

- temeinicia vădită a dreptului;
- starea de insolvabilitate a debitorului; sau
- există primejdie vădită în întârziere; în acest caz instanța va putea obliga la darea unei cauțiuni.

Executarea vremelnică *nu se poate încuviința*:

1. în materie de strămutare de hotare, desființare de construcții, plantații sau a oricăror lucrări având o așezare fixă;
2. când prin hotărâre se dispune intabularea unui drept sau radierea lui din cartea funciară.

Cererea de executare vremelnică se va putea face și verbal în instanță până la închiderea dezbaterilor.

Dacă cererea a fost respinsă de prima instanță, ea poate fi făcută din nou în apel.

Există posibilitatea suspendării executării vremelnice. În temeiul art. 280 C.proc.civ., cererea pentru suspendarea executării vremelnice se va putea face fie odată cu apelul fie deosebit în tot cursul instanței de apel.

Cererea se va depune la prima instanță sau instanța de apel, în care caz se va alătura în copie legalizată dispozitivul hotărârii.

Cererea de suspendare se va judeca de instanța de apel. Dispozițiile art. 403 alin. (3) sunt aplicabile.

Suspendarea va putea fi încuviințată numai cu dare de cauțiune, al cărei cuantum îl va fixa instanța.

Până la dezlegarea cererii de suspendare aceasta va putea fi încuviințată vremelnic, prin ordonanță președințială, chiar înainte de sosirea dosarului, cu respectarea cerinței prevăzute la alin. (4).

12.6. Îndreptarea, lămurirea și completarea hotărârilor judecătorești

Îndreptarea, lămurirea și completarea hotărârilor judecătorești este reglementată în secțiunea a VI-a a Codului de procedură civilă, intitulată „Îndreptarea, lămurirea și completarea hotărârii".

A. Îndreptarea hotărârii (art. 281 C.proc.civ.)

Pot fi îndreptate din oficiu sau la cerere:

- erorile sau omisiunile cu privire la numele, calitatea și susținerile părților;
- erorile de calcul;
- orice alte erori materiale din hotărâri sau încheieri.

Instanța se pronunță prin încheiere dată în *camera de consiliu*.

Părțile vor fi citate numai dacă instanța socotește că este necesar să dea anumite lămuriri.

În cazul hotărârilor, îndreptarea se va face *în ambele exemplare ale hotărârii*.

B. Lămurirea hotărârii (art. 281[1] C.proc.civ.)

În cazul în care sunt necesare lămuriri cu privire la *înţelesul, întinderea sau aplicarea dispozitivului hotărârii* ori acesta cuprinde *dispoziţii potrivnice*, părţile pot cere *instanţei care a pronunţat hotărârea* să lămurească dispozitivul sau să înlăture dispoziţiile potrivnice.

Instanţa va rezolva cererea de urgenţă, prin încheiere dată în camera de consiliu, cu citarea părţilor.

Încheierea se va ataşa la hotărâre atât în dosarul cauzei, cât şi în dosarul de hotărâri al instanţei.

C. Completarea hotărârii (art. 281[2] C.proc.civ.)

Dacă prin hotărârea dată instanţa a omis să se pronunţe asupra unui capăt de cerere principal sau accesoriu ori asupra unei cereri conexe sau incidentale, se poate cere completarea hotărârii în acelaşi termen în care se poate declara, după caz, apel sau recurs împotriva acelei hotărâri, iar în cazul hotărârilor date în fond după casarea cu reţinere, în termen de 15 zile de la pronunţare.

Cererea se soluţionează *de urgenţă, cu citarea părţilor, prin hotărâre separată*. Prevederile art. 281[1] alin. (3) se aplică în mod corespunzător.

Dispoziţiile arătate se aplică şi în cazul când instanţa a omis să se pronunţe asupra cererilor martorilor, experţilor, traducătorilor, interpreţilor sau apărătorilor, cu privire la drepturile lor.

În privinţa căilor de atac, art. 281[3] C.proc.civ. prevede că încheierile pronunţate în temeiul art. 281 şi 281[1], precum şi hotărârea pronunţată potrivit art. 281[2] sunt supuse *aceloraşi căi de atac* ca şi hotărârile în legătură cu care s-a solicitat, după caz, îndreptarea, lămurirea sau înlăturarea dispoziţiilor potrivnice ori completarea hotărârii.

Părţile nu pot fi obligate la plata cheltuielilor legate de îndreptarea, lămurirea sau completarea hotărârii.

*

Exemplu de încheiere prin care se admite cererea de îndreptare a erorii materiale:

ROMÂNIA
TRIBUNALUL _____
SECŢIA CIVILĂ
DOSAR NR. _____

ÎNCHEIERE
Camera de consiliu din ____
Preşedinte: _____
Judecător: _____
Judecător: _____
Grefier: _____

S-a luat în examinare, conform listei de şedinţă, cererea de îndreptare a erorii materiale formulată de intimaţii _____ şi _____ cu privire la cheltuielile de judecată acordate în recurs.

La apelul nominal nu se prezintă nimeni.

Procedura de citare a părţilor nu a fost urmată, conform dispoziţiilor art. 281 alin. (2) C.proc.civ.

S-a făcut referatul cauzei, după care, instanţa reţine cererea spre soluţionare.

TRIBUNALUL

Constată că prin cererea înregistrată la această instanţă, intimaţii _____ şi _____ au solicitat îndreptarea erorii materiale strecurate în dispozitivul deciziei civile nr. _____ din _____ pronunţată de Tribunalul _____ în dosar nr. ____/_____, în sensul că în locul menţiunii greşite privind cuantumul cheltuielilor de judecată, de 50 lei, să fie trecute cheltuielile de judecată de 500 lei reprezentând onorar de avocat, care să fie suportate de recurenţi.

Având în vedere cererea intimaţilor, cât şi dispoziţiile art. 281 alin. (1) C.proc.civ., constatând că în chitanţa ataşată la fila __ dosar este menţionată suma de 500 lei, reprezentând onorariul plătit de intimaţi apărătorului lor, constată că în mod greşit s-a menţionat în dispozitivul hotărârii suma de 50 lei, reprezentând cheltuielile de judecată, care să fie suportate de recurenţi, motiv pentru care,

DISPUNE

Admite cererea de îndreptare a erorii materiale formulată de intimaţii ____ şi _____.

Dispune îndreptarea dispozitivului deciziei civile nr. _____/_____ pronunțată de Tribunalul _____ în dosarul nr. _____/_____, în sensul că în locul mențiunii greşite privind cuantumul cheltuielilor de judecată, de 50 lei, să fie trecute cheltuielile de judecată de 500 lei reprezentând onorar de avocat, care să fie suportate de recurenți.

Irevocabilă.

Pronunțată în şedința publică din _____.

Preşedinte Judecători

Grefier

Red. __
Dact. __
Ex. 2
Nu se comunică

§13. Cheltuieli de judecată

13.1. Considerații teoretice

Se compun din taxele de timbru şi din alte cheltuieli făcute de părți (pentru transport, cazare, administrarea probelor, onorariile avocaților, deplasarea acestora).

Partea care cade în pretențiuni va fi obligată, *la cerere*, să plătească cheltuielile de judecată, în baza art. 274 C.proc.civ.

Pârâtul care a *recunoscut la prima zi de înfățişare* pretențiile reclamantului nu va putea fi obligat la plata cheltuielilor de judecată, afară numai dacă a fost pus în întârziere înainte de chemarea în judecată (art. 275 C.proc.civ.).

Când pretențiile fiecărei părți au fost *încuviințate numai în parte*, instanța va aprecia în ce măsură fiecare din ele poate fi obligată la plata cheltuielilor de judecată, putând face *compensarea* lor (art. 276 C.proc.civ.).

Partea va fi obligată să plătească numai partea din cheltuielile de judecată corespunzătoare pretențiilor admise.

Dacă acțiunea reclamantului are mai multe capete de cerere şi numai unul a fost admis, sau dacă există cereri de partea ambelor părți, admise în total sau în parte, instanța va compensa, total sau parțial, cheltuielile de judecată.

Dacă sunt *mai mulți reclamanți sau mai mulți pârâți*, ei vor fi obligați să plătească cheltuielile de judecată în mod egal, proporțional sau în solidar, potrivit cu interesul ce are fiecare sau după felul raportului de drept dintre ei. (art. 277 C.proc.civ.).

Cheltuielile de judecată pot fi cerute şi prin cerere separată.

§14. Căile de atac

14.1. Considerații teoretice

Căile de atac sunt mijloace procedurale prin care se poate cere şi obține anularea sau reformarea, totală sau parțială, a unei hotărâri judecătoreşti.

Reprezintă o formă specială de manifestare a acțiunii civile. În momentul în care partea interesată apelează la o anumită cale de atac, aceasta devine o componentă a dreptului la acțiune pus în mişcare.

14.2. Sistemul căilor de atac

În mod normal, există o cale de atac prin care se rejudecă în fond procesul, de către o instanță superioară – *apelul.*

Hotărârea dată în apel poate fi atacată la o instanță ierarhic superioară, însă numai pentru motivele anume indicate de lege, care, de regulă, sunt motive de nelegalitate, nu şi de netemeinicie – *recursul.*

Pentru anumite împrejurări care nu au fost avute în vedere la pronunțarea hotărârii (datorită omisiunii instanței, sau pentru că s-au ivit ulterior), există posibilitatea exercitării unor căi de atac, care sunt judecate chiar de instanța care a pronunțat hotărârea atacată, dar numai în condițiile şi pentru motivele limitativ stabilite de lege – *contestația în anulare, revizuirea.*

În sistemul nostru procesual civil există două grade de jurisdicție – o judecată în primă instanță, şi o judecată în apel. Celelalte căi de atac sunt căi extraordinare de atac.

14.3. Apelul

14.3.1. Definiție

Apelul este mijlocul procedural prin care partea nemulțumită de hotărârea primei instanțe solicită instanței ierarhic superioare, în condițiile prevăzute de lege, reformarea hotărârii atacate.

Este o cale de atac ordinară, suspensivă de executare.

Articolul 282 alin. (1) C.proc.civ. prevede că hotărârile date în primă instanță de judecătorie sunt supuse apelului la tribunal iar hotărârile date în primă instanță de tribunal sunt supuse apelului la curtea de apel.

14.3.2. Părți

Apelul îi vizează pe cei care au avut calitatea de parte la judecata în primă instanță, indiferent de poziția procesuală pe care au avut-o.

Dreptul de apel se exercită de către partea nemulțumită de hotărârea primei instanțe, parte care se numeşte *apelant*, împotriva părții adverse, denumită *intimat.*

Exercitarea dreptului de apel este condiționată de:

- justificarea unui interes;
- existența calității procesuale;
- existența capacității de exercițiu;
- partea să nu fi renunțat la dreptul de apel. Articolul 283 C.proc.civ. prevede că partea care a renunțat expres la apel cu privire la o hotărâre nu mai are dreptul de a face apel.

14.3.3. Obiectul apelului

Hotărârile date în primă instanță de judecătorie şi de către tribunal pot fi atacate cu apel dacă legea nu dispune altfel.

Împotriva *încheierilor premergătoare* nu se poate face *apel decât odată cu fondul*, în afară de cazul când prin ele s-a întrerupt cursul judecății (art. 282 C.proc.civ.).

Nu sunt supuse apelului hotărârile judecătoreşti date în primă instanță în cererile introduse pe cale principală privind:

- pensiile de întreținere;
- litigii al căror obiect are o valoare de până la 1 miliard lei inclusiv, atât în materie civilă, cât şi în materie comercială;
- acțiunile posesorii;
- cererile referitoare la înregistrările în registrele de stare civilă;
- luarea măsurilor asiguratorii;
- în alte cazuri prevăzute de lege.
- hotărârile instanțelor judecătoreşti prin care se soluționează plângerile împotriva hotărârilor autorităților administrației publice cu activitate jurisdicțională şi ale altor organe cu astfel de activitate nu sunt supuse apelului, dacă legea nu prevede altfel.

Unele legi speciale prevăd că hotărârile date în materiile respective nu sunt supuse apelului. Amintim Legea nr. 273/2004 – art. 61 pct. 5, Legea nr. 53/2003 – art. 289, Decretul nr. 92/1976 – art. 8 pct. 4.

14.3.4. Termenul de apel

Termenul de apel este de *15 zile de la comunicarea hotărârii*, dacă legea nu dispune altfel (art. 284 C.proc.civ.).

Dacă o parte face apel înainte de comunicarea hotărârii, aceasta se socoteşte comunicată la data depunerii cererii de apel.

Pentru procuror termenul de apel curge de la pronunțarea hotărârii, în afară de cazurile în care procurorul a participat la judecarea cauzei, când termenul curge de la comunicarea hotărârii.

Apelul declarat în termen *suspendă executarea* hotărârii de primă instanță, cu excepția cazurilor anume prevăzute de lege.

Există două cazuri de *întrerupere a termenului* de apel:

- cel prevăzut de art. 285 C.proc.civ.: termenul de apel se întrerupe *prin moartea părții care are interes să facă apel.* În acest caz se face din nou o singură comunicare a hotărârii, la cel din urmă domiciliu al părții, pe numele moştenirii, fără să se arate numele şi calitatea fiecărui moştenitor.

Termenul de apel va începe să curgă din nou de la data acestei comunicării.

Pentru moştenitorii incapabili, cei cu capacitate restrânsă sau dispăruți ori în caz de moştenire vacantă, termenul va curge din ziua în care se va numi tutorele, curatorul sau administratorul provizoriu.

- cel prevăzut de art. 286 C.proc.civ.: termenul de apel se întrerupe şi *prin moartea mandatarului căruia i s-a făcut comunicarea.* În acest caz se va face o nouă comunicare părții, la domiciliul ei, iar termenul de apel va începe să curgă din nou de la această dată.

14.3.5. Timbrajul cererilor de apel

Cererea de apel se timbrează cu 50% din taxa datorată pentru cererea de chemare în judecată neevaluabilă în bani, iar dacă obiectul litigiului este evaluabil în bani, taxa se calculează la suma contestată (art. 11 din Legea nr. 146/1997).

14.3.6. Procedura de judecată

Potrivit art. 287 C.proc.civ., cererea de apel va cuprinde:

1. numele, domiciliul sau reşedința părților ori, pentru persoanele juridice, denumirea şi sediul lor, precum şi, după caz, numărul de înmatriculare în registrul comerțului sau de înscriere în registrul persoanelor juridice, codul fiscal şi contul bancar. Dacă apelantul locuieşte în străinătate, va arăta şi domiciliul ales în România, unde urmează să i se facă toate comunicările privind procesul;
2. arătarea hotărârii care se atacă;
3. motivele de fapt şi de drept pe care se întemeiază apelul;
4. dovezile invocate în susținerea apelului;
5. semnătura.

Cerințele de la pct. 2 şi 5 sunt prevăzute sub sancțiunea *nulității*, iar cele de la pct. 3 şi 4, sub sancțiunea *decăderii*. Aceste cerințe pot fi împlinite până cel mai târziu la prima zi de înfățişare, iar lipsa semnăturii, în condițiile prevăzute de art. 133 alin. (2).

Când dovezile propuse sunt martori sau înscrisuri nearătate la prima instanță, se vor aplica în mod corespunzător dispozițiile art. 112 pct. 5.

La cererea de apel se vor alătura *atâtea copii câți intimați sunt* (art. 288 C.proc.civ.).

Apelul se depune la instanța a cărei hotărâre se atacă, sub sancțiunea *nulității.*

Preşedintele va înainta instanței de apel dosarul, împreună cu apelurile făcute, numai după împlinirea termenului de apel pentru toate părțile.

Apelul va fi trimis de îndată dacă s-a făcut cerere pentru suspendarea executării hotărârii primei instanțe.

Conform art. 289 C.proc.civ., preşedintele instanței de apel, îndată ce primeşte dosarul:

- va fixa termen de înfățişare, potrivit dispozițiilor art. 114^1;
- va dispune citarea părților;
- va dispune să se comunice intimatului, odată cu citația, o copie de pe cererea şi de pe motivele de apel, împreună cu copiile certificate de pe înscrisurile alăturate şi care nu au fost înfățişate la prima instanță, punându-i-se în vedere obligația de a depune la dosar întâmpinare cu cel puțin 5 zile înainte de termenul stabilit pentru judecată.

Apelurile făcute împotriva aceleiaşi hotărâri vor fi repartizate la o singură secție a instanței de apel, iar când apelurile făcute împotriva aceleiaşi hotărâri au fost repartizate la secții deosebite, preşedintele ultimei secții învestite va dispune trimiterea apelului la secția cea dintâi învestită, în baza art. 290 C.proc.civ.

În cazul când intimatul nu a primit, în termenul prevăzut de art. 114[1], comunicarea motivelor de apel şi a dovezilor invocate, va putea *cere*, la prima zi de înfăţişare, *un termen înăuntrul căruia să depună la dosar întâmpinare*, în temeiul art. 291 C.proc.civ.

Dacă intimatul lipseşte la prima zi de înfăţişare şi instanţa constată că motivele de apel nu au fost comunicate, în temeiul art. 291 alin. (2) C.proc.civ., va dispune amânarea cauzei şi efectuarea comunicării, iar dacă motivele nu au fost comunicate în termen, instanţa va dispune amânarea cauzei cu îndeplinirea cerinţelor art. 114[1] alin. (3) sau (4), după caz.

În ceea ce priveşte probaţiunea, părţile nu se vor putea folosi înaintea instanţei de apel de alte motive, mijloace de apărare şi dovezi decât de cele invocate la prima instanţă sau arătate în motivarea apelului ori în întâmpinare. Instanţa de apel poate încuviinţa şi administrarea probelor a căror necesitate rezultă din dezbateri (art. 292 C.proc.civ.).

În cazul în care apelul nu se motivează ori motivarea apelului sau întâmpinarea nu cuprinde motive, mijloace de apărare sau dovezi noi, instanţa de apel se va pronunţa, în fond, numai pe baza celor invocate la prima instanţă.

Articolul 293 C.proc.civ. reglementează instituţia *aderării la apel*: intimatul este în drept, chiar după împlinirea termenului de apel, să adere la apelul făcut de partea potrivnică, printr-o cerere proprie, care să tindă la schimbarea hotărârii primei instanţe. Cererea se poate face până la prima zi de înfăţişare şi are ca obiect realizarea intereselor intimatului, potrivnice apelantului.

Dacă apelantul principal îşi retrage apelul sau dacă acesta este respins ca tardiv, ca inadmisibil ori pentru alte motive care nu implică cercetarea fondului, aderarea la apel rămâne fără efecte. Cu toate acestea, dacă aderarea s-a făcut înăuntrul termenului de apel, ea se consideră apel principal.

Potrivit art. 294 C.proc.civ., în apel nu se poate schimba calitatea părţilor, cauza sau obiectul cererii de chemare în judecată şi nici nu se pot face alte cereri noi.

Excepţiile de procedură şi alte asemenea mijloace de apărare nu sunt considerate cereri noi.

Se vor putea cere însă dobânzi, rate, venituri ajunse la termen şi orice alte despăgubiri *ivite după darea hotărârii primei instanţe*.

Instanţa de apel va verifica, în limitele cererii de apel, stabilirea situaţiei de fapt şi aplicarea legii de către prima instanţă. Motivele de ordine publică pot fi invocate şi din oficiu.

Instanţa va putea încuviinţa *refacerea sau completarea probelor* administrate la prima instanţă, precum şi *administrarea probelor noi* propuse în condiţiile art. 292, dacă consideră că sunt necesare pentru soluţionarea cauzei, în temeiul art. 295 C.proc.civ.

14.3.7. Soluţiile asupra apelului

Instanţa de apel poate *păstra* ori *schimba, în tot sau în parte*, hotărârea atacată.

Principiul neagravării situaţiei în propria cale de atac presupune că apelantului nu i se poate, însă, crea în propria cale de atac o situaţie mai grea decât aceea din hotărârea atacată, în afară de cazul în care el consimte la aceasta ori sunt aplicabile dispoziţiile art. 293 sau art. 293[1].

În cazul în care prima instanţă a respins sau a anulat cererea de chemare în judecată fără a intra în cercetarea fondului ori hotărârea s-a pronunţat în lipsa părţii care nu a fost citată legal, sentinţa se desfiinţează cu consecinţa trimiterii cauzei pentru rejudecare primei instanţe.

Dacă prima instanţă s-a declarat competentă şi instanţa de apel stabileşte că a fost necompetentă, anulând hotărârea atacată, va trimite cauza spre judecare instanţei competente sau altui organ cu activitate jurisdicţională competent, *afară de cazul când constată propria sa competenţă*. În acest caz, precum şi atunci când există vreun alt motiv de nulitate, iar prima instanţă a judecat în fond, instanţa de apel, anulând în tot sau în parte procedura urmată şi hotărârea pronunţată, *va reţine procesul spre judecare*.

În instanţa de apel sunt aplicabile dispoziţiile de procedură privind judecata în primă instanţă, în măsura în care nu sunt potrivnice celor care reglementează apelul (art. 298 C.proc.civ.).

14.4. Recursul

14.4.1. Definiţie

Recursul este calea de atac prin care partea interesată solicită, în condiţiile şi pentru motivele prevăzute de lege, desfiinţarea unei hotărâri date fără drept de apel, în apel, sau de un organ cu activitate jurisdicţională.

Este reglementată în capitolul I al titlului V al Codului de procedură civilă.

Este o cale extraordinară de atac.

14.4.2. Părți

Cel care exercită recursul se numeşte *recurent*, iar adversarul, *intimat*.

14.4.3. Obiectul recursului

Obiectul recursului este determinat de prevederile art. 299 C.proc.civ.

Sunt supuse recursului hotărârile date fără drept de apel, cele date în apel, precum şi, în condițiile prevăzute de lege, hotărârile altor organe cu activitate jurisdicțională.

Astfel, există trei categorii de hotărâri susceptibile de a fi atacate cu recurs:

1. Prima categorie de hotărâri o reprezintă cele date fără drept de apel. Intră în această categorie hotărârile date în cauzele la care face referire art. 282^1 C. proc. civ., şi anume:

- cererile introduse pe cale principală privind pensiile de întreținere;
- litigii al căror obiect are o valoare de până la 1 miliard lei inclusiv, atât în materie civilă, cât şi în materie comercială;
- acțiunile posesorii;
- cererile referitoare la înregistrările în registrele de stare civilă;
- luarea măsurilor asiguratorii;
- în alte cazuri prevăzute de lege.

De asemenea, intră în această categorie hotărârile pronunțate în temeiul unor legi speciale, cum ar fi Legea contenciosului administrativ, care prevede că hotărârile în această materie sunt supuse numai recursului, precum şi Legea privind soluționarea conflictelor de muncă, Legea privind asigurările sociale, Ordonanța privind contravențiile.

2. Cea mai importantă categorie a hotărârilor atacabile cu recurs este cea a hotărârilor pronunțate în apel. Majoritatea litigiilor se soluționează după procedura de drept comun, iar hotărârile prin care se dezînvestesc instanțele de fond sunt supuse căii ordinare de atac a apelului. Sub acest aspect, nu interesează dacă instanța de fond a soluționat cauza pe baza unui incident procedural, excepție ori pe fond, în oricare din aceste situații soluția primei instanțe neavând caracter definitiv. Dacă însă apelul a fost respins ca tardiv sau anulat pentru netimbrare, recursul nu poate viza fondul sentinței primei instanțe, ci numai viciile procedurale legate de respingerea sau anularea, pe cale de excepție, a apelului.

3. A treia categorie a hotărârilor susceptibile de recurs este a celor care provin de la organe cu activitate jurisdicțională, deci din afara organelor judecătoreşti.

O situație aparte o au încheierile de şedință:

- încheierile premergătoare sunt atacabile cu recurs numai odată cu fondul cauzei, cu excepția încheierilor prin care s-a întrerupt cursul judecății, precum şi a celor prin care s-a suspendat judecarea cauzei;
- Codul de procedură civilă, precum şi unele legi speciale, prevăd posibilitatea atacării separate, cu recurs, a unor încheieri;
- recursul declarat împotriva hotărârii se socoteşte făcut şi împotriva încheierilor premergătoare.

14.4.4. Termenul de recurs

Termenul de recurs este de 15 zile de la comunicarea hotărârii, dacă legea nu dispune altfel (art. 301 C.proc.civ.).

Termenul de recurs curge şi în cazul în care comunicarea hotărârii a fost făcută odată cu somația de executare.

Dacă o parte face recurs înainte de comunicarea hotărârii, aceasta se socoteşte comunicată la data depunerii cererii de recurs.

14.4.5. Motivele de recurs

Recursul se va motiva prin însăşi cererea de recurs sau înăuntrul termenului de recurs. Termenul pentru depunerea motivelor se socoteşte de la comunicarea hotărârii, chiar dacă recursul s-a făcut mai înainte (art. 303 C.proc.civ.).

În cazurile în care Ministerul Public a participat în proces, se va depune o copie de pe motivele de casare pentru procuror.

Potrivit art. 304 C.proc.civ., modificarea sau casarea unei hotărâri se poate cere în următoarele situații, numai pentru motive de nelegalitate:

1. când instanța nu a fost alcătuită potrivit dispozițiilor legale;
2. când hotărârea s-a dat de alți judecători decât cei care au luat parte la dezbaterea în fond a pricinii;
3. când hotărârea s-a dat cu încălcarea competenței altei instanțe;
4. când instanța a depăşit atribuțiile puterii judecătoreşti;
5. când, prin hotărârea dată, instanța a încălcat formele de procedură prevăzute sub sancțiunea nulității de art. 105 alin. (2);
6. dacă instanța a acordat mai mult decât s-a cerut, ori ceea ce nu s-a cerut;
7. când hotărârea nu cuprinde motivele pe care se sprijină sau când cuprinde motive contradictorii ori străine de natura pricinii;

8. când instanța, interpretând greşit actul juridic dedus judecății, a schimbat natura ori înțelesul lămurit şi vădit neîndoielnic al acestuia;

9. când hotărârea pronunțată este lipsită de temei legal ori a fost dată cu încălcarea sau aplicarea greşită a legii;

Potrivit art. 304[1] C.proc.civ., recursul declarat împotriva unei hotărâri care, potrivit legii, nu poate fi atacată cu apel nu este limitat la motivele de casare prevăzute în art. 304, instanța putând să examineze cauza sub toate aspectele.

14.4.6. Timbrajul cererii de recurs

Cererea de recurs se timbrează cu 50% din taxa datorată pentru cererea de chemare în judecată neevaluabilă în bani, iar dacă obiectul litigiului este evaluabil în bani, taxa se calculează la suma contestată (art. 11 din Legea nr. 146/1997).

14.4.7. Procedura de judecată

Recursul se depune la instanța a cărei hotărâre se atacă, sub sancțiunea nulității (art. 302 C.proc.civ.).

Preşedintele instanței, care primeşte cererea de recurs, va putea să o înapoieze părții prezente, dacă nu îndeplineşte condițiile prevăzute de lege, pentru a fi refăcută, prelungind termenul de recurs cu 5 zile.

După împlinirea termenului de recurs pentru toate părțile, instanța a cărei hotărâre este recurată va înainta instanței de recurs dosarul împreună cu dovezile de îndeplinire a procedurii de comunicare a hotărârii.

Preşedintele instanței, după ce va constata că procedura de comunicare a hotărârii a fost îndeplinită, va *fixa termen* de judecată şi va *dispune citarea* părților şi *comunicarea motivelor* de recurs.

Intimatul este obligat să depună întâmpinare cu cel puțin 5 zile înainte de termenul de judecată.

În privința termenului ce se fixează pentru şedință publică trebuie avut în vedere dreptul intimatului de a i se asigura termenul minim de 15 zile de la data primirii citației în vederea pregătirii apărării. De asemenea, trebuie respectat şi termenul minim, de 5 zile dinaintea termenului de judecată în care acesta are obligația depunerii întâmpinării, potrivit dispozițiilor art. 114[1] alin. (3) C.proc.civ.

De asemenea, este citat şi recurentul, precum şi celelalte părți. În măsura în care recurentul nu a achitat anticipat taxele de timbru datorate,

odată cu citația i se pune în vedere şi cuantumul taxelor pe care este dator să le consemneze, sub sancțiunea anulării recursului.

În ceea ce priveşte şedința de judecată, art. 309 C.proc.civ. prevede că preşedintele va da cuvântul părților după citirea raportului.

Procurorul va avea cuvântul cel din urmă, cu excepția cazului în care este parte principală sau recurent [art. 309 alin. (2) C.proc.civ.].

14.4.8. Suspendarea executării hotărârii recurate

Potrivit art. 300 C. proc. civ., recursul suspendă executarea hotărârii numai în cauzele privitoare la:

- strămutarea de hotare;
- desființarea de construcții, plantații sau a oricăror lucrări având o aşezare fixă;
- în cazurile anume prevăzute de legi speciale. Astfel amintim dispozițiile art. 61 pct. 5 din Legea nr. 273/2004 care prevăd că exercitarea recursului suspendă executarea.

La cerere, instanța sesizată cu judecarea recursului poate dispune, motivat, suspendarea executării hotărârii recurate şi în alte cazuri decât cele la care se referă alin. (1).

Suspendarea la cerere a executării hotărârii poate fi acordată numai după depunerea unei *cauțiuni* ce se va stabili, *prin încheiere*, cu *ascultarea părților* în *camera de consiliu*, scop în care acestea vor fi *citate în termen scurt*, chiar înainte de primul termen de judecată, dacă este cazul. Sunt aplicabile dispozițiile art. 403 alin. (3) şi (4).

Pentru motive temeinice instanța poate *reveni asupra suspendării* acordate. Cauțiunea se eliberează recurentului de îndată, dacă intimatul declară în mod expres că nu urmăreşte obligarea recurentului la despăgubiri pentru prejudiciile cauzate în urma exercitării recursului.

14.4.9. Soluțiile asupra recursului

Instanța poate *admite* recursul, îl poate *respinge* sau *anula* ori poate *constata perimarea* lui (art. 312 C.proc.civ.).

În caz de *admitere* a recursului, hotărârea atacată poate fi *modificată* sau *casată*, în tot sau în parte.

Modificarea hotărârii atacate se pronunță pentru motivele prevăzute de art. 304 pct. 6, 7, 8 şi 9.

Casarea hotărârii atacate se pronunță pentru motivele prevăzute de art. 304 pct. 1, 2, 3, 4 şi 5, precum şi în toate cazurile în care instanța a

cărei hotărâre este recurată a soluționat procesul fără a intra în cercetarea fondului, sau modificarea hotărârii nu este posibilă, fiind necesară administrarea de probe noi.

Dacă sunt găsite întemeiate mai multe motive dintre care unele atrag modificarea, iar altele casarea, instanța de recurs va casa în întregime hotărârea atacată, pentru a se asigura o judecată unitară.

În caz de *casare*, curțile de apel şi tribunalele vor *rejudeca* pricina în fond, fie la termenul când a avut loc admiterea recursului, situație în care se pronunță o singură decizie, fie la un alt termen stabilit în acest scop.

Instanța de recurs, după casare, *trimite cauza spre rejudecare* instanței care a pronunțat hotărârea casată sau altei instanțe de acelaşi grad în cazul în care:

- instanța a cărei hotărâre este recurată a soluționat procesul fără a intra în cercetarea fondului;
- judecata s-a făcut în lipsa părții care nu a fost regulat citată atât la administrarea probelor, cât şi la dezbaterea fondului.

În caz de casare a hotărârii atacate, pentru motivul prevăzut de art. 304 pct. 3, instanța va *trimite dosarul spre judecare* instanței judecătoreşti competente sau organului cu activitate jurisdicțională competent, potrivit legii.

În caz de casare a hotărârii atacate, pentru motivul prevăzut de art. 304 pct. 4, instanța va *respinge cererea ca inadmisibilă.*

Dacă instanța de recurs constată că *ea însăşi era competentă* să soluționeze pricina în primă instanță sau în apel, va *casa* hotărârea recurată şi va *soluționa cauza potrivit competenței sale.*

În caz de casare, hotărârile instanței de recurs asupra problemelor de drept dezlegate, precum şi asupra necesității administrării unor probe sunt obligatorii pentru judecătorii fondului (art. 315 C.proc.civ.).

Când hotărârea a fost casată pentru nerespectarea formelor procedurale, judecata va reîncepe de la actul anulat.

La judecarea recursului, precum şi la rejudecarea procesului după casarea hotărârii de către instanța de recurs, nu i se poate crea recurentului o situație mai grea.

Hotărârea casată nu are nicio putere. (art. 311 C.proc.civ.)

Actele de executare sau de asigurare făcute în puterea unei asemenea hotărâri sunt *desființate de drept*, dacă instanța de recurs nu dispune altfel.

14.5. Recursul în interesul legii

14.5.1. Considerente teoretice

Procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație şi Justiție, din oficiu sau la cererea ministrului justiției, precum şi colegiile de conducere ale curților de apel au dreptul, pentru a se asigura interpretarea şi aplicarea unitară a legii pe întreg teritoriul României, să ceară Înaltei Curți de Casație şi Justiție să se pronunțe asupra chestiunilor de drept care au fost soluționate diferit de instanțele judecătoreşti (art. 329 C.proc.civ.).

Deciziile prin care se soluționează sesizările se pronunță de Secțiile Unite ale Înaltei Curți de Casație şi Justiție şi se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Soluțiile se pronunță în interesul legii şi nu au efect asupra hotărârilor judecătoreşti examinate.

Dezlegarea problemelor de drept judecate este obligatorie pentru instanțe.

14.6. Contestația în anulare

14.6.1. Definiție

Contestația în anulare este o cale extraordinară de atac, prin care se cere însăşi instanței care a pronunțat hotărârea atacată, în cazurile şi condițiile prevăzute de lege, să îşi desființeze propria hotărâre şi să procedeze la o nouă judecată.

Contestația în anulare de drept comun este reglementată de art. 317 C.proc.civ.

Hotărârile irevocabile pot fi atacate cu contestație în anulare, pentru motivele arătate mai jos, numai dacă aceste motive nu au putut fi invocate pe calea apelului sau recursului:

1. când procedura de chemare a părții, pentru ziua când s-a judecat pricina, nu a fost îndeplinită potrivit cu cerințele legii;
2. când hotărârea a fost dată de judecători cu călcarea dispozițiilor de ordine publică privitoare la competență.

Cu toate acestea, contestația poate fi primită pentru motivele mai sus-arătate, în cazul când aceste motive au fost invocate prin cererea de recurs, dar instanța le-a respins pentru că aveau nevoie de verificări de fapt sau dacă recursul a fost respins fără ca el să fi fost judecat în fond.

Contestația în anulare specială este reglementată de art. 318 C.proc.civ.

Astfel, hotărârile instanţelor de recurs mai pot fi atacate cu contestaţie, când:

- dezlegarea dată este rezultatul unei greşeli materiale;
- instanţa, respingând recursul sau admiţându-l numai în parte, a omis din greşeală să cerceteze vreunul dintre motivele de modificare sau de casare.

14.6.2. Părţi

În contestaţia în anulare, părţile se numesc *contestator* şi *intimat.*

Contestator poate fi oricare dintre părţile care au participat la judecarea pricinii în care s-a pronunţat hotărârea ce se atacă.

14.6.3. Termenul de formulare

Termenul în care se poate formula contestaţia în anulare este reglementat de art. 319 C.proc.civ.

Contestaţia se poate face oricând înainte de începerea executării, iar în timpul ei, până la împlinirea termenului stabilit la art. 401 alin. (1) lit. b) C.proc.civ.

Împotriva hotărârilor irevocabile care nu se aduc la îndeplinire pe cale de executare silită, contestaţia poate fi introdusă în termen de *15 zile de la data când contestatorul a luat cunoştinţă de hotărâre, dar nu mai târziu de un an de la data când hotărârea a rămas irevocabilă.*

14.6.4. Timbrarea contestaţiei

Potrivit art. 3 lit. g) din Legea nr. 146/1997, contestaţia în anulare se timbrează cu 10 lei taxă judiciară de timbru şi 0,15 lei timbru judiciar.

14.6.5. Procedura de judecată

Contestaţia se introduce la instanţa a cărei hotărâre se atacă.

Contestaţia se judecă *de urgenţă şi cu precădere* (art. 320 C.proc.civ.).

Întâmpinarea este obligatorie şi se depune la dosar cu cel puţin 5 zile înaintea termenului de judecată.

14.6.6. Suspendarea executării hotărârii atacate cu contestaţie

Instanţa poate suspenda executarea hotărârii a cărei anulare se cere, sub condiţia dării unei cauţiuni. Dispoziţiile art. 403 alin. (3) şi (4) se aplică în mod corespunzător (art. 319^1 C.proc.civ.).

14.6.7. Soluţiile asupra contestaţiei

Contestaţia în anulare poate fi *admisă*, caz în care soluţia care se va pronunţa depinde de motivul pentru care a fost admisă contestaţia, astfel:

- pentru motivul prevăzut în art. 317 pct. 1 C.proc.civ., se anulează hotărârea pronunţată în urma unei proceduri de citare nelegale şi se trece la judecata din nou a pricinii;
- pentru motivul necompetenţei absolute a instanţei care a pronunţat hotărârea atacată, se va anula această hotărâre şi se va pronunţa o hotărâre de declinare a competenţei în favoarea instanţei competente sau a organului cu activitate jurisdicţională competent;
- pentru primul motiv prevăzut de art. 318 C.proc.civ. se desfiinţează hotărârea pronunţată în recurs, în acest scop instanţa pronunţând o încheiere interlocutorie, iar calea de atac se rejudecă;
- pentru al doilea motiv prevăzut de art. 318 admiterea contestaţiei duce la anularea hotărârii atacate, dacă prin cercetarea motivului de casare omis se ajunge la o casare totală. În cazul în care motivul a cărui cercetare a fost omisă atrage doar o casare parţială, se completează judecarea recursului, soluţia acestuia fiind modificată numai în limitele motivului admis.

Contestaţia în anulare poate fi *respinsă* ca lipsită de interes, ca inadmisibilă, ca tardiv formulată, ca fiind introdusă de o persoană fără calitate procesuală, anulată ca netimbrată sau ca introdusă de o persoană care nu a făcut dovada calităţii de reprezentant.

14.6.8. Căile de atac împotriva hotărârii pronunţate asupra contestaţiei

Hotărârea dată în contestaţie este supusă aceloraşi căi de atac ca şi hotărârea atacată.

Nu se poate face o nouă contestaţie pentru motive ce au existat la data celei dintâi (art. 321 C.proc.civ.).

14.7. Revizuirea

14.7.1. Definiţie

Revizuirea este o cale extraordinară de atac, care se poate îndrepta numai împotriva hotărârilor definitive, în cazurile şi condiţiile expres stabilite de lege.

Se poate cere revizuirea unei hotărâri rămasă definitivă în instanța de apel sau prin neapelare, precum şi a unei hotărâri date de o instanță de recurs atunci când evocă fondul.

Motivele de revizuire sunt prevăzute în art. 322 C.proc.civ.:

1. dacă dispozitivul hotărârii cuprinde dispoziții potrivnice ce nu se pot aduce la îndeplinire;

2. dacă s-a pronunțat asupra unor lucruri care nu s-au cerut sau nu s-a pronunțat asupra unui lucru cerut, ori s-a dat mai mult decât s-a cerut;

3. dacă obiectul pricinii nu se află în ființă;

4. dacă un judecător, martor sau expert, care a luat parte la judecată, a fost condamnat definitiv pentru o infracțiune privitoare la pricină sau dacă hotărârea s-a dat în temeiul unui înscris declarat fals în cursul sau în urma judecății, ori dacă un magistrat a fost sancționat disciplinar pentru exercitarea funcției cu rea-credință sau gravă neglijență în acea cauză. În cazul în care, în ambele situații, constatarea infracțiunii nu se mai poate face printr-o hotărâre penală, instanța de revizuire se va pronunța mai întâi, pe cale incidentală, asupra existenței sau inexistenței infracțiunii invocate. La judecarea cererii va fi citat şi cel învinuit de săvârşirea infracțiunii

Pentru ipoteza ultimă este necesar ca sancțiunea disciplinară să fie aplicată magistratului în legătură cu cauza a cărei revizuire se cere şi numai pentru exercitarea funcției cu rea-credință ori gravă neglijență, în mod irevocabil;

5. dacă, după darea hotărârii, s-au descoperit înscrisuri doveditoare, reținute de partea potrivnică sau care nu au putut fi înfățişate dintr-o împrejurare mai presus de voința părților, ori dacă s-a desființat sau s-a modificat hotărârea unei instanțe pe care s-a întemeiat hotărârea a cărei revizuire se cere;

6. dacă statul ori alte persoane juridice de drept public sau de utilitate publică, dispăruții, incapabilii sau cei puşi sub curatelă nu au fost apărați deloc sau au fost apărați cu viclenie de cei însărcinați să-i apere;

7. dacă există hotărâri definitive potrivnice date de instanțe de acelaşi grad sau de grade deosebite, în una şi aceeaşi pricină, între aceleaşi persoane, având aceeaşi calitate.

Aceste dispoziții se aplică şi în cazul când hotărârile potrivnice sunt date de instanțe de recurs. În cazul când una dintre instanțe este Înalta Curte de Casație şi Justiție, cererea de revizuire se va judeca de această instanță;

8. dacă partea a fost împiedicată să se înfățişeze la judecată şi să înştiințeze instanța despre aceasta, dintr-o împrejurare mai presus de voința sa;

9. dacă Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat o încălcare a drepturilor sau libertăților fundamentale datorită unor hotărâri judecătoreşti, iar consecințele grave ale acestei încălcări continuă să se producă şi nu pot fi remediate decât prin revizuirea hotărârii pronunțate (Acest motiv de revizuire a fost introdus prin O.U.G. nr. 58/2003).

14.7.2. Părți

În revizuire, părțile se numesc revizuent şi intimat (aceştia au avut calitatea de parte în procesul finalizat cu pronunțarea hotărârii care se atacă).

14.7.3. Timbrarea cererii de revizuire

Cererea de revizuire se timbrează cu 10 lei, taxă judiciară de timbru potrivit art. 3 lit. h) din Legea nr. 146/1997 şi 0,15 lei timbru judiciar.

14.7.4. Procedura de judecată

Cererea de revizuire se îndreaptă la instanța care a dat hotărârea rămasă definitivă şi a cărei revizuire se cere, potrivit art. 323 C.proc.civ.

În cazul art. 322 pct. 7, cererea de revizuire se va îndrepta la instanța mai mare în grad față de instanța sau instanțele care au pronunțat hotărârile potrivnice. Când cele două instanțe care au dat hotărârile potrivnice fac parte din circumscripții judecătoreşti deosebite, instanța mai mare în grad la care urmează să se îndrepte cererea de revizuire va fi aceea a instanței care a dat prima hotărâre.

Articolul 324 C.proc.civ. prevede termenul de revizuire şi modalitatea de calcul a acestuia. Astfel, termenul de revizuire este de o lună şi se va socoti:

1. în cazurile prevăzute de art. 322 pct. 1, 2 şi 7 alin. (1), de la comunicarea hotărârilor definitive, iar când hotărârile au fost date de instanțe de recurs după evocarea fondului, de la pronunțare; pentru hotărârile prevăzute la punctul 7 alin. (2) de la pronunțarea ultimei hotărâri;

2. în cazul prevăzut de art. 322 pct. 3, de la cel din urmă act de executare;

3. în cazurile prevăzute de art. 322 pct. 4, din ziua în care partea a luat cunoştință de hotărârea instanței penale de condamnare a judecătorului, martorului sau expertului ori de hotărârea care a declarat fals înscrisul. În lipsa unei astfel de hotărâri termenul curge de la data când partea a luat cunoştință de împrejurările pentru care constatarea infracțiunii nu se mai poate face printr-o hotărâre penală, dar nu mai târziu de 3 ani de la data producerii acestora;

4. în cazurile prevăzute de art. 322 pct. 5, din ziua în care s-au descoperit înscrisurile ce se invocă ori, după caz, din ziua în care partea a luat cunoştinţă de hotărârea desfiinţată sau modificată pe care s-a întemeiat hotărârea a cărei revizuire se cere;

5. în cazurile prevăzute de art. 322 pct. 6, de la comunicarea hotărârii definitive făcută statului ori celorlalte persoane de drept public sau de utilitate publică, sau de la întoarcerea dispărutului ori de la dobândirea capacităţii; în aceste din urmă două cazuri termenul fiind de 6 luni.

În cazul art. 322 pct. 8 termenul de revizuire este de 15 zile şi se socoteşte de la încetarea împiedicării.

Pentru motivul prevăzut la art. 322 pct. 9, termenul este de 3 luni de la data publicării hotărârii Curţii Europene a Drepturilor Omului în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Cererea de revizuire se judecă potrivit dispoziţiilor prevăzute pentru cererea de chemare în judecată (art. 326 C.proc.civ.).

Întâmpinarea este obligatorie şi se depune la dosar cu cel puţin 5 zile înaintea termenului de judecată.

Dezbaterile sunt limitate la admisibilitatea revizuirii şi la faptele pe care se întemeiază.

14.7.5. Suspendarea executării hotărârii atacate cu revizuire

Instanţa poate suspenda executarea hotărârii a cărei revizuire se cere, sub condiţia dării unei cauţiuni, în temeiul art. 325 C.proc.civ. Dispoziţiile art. 403 alin. (3) şi (4) se aplică în mod corespunzător.

14.7.6. Soluţiile asupra revizuirii

Dacă instanţa admite cererea de revizuire, ea va *schimba, în tot sau în parte, hotărârea atacată*, iar în cazul hotărârilor definitive potrivnice, ea va *anula cea din urmă hotărâre*.

Se va face menţiune despre hotărârea dată în revizuire, în josul originalului hotărârii revizuite (art. 327 C.proc.civ.).

14.7.7. Căile de atac împotriva hotărârii pronunţate asupra revizuirii

Hotărârea asupra revizuirii este supusă căilor de atac prevăzute de lege pentru hotărârea revizuită.

Dacă revizuirea s-a cerut *pentru hotărâri potrivnice* calea de atac este *recursul,* cu excepţia cazului în care instanţa de revizuire este Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie, a cărei hotărâre este irevocabilă (art. 328 C.proc.civ.).

§15. Executarea silită

15.1. Consideraţii generale

Executarea silită este a doua fază a procesului civil. Are ca scop realizarea definitivă şi practică a unor drepturi recunoscute printr-o hotărâre judecătorească sau un alt titlu executoriu.

Astfel, executarea silită este procedura prin intermediul căreia titularul unui drept, recunoscut printr-un titlu executoriu, constrânge, cu ajutorul organelor competente, pe cel care îi încălcase dreptul, să execute obligaţia arătată în titlu, asigurându-se în felul acesta respectarea dreptului şi restabilirea ordinii de drept încălcate.

15.2. Participanţii la executarea silită

15.2.1. Părţile

În faza executării silite, părţile se numesc:

- *creditor*: titularul titlului executoriu, cel căruia i se datorează;
- *debitor*: cel ţinut de îndeplinirea titlului executoriu, deci cel care datorează.

15.2.2. Instanţa judecătorească

Hotărârile judecătoreşti şi celelalte titluri executorii se execută de executorul judecătoresc din circumscripţia judecătoriei în care urmează să se efectueze executarea ori, în cazul urmăririi bunurilor, de către executorul judecătoresc din circumscripţia judecătoriei în care se află acestea.

Dacă bunurile urmăribile se află în circumscripţiile mai multor judecătorii, este competent oricare dintre executorii judecătoreşti care funcţionează pe lângă acestea.

Instanţa de executare este judecătoria în circumscripţia căreia se va face executarea, în afara cazurilor în care legea dispune altfel (art. 373 C.proc.civ.), şi are anumite atribuţii în faza executării silite, cum ar fi:

- încuviințează executarea silită;
- rezolvă problemele litigioase ivite în cursul executării, prin judecarea contestației la executare;
- controlează activitatea executorilor judecătorești.

15.2.3. Organele de executare

Organul de executare este organul învestit cu autoritatea de stat pentru a putea impune debitorului urmărit sau unor terțe persoane, care dețin bunurile acestuia, obligația de a executa dispozițiile din titlul executoriu.

Astfel, principalele organe de executare sunt:
- executorii judecătorești;
- organele financiare;
- executorii bancari;
- executorii Oficiului pentru Recuperarea Creanțelor Bancare.

15.3. Titlurile executorii

15.3.1. Aspecte preliminare

Titlul executoriu este un înscris care emană de la organul competent, în conformitate cu prevederile legii, și permite punerea în executare a creanței pe care o constată.

15.3.2. Hotărârile judecătorești

Executarea silită se va efectua numai în temeiul unei hotărâri judecătorești ori al unui alt înscris care, potrivit legii, constituie titlu executoriu (art. 372 C.proc.civ.).

Pentru a putea fi pusă în executare, hotărârea judecătorească trebuie *să fi rămas definitivă sau să fi devenit irevocabilă*. În acest sens, art. 376 C.proc.civ. stabilește că se învestesc cu formula executorie hotărârile care au rămas definitive ori au devenit irevocabile, înscrisurile autentificate, precum și orice alte hotărâri sau înscrisuri, pentru ca acestea să devină executorii, în cazurile anume prevăzute de lege.

Astfel, art. 377 C.proc.civ. prevede că:
- *sunt hotărâri definitive:*

1. hotărârile date în primă instanță, potrivit legii, fără drept de apel;

2. hotărârile date în primă instanță care nu au fost atacate cu apel sau, chiar atacate cu apel, dacă judecata acestuia s-a perimat ori cererea de apel a fost respinsă sau anulată;
3. hotărârile date în apel;
4. orice alte hotărâri care, potrivit legii, nu mai pot fi atacate cu apel.

- *sunt hotărâri irevocabile:*

1. hotărârile date în primă instanță, fără drept de apel, nerecurate;
2. hotărârile date în primă instanță, care nu au fost atacate cu apel;
3. hotărârile date în apel, nerecurate;
4. hotărârile date în recurs chiar dacă prin acestea s-a soluționat fondul pricinii;
5. orice alte hotărâri care, potrivit legii, nu mai pot fi atacate cu recurs.

Pentru a putea fi pusă în executare, hotărârea trebuie să fie *învestită cu formula executorie*, astfel cum prevede art. 374 alin. (1) C.proc.civ.

Președintele instanței verifică dacă hotărârea este definitivă sau irevocabilă și dispune învestirea acesteia prin *încheiere*, dată *fără citarea părților*.

Încheierea prin care președintele instanței judecătorești respinge cererea de învestire cu formulă executorie a hotărârii judecătorești sau a altui înscris ori cererea de eliberare de către instanță a titlului executoriu în cazurile prevăzute de lege, poate fi atacată *cu recurs de către creditor*. Termenul de recurs este de *5 zile* și curge *de la pronunțare, pentru creditorul prezent* și *de la comunicare, pentru cel lipsă*.

În cazul admiterii cererii de învestire cu formulă executorie a hotărârii judecătorești sau a altui înscris în cazurile prevăzute de lege nu există cale de atac (art 373^3 C.proc.civ.).

15.3.3. Alte titluri executorii

Cu titlu exemplificativ, sunt titluri executorii potrivit legii:
- actele autentificate de notarul public;
- hotărârile arbitrale;
- hotărârile judecătorești străine și tranzacțiile judiciare încheiate în străinătate;
- cambia, biletul la ordin și cecul;
- actele de sancționare în materia contravențiilor;
- titlurile executorii privind creanțele bugetare;
- contractele de credit bancar;
- decizia casei teritoriale de pensii pentru recuperarea sumelor plătite fără temei;
- contractul de leasing.

15.4. Contestația la executare

15.4.1. Aspecte preliminare

Contestația la executare este mijlocul procedural prin care, în faza executării silite, persoana interesată sau procurorul solicită instanței desființarea actelor de executare nelegale sau clarificarea înțelesului, întinderii și aplicării dispozitivului.

Astfel, art. 399 C.proc.civ. prevede că *împotriva executării silite înseși*, precum și *împotriva oricărui act de executare* se poate face contestație de către cei interesați sau vătămați prin executare.

Dacă nu s-a utilizat procedura prevăzută de art. 281^1, se poate face contestație și în cazul în care sunt necesare *lămuriri cu privire la înțelesul, întinderea sau aplicarea titlului executoriu*, precum și în cazul în care *organul de executare refuză să îndeplinească un act de executare* în condițiile prevăzute de lege.

De asemenea, după ce a început executarea silită, cei interesați sau vătămați pot cere, pe calea contestației la executare, și anularea încheierii prin care s-a dispus învestirea cu formulă executorie sau, după caz, încuviințarea executării, dată fără îndeplinirea condițiilor legale

Nerespectarea dispozițiilor privitoare la executarea silită însăși sau la efectuarea oricărui act de executare atrage *sancțiunea anulării actului nelegal.*

15.4.2. Subiectele și obiectul contestației

Contestația la executare poate fi introdusă de cel interesat sau vătămat prin executare.

Contestația la executare poate viza executarea silită în întregul său sau un anumit act de executare.

15.4.3. Termenul de exercitare

Articolul 401 C.proc.civ. prevede că termenul de introducere a contestației la executare este de 15 zile de la data când:

a) contestatorul a luat cunoștință de actul de executare pe care-l contestă sau de refuzul de a îndeplini un act de executare;

b) cel interesat a primit, după caz, comunicarea ori înștiințarea privind înființarea popririi. Dacă poprirea este înființată asupra unor venituri periodice, termenul de contestație pentru debitor începe cel mai târziu la data efectuării primei rețineri din aceste venituri de către terțul poprit;

c) debitorul care contestă executarea însăși a primit somația ori de la data când a luat cunoștință de primul act de executare, în cazurile în care nu a primit somația sau executarea se face fără somație. Contestația privind lămurirea înțelesului, întinderii sau aplicării titlului executoriu se poate face oricând înăuntrul termenului de prescripție a dreptului de a cere executarea silită.

Contestația prin care o *terță persoană* pretinde că are un drept de proprietate sau un alt drept real asupra bunului urmărit poate fi introdusă în termen de 15 zile de la efectuarea vânzării ori de la data predării silite a bunului. Dacă terțul nu a introdus contestația în acest termen, va putea să-și realizeze dreptul pe calea unei cereri separate.

15.4.4. Procedura de judecată

Potrivit art. 402 C.proc.civ., contestația la executare se judecă cu procedura prevăzută pentru judecata în primă instanță, care se aplică în mod corespunzător.

Părțile vor fi *citate în termen scurt*, iar judecarea contestației se face *de urgență și cu precădere.*

15.4.5. Soluțiile asupra contestației

Potrivit art. 404 C.proc.civ., contestația la executare poate fi:

- *admisă*, caz în care instanța:
  - anulează actul de executare contestat;
  - dispune îndreptarea actul de executare contestat;
  - anularea executării înseși;
  - încetarea executării înseși;
  - anularea ori lămurirea titlului executoriu;
  - efectuarea actului de executare a cărui îndeplinire a fost refuzată.
- *respinsă*, caz în care instanța poate obliga contestatorul la cerere:
  - la plata unor despăgubiri pentru pagubele cauzate prin întârzierea executării;
  - la plata unei amenzi de la 50 lei la 700 lei, când contestația a fost exercitată cu rea-credință.

15.4.6. Căile de atac

Calea de atac împotriva hotărârii pronunțate cu privire la contestație este *recursul*, care se poate declara în termen de *15 zile de la comunicare*,

cu excepția hotărârii pronunțate în temeiul art. *400[1]* și al art. *401 alin. (2)*, care se poate ataca cu *apel*, în termen de *15 zile de la comunicare.*

Hotărârea prin care s-a soluționat contestația privind *înțelesul, întinderea sau aplicarea titlului executoriu* este supusă *aceloraşi căi de atac ca şi hotărârea ce se execută.*

15.4.7. Suspendarea executării silite a hotărârii atacate cu contestație

În temeiul art. 403 C.proc.civ., până la soluționarea contestației la executare sau a altei cereri privind executarea silită, instanța competentă poate *suspenda* executarea, dacă se depune o *cauțiune* în cuantumul fixat de instanță, în afară de cazul în care legea dispune altfel.

În cazul în care bunurile urmărite sunt supuse stricăciunii, pieirii sau deprecierii, se va suspenda numai distribuirea prețului [art. 403 alin. (2) C.proc.civ.].

Asupra cererii de suspendare, instanța, în toate cazurile, se pronunță prin *încheiere*, care poate fi atacată cu *recurs*, în mod *separat*.

Articolul 403 alin. (4) C.proc.civ. prevede posibilitatea suspendării provizorii a executării pe cale de ordonanță președințială, până la soluționarea de către instanță a cererii de suspendare prevăzute la alin. (1) și (2). Această măsură se dispune *de preşedintele instanței*, în cazuri urgente, prin încheiere, fără citarea părților, după plata unei cauțiuni de 10% din valoarea obiectului cererii sau 500 lei pentru cereri neevaluabile în bani. Încheierea nu poate fi atacată cu nicio cale de atac.

§16. Proceduri speciale

16.1. Ordonanța președințială

16.1.1. Definiție

Este o procedură specială, reglementată de art. 581 - 582 C.proc.civ.

16.1.2. Condițiile ordonanței

Condițiile de admisibilitate a ordonanței președințiale sunt prevăzute de art. 581 C.proc.civ. care arată că instanța va putea să ordone măsuri vremelnice în cazuri grabnice, pentru păstrarea unui drept care s-ar păgubi prin întârziere, pentru prevenirea unei pagube iminente şi care nu s-ar putea repara, precum şi pentru înlăturarea piedicilor ce s-ar ivi cu prilejul unei executări. Astfel, condițiile de admisibilitate a ordonanței președințiale, care trebuie întrunite cumulativ, sunt:

- urgența;
- vremelnicia;
- neprejudecarea fondului.

16.1.3. Procedura de soluționare a ordonanței

Cererea de ordonanță președințială se va introduce la instanța competentă să se pronunțe asupra fondului dreptului.

Ordonanța va putea fi dată *şi fără citarea părților* şi chiar atunci când există judecată asupra fondului.

Judecata se face *de urgență şi cu precădere*.

Pronunțarea se poate amâna cu cel mult 24 de ore, iar motivarea ordonanței se face în cel mult 48 de ore de la pronunțare.

16.1.4. Hotărârea dată asupra ordonanței

Ordonanța este *vremelnică şi executorie*. Instanța va putea hotărî ca executarea să se facă *fără somație sau fără trecerea unui termen.*

16.1.5. Căile de atac

Potrivit art. 582 C.proc.civ., ordonanța este supusă recursului în termen de *5 zile de la pronunțare*, dacă s-a dat *cu citarea* părților, și *de la comunicare*, dacă s-a dat *fără citarea* lor.

16.1.6. Procedura de judecată a recursului

Instanța de recurs poate *suspenda executarea până la judecarea recursului*, dar numai cu plata unei cauțiuni al cărei cuantum se va stabili de către aceasta.

Recursul se judecă *de urgență* și cu precădere, *cu citarea părților*. Dispozițiile art. 581 alin. (3) referitoare la amânarea pronunțării și redactarea ordonanței sunt aplicabile.

Împotriva executării ordonanței președințiale se poate face *contestație*.

16.2. Sechestrul asigurator

16.2.1. Definiție

Legea oferă celui interesat posibilitatea de a solicita instanței să ordone luarea unor măsuri asiguratorii, adică a unor măsuri de indisponibilizare și conservare, de natură să împiedice pe pârât ca, în timpul procesului, să distrugă sau să înstrăineze bunul care formează obiectul litigiului, ori dacă se cere o sumă de bani, să-și diminueze activul patrimonial.

16.2.2. Condiții

Potrivit art. 591 C.proc.civ., creditorul care:

- nu are titlu executoriu;
- are o creanță care este constatată prin act scris și este exigibilă;
- dovedește că a intentat acțiune,

poate solicita înființarea unui sechestru asigurător asupra bunurilor mobile și imobile ale debitorului. El poate fi obligat la plata unei cauțiuni în cuantumul fixat de către instanță.

Același drept îl are și creditorul care:

- are o creanță care nu este constatată în scris;
- dovedește că a intentat acțiune;
- depune, odată cu cererea de sechestru, o cauțiune de jumătate din valoarea reclamată.

Instanța poate încuviința sechestrul asigurător *chiar dacă creanța nu este exigibilă*, în cazurile în care:

- debitorul a micșorat prin fapta sa asigurările date creditorului;
- debitorul nu a dat asigurările promise;
- este pericol ca debitorul să se sustragă de la urmărire sau să-și ascundă ori să-și risipească averea.

În aceste cazuri, creditorul trebuie să dovedească îndeplinirea celorlalte condiții prevăzute de alin. (1) și să depună o cauțiune al cărei cuantum va fi fixat de către instanță.

16.2.3. Procedura de soluționare a cererii

Cererea de sechestru asigurător se adresează instanței care judecă procesul.

Instanța va decide *de urgență, în camera de consiliu, fără citarea* părților, prin *încheiere executorie*, fixând totodată, dacă este cazul, *cuantumul cauțiunii și termenul* înăuntrul căruia urmează să fie depusă aceasta. Încheierea este supusă numai *recursului, în termen de 5 zile de la comunicare* (art. 592 C.proc.civ.).

Recursul se judecă de urgență și cu precădere, cu citarea în termen scurt a părților.

Dispozițiile art. 581 alin. (3) privitoare la pronunțarea și redactarea hotărârii se aplică atât la soluționarea cererii, cât și la judecarea recursului.

Nedepunerea cauțiunii în termenul fixat de instanță atrage *desființarea de drept a sechestrului*. Aceasta se constată prin *încheiere irevocabilă, dată fără citarea părților*.

Dacă debitorul va da, în toate cazurile, garanție îndestulătoare, instanța va putea *ridica*, la cererea debitorului, sechestrul asigurător, în temeiul art. 594 C.proc.civ.

Cererea se soluționează în camera de consiliu, de urgență și cu citarea în termen scurt a părților. Încheierea care se pronunță este supusă numai recursului în termen de 5 zile de la pronunțare.

Recursul se judecă *de urgență și cu precădere*, cu aplicarea dispozițiilor art. 592 alin. (3).

În cazul în care cererea principală, în temeiul căreia a fost încuviințată măsura asigurătorie, a fost anulată, respinsă sau perimată prin hotărâre irevocabilă, ori dacă cel care a făcut-o a renunțat la judecarea acesteia, debitorul poate cere *ridicarea* măsurii de către instanța care a încuviințat-o.

Asupra cererii instanța se pronunță prin *încheiere irevocabilă*, dată *fără citarea* părților, cu aplicarea dispozițiilor art. 593 (art. 595).

16.3. Poprirea asiguratorie

16.3.1. Definiție

Potrivit art. 597 C.proc.civ., poprirea asigurătorie se poate înființa asupra sumelor de bani, titlurilor de valoare sau altor bunuri mobile incorporale urmăribile datorate debitorului de o a treia persoană sau pe care aceasta i le va datora în viitor în temeiul unor raporturi juridice existente, în condițiile stabilite de art. 591.

16.3.2. Procedura popririi

În ceea ce privește procedura popririi, Codul de procedură civilă face trimitere la dispozițiile art. 592-595, care se aplică în mod corespunzător.

16.4. Sechestrul judiciar

16.4.1. Definiție

Articolul 598 C.proc.civ. prevede că ori de câte ori există un proces asupra:

- proprietății sau altui drept real principal;
- posesiunii unui bun mobil sau imobil;
- folosinței sau administrării unui bun proprietate comună,

instanța competentă pentru judecarea cererii principale va putea să încuviințeze, *la cererea* celui interesat, punerea sub sechestru judiciar a bunului, dacă această *măsură este necesară pentru conservarea dreptului respectiv*.

Articolul 599 C.proc.civ. prevede că se va putea încuviința sechestrul judiciar, chiar fără a exista proces:

1. asupra unui bun pe care debitorul îl oferă pentru liberarea sa;
2. asupra unui bun cu privire la care cel interesat are motive temeinice să se teamă că va fi sustras, distrus ori alterat de posesorul său actual;
3. asupra unor bunuri mobile care alcătuiesc garanția creditorului, când acesta învederează insolvabilitatea debitorului său ori când are motive temeinice să bănuiască că debitorul va fugi ori să se teamă de sustrageri sau deteriorări.

În aceste cazuri, competența de soluționare a cererii aparține instanței în circumscripția căreia se află bunul.

16.4.2. Procedura de soluționare a cererii

Conform art. 600 C.proc.civ., cererea de sechestru judiciar se judecă *de urgență, cu citarea părților*.

În caz de admitere, instanța va putea să oblige pe reclamant la darea unei cauțiuni.

Încheierea este supusă numai recursului, în termen de 5 zile de la pronunțare. Dispozițiile art. 592 alin. (3) se aplică în mod corespunzător.

Paza bunului sechestrat va fi încredințată persoanei desemnate de părți de comun acord, iar în caz de neînțelegere, unei persoane desemnate de instanță, care va putea fi chiar deținătorul bunului.

Administratorul-sechestru va putea sta în judecată în numele părților litigante cu privire la bunul pus sub sechestru, dar numai cu autorizarea prealabilă a instanței care l-a numit.

Dacă administrator-sechestru a fost numită o altă persoană decât deținătorul, instanța va fixa, pentru activitatea depusă, o sumă drept remunerație, stabilind totodată și modalitățile de plată.

În cazuri urgente, președintele instanței va putea numi, prin *încheiere irevocabilă dată fără citarea părților*, un administrator provizoriu până la soluționarea cererii de sechestru judiciar (art. 601 C.proc.civ.).

16.5. Reconstituirea dosarului

Potrivit art. 583 C.proc.civ., dosarele sau înscrisurile privitoare la o pricină în curs de judecată, dispărute în orice chip, se pot reface de însăși instanța învestită cu judecarea pricinii, care:

- va fixa termen, chiar din oficiu, *citând părțile, martorii și experții*;
- va solicita copii de pe înscrisurile ce i-au fost trimise de autorități și de care părțile s-au folosit sau de pe înscrisurile depuse de părți;
- dispune totodată să se scoată din registrele instanței toate datele privitoare la înscrisurile ce se refac.

Pot folosi la refacerea dosarului și copiile legalizate de pe înscrisurile dispărute ce se află în stăpânirea părților, ori altor persoane sau autorităților.

Încheierea de refacere nu se va putea *ataca decât odată cu fondul.*

Potrivit art. 584 C.proc.civ., dacă dosarul sau înscrisurile dispărute priveau o pricină în care se pronunţase o hotărâre de către prima instanţă şi împotriva căreia se făcuse apel, această hotărâre se va reface după cel de-al doilea exemplar al hotărârii păstrat de prima instanţă; iar dacă şi acel exemplar ar fi dispărut, vor putea folosi la refacere copiile legalizate de pe hotărâre, ce s-au încredinţat părţilor sau altor persoane.

În acest scop, instanţa va putea dispune să se facă, din oficiu, publicaţii într-un ziar mai răspândit, cu arătarea ca orice posesor al unei copii de pe hotărâre să o depună la grefa instanţei care a ordonat publicaţia.

Dacă hotărârea nu se poate reface în această modalitate, se va trece la refacerea ei de către instanţa de apel, potrivit dispoziţiilor art. 583.

Dacă dosarul, inclusiv hotărârea, nu se poate reface nici în acest mod, instanţa de apel va judeca din nou pricina în fond. Pentru judecata din nou a cauzei, părţile sunt obligate să facă dovada că între ele a existat litigiul ce face obiectul rejudecării şi că acesta a fost soluţionat prin hotărâre judecătorească. Dovada se va face cu orice înscrisuri sau extrase din registrele ori din alte evidenţe ale instanţei judecătoreşti sau ale altor autorităţi.

Dacă în cursul judecăţii a fost găsită hotărârea dispărută, cererea va fi respinsă.

Dacă ulterior judecăţii hotărârea dispărută a fost găsită, hotărârea refăcută va fi anulată de către instanţa care a pronunţat-o (art. 585 C.proc.civ.).

16.6. Procedura divorţului

Potrivit art. 607 C.proc.civ., cererea de divorţ este de *competenţa* instanţei în circumscripţia căreia se află *cel din urmă domiciliu comun al soţilor.*

Dacă soţii nu au avut domiciliu comun sau dacă niciunul din soţi nu mai locuieşte în circumscripţia instanţei în care se află cel din urmă domiciliu comun, instanţa competentă este aceea *în circumscripţia căreia îşi are domiciliul pârâtul*, iar când pârâtul nu are domiciliu în ţară, este competentă instanţa în circumscripţia căreia îşi are domiciliul reclamantul.

Soţul pârât poate să facă *cerere reconvenţională*, pentru desfacerea căsătoriei, cel mai târziu până la prima zi de înfăţişare, în şedinţă publică, pentru faptele petrecute înainte de această dată.

Pentru faptele petrecute după această dată, pârâtul va putea face cerere până la începerea dezbaterilor asupra fondului, în cererea reclamantului (art. 608 C.proc.civ.).

Cererea pârâtului se va face la aceeaşi instanţă şi se va judeca împreună cu cererea reclamantului.

În cazul când motivele divorţului s-au ivit după începerea dezbaterilor la prima instanţă şi în timp ce judecata primei cereri se află în apel, cere-rea pârâtului va fi făcută direct la instanţa învestită cu judecarea apelului, potrivit art. 609 C.proc.civ.

Neintroducerea cererii în termenele arătate atrage *decăderea* pentru soţul pârât din dreptul de a cere divorţul, în temeiul art. 610 C.proc.civ., afară de cazul când cererea reclamantului a fost respinsă şi motivele divorţului s-au ivit în urmă.

În ceea ce priveşte stabilirea contribuţiei de întreţinere, art. 611 C.proc.civ. prevede că, şi în cazul în care între timp s-au ivit schimbări cu privire la domiciliul părţilor, această cerere se va face la judecătoria învestită cu cererea de divorţ.

Cuprinsul cererii de divorţ este stabilit de art. 612 C.proc.civ. Astfel, aceasta va cuprinde, pe lângă cele prevăzute de lege pentru cererea de chemare în judecată, următoarele:

- numele copiilor minori născuţi din căsătorie sau care se bucură de situaţia legală a copiilor născuţi din căsătorie;
- dacă nu sunt copii minori, se va face o menţiune în acest sens.

La cerere se vor anexa certificatul de căsătorie şi certificatele de naştere ale copiilor minori.

Cererea de divorţ, împreună cu înscrisurile doveditoare, se va *prezenta personal de către reclamant* preşedintelui judecătoriei.

Depunerea întâmpinării de către pârât nu este obligatorie.

În ceea ce priveşte probele care pot fi solicitate, art. 612 alin. ultim C.proc.civ. stabileşte că *interogatoriul nu poate fi cerut pentru dovedirea motivelor de divorţ.*

Preşedintele instanţei, primind cererea de divorţ, va da reclamantului sfaturi de împăcare şi, în cazul în care acesta stăruie în cererea sa, va fixa termen pentru judecarea cauzei.

În cazul în care cererea de divorţ se întemeiază pe *acordul părţilor*, ea va fi *semnată de ambii soţi.* Atunci când este cazul, în acţiunea de divorţ, soţii vor stabili şi modalităţile în care au convenit să fie soluţionate cererile accesorii divorţului.

În acest caz, preşedintele instanţei va verifica existenţa consimţământului soţilor, după care va fixa un termen de două luni în şedinţă publică. La termenul de judecată, instanţa va verifica dacă soţii stăruie în desface-

rea căsătoriei pe baza acordului lor şi, în caz afirmativ, va trece la judecarea cererii, fără a administra probe cu privire la motivele de divorţ.

Pentru soluţionarea cererilor accesorii privind numele pe care soţii îl vor purta după divorţ, pensia de întreţinere şi atribuirea locuinţei, instanţa va putea dispune, atunci când consideră necesar, administrarea probelor prevăzute de lege.

Pe parcursul procesului, instanţa poate lua anumite *măsuri vremelnice*, astfel cum prevede art. 613^2 C.proc.civ., pe cale de ordonanţă preşedinţială, cu privire la încredinţarea copiilor minori, la obligaţia de întreţinere, la alocaţia pentru copii şi la folosirea locuinţei.

În faţa instanţelor *de fond*, *părţile se vor înfăţişa în persoană*, cu excepţia cazurilor în care unul dintre soţi:

- execută o pedeapsă privativă de libertate;
- este împiedicat de o boală gravă;
- este pus sub interdicţie;
- are reşedinţa în străinătate.

În aceste cazuri, părţile se vor putea înfăţişa prin mandatar.

Cererea de divorţ se judecă în şedinţă publică. Instanţa va putea să dispună însă *judecarea în camera de consiliu*, dacă va aprecia că prin aceasta s-ar asigura o mai bună judecare sau administrare a probelor.

În toate cazurile hotărârea se pronunţă în şedinţă publică.

Dacă la termenul de judecată, în primă instanţă, reclamantul lipseşte nejustificat şi se înfăţişează numai pârâtul, cererea va fi *respinsă ca nesusţinută,* în temeiul art. 616 C.proc.civ.

În ceea ce priveşte *procedura de citare a pârâtului*, art. 616^1 C.proc.civ. impune ca, dacă procedura de chemare a soţului pârât a fost îndeplinită prin afişare, iar acesta nu s-a prezentat la primul termen de judecată, instanţa să ceară dovezi sau să dispună cercetări pentru a verifi-ca dacă pârâtul îşi are domiciliul la locul indicat în cerere şi, dacă constată că nu domiciliază acolo, să dispună citarea lui la domiciliul său, precum şi, dacă este cazul, la locul său de muncă.

Hotărârea prin care se pronunţă divorţul *nu se va motiva*, dacă ambele părţi solicită instanţei aceasta (art. 617 C.proc.civ.).

Reclamantul poate *renunţa* la cerere în tot cursul judecăţii înaintea instanţelor de fond, chiar dacă pârâtul se împotriveşte. În acest caz, cererea reconvenţională făcută de pârât se judecă în continuare.

Acţiunea de divorţ se va stinge prin *împăcarea* soţilor în orice fază a procesului, chiar dacă intervine în instanţa de apel sau de recurs iar apelul ori recursul nu sunt timbrate conform legii.

Termenul de apel, precum şi cel de recurs este de *30 de zile şi curge de la comunicarea hotărârii.*

Apelul sau, după caz, recursul reclamantului împotriva hotărârii prin care s-a respins cererea va fi respins ca nesusţinut, dacă la judecată se prezintă numai pârâtul.

Apelul sau recursul pârâtului va fi judecat chiar dacă se înfăţişează numai reclamantul.

Hotărârea prin care se pronunţă divorţul prin acordul soţilor este definitivă şi irevocabilă în ce priveşte divorţul.

Hotărârea dată în materie de divorţ nu este supusă revizuirii.

*

Exemplu de încheiere pentru încuviinţarea probelor într-o cauză având ca obiect acţiunea principală pentru desfacerea căsătoriei şi cererea reconvenţională pentru partaj.

ROMÂNIA
JUDECĂTORIA ____
DOSAR NR. ___/_____

ÎNCHEIERE
Şedinţa publică din _____
Preşedinte:_____
Grefier:_____

Pe rol fiind soluţionarea acţiunii civile formulate de reclamanta ____ domiciliată în _____ în contradictoriu cu pârâtul _____ domiciliat în _____, având ca obiect desfacerea căsătoriei şi cererea reconvenţională formulată de pârâtul reclamant reconvenţional _____ în contradictoriu cu reclamanta pârâtă reconvenţională _____, având ca obiect partaj.

La apelul nominal făcut în şedinţă publică se prezintă reclamanta, asistată de av. __ din Baroul de avocaţi ___, şi pârâtul ___, asistat de av.__ din Baroul de avocaţi __.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

S-a făcut referatul cauzei de către grefierul de şedinţă, după care instanţa acordă cuvântul părţilor în probaţiune.

Reprezentantul reclamantei solicită audierea martorului 1, domiciliat în _____, şi 2, domiciliat în _____, care cunosc aspecte în legătură cu

atitudinea necorespunzătoare a pârâtului față de reclamantă şi copii. Solicită efectuarea anchetei sociale la domiciliile părților pentru stabilirea condițiilor materiale pe care aceştia le pot oferi minorilor rezultați din căsătorie.

Reprezentantul pârâtului arată că nu se opune încuviințării probelor solicitate de reclamantă şi solicită în probațiune audierea martorului 3, domiciliat în _____, care cunoaşte împrejurările în care părțile s-au despărțit în fapt. Solicită încuviințarea probei cu expertiza în construcții, pentru determinarea valorii de circulație a imobilului în litigiu.

Reprezentantul reclamantei arată că nu se opune probelor solicitate de pârât.

Instanța pune în vedere reclamantei ca la termenul din __, ora __, să aducă pe minorii _____ şi _____, în vederea audierii în Camera de Consiliu, în conformitate cu prevederile art. 42 alin. (1) din Codul familiei şi art. 144[1] C.proc.civ.

INSTANȚA

În deliberare cu privire la probele solicitate de părți, consideră concludentă, pertinentă şi utilă proba testimonială solicitată de reclamantă şi, în consecință, văzând şi prevederile art. 167 C.proc.civ., va încuviința audierea martorului 1, domiciliat în __ şi 2, domiciliat în __, pentru dovedirea celor susținute în acțiune cu privire la comportamentul necorespunzător al pârâtului față de reclamantă şi copii.

Instanța consideră utilă cauzei proba testimonială solicitată de pârât şi, în consecință, văzând prevederile art. 167 C.proc.civ., va încuviința audierea martorului 3, domiciliat în __, pentru dovedirea împrejurărilor în care părțile s-au despărțit în fapt.

Văzând prevederile art. 42 alin. (1) C.fam., instanța va dispune efectuarea anchetei sociale la domiciliile părților, iar minorii ___ şi ___ urmează să fie audiați în camera de consiliu.

Văzând prevederile art. 673[6] C.proc.civ., considerând utilă soluționării cauzei efectuarea unei expertize în construcții, instanța va încuviința administrarea acestei probe în vederea evaluării imobilului supus partajării.

DISPUNE

Încuviințează probele testimoniale solicitate de părți şi dispune audierea martorilor 1, 2 şi 3.

Dispune efectuarea anchetei sociale la domiciliile părților, de către Serviciul de Autoritate Tutelară din cadrul Primăriei _____.

Reclamanta prezintă minorii _____ şi _____ la termenul din __ ora __, în vederea audierii în Camera de Consiliu.

Încuviințează efectuarea unei expertize în construcții având următoarele obiective:

1. stabilirea valorii tehnice şi de circulație a imobilului situat în _____.
2. stabilirea posibilității de partajare în natură a imobilului menționat.

Se numeşte expert în cauză dl _____.

Fixează onorariu provizoriu pentru expertiză în cuantum de ____, pârâtul urmând să facă dovada achitării acestuia.

Amână judecarea cauzei la data de _____, pentru când părțile cunosc termenul.

Pronunțată în şedința publică din _____.

Preşedinte

Grefier

TC reclamanta _____ prin av. _____
TC pârâtul _____ prin av. _____
Se citează martorii:
_____, domiciliat în _____;
_____, domiciliat în _____;
_____, domiciliat în _____;
Se emite adresă către Primăria _____
Se citează expertul_____.

*

Exemplu de adresă prin care se solicită comunicarea veniturilor realizate de una din părți, pentru stabilirea contribuției de întreținere:

ROMÂNIA
JUDECĂTORIA___
DOSAR NR. _____

Domnului director ____ al S.C. ___ S.R.L.

În vederea soluționării acțiunii înregistrate sub nr. ___/___ la Judecătoria _____, vă solicităm să ne comunicați venitul mediu net pe

ultimele şase luni, realizate de dl _____, care este angajat în funcţia de _____, la societatea dvs.

Datele ne sunt necesare înaintea termenului fixat pentru data de ____

Preşedinte

Grefier

*

Exemplu de practica pentru hotărârea de divorţ:

ROMÂNIA
JUDECĂTORIA ____
DOSAR NR. ___/_____

SENTINŢA CIVILĂ NR. __
Şedinţa publică din _____
Preşedinte_____
Grefier_____

Pe rol fiind soluţionarea acţiunii civile formulate de reclamanta __ în contradictoriu cu pârâtul ___ domiciliată în ____, având ca obiect desfacerea căsătoriei şi cererea reconvenţională formulată de pârâtul reclamant reconvenţional ___ domiciliat în _____ în contradictoriu cu reclamanta pârâtă reconvenţională, având ca obiect partaj.

La apelul nominal făcut în şedinţă publică se prezintă reclamanta, asistată de av. __ din Baroul de avocaţi ___, şi pârâtul ___, asistat de av.__ din Baroul de avocaţi __.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

S-a făcut referatul cauzei de către grefierul de şedinţă, după care instanţa constată că minorul ___ a fost audiat în camera de Consiliu din data de ___.

Reprezentanţii părţilor arată că nu mai formulează alte cereri.

Nemaifiind alte cereri de formulat sau probe de administrat, instanţa constată cauza în stare de judecată şi acordă cuvântul pe fond.

Reprezentantul reclamantei solicită admiterea acţiunii, desfacerea căsătoriei încheiate între părţi la data de ____ , din vina _____, reluarea de către reclamantă a numelui avut anterior căsătoriei, acela de _____, încredinţarea către reclamantă a minorilor rezultaţi din căsătorie, precum

şi obligarea pârâtului la plata contribuţiei de întreţinere în favoarea minorilor. Lasă la aprecierea instanţei soluţia cu privire la cererea reconvenţională de partaj. Solicită compensarea cheltuielilor de judecată.

Reprezentantul pârâtului arată că nu se opune admiterii acţiunii, astfel cum a solicitat reclamanta. Solicită admiterea cererii reconvenţionale, sistarea stării de devălmăşie cu privire la imobil şi atribuirea acestuia reclamantei, cu obligarea acesteia la plata sultei către pârâtul reclamant reconvenţional. Solicită compensarea cheltuielilor de judecată.

16.7. Partajul judiciar

Partajul judiciar este reglementat, ca o procedură specială, în art. 673^{1} - 673^{14} C.proc.civ.

Sunt incidente dispoziţii din Codul civil, art. 728-799, şi din Codul familiei, art. 33 şi 36.

Decretul - lege nr. 603/1943 a fost abrogat prin O.U.G. nr. 138/2000.

Aceste norme juridice sunt aplicabile, indiferent dacă este vorba de:

- o indiviziune propriu-zisă (care are ca obiect o universalitate de bunuri);
- de proprietatea comună pe cote-părţi (care are ca obiect un bun individual), sau
- de proprietatea comună în devălmăşie (care are ca obiect bunurile comune ale soţilor şi cu privire la care nu se cunoaşte cota-parte ideală şi abstractă care revine fiecăruia).

Cei interesaţi pot recurge la un partaj voluntar, prin bună învoială, şi numai în măsura în care nu se înţeleg, se vor adresa instanţei.

În cazul partajului succesoral, instanţa poate fi sesizată numai cu o cerere în constatare, cu privire la aspectele asupra cărora moştenitorii nu se înţeleg (să se constate dacă un bun face sau nu parte din masa succesorală, sau stabilirea cotelor), iar după rezolvarea acestora, moştenitorii să se adreseze notarului pentru finalizarea împărţelii prin bună învoială.

Cazuri în care partajul judiciar este *obligatoriu*:

- indiviziunea rezultă din succesiune şi unul dintre moştenitori lipseşte;
- printre moştenitori se află şi incapabili sau minori cu capacitate de exerciţiu restrânsă şi nu există autorizarea autorităţii tutelare pentru un partaj voluntar;
- unul din soţi solicită împărţirea bunurilor comune în timpul căsătoriei, pentru motive temeinice, sau dacă aceasta este cerută de creditorii unuia dintre soţi.

Partajul judiciar *se poate realiza*:
- pe cale principală;
- pe cale accesorie (în cadrul procesului de divorț);
- pe cale incidentală (în cadrul contestației la executare, în temeiul art. 400^1 C.proc.civ.).

I. Părțile

Calitatea procesuală activă: reclamant – acțiunea poate fi formulată de oricare din coindivizari.

Se mai poate cere:
- de succesorii în drepturi ai copărtaşilor (dacă s-a solicitat partajarea bunurilor comune în timpul căsătoriei, pentru motive temeinice, iar unul dintre soți decedează, procesul nu continuă între soțul supraviețuitor şi alți moştenitori ai soțului decedat, ci dosarul se închide, iar drepturile moştenitorilor vor fi valorificate în cadrul procedurii succesorale);
- de creditorii personali ai acestora;
- de procuror [art. 45 alin. (1) C. proc. civ.].

Calitatea procesuală pasivă: pârât – trebuie chemați în judecată toți ceilalți coindivizari, în caz contrar, împărțeala este nulă (art. 797 C.civ.)

Pot interveni terțe persoane, din proprie inițiativă sau la cererea părților inițiale.

II. Instanța competentă

Din punct de vedere *material:*
- competența revine judecătoriei indiferent de valoarea masei partajabile;
- dacă cererea este formulată în cadrul unei contestații la executare, competența aparține instanței de executare.

Din punct de vedere *teritorial* – se disting următoarele cazuri:
- în cazul unei împărțeli succesorale, instanța de la ultimul domiciliu al defunctului, chiar dacă în masa succesorală s-ar afla şi bunuri imobile, situate în circumscripția altei instanțe;
- în cazul împărțelii bunurilor comune ale soților, competența diferă în funcție de calea procedurală aleasă de reclamant:
  - dacă împărțeala se cere în timpul căsătoriei sau după desfacerea acesteia pe cale principală, competența se stabileşte potrivit dreptului comun, adică instanța de la domiciliul pârâtului, dacă masa partajabilă cuprinde numai bunuri mobile, iar dacă din masa partajabilă fac parte şi bunuri imobile – instanța în raza căreia este situat imobilul;

- dacă împărțeala se solicită pe cale accesorie sau incidentală, competența se stabileşte în favoarea instanței care soluționează cererea principală;
- în celelalte cazuri, competența se stabileşte în raport cu împrejurarea dacă printre bunurile supuse împărțelii se află sau nu imobile. Dacă nu se află imobile, competentă este instanța de la domiciliul pârâtului, iar dacă sunt imobile, instanța în raza căreia se află imobilul.

III. Cererea de chemare în judecată

Potrivit art. 673^2 C.proc.civ., reclamantul este obligat să arate în cerere:
- persoanele între care urmează a avea loc împărțeala;
- titlul pe baza căruia se cere împărțeala;
- toate bunurile supuse împărțelii;
- evaluarea lor;
- locul unde acestea se află;
- persoana care le deține sau le administrează.

IV. Procedura de judecată

La prima zi de înfățişare, instanța este obligată să ia, din oficiu, declarații părților prezente, cu privire la fiecare din bunurile supuse împărțelii, recunoaşterile şi acordul în ce priveşte existența bunurilor, locul unde se află, şi valoarea acestora.

Procedura de partaj parcurge, de regulă, două etape:
- admiterea în principiu;
- partajul propriu-zis.

A. Admiterea în principiu a acțiunii este reglementată în art. 673^6-673^8 C.proc.civ.

Încheierea de admitere în principiu va trebui să cuprindă:
- bunurile mobile şi imobile supuse împărțelii;
- calitatea de coproprietari a părților;
- cota-parte care se cuvine fiecărui coproprietar;
- creanțele născute din starea de proprietate comună pe care coproprietarii le au unii față de alții;
- dacă se împarte o moştenire, instanța va mai stabili datoriile transmise prin moştenire, datoriile şi creanțele comoştenitorilor față de defunct, precum şi sarcinile moştenirii.

Se dispune efectuarea unui *raport de expertiză*, care va avea ca obiective:
- evaluarea bunurilor şi criteriile avute în vedere la stabilirea acesteia;

- dacă bunurile sunt comod partajabile în natură şi în ce mod;
- propunerea loturilor care urmează a fi împărţite.

Încheierea de admitere în principiu se poate ataca numai odată cu fondul.

Se poate completa cu o *încheiere suplimentară* (dacă se introduc alţi coproprietari sau se includ alte bunuri în masa de împărţit), care are acelaşi regim juridic ca şi încheierea de admitere în principiu iniţială.

B. Partajul propriu-zis constă în formarea loturilor şi atribuirea acestora.

Modalităţile de realizare a împărţelii sunt:

- împărţeala în natură;
- atribuirea bunului unui coproprietar – aceasta se poate realiza prin hotărârea asupra fondului sau poate cuprinde două faze: *atribuirea provizorie* şi *atribuirea definitivă*. Atribuirea provizorie se face printr-o *încheiere*, prin care se stabileşte şi termenul în care coproprietarul căruia i s-a atribuit provizoriu bunul este obligat să depună sumele care reprezintă cotele-părţi cuvenite celorlalţi coproprietari. Încheierea poate fi atacată separat cu apel;
- vânzarea bunurilor – prin încheiere se stabileşte dacă vânzarea se va face de către părţi prin bună învoială, sau de către executorul judecătoresc.

Hotărârea de împărţeală – are ca efect sistarea stării de coproprietate comună dintre foştii coproprietari.

Dacă împărţeala nu se poate realiza în niciuna din modalităţile prevăzute de lege, instanţa va hotărî *închiderea dosarului.*

Calea de atac este *apelul sau recursul în 15 zile de la comunicare,* în funcţie de valoarea masei partajabile. Astfel, când valoarea bunurilor supuse împărţelii este de până la un miliard lei sentinţa poate fi atacată numai cu recurs. Peste această valoare cale de atac este apelul, cu perspectiva recursului la curtea de apel.

*

Exemplu de încheiere prin care se încuviinţează probe în cadrul procesului de partaj:

JUDECĂTORIA
DOSAR NR. ____/___

ÎNCHEIERE
Şedinţa publică din _____
Preşedinte:_____
Grefier:_____

Pe rol fiind soluţionarea cauzei civile având ca obiect acţiunea formulată de reclamantul _____ domiciliată în _____ în contradictoriu cu pârâtul _____ domiciliat în _____ având ca obiect partaj.

La apelul nominal făcut în şedinţă publică, se prezintă reclamantul şi pârâtul, asistat de avocat _____ din Baroul de avocaţi _____.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

S-a făcut referatul cauzei de către grefierul de şedinţă, după care, instanţa acordă cuvântul părţilor cu privire la probe.

Reclamantul solicită încuviinţarea probei cu înscrisuri, precum şi cu interogatoriul pârâtului, pentru a dovedi contribuţia sa la dobândirea bunurilor. Solicită efectuarea unei expertize preţuitoare de bunuri mobile, pentru evaluarea bunurilor supuse partajării.

Reprezentantul pârâtului arată că nu se opune la probele solicitate de reclamant, solicitând încuviinţarea probei testimoniale, arătând că va depune la dosar lista cu numele şi domiciliile martorilor. Precizează că martorii cunosc modalitatea în care s-a achitat preţul pentru mobila supusă partajării.

Reclamantul arată că nu se opune la probele solicitate de reprezentantul pârâtului.

INSTANŢA

În deliberare cu privire la probele solicitate de părţi, considerând concludente, pertinente şi utile cauzei proba cu înscrisuri, probele testimoniale propuse, precum şi cea cu interogatoriul pârâtului, pentru dovedirea contribuţiei părţilor la dobândirea bunurilor supuse partajării, urmează a le admite,

Văzând prevederile art. 673^6 C.proc.civ., considerând utilă cauzei efectuarea unei expertize preţuitoare de bunuri mobile, pentru evaluarea bunurilor supuse partajării, va admite această probă.

DISPUNE

Încuviinţează pentru reclamant proba cu înscrisuri, interogatoriul pârâtului şi efectuarea unei expertize preţuitoare de bunuri mobile, iar pentru pârât proba cu înscrisuri şi proba testimonială, pârâtul urmând să indice numele şi adresele martorilor, prin serviciul registratură.

Se va emite adresă către Biroul Local de Expertiză pentru a comunica numele a trei experţi în vederea efectuării expertizei preţuitoare de bunuri mobile.

Stabileşte onorariu provizoriu pentru expertiză în cuantum de 200 lei, reclamantul urmând să depună dovada achitării acestuia.

Stabileşte ca obiective ale raportului de expertiză preţuitoare de bunuri mobile următoarele: evaluarea bunurilor în litigiu la valoarea actuală de circulaţie, şi să se facă propuneri pentru formarea loturilor care urmează a fi atribuite. Bunurile se află la domiciliile părţilor.

În vederea administrării probatoriului în cauză, acordă termen la _____.

Părţile au termenul în cunoştinţă.

Pronunţată în şedinţă publică, azi, _____.

Preşedinte

Grefier

Red. __

TC reclamantul _____

TC pârâtul _____, prin av. _____ din Baroul de avocaţi _____.

Experiența autoarelor de practiciene ale dreptului, prezentarea succintă a instituțiilor dreptului procesual civil, din perspectiva **ultimelor modificări aduse Codului de procedură civilă prin Legea nr. 219/2005** privind aprobarea Ordonanței de urgență nr. 138/2000, în scopul transmiterii unor cunoştințe generale, modelele de acte de procedură propuse, adaptate specificului fiecărui litigiu judecat după normele procedurii civile se constituie în argumente pentru publicarea acestei noi ediții a manualului.

Lucrarea se adresează în principal grefierilor şi celuilalt personal specializat al instanțelor judecătoreşti, dar este utilă, în aceeaşi măsură şi practicienilor tribunalelor arbitrale.

ISBN 978-973-115-019-2
ISBN 973-115-019-6
9 789731 150192